



รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยง
อำเภอแก่งกระจานจังหวัดเพชรบุรี

นิชภา หมื่นภักดี



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์



A SOLID WASTE MANAGEMENT MODEL OF KAREN MINORITIES
IN KAENGRACHAN DISTRICT PHETCHABURI PROVINCE

Nichapa Muenpakdee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master Degree of Public Administration
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin
Academic Year 2019

Copyright of Rajamangala University of Technology Rattanakosin

รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยง
อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

นิชาภา หมื่นภักดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

The Solid Waste Management Behavior Model
Of Minorities In Phetchaburi Province

Nichapa Muenpakdee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin
Academic Year 2019

Copyright of Rajamangala University of Technology Rattanakosin



ใบรับรองวิทยานิพนธ์
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ชื่อวิทยานิพนธ์	รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี
ชื่อผู้วิจัย	นางสาวณิชาภา หมั้นภักดี
วิชาเอก	นวัตกรรมการบริหารและการจัดการรัฐกิจ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผศ.พ.อ.ดร. วรสิทธิ์ เจริญพัฒน์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
(รพี ม่วงนนท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผศ.ดร.เพชรรัตน์ ไสยสมบัติ)

..... กรรมการ
(ดร.ทศพล ชูเพ็ญ)

..... กรรมการ
(ผศ.พ.อ.ดร.วรสิทธิ์ เจริญพัฒน์)



Thesis Certificate
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Thesis Title A Solid Waste Management Model Of Karen Minorities In
Kaengkrachan District Phetchaburi Province

Researcher Miss Nichapa Muenpakdee

Major Innovative Public Administration

Advisor Assist. Prof. Col. Vorasit Chareonput, D.P.A

Rajamangala University of Technology Rattanakosin approved the thesis in partial fulfillment of the requirement for the Degree of Master of Public Administration

.....
(Rapee Mounghont, M.B.A) Director of Colleague of Innovation
Management

Thesis Committee

..... Chairperson
(Assist. Prof. Phetcharat Saisombat, Ph.D.)

..... Member
(Hhakuan Choopen, Ph.D.)

..... Member
(Assist. Prof. Col. Vorasit Chareonput, D.P.A.)

ชื่อวิทยานิพนธ์	รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี
ชื่อผู้วิจัย	นางสาวณิชาภา หมั่นภักดี
ชื่อปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผศ.พ.อ.ดร.วรสิทธิ์ เจริญพุด
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยง อำเภอแก่งกระจานจังหวัดเพชรบุรี (2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยง อำเภอแก่งกระจานจังหวัดเพชรบุรีจำแนกตาม ลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง (3) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยกับการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี และ (4) สร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยง อำเภอแก่งกระจานจังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ผู้นำชุมชน หัวหน้าส่วนราชการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและหัวหน้าครัวเรือนจำนวน 11 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์แก่นสาระ ในการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงในพื้นที่อำเภอแก่งกระจาน จำนวน 181 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์ค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวน สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงอำเภอแก่งกระจานจังหวัดเพชรบุรี อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.20 2) ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงอำเภอแก่งกระจานจังหวัดเพชรบุรีไม่มีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงจากพยากรณ์ ได้แก่ ความตระหนักถึงการจัดการขยะ การคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ของชาวบ้าน การคัดแยกขยะที่ถูกต้องตั้งแต่แรก การเผาขยะไม่ใช่การจัดการขยะที่ดี การไม่ทิ้งขยะภายนอกบ้านไม่เลือกที่

คำสำคัญ การจัดการขยะมูลฝอยชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ลายมือชื่อ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก.....

Thesis Title	A Solid Waste Management Model of Karen Minorities in KaengKrachan District Phetchaburi Province
Researcher	Miss Nichapa Muenpakdee
Degree sought	Master of Public Administration
Advisors	Asst. Prof. Col. Vorasit Chareonputch, DPA
Academic Year	2019

Abstract

The purposes of this study were ; to assess the solid waste management of the Karen minorities in KaengKrachan District Phetchaburi Province; to compare the opinions of the sample group by demographics on the solid waste management of the Karen minorities in KaengKrachan District Phetchaburi Province, to explain the relationship between influencing factors of solid waste management and the solid waste management of the Karen minorities in KaengKrachan District Phetchaburi Province ; to construct a solid waste management model of the Karen minorities in KaengKrachan District Phetchaburi Province.

This study employed a mixed-methods design. Qualitative data were collected through in-depth interviews and non-participant observations. Eleven key informants included community leaders, public administrators in environmental management agencies, and heads of households. The data were analyzed with a thematic analysis. Quantitative data were collected through questionnaires. The sample included 181 local Karen minorities in KaengKrachan District, Phetchaburi Province. Statistical software was employed to analyze the data using percentage, mean, standard deviation, t-test, One Way ANOVA, Pearson correlation, and multiple regression.

Findings revealed that the solid waste management of the Karen minorities in KaengKrachan District Phetchaburi Province was at a high level (3.36), the opinions of the sample group by demographics towards the solid waste management of the minorities were indistinctive, the influencing factors of the solid waste management of the Karen minorities KaengKrachan DistrictPhetchaburi Province were positively correlated with the solid waste management at the 0.01 statistical significance level, and the solid waste management model of the Karen minorities based on prediction, included the awareness of waste management, waste was separated as a villagers' duty, the waste separation was conducted appropriately from the beginning, waste incineration was discouraged as a waste-management approach, and the villagers were asked not to dispose their waste randomly outside the houses.

Keywords: Solid waste management, Karen minorities, KaengKrachan District, Phetchaburi Province

Advisor's signature.....

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(2)
กิตติกรรมประกาศ.....	(3)
สารบัญ.....	(4)
สารบัญตาราง.....	(7)
สารบัญภาพ.....	(8)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
1.3 คำถามการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
1.6 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	7
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	9
2.1 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	54
2.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	69
2.4 สมมติฐานการวิจัย.....	70
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	
3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research).....	72
3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)	79
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	82
4.1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	84
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	100
4.3 ผลการทดสอบสมมติฐาน	111
4.4 สรุปผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ.....	119
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	121
5.1 สรุปผลการวิจัย	122
5.2 อภิปรายผล.....	132
5.3 ข้อเสนอแนะ	133

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	136
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.....	143
ภาคผนวก ข.....	155
ภาคผนวก ค.....	158
ประวัติผู้วิจัย.....	160



สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 คำเป้าหมาย	50
2.2 กลยุทธ์.....	51
2.3 เปรียบเทียบตัวแปรต้นกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	64
2.4 สรุปแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	67
4.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)	85
4.2 สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview).....	98
4.3 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ.....	100
4.4 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ	100
4.5 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา	101
4.6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ.....	101
4.7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ครัวเรือนต่อเดือน	101
4.8 ระดับความรู้เรื่องขยะมูลฝอย (n=181).....	103
4.9 ความตระหนักในการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอย (n=181)	105
4.10 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย (n=181)	109
4.11 แสดงความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขอชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี	112
4.12 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วม จัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี.....	113
4.13 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยมีมีส่วนร่วม จัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของ กลุ่มตัวอย่าง.....	113
4.14 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วม จัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของ กลุ่มตัวอย่าง.....	113
4.15 ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยมีส่วนร่วม จัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง.....	114
4.16 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วม จัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็น ของกลุ่มตัวอย่าง	114
4.17 ระดับความสัมพันธ์.....	115
4.18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วม กับปัจจัยกระตุ้นด้านการจัดการขยะของชนกลุ่มน้อย(กะเหรี่ยง).....	116

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.19 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอย โดยการมีส่วนร่วมกับปัจจัยกระตุ้นด้านการจัดการขยะของชนกลุ่มน้อย(กะเหรี่ยง).....	117
4.20 แสดงรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี	118
5.1 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วม จัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจาก ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง.....	127
5.2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการ ขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง.....	127



สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1	31
2.2	31
2.3	32
2.4	33
2.5	35
2.6	35
2.7	36
2.8	40
2.9	41
2.10	46
2.11	70
3.1	77
3.2	78
4.1	85
4.2	86
4.3	88
4.4	94
4.5	95

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ด้วยความกรุณาจากผศ.พ.อ.ดร. วรสิทธิ์ เจริญพุ่ม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอดจนสำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ดร.ทศวน ชูเพ็ญ ที่ได้สละเวลามาเป็นกรรมการในการสอบ แก้ไขเค้าโครงวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำในเรื่องขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยต่างๆ จนสำเร็จลุล่วง ขอขอบพระคุณวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ รวมไปถึงบุคลากรและ เจ้าหน้าที่ทุก ๆ ท่านที่อนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการทำงานวิจัย ขอขอบคุณนายโกศล แสงทอง ประธานเครือข่ายรวมใจตามรอยพ่อ ในการประสานงานให้ข้อมูลและองค์ความรู้ในการดำเนินการวิจัยนายพิบูล ชูชาติ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงกระเจาน ที่อนุญาตให้เข้าร่วมสังเกตการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านนางสุชาดาช่วยชิโพ ที่อำนวยความสะดวกจัดหาเล่มแปลภาษากะเหรี่ยง และขอขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องด้านอื่นๆ ที่ไม่ได้กล่าวนามมีส่วนช่วยให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ดี ซึ่งประโยชน์อันพึงได้จากการศึกษาครั้งนี้ ขอให้เป็นกตเวทิตาแต่บิดามารดาครอบครัว ตลอดจนผู้เขียนหนังสือและบทความต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยตลอดจนสามารถทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วง หวังว่างานวิจัยชิ้นนี้จะสามารถนำไปอ้างอิงและเป็นต้นแบบให้กับการศึกษาวิจัยสำหรับผู้วิจัย และผู้สนใจต่อไปได้เป็นอย่างดี

ณิชาภา หมั่นภักดี
พฤศจิกายน 2562

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากภาวะมลพิษจากการเพิ่มขึ้นของประชากร ในขณะที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการรองรับที่จำกัด ทำให้สิ่งแวดล้อมเกิดความเสื่อมโทรม เพื่อความอยู่รอดของมนุษย์ จึงจำเป็นต้องหาแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษที่เสื่อมโทรมให้กลับฟื้นคืนและอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่สำหรับคนในรุ่นต่อไป จึงเกิดแนวคิดในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสถานการณ์เปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม ภาวะมลพิษ และการทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มมากขึ้น อันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชากรในประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการทำประชามติการนั้นก็เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐให้แสดงความคิดเห็นให้เป็นที่ประจักษ์ เพื่อปกป้องไว้ซึ่งสิทธิของตนตามกฎหมาย และเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจอย่างผิดๆ ใช้เสียงข้างมากลากไป หรือกระทำการอันใดเพื่อประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบในทางลบที่จะมีต่อกลุ่มอื่น การเปิดโอกาสให้มีการรับรู้และแสดงความคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ ก่อนจะมีการตัดสินใจในนโยบายที่สำคัญนั้น เป็นสิทธิโดยชอบธรรมของประชาชนที่จะมีส่วนร่วมในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง โดยในมาตรา 66 บัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน ว่า “บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชน ท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างสมดุลและยั่งยืน” (เขตไทลิ่งการ์พินธ์ 2560, หน้า 49)

ปัจจุบันขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญในระดับโลกที่หลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยต้องประสบปัญหา อันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่มีการประดิษฐ์ และพัฒนา เทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์มากขึ้นตามที่กล่าวมาแล้วนั้น จึงเป็นสาเหตุให้มีจำนวนขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งจากภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตร คริวเรือน และสารเคมีอันตราย ก่อให้เกิดขยะสิ่งของเหลือใช้มีปริมาณมากขึ้น ในทศวรรษที่ผ่านมาได้เกิดปัญหาขยะรุนแรงขึ้น และ“ทศวรรษแห่งการพัฒนา” ปัญหาจากของเหลือทิ้ง เป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษและผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และที่ผ่านมามาประเทศไทยประสบกับปัญหาวิกฤติขยะมีแนวโน้ม

จะเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่การจัดการขยะตกค้างยังไม่ได้รับการแก้ไข และการบริหารจัดการยังไม่ถูกหลักวิชาการเท่าที่ควร (ณิชชา บุรณสิงห์, 2558, หน้า 1)

จากการสำรวจของกรมควบคุมมลพิษ ในปี พ.ศ.2561 พบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 27.8 ล้านตัน เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2560 มีปริมาณเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.64 เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมือง และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจาก สังคมเกษตรกรรมสู่สังคมเมือง ส่งผลให้ปริมาณขยะมูลฝอยในหลายพื้นที่เพิ่มมากขึ้น แม้ว่าปริมาณขยะมูลฝอยจะเพิ่มขึ้น แต่การจัดการขยะมูลฝอยในปี พ.ศ. 2561 มีแนวโน้มดีขึ้น ขยะมูลฝอยชุมชนได้ถูกคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปใช้ประโยชน์ 9.58 ล้านตัน (ร้อยละ 34) เพิ่มขึ้น จากปีที่ผ่านมาร้อยละ 13 ส่วนใหญ่เป็นการใช้ประโยชน์จากขยะรีไซเคิลและทำปุ๋ยอินทรีย์ขยะมูลฝอยชุมชน อีกจำนวน 10.88 ล้านตัน (ร้อยละ 39) ถูกกำจัดอย่างถูกต้อง ส่วนที่เหลือเป็นขยะที่ยังกำจัดอย่างไม่ถูกต้องประมาณ 7.36 ล้านตัน (ร้อยละ 27) แนวโน้มการจัดการขยะที่ดีขึ้นเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งสู่การเป็นสังคมปลอดขยะ (Zero Waste Society) บนแนวคิด 3R - ประชากร มุ่งเน้นการจัดการขยะมูลฝอย ณ ต้นทาง โดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชน (กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2562, หน้า 36)

ปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศ พบว่า มีหลายองค์ประกอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาล เช่น การคัดแยกวัสดุจากขยะมูลฝอยก่อนที่จะนำไปกำจัดขั้นสุดท้าย ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการกับขยะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดด้วย ทั้งยังเป็นการสร้างรายได้ที่เกิดจากการนำวัสดุที่แยกออกมานั้นไปจำหน่ายได้ด้วย ซึ่งวิธีการคัดแยกขยะที่มีประสิทธิภาพที่สุดคือการคัดแยกจากแหล่งกำเนิดของขยะนั่นเอง เพราะทำได้ง่ายค่าใช้จ่ายน้อยเพียงให้แต่ละบ้านจัดการภาชนะรองรับขยะแยกกันไว้แต่ละส่วน ซึ่งนอกจากจะเป็นการกำจัดขยะโดยตรงแล้วยังเป็นการฝึกฝนหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางขยะของประชาชนให้เป็นที่เป็นที่ทางอีกด้วย ในด้านการกำจัดขยะนั้น ในท้องถิ่นส่วนใหญ่ใช้วิธีเทกองทิ้งไว้ให้เน่าเปื่อยผุพังไปเองตามธรรมชาติมีการจุดไฟเผาบ้างเป็นครั้งคราว สำหรับขยะที่เผาไหม้ได้ซึ่งทำให้เกิดปัญหามลพิษต่อสภาพแวดล้อมอย่างมากมาย เช่น การปนเปื้อนของดิน การปนเปื้อนของน้ำ และการปนเปื้อนของอากาศ ซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปเกือบทุกชุมชน ซึ่งอันตรายที่เกิดจากขยะมูลฝอยยังมีผลกระทบต่อสุขภาพเราและก่อให้เกิดโรคได้อีกด้วย (ณัฐวดี สุขช่วย ,2558, หน้า 1-2)

ในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยสำคัญพื้นที่ตำบลป่าเต็งใต้ อำเภอกำแพงแสนจังหวัดเพชรบุรี เป็นบริเวณที่มีชนเผ่ากะเหรี่ยงอาศัยอยู่เป็นเวลานานแล้ว จากการศึกษาความเป็นมาของชนเผ่ากะเหรี่ยงในพื้นที่ภาคตะวันตก พบว่า กะเหรี่ยงแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๒ กลุ่มในไทย คือ กะเหรี่ยงสะกอและกะเหรี่ยงโปว์ กะเหรี่ยงสะกออยู่เพียงไม่กี่หมู่บ้านในเขตภาคกลางและภาคตะวันตก แต่ก็มีให้พบได้บ้างที่ป่าละอูและบางพื้นที่ในเขตจังหวัดเพชรบุรี ที่ซึ่งกะเหรี่ยงสะกอถูกเรียกว่า กะหร่าง ในขณะที่เรียกกะเหรี่ยงโปว์ว่า กะเหรี่ยง วุฒิ บุญเลิศ (2546, หน้า 60) วิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวกระเหรี่ยงมีวิถีวัฒนธรรมและจิตวิญญาณในการคุ้มครองพื้นที่ทางสังคม ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและพิธีกรรมของชาวกระเหรี่ยงจะเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม แต่ด้วยการเข้ามาของคนภายนอก ความขัดแย้งเชิงนโยบาย และข้อระเบียบกฎหมาย อันอาจส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงวิถีดั้งเดิมของชนกลุ่มน้อย บริเวณโป่งลึก-บางกลอย

ในพื้นที่ตำบลห้วยแม่เพรียง และตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีมูลนิธิและหน่วยงานหลายแห่งได้ลงไปสำรวจพื้นที่ โดยได้ประสานความช่วยเหลือไปยังหมู่บ้านและช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของชนเผ่า พร้อมทั้งสำรวจและศึกษาปัญหาสำคัญในพื้นที่ พบว่า ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมหลักของชนกลุ่มน้อย ในพื้นที่ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี ส่วนใหญ่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ ปัญหาสิทธิที่ดินทำกิน ปัญหาขยะมูลฝอย และปัญหาน้ำเสียจากมูลวัว (สัมภาษณ์, 12 พฤษภาคม 2562)

สำหรับประเด็นการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในพื้นที่ตำบลป่าเต็งได้ อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเบื้องต้น พบว่า ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของพื้นที่ เนื่องจากชนกลุ่มน้อยส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ จึงไม่ทราบแนวทางการจัดการขยะที่เป็นไปตามหลักวิชาการ และขยะส่วนใหญ่จะเป็นขยะเปียกจากการประกอบอาหารและการประกอบอาชีพเกษตร โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็งรับผิดชอบในการเก็บขนขยะจากชนกลุ่มน้อย โดยนำขยะใส่ถุงหรือตะกร้ามากองไว้ริมถนนหน้าบ้านของตนเอง บางส่วนก็จะกองไว้ตามถังขยะที่องค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็งนำมาวางไว้เป็นจุดๆ เพื่อรอรถขยะมาเก็บในทุกวันพุธ ซึ่งกว่ารถจะมาจัดเก็บขยะที่ไม่มีการคัดแยกก็เริ่มเน่าเสีย บ้างก็ปลิวกลาดเกลื่อน สุนัขคุ้ยเขี่ย และต้องยอมรับว่าถังขยะที่ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็งนำมาวางไว้ตามจุดต่างๆ นั้น อาจไม่เพียงพอ และบางส่วนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะจึงนำตะกร้าขยะมาใช้ผิดวัตถุประสงค์ รวมถึงการที่มีผู้เข้ามาบริจาคสิ่งของ ถุงขนม พลาสติกที่ยังไม่สามารถคัดแยกหรือจัดเก็บได้ ส่งผลให้เกิดการอุดตันท่อระบายน้ำและเกิดน้ำท่วมขัง ส่วนขยะพิษจากภาคเกษตรกรรมเมื่อฝนตกก็จะชะล้างสารเคมีนั้นไหลลงลำห้วยทำให้ระบบนิเวศน์สูญเสีย อนึ่ง ชาวกะเหรี่ยงจะมีการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมบนพื้นที่สูงที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงอย่างแนบแน่นกับทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ จึงมีระบบการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีความละเอียดอ่อนซับซ้อน ลึกซึ้งยากต่อบุคคลภายนอกที่จะหยั่งรู้ถึงความจริง ทำให้เกิดมุมมองของสังคมภายนอกสะท้อนว่าชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) เป็นผู้ที่จัดการขยะมูลฝอยที่ก่อให้เกิดการทำลาย ไม่ยั่งยืน สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมบนต้นน้ำ ส่งผลในด้านความขัดแย้งต่อกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กัลยา หอมเกตุ (2548, หน้า 105)

นอกจากนี้ ในส่วนของทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง ชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ยังขาดความรู้ความเข้าใจในแนวทางการจัดการมูลฝอยที่ถูกวิธี และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย เป็นปัจจัยสำคัญที่ผลกระทบต่อรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและตอบร่วมตอบใจത്യ สร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจในข้อเท็จจริงที่มีอยู่ ทั้งในแง่กฎหมาย นโยบาย แนวคิด บริบทในการจัดการสิ่งแวดล้อมเชิงวิชาการอันสอดคล้องตามสิทธิของชุมชนและชนกลุ่มน้อย มุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมและความสามารถเข้าถึงการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ โดยจะต้องคำนึงถึงวิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) จึงจะสามารถกำหนดรูปแบบในการมีส่วนร่วมของการจัดการขยะมูลฝอยของกะเหรี่ยงในพื้นที่ป่าเต็งได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพพื้นที่และไม่รบกวนวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมดั้งเดิมของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) และเป็นไปตามหลักวิชาการ อันส่งผลให้เกิดรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการขยะของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี อย่างเป็นทางการและมีความยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1.2.1 เพื่ออธิบายการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี

1.2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี

1.2.4 เพื่อหารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี

1.3 คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งคำถามการวิจัย ดังนี้

1.3.1 การจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีเป็นอย่างไร

1.3.2 ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเป็นอย่างไร

1.3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีเป็นอย่างไร

1.3.4 รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีเป็นอย่างไร

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ดำเนินการวิจัย ทำการวิจัยในพื้นที่หมู่ที่ 6 ป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรการวิจัยสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้บริหาร และข้าราชการฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้มีส่วนได้เสียกับนโยบาย ได้แก่ ผู้นำชุมชน ข้าราชการระดับสูงในองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง อาสาสมัครสาธารณสุข

เครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำชุมชนของหมู่ที่ 6 ป่าเต็งไต้ ซึ่งผู้วิจัยมุ่งเน้นการศึกษา การจัดการขยะมูลฝอย โดยพิจารณาเชื่อมโยงกับการนำนโยบายการจัดการขยะขององค์การบริหาร ส่วนตำบลป่าเต็งไต้ในพื้นที่หมู่ที่ 6 ป่าเต็งไต้ เพื่อกำหนดรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับ พฤติกรรม ความรู้ความเข้าใจ วิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ภายใต้แผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็งไต้ 2561-2564

1.4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย เนื่องจากการวิจัยผลผลิตตัวแปรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ประกอบด้วย

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยผ่านแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อทดสอบองค์ความรู้ในการจัดการขยะของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี
2. ความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อวัดระดับความตระหนักต่อการจัดการ สิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง)
3. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะ มูลฝอยของชนกลุ่มน้อย

1.4.4 ระยะเวลาในการศึกษา

การดำเนินนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็งไต้ เกี่ยวกับการจัดการขยะ ปีงบประมาณ 2562 (ระหว่างเดือนตุลาคม 2561-กันยายน 2562) การวิจัยครั้งนี้ได้คัดเลือกพื้นที่ การศึกษา คัดเลือกบริเวณหมู่บ้านชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในพื้นที่ตำบลป่าเต็งไต้ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นชาติพันธุ์กะเหรี่ยง จำนวน 1 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งไต้ จำนวน 332 หลังคาเรือน ประชากร 3,839 คน (ศูนย์พัฒนาราชภูวนพื้นที่สูงจังหวัดเพชรบุรี : 2562)

1.4.5 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชนกลุ่มน้อยทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการมีส่วนร่วมริเริ่ม (2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน (3) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน (4) ด้าน การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน และ(5) ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล รวมทั้ง ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วม ได้แก่ (1) ปัจจัยส่วนบุคคล (2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม (3) ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมโดย การมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมจากประเด็นปัญหา สิ่งแวดล้อมสำคัญของพื้นที่ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็งไต้ อาสาสมัคร สาธารณสุข และเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ เป็นต้น เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารที่เหมาะสม สอดคล้องกับวิถีชีวิต และเป็นไปตามหลักวิชาการ ดังนั้น จึงมุ่งเน้นให้ทราบรูปแบบการมีส่วนร่วมใน จัดการสิ่งแวดล้อม (ขยะ) ของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ตามหลัก 3Rs โดยการลดใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ต่อไป

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ มีนิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1.5.1 รูปแบบการมีส่วนร่วม (Participation Model) หมายถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี เพื่อระดมแนวคิด/วัฒนธรรมและจิตวิญญาณ ประสานกับองค์ความรู้ผนวกกับแนวนโยบายของส่วนราชการในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการสิ่งแวดล้อมอันสอดคล้องเหมาะสมกับวิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ภายใต้กระบวนการของการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ (1) การค้นหาสาเหตุของปัญหา (2) การวางแผนกำหนดทิศทางในการแก้ปัญหา (3) การร่วมตัดสินใจและปฏิบัติงาน และ (4) การติดตามและประเมินผล (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2553, หน้า 53)

1.5.2 การจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management) หมายถึง กระบวนการจัดการทรัพยากรที่สำคัญซึ่งเกิดโดยธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสนองความพอใจในการนำไปใช้ อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องเป็นการดำเนินการอย่างมีระบบในการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ โดยไม่มีผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อม เพื่อจะมีทรัพยากรใช้ได้ตลอดไป เกษม จันทรแก้ว (2556, หน้า 40) การวิจัยในครั้งนี้ มุ่งเน้นการจัดการสิ่งแวดล้อมสำคัญในพื้นที่ และคัดเลือกเฉพาะประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมที่สามารถแก้ไขได้ด้วยหลักวิชาการสิ่งแวดล้อม อันสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและไม่ทำลายวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง)

1.5.3 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง การปฏิบัติการหรือการกระทำของประชาชนที่แสดงออกเป็นกิจวัตรประจำวัน ในการทำให้ขยะมูลฝอยหมดไปจากที่พักอาศัย เป็นการดูแลความสะอาดภายในครัวเรือน โดยการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย การแยก การทำลาย การทิ้งขยะมูลฝอย ออกจากครัวเรือน การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ รวมถึงการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยในครัวเรือน

1.5.4 การจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

- (1) Reduce คือ การลดการบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลง โดยเฉพาะทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป
- (2) Reuse คือ การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุดโดยการนำกลับมาใช้ซ้ำได้หลาย ๆ ครั้ง
- (3) Recycle คือ การเลือกใช้ทรัพยากรที่สามารถนำกลับมารีไซเคิลหรือนำกลับมาใช้ใหม่เพื่อเป็นการลดการใช้ทรัพยากรในธรรมชาติ (เกียรติกุล ถวิล, 2558 , หน้า 25)

1.5.5 ชนกลุ่มน้อย (Minority) หมายถึง กลุ่มชนที่มีเชื้อคนไทย มีจำนวนน้อยกว่าเจ้าของประเทศ และมีวัฒนธรรมแตกต่างกันไป อาศัยอยู่ในประเทศไทย อาจเป็นชนกลุ่มน้อยดั้งเดิม เช่น ชาวเขา หรือเป็นผู้อพยพมา หลบหนีเข้าเมืองหรือเข้ามาพักชั่วคราวเป็นกลุ่มชนซึ่งมีความหมายแตกต่างจากชนกลุ่มใหญ่ในเอกลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น ภาษา ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม บรรพบุรุษ ผิวกาย หรือ เชื้อชาติ สัญชาติ (รศ.ดร.อารงค์ สุทธาศาสตร์, 2557, หน้า 184)

1.5.6 กะเหรี่ยง (Karen) หมายถึง ชาตินัชนกะเหรี่ยงชนเผ่าหนึ่งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 6 ป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงแสน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกะเหรี่ยงโปว์ที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานจากแนวเทือกเขาตะนาวศรีในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งราชบุรี และบริเวณห้วยสัตว์ใหญ่เข้ามาอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว

1.5.7 ความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง ปัจจัยที่มีความสำคัญทั้งภายในและภายนอกชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลว และมีอิทธิพลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงแสน ได้แก่ การปราศจากทัศนอุจาด ปริมาณขยะมีแนวโน้มลดลงจากการใช้หลักการ 3R ภาวะที่ไม่เป็นมลพิษในพื้นที่ส่งผลให้สุขภาพดีขึ้น เป็นต้น

1.5.8 การปราศจากทัศนอุจาด (Non-Visual pollution) หมายถึง การปราศจากมลภาวะทางสายตาในด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน ได้แก่ การปราศจากมลพิษทางน้ำ การจัดการขยะมูลฝอย และมลภาวะทางอากาศ เป็นต้น

1.5.9 ปริมาณขยะลดลง (Solid Waste Reduction) หมายถึง การลดลงของปริมาณขยะของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงแสน จากการจัดการสิ่งแวดล้อมและแนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลัก 3Rs

1.5.10 ภาวะที่ไม่เป็นมลพิษ (Pollution-free) หมายถึง ภาวะที่สภาพแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีความเหมาะสมต่อการดำรงชีวิต ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพหรือคุณภาพชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อม

1.6 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1.6.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ประกอบด้วย

ปัจจัยส่วนบุคคล

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- สถานภาพสมรส

ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม

- อาชีพ
- รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน
- ลักษณะที่อยู่อาศัย
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
- สถานภาพในครัวเรือน
- ระยะเวลาที่อยู่ในชนเผ่า
- บทบาททางสังคมในชนเผ่า

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอย

- ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย
- ความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอย
- การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย

1.6.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ประกอบด้วย

- รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดเพชรบุรี

1.6.3 ตัวแปรและระดับการวัด

ตัวแปร	ระดับการวัด
ปัจจัยส่วนบุคคล	
- เพศ	Norminal
- อายุ	Ratio
- ระดับการศึกษา	Ordinal
- สถานภาพสมรส	Norminal
ปัจจัยส่วนบุคคล	
- เพศ	Norminal
- อายุ	Ratio
- ระดับการศึกษา	Ordinal
- สถานภาพสมรส	Norminal
ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม	
- อาชีพ	Norminal
- รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	Interval
- ลักษณะที่อยู่อาศัย	Norminal
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	Norminal
- สถานภาพในครัวเรือน	Norminal

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ มีประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังนี้

1.7.1 ทราบถึงความสัมพันธ์ของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดเพชรบุรี

1.7.2 ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย ในจังหวัดเพชรบุรี

1.7.3 รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่สอดคล้องเหมาะสมตามหลักวิชาการและวิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อย ในจังหวัดเพชรบุรี

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรีในครั้งนี้ เป็นการศึกษาความรู้ ความเข้าใจ แนวคิด วิธีการในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ส่งผลต่อการดำรงชีวิตและวิถีดั้งเดิมของชนกลุ่มน้อยในการอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจน ปัญหาอุปสรรคในการจัดการองค์ความรู้ ความเข้าใจ และภูมิปัญญา วัฒนธรรม ความเชื่อและทัศนคติในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในปรับเปลี่ยนองค์ความรู้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบวัฒนธรรมพื้นถิ่นกับแนวคิดทฤษฎีหลักการมีส่วนร่วมทางสังคม ผนวกกับวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมในเชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อพิจารณารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อย ในพื้นที่หมู่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี และสร้างความตระหนักในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ภายใต้ภาวะการณ์เปลี่ยนแปลง และการขาดจิตสำนึกในการจัดการสิ่งแวดล้อม (ขยะ) จึงได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และหลักการ ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

2.1.2 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

2.1.3 ประวัติความเป็นมาของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง)

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย

2.1.5 นโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

2.1.1.1 ความหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2535) ในมาตรา 4 ได้ให้ความหมายของคำว่า สิ่งแวดล้อม โดยสากลแล้วว่าสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ทั้งที่เป็นสสารและพลังงานรวมทั้งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น สิ่งแวดล้อมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอโดยมนุษย์เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้สิ่งแวดล้อมนั้น ๆ เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้จากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในการดำรงชีวิตและเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลดน้อยลง

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2535, หน้า 1) ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมว่าหมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำขึ้น

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2535, หน้า 22) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อม คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต รวมทั้งที่เป็นรูปธรรม (สามารถจับต้องและมองเห็นได้) และนามธรรม (ตัวอย่างเช่นวัฒนธรรมแบบแผน ประเพณี ความเชื่อ) มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายอีกส่วนหนึ่ง อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ

นอกจากนี้ยังมีการนิยามความหมายของคำว่าสิ่งแวดล้อมจากนักวิชาการ และงานวิจัยที่อ้างอิงคำนิยามที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เกษม จันทรแก้ว (2545, หน้า 2-15) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมว่า หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพ ชีวิต และสังคม ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและมนุษย์ได้ ทำขึ้น รวมถึงได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติมว่า หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สิ่ง que เห็นได้ด้วยตาและที่ไม่สามารถเห็นได้ด้วยตา สิ่งที่เป็นทั้งคุณและโทษ

สรุป การรวบรวมแนวความคิด และการให้นิยามความหมายสิ่งแวดล้อม จากนักวิชาการ พระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาสามารถสรุปความหมายของคำว่าสิ่งแวดล้อม คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งที่เป็นรูปธรรม (สามารถจับต้องและมองเห็นได้) และนามธรรม (ตัวอย่างเช่นวัฒนธรรมแบบแผน ประเพณี ความเชื่อ) มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายอีกส่วนหนึ่ง อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ ทั้งที่เป็นสสารและพลังงานรวมทั้งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น สิ่งแวดล้อมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอโดยมนุษย์เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้สิ่งแวดล้อม นั้น ๆ เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ จากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในการดำรงชีวิตและเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนา ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลดน้อย

2.1.1.2 การจัดการสิ่งแวดล้อม

เกษม จันทรแก้ว (2541, หน้า 537-539) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในปัจจุบันนี้ ทั้งระดับ ท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค ระดับทวีป และระดับโลก มีความคล้ายคลึงกัน มาก นอกจากความรุนแรงของแต่ละปัญหาเท่านั้นที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งปัญหาเหล่านั้นสามารถแบ่งได้เป็น 10 ประเภท ดังนี้

1. การเพิ่มของประชากร
2. การลดลงของพื้นที่ป่าไม้
3. การสูญพันธุ์ของสัตว์ป่า
4. การขาดแคลนน้ำ
5. การเสื่อมโทรมและพังทลายของดิน

6. ผลที่เกิดจากเกษตรกรรม เช่น สารพิษตกค้างในผลผลิต ในดิน และแหล่งน้ำ
7. เมืองและชุมชนที่ไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน จนก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม สลัม ขยะการจราจร น้ำเสีย อากาศเสีย
8. สาธารณสุข / อนามัย การแพร่กระจายของเชื้อโรคในอากาศทำให้เป็นภัยต่อชีวิต
9. การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม
10. ภาวะโลกร้อน (Greenhouse effects) ที่มีต่อดินฟ้าอากาศ และการผลิตอาหารในอนาคต ซึ่งสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นอาจเกิดมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน ดังนี้ (1) การใช้ทรัพยากรมากเกินไปเกินความสามารถปรับตัวของระบบสิ่งแวดล้อม เช่น การทำป่าไม้ การทำประมง ทำเหมือง ฯลฯ (2) การนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อนำทรัพยากรมาใช้สนองความต้องการของมนุษย์ โดยไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอหรือเหมาะสม (3) ช่วงเวลาการใช้ทรัพยากรไม่เหมาะสม แทนที่จะนำทรัพยากรมาใช้ในช่วงฤดูแล้ง กลับนำมาใช้ในช่วงฤดูฝน (4) มีผู้ใช้ทรัพยากรมากเกินไป ทั้งนี้เพราะประชากรมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และ ปริมาณมาก (5) ผู้ใช้ทรัพยากรขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ ทำให้ขาดความระมัดระวังในการใช้ นอกจากจะนำมาใช้มากและไม่เหมาะสมแล้ว ยังอาจมีส่วนสร้างของเสีย และ มลภาวะเกิดขึ้นได้ (6) เกิดมลสารใหม่หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมจากการใช้ทรัพยากร เช่น การใช้สารปราบ ศัตรูพืช เกษตรก่อให้เกิดการตกค้างในพืช ดิน และแหล่งน้ำ หรืออาจก่อให้เกิดการกระตุ้นให้สาร ธรรมชาติเพิ่มขึ้น (7) การผสมผสานระบบบริหารไม่เป็นไปตามทฤษฎี หรือไม่มีการประสานงานแต่ ละระบบสิ่งแวดล้อม จึงทำให้เกิดปัญหาแบบลูกโซ่ และเพิ่มความรุนแรง แทนที่จะแก้ไขได้ แต่ไม่ สามารถดำเนินการได้ เพราะไม่มีการวางแผนผสมผสานระบบบริหารงานมาก่อน

อำนาจ เจริญศิลป์ (254, หน้า 2) กล่าวว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การดำเนินการต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถเอื้ออำนวยให้มวลมนุษย์มีใช้ตลอดไป โดยมีขาดแคลน และมีปัญหาใดๆ เกษม จันทรแก้ว (2544, หน้า 292-295) ได้ประมวลผลจากการศึกษาความหมาย และค่านิยมของคำว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม ภายใต้ทรรศนะของนักวิชาการต่าง ๆ ไว้ว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมจะเป็นอันหนึ่งอันใดได้ จากข้อความดังต่อไปนี้

1. การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นเหมือนกับการอนุรักษ์ แต่ต่างกันที่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นเป็นเหมือนทฤษฎีและหลักการไม่ได้มีแผนงานปฏิบัติ ส่วนคำว่าจัดการ สิ่งแวดล้อมนั้นเป็นคำที่มีความหมายในเชิงปฏิบัติได้
2. การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการ ซึ่งหมายความว่าต้องมีกลไกสิ่งแวดล้อมควบคุมและมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างมีแบบแผน มิใช่จะทำอะไรก็ได้ กล่าวคือต้องมีจุดเริ่มต้นและลงท้ายที่มีกลไกควบคุม ด้วยเหตุดังนี้ การจัดการสิ่งแวดล้อมจึงสามารถยอมรับได้ในทางปฏิบัติ และเป็นตามหลักทางวิทยาศาสตร์ทุกประการ
3. การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นเสมือนแผนงานในการดำเนินการทางสิ่งแวดล้อม ซึ่ง การกำหนดแผนงานนี้ต้องครอบคลุมนโยบาย มาตรการ แผนงาน และโครงการ หรือแผนงาน ปฏิบัติ (Action plan) ที่มีขั้นตอนและกลไกควบคุมให้แผนงานดำเนินไปได้
4. การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในระบบสิ่งแวดล้อมโดยต้องยึดหลักและวิธีการอนุรักษ์วิทยาซึ่งผู้ใช้ต้องตระหนักดีว่าต้องมี

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับมวลมนุษยชาติต่อไป ทั้งปริมาณที่เพียงพอ คุณภาพเป็นไป ตามความต้องการและเวลาที่ต้องการและต้องมีให้ได้

นอกจากนี้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก็ยอมให้ เกิดน้อยที่สุด หรือเกิดได้ตามความสามารถของ ธรรมชาติที่จะช่วยตัวเองได้เท่านั้น ถ้าเกิดกว่านี้แล้ว จะเกิดมลพิษสิ่งแวดล้อมได้กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การจัดการสิ่งแวดล้อม คือ การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมชั้นแผนการปฏิบัติ หรือหาวิธีการอนุรักษ์มา ประยุกต์ใช้ กล่าวคือ มีแผนการใช้และ ดำเนินการต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างที่กำหนด ไว้อย่างมีขั้นตอนและมีกลไก ควบคุม

5.การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นแนวทางหนึ่งของนิเวศพัฒนาปฏิบัติ หรือพัฒนาแบบ ยั่งยืน กล่าวคือ การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นหลักที่เปิดโอกาสให้มีการใช้ทรัพยากรได้ แต่ต้องไม่ทำให้ คุณค่า ทางนิเวศวิทยาสูญเสียไป หมายถึงว่าการนำทรัพยากรมาใช้นั้น ต้องอยู่ในวิสัยที่ธรรมชาติ พอกตัวเองฟื้นฟูตัวเอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าเกินความสามารถของธรรมชาติแล้วปัญหาของเสียมี มากเกินไปจนกลายเป็นมลพิษปัญหาสิ่งแวดล้อมก็จะตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

6. การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นหลักการและแผนปฏิบัติให้ผู้บริหารใช้ดำเนินงาน ตั้งแต่ เริ่มโครงการและดำเนินโครงการ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมมีกลไกที่กำกับ กระบวนการ และแผนงานการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม นักบริหารสามารถจะทราบแนวคิดและแนว ดำเนินงานอย่างมี ขั้นตอนดังกล่าวก่อนจึงนำไปตัดสินใจ ผู้ศึกษาจึงได้นำความหมายของ การจัดการสิ่งแวดล้อม ที่กล่าวมา ข้างต้น มาพิจารณา และสรุปความหมายว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเตรียมแผน วางแผน จัดสรร ใช้ ทรัพยากรต่างๆ รวมถึงกระทำการหรือดำเนินการใดๆ เพื่อการควบคุม ดูแลและแก้ไขปัญหา สิ่งแวดล้อมในชุมชนทำให้สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพสมบูรณ์ และเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืน

จำรูญ ยาสุมุท (2555, หน้า 39) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมไว้ว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวมนุษย์ทั้งสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งแวดล้อมเหล่านี้มีความสำคัญและคุณประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก เมื่อใด ที่สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์และการดำรงชีวิตของพืชและสัตว์ มากเท่านั้น

โรจน์จรรย์ ด่านสวัสดิ์ (2541, หน้า 19) กล่าวว่า การวางแผนและการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในยุคปัจจุบันควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับการพัฒนาที่ ต่อเนื่องและนำไปสู่ความยั่งยืนในอนาคตได้มุ่งเน้นจุดมุ่งหมายในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ ทั้งในระดับ ท้องถิ่น ภูมิภาค ถูกใช้กันอย่างสิ้นเปลืองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเหตุผลดังกล่าวเนื่องจากการเพิ่ม จำนวนของประชากร และขีดความสามารถของสิ่งแวดล้อมในการรับรองของเสียจากกิจกรรม ของมนุษย์ค่อยๆลดลงอย่างเห็นได้ชัดในอัตราที่รวดเร็วยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงมีการป้องกันรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กนก จันทร์ทอง (2542, หน้า 100) กล่าวว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ของ รัฐบาล ซึ่งเรียกว่า การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การจัดการสิ่งแวดล้อมในยุคปัจจุบันที่สำคัญที่สุด

จะต้องเป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและนโยบายสิ่งแวดล้อมแห่งชาติโดยมีนโยบายและ มาตรการในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถือว่าสำคัญและจำเป็น ในการนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในหลักความเป็นจริงแล้วทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทุกประเภทเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและราคาในตัวเองซึ่งกำหนดเป็นต้นทุนนั้นได้ยาก ซึ่งมีมนุษย์บางกลุ่มมีความคิดเห็นว่า สิ่งที่ได้มาจากธรรมชาติเป็นสิ่งที่ ได้มาตัวเปล่าจึงใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองและฟุ่มเฟือย ซึ่งเห็นกันอยู่เสมอ ซึ่งทางตรงกันข้าม ผู้เสียหายและผู้ที่ได้ผลเดือร้อนมักจะเป็นผู้อุปโภคและบริโภค ไม่ใช่ผู้ที่ก่อปัญหา เช่น โรงงาน อุตสาหกรรม ที่ปล่อยของเสียลงสู่แม่น้ำลำคลอง ซึ่งเป็นเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

โสภารัตน์ จารุสมบัติ (2546 , หน้า 78-79) เสนอแนวคิดในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ดังนี้

1. ต้องการให้มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับมนุษย์ได้ใช้สอยและพึงพิงในการดำรงชีวิต ทั้งโดยปัจจัยสี่ ความสะดวกสบาย และความปลอดภัยของชีวิต หากมีการจัดการที่ ถูกต้อง ในด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะสามารถทำให้การใช้ได้ผลแบบยั่งยืน (Sustained Yield) ตลอดไป
2. การจัดการนั้นมุ่งหวังที่จะให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ประกอบกันอยู่ภายในระบบให้มีศักยภาพในแบบยั่งยืนถาวรและเป็นไปด้วยความมั่นคง ลักษณะเช่นนี้เป็นความ มุ่งหวังที่ก่อให้เกิดความเพิ่มพูนจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือสต็อก (Stock) ภายใน ระบบ ซึ่งความเพิ่มพูนนี้มนุษย์สามารถนำมาใช้ได้อย่างถาวร หนึ่งส่วนเพิ่มพูนเปรียบเสมือนเงิน ส่วนดอกเบียของเงินต้นจากธนาการนั่นเอง ดังนั้น ถ้านำสิ่งนี้มาใช้ก็ไม่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นหมดไปหรือร่อยหรอไปได้
3. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้องบรรจุแนวทางปฏิบัติในการควบคุมของเสีย (Waste) มิให้เกิดขึ้นภายในระบบสิ่งแวดล้อม เพราะถ้าเกิดปัญหาแล้ว จะทำให้สต็อกของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมนั้นมีศักยภาพในการผลิตลดลง สุดท้ายอาจต้องเผชิญการขาดแคลน ทรัพยากรในอนาคต อีกทั้งอาจมีปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกิดจากกระบวนการผลิต กระบวนการใช้และกระบวนการเปลี่ยนรูปผลิตภัณฑ์ เป็นต้น
4. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต้องยึดหลักของการอนุรักษ์มาเป็นพื้นฐาน ดังนั้นแนวทางในการดำเนินการจัดการจึงต้องมีการรักษา สงวน ปรับปรุง ซ่อมแซมและ พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งที่อยู่ในสภาพที่ดีตาม ธรรมชาติในสภาพที่กำลังมีการใช้และใน สภาพที่ทรุดโทรม ร่อยหรอเพราะการใช้ที่ผ่านมาด้วย เป็นที่คาดหวังได้ว่าถ้าสามารถดำเนินการดังกล่าวได้แล้ว จะทำให้มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใช้สอยชั่วนาน
5. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นต่อสิ่งใด ระบบใด หรือ ท้องที่ใด มีความต้องการคือ นอกจากจะเกี่ยวข้องกับการใช้การจัดการของเสีย การเพิ่มศักยภาพในการผลิตของสต็อก และการปรับปรุงซ่อมแซมแล้วยังต้องการให้มีการจัดองค์ประกอบภายในระบบสิ่งแวดล้อม หรือระบบนิเวศให้มีชนิดหรือหลายชนิด (Distribution) ของสิ่งแวดล้อมในระบบ ให้ ได้เกณฑ์มาตรฐานธรรมชาติที่ทุก ๆ สิ่งทุกชีวิตในระบบสามารถอยู่ได้อย่างเป็นสุข ทำให้ระบบต่าง ๆ อยู่ในภาวะสมดุลตามธรรมชาติ

6. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความมุ่งหวังอย่างยิ่งที่จะทำให้คุณภาพชีวิตมนุษย์และสิ่งที่เกี่ยวข้องดีขึ้น อนึ่งคุณภาพชีวิตนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ ปัจจัยทางด้าน การศึกษา สภาพเศรษฐกิจ สังคม เชื้อชาติ สภาพทางภูมิศาสตร์ สถานภาพทางทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในท้องที่และสุดท้ายคือ ความพอใจ แนวทางดำเนินการจัดการเพื่อให้คุณภาพชีวิตที่ดีนั้นต้องพิจารณาปัจจัยดังกล่าวด้วย ดังนั้นหลักการที่จะนำไปใช้ในการจัดการ จึงต้องดูสถานที่เป็นสำคัญด้วย

สรุป ผู้ศึกษาจึงได้นำความหมายของนักวิชาการเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่กล่าวมาข้างต้น มาพิจารณาและสรุปความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง การดำเนินงานกิจกรรมต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม และสามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ด้วยการสร้างกลไกควบคุมโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมการดำเนินงานต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการจัดหา การเก็บรักษา การซ่อมแซม การใช้อย่างประหยัด และการสงวนรักษา เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถเอื้ออำนวยประโยชน์แก่มวลมนุษย์ได้ใช้ตลอดไป อย่างไม่ขาดแคลน หรือมีปัญหาใด ๆ ผ่านกระบวนการจัดการแผนงานหรือกิจกรรมในการจัดสรรและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสนองความต้องการในระดับต่าง ๆ ของมนุษย์ให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา คือ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจสังคมและคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยยึดหลักการอนุรักษ์ด้วยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด ประหยัด และก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

2.1.13 เครื่องมือในการจัดการสิ่งแวดล้อม (Tools for Environmental Management)

เพื่อให้การจัดการสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพ จะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และหลักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับพื้นที่ ความเชื่อ วัฒนธรรม และเจตคติของกลุ่มชน เพื่อให้เกิดผลดีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมตามสภาพพื้นที่ และวิถีชีวิตเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องรวบรวมแนวคิดหรือวิธีการตามหลักวิชาการที่สำคัญมาเป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1.การใช้ระเบียบหรือมาตรการทางกฎหมาย (Command and Control) เป็นการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการกำหนดมาตรฐานสิ่งแวดล้อมแล้วใช้ มาตรการทางกฎหมายควบคุมให้การดำเนินการเป็นไปตามกำหนด ซึ่งข้อดีของระบบมาตรฐานคือ วิธีที่ไม่ซับซ้อนและมีบรรทัดฐานในการตรวจสอบติดตามคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน รวมไปถึงการช่วยลดแรงงานคนในการดำเนินงานงบประมาณที่ใช้ในการจัดการ และขนาดของการก่อมลพิษ วุฒิ หวังวัชรกุล (2546) จากหลักการดังกล่าว จุไร ทัพวงษ์ (2536, หน้า 31-32) ที่นำเสนอเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีความสอดคล้องกันไว้ดังนี้

1) กฎหมายการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและจะเกิดขึ้นได้ก็ ต่อเมื่อมีการกำหนดนโยบายและวางแผนตามหลักวิชาการว่าด้วยการจัดการและการบริหาร สิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ เพื่อให้สามารถดำเนินการไปได้ ตามนโยบายและตามแผนการที่กำหนดไว้ สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยถ้าหากไม่มีกฎหมายเป็น พื้นฐานในการควบคุม ซึ่งในประเทศไทยมีกฎหมายต่าง ๆ ป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อมหลายฉบับ อีกทั้งยังมีกฎระเบียบของกฎกระทรวง ทบวง กรม ที่รับผิดชอบตามกฎหมายอีกหลายแห่ง แต่ถึง อย่างไรก็ตามกฎหมายก็เป็นเพียง

ตัวอักษร จะมีผลตามเจตนารมณ์หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับการใช้ กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเป็นหลัก ส่วนกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่าง ประเทศนั้นสามารถกล่าวได้ว่า ประเทศไทยยังขาดผู้เชี่ยวชาญกฎหมายสิ่งแวดล้อมต่างประเทศ ในขณะที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมกำลังเป็นปัญหา ระดับระหว่างประเทศมากขึ้นมีการประกาศใช้ กฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นทางการฉบับแรกของ ประเทศไทย คือพระราชบัญญัติส่งเสริมและ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2518 ซึ่งได้กำหนดให้มีการ แต่งตั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม 21 แห่งชาติขึ้น แต่ต่อมาได้มีการออกพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2535 ที่ได้ปรับปรุงให้ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์มากยิ่งขึ้น

2) การกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม นอกเหนือไปจากงานด้าน บริหารทรัพยากรตามโครงการต่าง ๆ ของรัฐแล้ว คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติยังมีหน้าที่ รับผิดชอบในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่มีได้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยให้รัฐบาลสามารถกำหนดนโยบายที่ถูกต้อง เพื่อการพัฒนาและป้องกันการเสื่อมโทรม ของ สภาพแวดล้อมควบคู่กันไปกับงานที่กำหนดมาตรฐานสิ่งแวดล้อมนี้ จะดำเนินการโดยการกำหนด มาตรฐาน ขั้นต่ำที่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งข้อเสนอดังกล่าว เป็นไปใน ทำนองเดียวกันกับ ราตรี ภาว (2540 , หน้า 206-211) ที่ได้อธิบายว่าการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยองค์ประกอบหลักอย่างหนึ่งที่สำคัญ คือ กฎและ ระเบียบ (Laws and regulation) ซึ่งก็คือกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยจะต้อง พิจารณาถึงการควบคุมการกระทำของมนุษย์ เพื่อหยุดยั้งหรือลดการท าลายสิ่งแวดล้อม เพื่อป้องกัน ไม่ให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย และเพื่อแก้ไข หรือหามาตรการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังอธิบายวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมและเหตุผลในการนำมาใช้ดังนี้

1) มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม มีขึ้นเพื่อสนับสนุนสินค้าบริการที่ รับผิดชอบต่อ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และต่อต้านการผลิตสินค้าบริการที่ทาลายคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่กระบวนการ ออกแบบ การผลิต การบรรจุหีบห่อ การจำหน่าย และการกำจัด ที่ไม่ทาลาย สิ่งแวดล้อม

2) กฎหมายสิ่งแวดล้อม มีความสำคัญเพื่อนำมาใช้เป็นมาตรการควบคุม ตรวจสอบ รักษาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาด เป็นต้น

3) การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Instrument) เป็นการจัดการ สิ่งแวดล้อมอีกทางเลือกหนึ่ง โดยการใช้เครื่องมือทาง เศรษฐศาสตร์ ผลักภาวะความรับผิดชอบไปสู่ ผู้ก่อมลพิษ หรือในบางกรณีจะขยายไปถึงการสร้างจูง ใจให้กับผู้ก่อมลพิษในการปรับปรุงสิ่งแวดล้อม โดย เครื่องมือดังกล่าวนี้เชื่อกันว่าช่วยให้การ ตัดสินใจเชิงนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเชื่อว่าจะทำให้เกิด การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมและวิธีการบำบัดที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเครื่องมือ ดังกล่าวสามารถสรุปได้ ดังนี้ วุฒิ หวังวัชรกุล (2546, หน้า 87) 1) การเก็บค่ามลพิษ (Pollution Charges) หรือการเก็บค่าธรรมเนียม มีอยู่ หลายประเภท ได้แก่ ค่าปล่อยมลพิษ ที่เก็บจากผู้ปล่อยมลพิษ ตามปริมาณและความเข้มข้นของมลพิษที่ปล่อยออกมาหรือ ค่าผู้ใช้บริการ เป็นการเก็บจากผู้ให้บริการ แหล่งบำบัดมลพิษสาธารณะต่าง ๆ โดยตรง เช่น ค่าทิ้ง (และกำจัด) ขยะ หรือ ค่าบริหารจัดการ เป็นการ จ่ายค่าบริการให้กับ หน่วยงานที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมตั้งแต่การจดทะเบียนจนถึงการควบคุม และส่วนต่างภาษี เป็นการเก็บค่าสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยการเก็บภาษีพิเศษ สำหรับสินค้าที่ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 2) การสร้างตลาด (Market Creation) จะเป็นการสร้าง

ตลาดขึ้นมาโดย สามารถซื้อ “สิทธิ” ในการปล่อยมลพิษหรือสามารถขาย “สิทธิ” ให้กับผู้ที่ต้องการ โดยมีรูปแบบ หลักที่สำคัญ ได้แก่ ใบอนุญาตที่ซื้อขายได้ (Marketable permits) โดยเจ้าหน้าที่กำหนดมาตรฐาน คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่สังคมต้องการ แล้วใช้มาตรฐานเหล่านี้ไปกำหนดปริมาณการปล่อยมลพิษ ใน ระบบเศรษฐกิจและจัดสรรให้กับผู้เกี่ยวข้องในรูปของ “สิทธิ” ในการปล่อยมลพิษ ซึ่งสิทธิดังกล่าว สามารถโยกย้ายถ่ายเทไปมาระหว่างผู้ก่อมลพิษได้ โดยความต้องการในสิทธิต้นทุนในการบำบัด ของ แหล่งปล่อยมลพิษ ผู้ก่อมลพิษจะทำการบำบัดมลพิษเองตราบดีที่ต้นทุนดังกล่าวยังไม่สูงกว่า ราคาของ สิทธิในการปล่อย 3) การอุดหนุน (Subsidy) อาจอยู่ในรูปเงินให้เปล่า เงินกู้อัตราดอกเบี้ยต่ำ หรือการลด ภาษีเพื่อให้ผู้ก่อมลพิษลดการปล่อยมลพิษ รวมไปถึงการสนับสนุนเครื่องมือหรือการใช้ เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อลดมลพิษจากเครื่องมือหรือเทคโนโลยีเดิม และระบบมัดจำ-คืนเงิน (Deposit refund systems) ซึ่ง ผู้บริโภคเป็นผู้เสียค่ามลพิษในรูปเงินมัดจำ เมื่อซื้อสินค้าที่ก่อให้เกิดผลเสียด้าน สิ่งแวดล้อม เมื่อผู้บริโภค คืนส่วนที่เหลือให้กับสถานที่รับคืนเพื่อการแปรรูปใหม่หรือทิ้งในที่ เหมาะสมก็จะได้เงินมัดจำนั้นคืน นอกจากนี้ จูไร ทัพวงษ์ (2526 , หน้า 31-32) ได้นำเสนอเครื่องมือจัดการสิ่งแวดล้อมที่มี ความ สอดคล้องกับหลักการทางเศรษฐศาสตร์ ในลักษณะของการสนับสนุนด้านงบประมาณใน แผนพัฒนา สิ่งแวดล้อม ที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติ มากยิ่งขึ้น โดยให้มีการประสานการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีระบบและให้อยู่ใน มาตรฐานเดียวกัน เพื่อประโยชน์การดำเนินการบริหารและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3) เครื่องมืออื่น ๆ ที่ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

3.1) การวางแผนสิ่งแวดล้อม การวางแผนสิ่งแวดล้อมในทางปฏิบัติ หมายถึง การให้มีการ พิจารณาด้านสิ่งแวดล้อมในการวางแผนเสียแต่ในระยะแรก ทั้งในระดับประเทศและระดับโครงการ โดยให้คำนึงถึงผลดีและผลเสียทางด้านสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนา และนำมาพิจารณาร่วมกับทาง เศรษฐกิจและสังคมด้วย ทั้งนี้ เพื่อช่วยในด้านตัดสินใจของรัฐบาลที่จะได้เห็นผลประโยชน์ส่วนรวมของแผนและ โครงการได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จูไร ทัพวงษ์ (2526, หน้า 31-32) ซึ่งจุดนี้สอดคล้องกับราตรี ภาธา (2540, หน้า 207-211) ที่กล่าวถึงว่า การวางแผนจัดการสิ่งแวดล้อมมีขึ้น เพื่อกำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการต่อ สิ่งแวดล้อมทั้งในด้านการใช้ การป้องกัน แก้ไข และการฟื้นฟู เพื่อการตอบสนองต่อมนุษย์และทรัพยากรอื่นอย่าง ยั่งยืนและต่อเนื่อง มีขนาด และทิศทางที่ชัดเจน ภายใต้ทุนหรืองบประมาณที่มีอยู่

3.2) การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือ การวิเคราะห์ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม ปัญหา สิ่งแวดล้อมมีขอบเขตที่กว้างขวางมากและจะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และความเป็นอยู่ของมนุษย์ใน ที่สุด โดยการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจะเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าไม่ได้จำเป็นต้อง มีการวางแผนควบคุมป้องกันไว้แต่เริ่มแรก การวิเคราะห์ผลกระทบ สิ่งแวดล้อมจะเป็นวิธีการหนึ่งในการ จัดการสิ่งแวดล้อมเป็นที่ยอมรับและได้นำมาปฏิบัติกันอย่าง กว้างขวางทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและ ประเทศกำลังพัฒนา ทั้งนี้รวมถึงประเทศไทยด้วย โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้มีการศึกษาเกี่ยวกับ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และคุณค่าต่าง ๆ ที่มีต่อมนุษย์ ที่ อาจถูกกระทบกระเทือนเนื่องจากโครงการหรือ กิจกรรมนั้น ๆ พร้อมทั้งอธิบายถึงผลกระทบ ทั้งใน ทางบวกในแง่การส่งเสริมทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและ คุณค่าต่าง ๆ ที่มีต่อมนุษย์ และผลในทางลบในแง่ของการทำลายสิ่งแวดล้อมและคุณค่าต่าง ๆ เพื่อหาทางในการลดผลเสียหาย ให้เหลือน้อยที่สุด และก่อให้เกิดผลดีที่สุดด้วย จูไร ทัพวงษ์ (2526 , หน้า 31-32) ซึ่งในจุดนี้สอดคล้องกับ ราตรี ภาธา (2540, หน้า 207-211) อธิบายถึงการประเมินผล กระทบสิ่งแวดล้อมว่า คือการศึกษาและคาดคะเน ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากโครงการหรือกิจการ

ประเภทต่าง ๆ ตลอดจนการเสนอแนะ มาตรการในการแก้ไขผลกระทบ ซึ่งจะพิจารณาทั้งด้านกายภาพ ชีวภาพหรือนิเวศวิทยา คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสังคม

3.3) การศึกษาประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาและภัยที่อาจเกิดขึ้นถ้าหากไม่ร่วมมือกันดูแล โดยถ้าหากได้มีการร่วมมือกันทำการป้องกันและแก้ไข จะเป็นวิธีการในการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ได้ผลดีที่สุด เพราะการดำเนินการด้าน สิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันมาจากรัฐบาลเป็นส่วนใหญ่ การส่งเสริมให้เกิดความตระหนักด้าน สิ่งแวดล้อม และการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม จึงเป็นพื้นฐานของการจัดการสิ่งแวดล้อม (จูไร ทัพวงษ์, 2526, หน้า 31-32)

3.4) บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน จะมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนจะสำเร็จได้จำเป็นต้องให้ประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนานี้ กล่าวคือ ประชาชนในท้องถิ่นสามารถกำหนดพื้นฐานอันมีส่วนช่วยให้โครงการดำเนินการต่อไปได้ ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้างจิตสำนึกและทัศนคติ ให้กับประชาชน เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐต้องกระทำ (จูไร ทัพวงษ์, 2526, หน้า 31-32)

เพื่อให้การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวทางในการนำเครื่องมือในการจัดการสิ่งแวดล้อม มาใช้ได้ ซึ่งนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมได้กำหนดไว้ 6 หลักการสำคัญ อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งเป็นหลักการที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่มีดุลยภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และเกื้อกูลกัน ไม่เกิดความขัดแย้งซึ่งกันและกัน โดยการพัฒนาเศรษฐกิจให้ขยายตัวอย่างมีคุณภาพและแข่งขันได้จะต้องคำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สามารถสงวนรักษาไว้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยาวนานใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยไม่ส่งผลเสียต่อความต้องการของสังคมทั้งในปัจจุบันและในอนาคต (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2555, หน้า 24-25)

1. “การบริหารจัดการเชิงระบบนิเวศ” (Ecosystem Approach) เป็นหลักการบริหารการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์เชิงระบบหรือองค์รวม (Holistic) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการดำรงอยู่ของระบบนิเวศอย่างสมดุล และการตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ได้แก่ การจัดการลุ่มน้ำอย่างบูรณาการและการบริหารจัดการกลุ่มป่าไม้อย่างยั่งยืน

2. “การระวังไว้ก่อน” (Precautionary Principle) เป็นหลักการจัดการเชิงรุกที่เน้นการป้องกันผลกระทบล่วงหน้าโดยการสร้างระบบภูมิคุ้มกันให้กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีระบบนิเวศที่เปราะบางและพื้นที่เสี่ยง

3. “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluters Pay Principle: PPP) และ “ผู้ได้รับผลประโยชน์เป็นผู้จ่าย” (Beneficiaries Pay Principle: BPP) เป็นหลักการในการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยสร้างแรงจูงใจและภาระรับผิดชอบเพื่อลดการก่อมลพิษ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมถึงสร้างความเป็นธรรมให้กับผู้เสียประโยชน์เพื่อลดความขัดแย้งทางสังคม

4. “ความเป็นหุ้นส่วนของรัฐ - เอกชน” (Public-Private Partnership) เป็นหลักการที่ใช้สร้างการร่วมรับผิดชอบและควมมาใช้ควบคู่กับหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายเพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนและมีบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

5. “ธรรมาภิบาล” (Good Governance) เป็นหลักการที่มุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนการกระจายที่ยึดหลักการพื้นที่-หน้าที่-การมีส่วนร่วม (Area-Function-Participation : AFP) การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะ และการกำหนดการรับผิดชอบต่อ (Accountability) ของทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง

สรุป ผู้ศึกษารวบรวมความหมายของเครื่องมือในการจัดการสิ่งแวดล้อม ว่า เป็นหลักการสำคัญในการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน คือ การจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป ที่สำคัญต้องจัดการกับมนุษย์โดยปกติปัญหาสิ่งแวดล้อมหากเกิดขึ้นตามธรรมชาติ จะมีการปรับฟื้นคืนสภาพได้เองด้วยระยะเวลาค่อนข้างสั้น ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดการกระทำของมนุษย์มักจะเป็นสภาพปัญหาที่รุนแรง จึงต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชน การปรับทัศนคติควบคู่ไปกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการด้านวิชาการ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และกลไกนโยบายภาครัฐ เพื่อให้เกิดเครื่องมือในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ ได้แก่ กฎระเบียบหรือมาตรการควบคุม เครื่องมือทาง เศรษฐศาสตร์ รวมไปถึงการวางแผน และมีการสนับสนุนด้านงบประมาณ การให้การศึกษา ส่งเสริมประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างองค์ความรู้ในทุกภาคส่วนทั้งองค์กรเอกชนและองค์กรประชาชน

2.1.2 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

2.1.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เกิดความตระหนัก ห่วงแทน และวางแผนการจัดการที่เป็นผลอันยั่งยืน นั้นต้องอาศัยหลักทางรัฐประศาสนศาสตร์ในด้านการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมทางสังคมได้ โดยองค์ประกอบและกระบวนการที่ทำให้ประชาชนในชุมชนร่วมมือร่วมใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการจัดการที่ดี นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ที่สมาชิกในชุมชนตั้งไว้ สร้างความพึงพอใจและลดความขัดแย้งของประชาชนที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

อรรถัย ก๊กผล (2552, หน้า 17) กล่าวว่า ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป ตามบริบททางสังคมและการเมือง ในอดีตการมีส่วนร่วมของประชาชนมักหมายถึงการมีส่วนร่วม ทางการเมือง แต่ปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยทางตรงและประชาธิปไตยที่ประชาชน ปกครองตนเอง ส่งผลให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีขอบเขตกว้างขึ้น การมีส่วนร่วม ของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดให้ประชาชน เข้าไปร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย กระบวนการบริหารและตัดสินใจของท้องถิ่น เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิด มีความรู้ความสามารถในการกระทำ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้น ๆ โดยหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ ต้นจนถึง

สิ้นสุด ไม่ใช่เป็นการจัดเวทีการมีส่วนร่วมครั้งเดียว ตัวอย่างเช่น ในการแก้ปัญหาของชุมชน ควรเปิดให้ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ ดังนี้

(1) เริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนอยู่

(2) ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีสาเหตุอย่างไรและจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป้าหมายอย่างไร และควรที่จะจัดการกับปัญหาใดก่อนหลัง

(3) ร่วมกันวางแผนการดำเนินการว่าจะจัดกิจกรรมหรือโครงการอะไร จะแบ่งงานกันอย่างไร ใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด จะจัดหางบประมาณมาจากที่ใด และใครจะเป็นผู้ดูแลรักษา

(4) ร่วมดำเนินงาน ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลัง ความรู้ความสามารถของตนเอง

(5) ร่วมกันติดตามประเมินผล ตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกันประชาชนจะต้องมีส่วนร่วม ร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรคและร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหา เพื่อให้งานหรือภารกิจ ดังกล่าวสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

(6) ร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้วย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจไม่จำเป็นจะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัสดุสิ่งของ แต่อาจเป็น ความสุขสบายความพอใจในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ได้

จิราภรณ์ เชื้ออุทัย (2553, หน้า 9) การมีส่วนร่วม หมายถึง การสมัครใจเข้าร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ไขปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ การร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวของประชาชนเอง นำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดี เปิดโอกาสให้ประชาชนได้พัฒนาชุมชนตั้งแต่การค้นหาปัญหา การตัดสินใจวางแผนกิจกรรม และการประเมินผล เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาจากบทเรียนรู้อันร่วมกันของกิจการพัฒนา นั้น ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

อาทิตย ศรีมงคล (2553, หน้า 15) การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีความเกี่ยวข้อง ทางด้านอารมณ์และจิตใจ ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์หนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น

โกวิท พวงงาม (2553, หน้า 127) การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การคิด วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติงาน ประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาชุมชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน

มธุรดา ศรีรัตน์ (2562, หน้า 4) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจวางแผน ปฏิบัติงาน และการประเมินผล โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างมีความเชี่ยวชาญ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

สรุป ผู้ศึกษาจึงได้นำความหมายของ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่กล่าวมาข้างต้น มาพิจารณาและสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง รูปแบบร่วมรับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวของประชาชนเอง นำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดี เปิดโอกาสให้ประชาชน

ได้พัฒนาชุมชนตั้งแต่การค้นหาคำปัญหา การตัดสินใจวางแผนกิจกรรม และการประเมินผล เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาจากบทเรียนรู้อันร่วมกันของกิจการพัฒนา นั้น ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

2.1.2.2 รูปแบบการมีส่วนร่วม

หลักการมีส่วนร่วมเป็นส่วนสำคัญให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ตระหนักถึงความรับผิดชอบ ต่อสิ่งแวดล้อม ลดการก่อมลพิษ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยรวบรวมจากนักวิชาการ ระดับของการมีส่วนร่วม มีแนวคิดที่สามารถนำไปใช้วิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของนักวิชาการ ดังต่อไปนี้

องค์การสหประชาชาติ (1981) ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง ซึ่งเป็นไปโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกัน ขึ้นเองเพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มของตนเอง โดยเน้นการกระทำที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งมีรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

(2) การมีส่วนร่วมแบบชักนำ ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล เป็นรูปแบบโดยทั่วไปของประเทศที่กำลังพัฒนา (3) การมีส่วนร่วมแบบบังคับ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินนโยบายของ รัฐบาลภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ ผู้กระทำได้รับผลทันทีแต่จะไม่ได้รับผลระยะยาว และจะมีผลเสียคือไม่ได้รับการสนับสนุนจาก ประชาชนในที่สุด

เกคินี พรหมตัน (2550, หน้า 16) กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วม ไว้ 3 แบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมโดยตัวบุคคล ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมโดยตรง
2. การมีส่วนร่วมโดยองค์การจัดตั้งของประชาชน อาจถือเป็นการส่วนตัวโดยตรง ได้อีกวิธีหนึ่ง
3. การมีส่วนร่วมโดยการผ่านตัวแทนที่มีลักษณะทั่วไปโดยการมีส่วนร่วมอย่างอ้อม การมีส่วนร่วมที่จริงต้องเป็นการมีส่วนร่วมโดยตรง เท่านั้น

John M Cohen and Norman T. Uphoff Cohen and Uphoff (1980 ,P. 219 อ้างถึงใน พวงทอง โยธาใหญ่ 2545, หน้า 14) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ซึ่งเป็นการตัดสินใจในการดำเนินการ ดังนี้
 - 1.1 การเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่น
 - 1.2 การร่วมคิด และกำหนดแนวทางการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของท้องถิ่น
 - 1.3 การร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม
 - 1.4 การร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วม
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) เป็นการเข้าร่วมโดยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร และการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจในกระบวนการและขั้นตอนการร่วมมือ ดังนี้

- 2.1 การร่วมมือปรับปรุงระบบการบริหารงาน เพื่อดำเนินการในกิจกรรม โครงการ
ของท้องถิ่น
- 2.2 การมีสนับสนุนทรัพยากรส่วนตัว เพื่อดำเนินการในกิจกรรมโครงการ
ของท้องถิ่น
- 2.3 การร่วมปฏิบัตินโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย
- 2.4 การประสานขอความร่วมมือระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) โดยอาจจะเป็นผลประโยชน์ ทางวัตถุ ทาง
สังคม หรือโดยส่วนตัว
- 3.1 แผนงานหรือโครงการที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในรูปวัตถุ สิ่งของ
- 3.2 แผนงานหรือโครงการที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในลักษณะ
ของส่วนร่วม
- 3.3 แผนงานหรือโครงการที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในลักษณะ
ส่วนบุคคล
- 4.การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเป็นการควบคุมและ ตรวจสอบการ
ดำเนินกิจกรรม รวมทั้งเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป
- 4.1 การแต่งตั้งประชาชนเข้าเป็นกรรมการประเมินประสิทธิผลแผนงาน หรือโครงการ
- 4.2 การควบคุม การตรวจสอบโดยประชาชน นอกจากนั้น (Uphoff) ได้เสนอ กรอบ
แนวคิดเบื้องต้นในการวิเคราะห์ การมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชนบทว่ามี 3 มิติ และ 2 บริบท
ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้
- 4.2.1. มิติ (Decision) มี 3 มิติ คือ
- 4.2.1.1 มีส่วนร่วมอะไรบ้าง ซึ่งแบ่งเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมี
ส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยทางใดทางหนึ่ง (เช่น สนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ การบริหารกิจกรรม หรือ
การประสานงาน) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ และการมี ส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินการ
- 4.2.1.2 มีส่วนร่วมกับใครบ้าง ได้แก่ มีส่วนร่วมกับชาวบ้าน ผู้นำชุมชน
เจ้าหน้าที่ทางราชการ นักพัฒนาเอกชน ทั้งนี้ให้พิจารณาถึงลักษณะของผู้เข้ามามีส่วนร่วม
ในเรื่อง เพศ สถานภาพครอบครัว อาชีพ และรายได้
- 4.2.1.3 มีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง ได้แก่ การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ
หรือถูกบังคับลักษณะ รูปแบบการมีส่วนร่วม โดยผ่านองค์กรประชาชนหรือโดยตรง ขนาดของการมีส่วน
ร่วม ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมนั้น ช่วยเพิ่มพลังของประชาชน หรือเป็นเพียงแค่การติดต่อสัมพันธ์กับ
นักพัฒนาเท่านั้น
- 4.2.2 บริบท (Contexts) มี 2 บริบท คือ
- 4.2.2.1 ลักษณะของโครงการ โดยพิจารณาจากลักษณะของสิ่งนำเข้าว่ามี
ความซับซ้อนของเทคโนโลยีเพียงใด ลักษณะของประโยชน์ที่ได้รับ (ความเร็วซ้ำที่ได้รับประโยชน์)
และเงื่อนไขที่ต้องกำหนด เช่น การเข้าถึงการบริหารโครงการ ความยืดหยุ่นของโครงการ เป็นต้น
- 4.2.2.2 สภาวะแวดล้อมของกิจกรรมตามโครงการ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, หน้า 2) ระบุว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ คนในพื้นที่ได้รับการจัดสรรทรัพยากรอย่างทั่วถึงและมีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่การตัดสินใจ วางแผนและดำเนินงานเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ สังคมและสาธารณชน

สรุป ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลงานวิจัย และแนวคิดของนักวิชาการ สรุปได้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมที่ดี จะต้องทำให้เกิดการสนับสนุน ส่งเสริมสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในรูปบุคคล กลุ่มบุคคล ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน ให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ดีจะต้องไม่ใช่แต่เพียงตัดสินใจเพียงอย่างเดียว แต่ต้องดำเนินการตัดสินใจควบคู่ไปกับการดำเนินงานด้วย การตัดสินใจยังเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องผลประโยชน์และการประเมินผลด้วย เพราะการประเมินผลทำให้ได้รับผลสะท้อนกลับ (Feedback) นำไปสู่การตัดสินใจใหม่

2.1.2.3 ขั้นตอนการพัฒนาการมีส่วนร่วม

การดำเนินการพัฒนาการมีส่วนร่วมให้ประสบความสำเร็จจะต้องมีการวิเคราะห์ขั้นตอนในการมีส่วนร่วม เพื่อกำหนดวิธีการในการสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในสังคม มีนักวิชาการที่จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้สำคัญ ดังนี้

ธีระพงษ์ แก้วหาพงษ์ (2543, หน้า149-163) ได้จำแนกขั้นตอนของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการของการที่จะต้องกระทำคือการกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้น ก็เลือกนโยบาย และประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการจะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีการใด เช่น การช่วยเหลือดูแลทรัพยากร การบริหารงาน และประสานงาน การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงานหรือข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่ม รวมทั้งคำนึงถึงผลประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคม

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพล สามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆได้

อคิน รพีพัฒน์ (2547, หน้า 49) จำแนกประเภทการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการ พัฒนาเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน กำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยการ บริหารงาน และประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากโครงการ หรือมีส่วนในการรับผลเสียที่อาจเกิดจากโครงการ ซึ่งผลประโยชน์หรือผลเสียนี้อาจเป็นด้านกายภาพหรือด้านจิตใจที่มีผลต่อสังคมหรือบุคคลก็ได้

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการพัฒนาที่พวกเขาดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผล ความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำกันเป็นระยะหรือการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอดของโครงการทั้งหมด

สรุป ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมโดยแท้จริงแล้วกระบวนการมีส่วนร่วมไม่อาจสามารถกระทำได้ในทุกประเด็น แต่การมีส่วนร่วมของบุคคลจะมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคม ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นการพิจารณาที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขพื้นฐานการมีส่วนร่วมจะต้องเป็นขั้นตอนที่มิอัสสภาพ มีความเสมอภาค และมีความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้การมีส่วนร่วมดำเนินการไปได้โดยมีประสิทธิภาพ

2.1.2.4 เกณฑ์การประเมินการมีส่วนร่วม

เนื่องด้วยกระบวนการกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมนั้น จะต้องคำนึงถึงเกณฑ์การประเมินผลต่อการมีส่วนร่วม เพื่อผู้วิจัยจะได้กำหนดวิธีการสำรวจข้อมูลได้ถูกต้องเหมาะสม โดยมีการศึกษารวบรวมแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

Kesperon และ Breitbat (อ้างถึงในสิทธิศานต์ ทรัพย์สิริโสภา 2544, หน้า 52) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การวัดระดับ การมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. การกระทำโดยแต่ละบุคคล ไม่ใช่เป็นการกระทำโดยกลุ่มซึ่งอาจทำให้การวิเคราะห์ได้ข้อสรุปที่ไม่ถูกต้อง เพราะการแสดงออกของแต่ละบุคคลในกระบวนการมีส่วนร่วมจะเห็นถึงคุณค่านิยม การรับรู้และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล กล่าวคือ กิริยาที่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม คือ กิริยาของแต่ละบุคคลที่มีต่อการแสดงแต่ผลของการกระทำนั้นโดยตรง

2. ความถี่ของการกระทำซึ่งแสดงออกโดยการมีส่วนร่วมในการกระทำที่บ่อยครั้งระยะเวลาของกิจกรรมที่ยาวนานหรือมีความผูกพัน และมีแรงจูงใจในการกระทำ

3. คุณภาพของการเข้าร่วมพิจารณาจากผลกระทบของการกระทำในเบื้องต้น เช่น ความรับผิดชอบ การตัดสินใจ การเปิดกว้างยอมรับความสามารถและความคิดเห็นมีการประเมินผลจากที่กล่าวมาสามารถสรุปเกณฑ์การประเมินการมีส่วนร่วมได้ว่า สำหรับขั้นตอนสุดท้ายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการต่าง ๆ จะต้องมีการประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในการประเมินผลใด ๆ ย่อมต้องอาศัยเกณฑ์การประเมินเพื่อช่วยในการเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

Oakley 1991(อ้างถึงใน สิทธิศาสตร์ ทรัพย์สิริโสภา 2544, หน้า 51-52) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การประเมินการมีส่วนร่วม เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ (Quantitative Indicator) ประกอบด้วยเกณฑ์การประเมิน 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Indicator) ได้แก่ผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ และการได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ

1.2 ตัวชี้วัดเชิงองค์กร (Organization Indicator) ได้แก่ จำนวนของประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมโครงการ หรือจำนวนประชาชนที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์กรในการดำเนินงานโครงการ นอกจากนี้ ยังรวมถึงความถี่หรือจำนวนครั้งในการจัดประชุมร่วมกับประชาชน และกาเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิกในองค์กรตลอดระยะเวลาในการดำเนินโครงการ

1.3 ตัวชี้วัดในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการ (Participation in Project Activities) ได้แก่ การสร้างกลุ่ม เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการ จำนวนและอัตราการเข้าร่วมประชุมกลุ่ม จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมดำเนินการในโครงการ จำนวนครั้งทั้งหมดที่สมาชิกเข้าร่วมในกิจกรรมของโครงการ และจำนวนสมาชิกที่ต้องการดำรงตำแหน่งในองค์กร

1.4 ตัวชี้วัดด้านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการ (Development Momentum) ได้แก่ จำนวนสมาชิกที่มีความตระหนัก และร่วมในการพัฒนาบริการขององค์กร จำนวนสมาชิกที่ได้รับการอบรมจากโครงการ จำนวนของการประสานความร่วมมือร่วมกับโครงการอื่นที่คล้ายคลึงกัน ความยั่งยืนขององค์กร และความสามารถในการรักษาการพัฒนาของโครงการ

2. ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ (Qualitative Indicator) ประกอบด้วยเกณฑ์การประเมิน 3 ตัวชี้วัด ดังนี้

2.1 การเติบโตขององค์กร ได้แก่ การสร้างโครงสร้างภายในองค์กร การกำหนดบทบาทเฉพาะของสมาชิกกลุ่ม ภาวะผู้นำในองค์กร และรูปแบบทั่วไปของโครงสร้างองค์กร

2.2 พฤติกรรมกลุ่ม (Group Behavior) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมปกติของสมาชิกองค์กร การเกิดความรู้สึกในการมีส่วนร่วมและเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันการมีส่วนร่วมในการอภิปรายและการตัดสินใจปัญหาพร้อมกับกลุ่ม ตลอดจนความสามารถในการวิเคราะห์และอธิบายประเด็นปัญหาขององค์กรได้

2.3 การพึ่งตนเองได้ (Group self-reliance) ได้แก่ การเพิ่มความสามารถของกลุ่มในการเสนอและพิจารณาเหตุผลของการกระทำ ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกกลุ่มในนโยบายและ

โครงการของรัฐ การเปลี่ยนแปลงสัมพันธภาพในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานโครงการ ความเป็นอิสระในการระบุปัญหาของกลุ่ม การมีอิสระในการดำเนินงานภายใต้การควบคุมขององค์กร

สรุป แนวทางการศึกษาเกณฑ์การประเมินการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยกำหนดเกณฑ์การมีส่วนร่วมสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณไว้ว่า ใช้เพื่อกำหนดการวัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อย สามารถแบ่งได้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด เป็นต้น

2.1.2.5 หลักของการจัดการแบบมีส่วนร่วม (Participation Management)

การจัดการเป็นกระบวนการการวางแผน การจัดองค์การ การนำ การควบคุมทรัพยากร คน เงินและสิ่งของ ข่าวสาร เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการจัดการยัง หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน และวัสดุสิ่งของ เป็นอุปกรณ์ในการบริหารงานและเป็นศิลปะในการทำงาน ให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น ดิน ปรัชญพททธิ (2552) Peter Drucker (2009, p.58) Koontz Harold (1968, หน้า 81) จากความหมายของการจัดการ แสดงให้เห็นว่า การจัดการเป็นการใช้ศาสตร์และศิลปะเข้าสู่กระบวนการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์กรโดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

-หลักการจัดการ (POLC)

หลักการจัดการมีกระบวนการขั้นตอนหลัก ประกอบด้วย

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การหาวิธีการและการปฏิบัติที่จะบรรลุเป้าหมายขององค์กร ตามที่กำหนด
2. การจัดโครงสร้างองค์การ (Organizing) หมายถึง การเตรียมการ คนนำเอาทรัพยากรเกี่ยวข้อง และวัตถุมมาบริหารให้แผนบรรลุผลสำเร็จ
3. การบังคับบัญชาและภาวะการนำ (Leading and Commanding) หมายถึงการจูงใจการใช้ภาวะการนำเพื่อโน้มน้าวผู้อื่น ให้บรรลุเป้าหมาย
4. การควบคุมงาน (Controlling) หมายถึง ตรวจสอบติดตามแผนเพื่อให้แน่ใจว่าได้มีการนำไปปฏิบัติการควบคุมประสิทธิภาพการทำงานโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายและการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามความจำเป็น (Robbins , 2001, p. 57)

การจัดการแบบมีส่วนร่วมลักษณะพหุภาคีมีทฤษฎีบทที่รองรับงานวิจัยเริ่มต้นจากแนวคิดการพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน และแนวคิดการจัดการองค์กรภาคประชาชน ที่เข้มแข็งแนวคิดหลักเกี่ยวกับการจัดการสภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งในแต่ละแนวคิดมีสาระสำคัญสรุปได้ดังต่อไปนี้

- แนวคิดการพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน มีปรัชญาพื้นฐานมาจากการที่ทำให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนานั้นการที่ประชาชนเป็นผู้กระทำเพื่อประชาชนไม่มีผู้ใดนำมามอบให้ทั้งสิ้น มนุษย์มีศักยภาพที่เท่าเทียมกันเมื่อได้รับโอกาสและควรช่วยให้มนุษย์ได้ช่วยตนเองและเรียนรู้ทุกอย่างด้วยตนเอง (ดิเรก ฤกษ์หรัาย, ทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาสังคม ออนไลน์ 91721pdf 2-16 agri .stou.ac.th สืบค้น 2559/8/14) แนวคิดนี้มีจุดเด่นอยู่ที่เป็นการพัฒนาการแบบบูรณาการทำให้เกิดการพัฒนาแบบองค์รวม มีคุณภาพ ประกอบด้วยทรัพยากรมนุษย์และชุมชนที่มีจิตสำนึกและมีศักยภาพในการพัฒนาเข้ามาร่วมทำงานในลักษณะด้วยจิตอาสาเข้า

มาร่วมการพัฒนาด้วยการระดมสติปัญญาท้องถิ่น รักษาสภาพแวดล้อม และร่วมคิดร่วมทำการและประเมินผล งานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนทุกเรื่องจนสามารถนำไปสู่การเป็นชุมชนที่เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ (อภิชาติ ใจอารีย์ , 2559 , หน้า 111-136) ทั้งนี้

- แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรชุมชน แนวคิดดังกล่าวเป็นการให้ความสำคัญในการรวมตัวของชุมชนในระดับฐานรากเพื่อการพัฒนาตนเองทั้งด้านสังคมการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาย้อนอดีตเพื่อศึกษาพลวัตของการเปลี่ยนแปลง การพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเงื่อนไขและปัจจัยที่มีผลต่อการร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนา เป็นการสร้างพลังชุมชนให้มีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมการเมืองตลอดจนสิ่งแวดล้อมของชุมชนเปิดโอกาสให้ทำให้ชุมชนเข้มแข็งได้ (Kamjanapan, 2001) และ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550 , หน้า 129)

สรุป ผู้วิจัยรวบรวมงานวิจัยจากนักวิชาการแล้ว สามารถสรุปได้ว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดในกระบวนการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม ได้แก่ การวางแผน ภาวะผู้นำ การปฏิบัติของหน่วยงาน งบประมาณที่ใช้ในการปฏิบัติ การตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติ รวมถึงศิลปะในการสั่งการและประมุขศิลป์ของการจัดการที่บางครั้งเป็นความสามารถส่วนบุคคลที่อาจเรียนรู้ได้แต่ไม่อาจปฏิบัติได้เหมือนกันทุกคนและทุกการจัดการใดๆ ของเทศบาลในการจัดการขยะจึงมีปัจจัยทั้งที่ช่วยให้ประสบผลสำเร็จและในขณะเดียวกันก็มีปัจจัยที่ส่งผลในเชิงลบการจะบริหารจัดการจัดการใดๆให้สำเร็จจึงต้องใช้องค์ความรู้และประมุขศิลป์ประกอบกัน

2.1.2.6 กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นแนวคิดในการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในชุมชนด้วยการสร้างจิตสำนึกและแรงจูงใจให้ประชาชนมีความตระหนักในการมีส่วนร่วมพัฒนาแก้ไขปัญหของชุมชนเป็นการคืนอำนาจให้กับชุมชนในระดับฐานรากเพื่อร่วมคิดร่วมพัฒนาร่วมแก้ปัญหาร่วมประเมินผลลัพธ์ตามทฤษฎีของ (Cohen and Uphoff, 2001) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การทัศนศึกษา ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการทั้งหมดเป็นขั้นตอนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนามีขั้นตอนการดำเนินการจาก

1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาขั้นตอนนี้ เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญที่สุด เพราะถ้าประชาชนยังไม่สามารถเข้าใจปัญหา และสาเหตุของปัญหาด้วยตัวของเขาเอง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์ และประชาชนขาดความเข้าใจ และมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น สิ่งหนึ่งที่แน่นอนที่สุดคือ ประชาชนเป็นผู้อยู่กับปัญหาและรู้จักปัญหาของตนดีที่สุด แต่อาจจะมองปัญหาของตนไม่ชัดเจน จนกว่าจะมีเพื่อนมาช่วยวิเคราะห์ถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหา

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน และการวางแผนดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นตอนต่อไปที่ขาดไม่ได้ เพราะถ้าหากเจ้าหน้าที่ต้องการ แต่ผลงานการพัฒนาวัตถุให้เสร็จสิ้นโดยฉับไวก็จะดำเนินการวางแผนงานด้วยตนเอง ผลที่ตามมาคือต่อไปเมื่อขาดเจ้าหน้าที่ ประชาชนก็ไม่สามารถจะดำเนินการวางแผนงานได้ด้วยตนเอง อาจจะมี ความยากลำบากที่ผลักดันให้เจ้าหน้าที่ทำหน้าที่เป็นเพียงเพื่อนของประชาชนในการวางแผน เพราะประชาชนอาจจะมีการศึกษา น้อย แต่ถ้าไม่让他เข้าร่วม ในขั้นตอนนี้ โอกาสที่ประชาชนจะได้รับการศึกษา และพัฒนาตนเอง ในการวางแผนดำเนินงาน

ก็จะหมดไป เพราะฉะนั้นเจ้าหน้าที่จะต้องทำให้ได้ว่าการศึกษาดีกี่ตามต้องเริ่มจากความยาก ง่าย เร็ว ช้า จากระดับของผู้ที่จะรับการศึกษา ไม่ใช่จากระดับความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุน ปฏิบัติงาน ประชาชนมีแรงงาน และมีประสบการณ์ที่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมขั้นนี้ได้เพราะในกิจกรรมพัฒนาบางประเภท ถ้าหากให้ประชาชนร่วมลงทุนในกิจกรรม จะทำให้เขามีความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดการบำรุงรักษา รักและหวงแหน ในทางตรงข้าม ถ้าเขาไม่มีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ ถ้าการลงทุนและการปฏิบัติงานทั้งหมดมาจากภายนอก ถ้าเกิดอะไรเสียหาย เขาก็ไม่เดือดร้อนมากนัก เพราะเมื่อไม่ใช่ของเขา เขาก็จะไม่บำรุงรักษา ไม่รักไม่หวงแหนนอกจากนั้นการเข้าร่วมปฏิบัติงานด้วยตนเอง จะทำให้เขาเรียนรู้การดำเนินงานกิจกรรมอย่างใกล้ชิด และสามารถดำเนินกิจกรรมชนิดนั้นด้วยตนเองต่อไปได้

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ประชาชน ควรมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน เพื่อที่จะสามารถบอกได้ว่างานที่ไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร ดังนั้นในการประเมินผลควรที่จะต้องมีทั้งประชาชนในชุมชนนั้นเอง และคนนอกชุมชนช่วยกันพิจารณาว่า กิจกรรมที่กระทำลงไปนั้นเกิดผลดีหรือไม่อย่างไร ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนเห็นคุณค่าของการทำกิจกรรมนั้นร่วมกัน

Katharima Toth (2017, p. 5-7) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม โดยมุ่งเน้นความตระหนักในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยพบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วมจะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาและประชาสัมพันธ์ประชาชนเกี่ยวกับความสามารถในการรองรับของสิ่งแวดล้อม เพื่อจะนำไปสู่การส่งต่อความคิดจิตสำนึกให้กับองค์กร และสร้างความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนต่อไป

รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน นักวิชาการและผู้ที่เคยทำการศึกษาวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมได้กล่าวถึงรูปแบบของ การมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้ องค์การสหประชาชาติ16ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง ซึ่งเป็นไปโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกัน ขึ้นเอง เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มของตนเอง โดยเน้นการกระทำที่มีได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งมี รูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

(2) การมีส่วนร่วมแบบชักนำ ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยต้องการความเห็นชอบหรือ สนับสนุน โดยรัฐบาล เป็นรูปแบบโดยทั่วไปของประเทศที่กำลังพัฒนา

(3) การมีส่วนร่วมแบบบังคับ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินนโยบายของ รัฐบาล ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ ผู้กระทำได้รับผลทันทีแต่จะไม่ได้รับผลระยะยาว และจะมีผลเสียคือไม่ได้รับการสนับสนุนจาก ประชาชนในที่สุด

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2559, หน้า 978) กล่าวว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำกิจกรรม ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ของ ชุมชน นั้นหมายถึงว่า ประชาชนในชุมชนมีเป้าหมายเดียวกันที่จะแก้ไขปัญหา ตั้งแต่ร่วมกันคิด ร่วมกันท ำ และร่วมกันรับผลประโยชน์ จึงให้ร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันในการท างานเพื่อแก้ไขปัญหา และพัฒนา ชุมชนของตนเองให้สามารถพึ่งตนเองน ำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งจัดการตัวเองได้

สรุปว่า กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมจะต้องเริ่มจากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปขอบเขตของปัญหา สร้างความเข้าใจ ความตระหนัก และเข้าถึง การร่วมลงมือปฏิบัติ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมให้เกิดเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน จนถึงการประเมินผล

2.1.3 ประวัติความเป็นมาของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง)

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชนกลุ่มน้อย ชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่อพยพมาอยู่ในประเทศไทย และเพื่อให้การศึกษาครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ จึงมีการรวบรวมวรรณกรรม ความเป็นมาของชนเผ่าดังกล่าว จากนักประวัติศาสตร์ นักมานุษยวิทยา บทความ จารึกทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและแนวคิดของชนกลุ่มน้อย โดยมีการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันกับสิ่งแวดล้อมของชนกลุ่มน้อยอาศัยการเรียนรู้ และสืบทอดความเชื่อเจตคติอันส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม ผู้ศึกษาจึงต้องรวบรวมแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อยประกอบการวิจัย ดังนี้

2.1.3.1 ประวัติความเป็นมา

Charles F. Keyes (1979, p.418) พบว่า มีการกล่าวถึง “กะเหรี่ยง” ว่า ตั้งถิ่นฐานอยู่ในป่าใกล้เคียงกับ “ลัวะ” (ซึ่งเรียกตัวเองว่า “ลเวือะ”) รอบ ๆ เมืองเชียงใหม่เก่า ที่เก่าแก่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 13 (ประมาณ 1,200 ปีมาแล้ว) ส่วนหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความเก่าแก่ของ “กะเหรี่ยง” ในภาคกลางอาจจะไม่ชัดเจนเท่าใด แต่นักวิชาการหลายคน เช่น G.H. Luce (1959, p.16) ระบุว่า “กะเหรี่ยง” อยู่ในพื้นที่ภาคกลางทางด้านตะวันตกมาเป็นเวลาหลายร้อยปีแล้วเช่นกัน

บทบาทของกะเหรี่ยงในสังคมไทยปรากฏชัดเจนในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของไทย ตั้งแต่สมัยอยุธยา เช่น ในปี พ.ศ. 2512 ผู้นำกะเหรี่ยงมีตำแหน่งเรียกว่า แสนภูมิโลกาเพชรได้เข้าร่วมรบกับกองทัพสยาม เมื่อครั้งสมเด็จพระนเรศวรยกทัพไปตีหงสาวดีและต้องอนุ นอกจากนั้น ในต้นรัชกาลครั้งกรุงรัตนโกสินทร์ กะเหรี่ยงบริเวณอำเภอสังขละบุรีได้ทำหน้าที่สอดแนมการเคลื่อนไหวของพม่าและแจ้งข่าวให้แก่สยามในคราวสงคราม 9 ทศ แลศึกทำดินแดนในปี พ.ศ. 2329-2529 เป็นเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ทำให้สยามสามารถเตรียมรับกองทัพพม่าและมีชัยในเวลาต่อมา และประมาณ ปี พ.ศ. 334 รายงานของนักสำรวจชาวอังกฤษได้ระบุว่า มีเจ้าเมืองศรีสวัสดิ์ ชื่อ พระศรีสวัสดิ์ และกะเหรี่ยงเมืองศรีสวัสดิ์ มีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับไพร่ไทยในสมัยนั้น ในช่วงเวลาต่อมาไม่นานมีผู้นำกะเหรี่ยงขอตั้งรกรากที่เมืองสังขละบุรี เขตติดต่อพม่าด้านด่านเจดีย์สามองค์ และกะเหรี่ยงกลุ่มนี้ซึ่งมีขุนสุวรรณเป็นผู้นำร่วมกับมอญได้ช่วยจับกุมและขับไล่หน่วยลาดตระเวนของพม่าในปี พ.ศ. 2365 ภายหลังจากที่ประเทศไทยตกอยู่ในการปกครองของอังกฤษ และพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) เริ่มมีการสำรวจอาณาเขตเพื่อปักปันดินแดนระหว่างสยามกับอังกฤษ

ในปี พ.ศ. 2407 มีกะเหรี่ยงบางส่วนไม่ยอมอยู่ในการปกครองของอังกฤษและขอย้ายเข้ามาอยู่ฝั่งไทย ซึ่งครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ปฏิรูประบบราชการและการปกครองเป็นรูปแบบเทศาภิบาล พระยารัตนเดชะศักดิ์ราช ข้าหลวงเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลราชบุรี ได้เข้าไปสำรวจและเยี่ยมเยียนชุมชนกะเหรี่ยงในจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี และกาญจนบุรี ได้รายงานกราบ

ทูลต่อพรเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยว่า กะเหรี่ยงในชุมชนดังกล่าวสนใจและยินยอมที่จะอยู่ภายใต้การปกครองของไทย และให้ความร่วมมือเสมอมา ผู้นำกะเหรี่ยงท่านหนึ่งคือ พระศรีสุวรรณ เจ้าเมืองสังขละบุรี ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายอำเภอสังขละบุรี ได้รวบรวมคนกะเหรี่ยงสร้างสถานีตำรวจโดยไม่ขอรับค่าตอบแทนจากทางการ

“กะเหรี่ยง” เป็นคำที่หมายรวมถึง กลุ่มที่เรียกตนเองว่า กะเหรี่ยง (จกอว์) โพล่ง (โผล่ว) กะยาห์ กะยั้น และปะโอ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยการตั้งถิ่นฐานของประชากรกะเหรี่ยงในประเทศไทย ชุมชนกะเหรี่ยง กระจายตัวตั้งอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเขตป่าในความหมายของรัฐ) ของ 15 จังหวัดคือ ในภาคเหนือมี 9 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ตาก กำแพงเพชร แพร่ และสุโขทัย ในภาคกลางทางด้านตะวันตกมี 6 จังหวัด ได้แก่ อุทัยธานี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ รวมประชากรทั้งหมดที่สำรวจในปี พ.ศ.2545 จำนวน 252,902 คน (ภาพที่ 2.1)

สำหรับประเทศไทยประกอบด้วย กะเหรี่ยงกลุ่มใหญ่ ๒ กลุ่มในไทย คือ กะเหรี่ยงสะกอและกะเหรี่ยงโปว์ กะเหรี่ยงสะกอบางครั้งมีผู้เรียกว่า “ยางขาว” มีถิ่นฐานอยู่แถวที่ราบอิระวดี เมาะละแม่ง พะสิม ฯลฯ และตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นแนวยาวตามชายแดนไทย-พม่าตั้งแต่ตอนบนของภาคตะวันตกไปทางภาคเหนือของไทย กะเหรี่ยงกลุ่มนี้มีจำนวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับกะเหรี่ยงทั้งหมด ได้รับอิทธิพลทางศาสนาจากมิชชันนารีค่อนข้างมาก ทำให้มีการศึกษาดี และตั้งบ้านเรือนอยู่กระจัดกระจายกว่ากะเหรี่ยงกลุ่มอื่น ส่วนกะเหรี่ยงกลุ่มที่อยู่ในภาคกลางและภาคตะวันตกของไทยมักจะเป็นโปว์ ซึ่งมีประวัติกล่าวไว้ว่าเป็นกะเหรี่ยงที่มีความใกล้ชิดกับมอญจนมีชื่อเรียกเป็นภาษามอญว่า “ตะเลงคะยีน” นอกจากนี้ยังอาจพบชื่อที่มีผู้เรียกกะเหรี่ยงกลุ่มนี้ว่า “ยางแดง” หรือ “โพล่ง (Phlong)” อีกด้วยแม้ว่าส่วนใหญ่จะพบกะเหรี่ยงสะกออยู่เพียงไม่กี่หมู่บ้านในเขตภาคกลางและภาคตะวันตก แต่ก็มิให้พบได้บ้างที่ป่าละอูและบางพื้นที่ในเขตจังหวัดเพชรบุรีที่ซึ่งกะเหรี่ยงสะกอถูกเรียกว่า กะหร่าง ในขณะที่เรียกกะเหรี่ยงโปว์ว่า กะเหรี่ยง ตั้งถิ่นฐานห่างจากตัวอำเภอแก่งกระจานไปทางตะวันตกประมาณ 70-80 กิโลเมตร มีหมู่บ้านขนาดกลางหมู่บ้านหนึ่งที่มีประชากรชาวกะเหรี่ยงสะกอประมาณ 400 คน ใช้เป็นภูมิลำเนา หมู่บ้านนี้ตั้งอยู่บนภูเขา เป็นหมู่บ้านสุดท้ายของชายแดนไทยทางตะวันตกในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี และตั้งอยู่ในระนาบเดียวกับเมืองมะริดและเมืองทวายของสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า ตามตำนานที่เล่าขานต่อกันมากกล่าวว่า หมู่บ้านนี้มีอายุประมาณ 200-300 ปี ได้อพยพโยกย้ายมาจากพม่าตั้งแต่ครั้งที่พระเจ้าบุเรงนองทำรุนแรงต่อกะเหรี่ยงเมื่อครั้งสร้างเจดีย์ชเวดากอง จึงพอสันนิษฐานได้ว่า กะเหรี่ยงกลุ่มราชบุรีเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ น่าจะอพยพมาจากเมืองทวายในประเทศพม่า ชาวกะเหรี่ยงรุ่นเก่าที่อยู่ในตำบลสวนผึ้งเล่าต่อกันมาว่า ราว 200 ปีเศษ ถูกพม่ารุกรานจึงพากันอพยพข้ามเทือกเขาตะนาวศรีเข้าชายแดนไทยทางอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรีแล้วแยกย้ายกันไปอยู่ในจังหวัดราชบุรีหรือพม่าอยู่ที่บ้านเก่ากะเหรี่ยงและบ้านหนอง กะเหรี่ยง (บ้านหนองนกกระเรียนในปัจจุบัน) แล้วโยกย้าย ต่อมาทางตะวันตกจนถึงลำน้ำภาชีตั้งบ้านเรือน อยู่ในเขตอำเภอสวนผึ้ง และอำเภอบ้านคา ส่วนอีกสายหนึ่งแยกไปทางใต้จนถึงต้นน้ำเพชรบุรีกะเหรี่ยงที่อยู่ในอำเภอสวนผึ้งและอำเภอบ้านคา กระจายกันอยู่ในเขตตำบลสวนผึ้ง ตำบลบ้านบึง ตำบลบ้านคา และตำบลตะนาวศรี นอกจากนี้ยังมีอยู่ที่ตำบลยางหัก อำเภอปากท่ออีกด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันตกมีอยู่เป็นเวลานาน ปรากฏตามหลักฐานว่ารัชกาลที่ 3 ในช่วงปีพ.ศ.2388 ได้ให้

คนกะเหรี่ยงที่เป็นกองคันทมาศ ดูแลด้านชายแดน จังหวัดตาก-ราชบุรี, ในเอกสารพงศาวดารของรัชกาลที่ 4 ได้พูดถึงเขตแดนไทยมีกะเหรี่ยง ละว้าอยู่ตามชายแดนต้นน้ำเพชรบุรี นอกจากนี้ยังมีข้อมูลว่าประมาณ ปีพ.ศ. 2444 พระยารวเดชศักดิ์ดาจตุร เทศาภิบาลมณฑลราชบุรี ได้รับมอบหมายจากพระเจ้านั่งยาเธอ กรมตำรวจราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยให้ดำเนินการสำรวจประชากรในพื้นที่มณฑลราชบุรี ตั้งแต่ประจวบขึ้นมา พระยารวเดชฯ ได้พบกับกะเหรี่ยงที่บ้านลั่นช้าง (ในปัจจุบัน อยู่ในตำบลนองหญ้า ปล้อง จังหวัดเพชรบุรี) และผู้นำกะเหรี่ยงซึ่งมีตำแหน่งนายตำบลบ้านลั่นช้าง ชื่อ หลวงศรีรักษา ต่อมา ตำแหน่งนี้คือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (วุฒิ บุญเลิศ ,2546 ,หน้า 58)

สำหรับปู่คออี้-อาจารย์วุฒิ ได้เล่าถึงบันทึกของบิดาคือ นายระเณิน บุญเลิศ ว่าครั้งหนึ่งเคยพา พรานกะเหรี่ยงไปขายนอแรดที่ราชบุรี (ภาพที่ 2.2) “ปู่ของผมเป็นกำนัน พ่อผมเป็นครูประจำตำบล สอนหนังสือ รู้ภาษาไทย อ่านออก พี่น้องคนปกากะญอ เอาของไปขาย ก็จะทำให้คุณพ่อพาไป จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็น เพื่อนกับพรานกะเหรี่ยงคนนั้น” เขาเพิ่งทราบข่าวว่าพรานคนนั้นยังมีชีวิตอยู่และมีอายุประมาณหนึ่งร้อยปีเศษ แล้ว ซึ่งนั่นก็คือปู่คออี้นั่นเอง นายดุยสิทธิ์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา หลานชายในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า ภาณุพันธุ์ยุคล เป็นอีกหนึ่งคำยืนยันว่าปู่คออี้ มีมี คือ ปาเกอะญออาวุโสผู้เป็นที่นับถือของปาเกอะญอแก่ง กระจานเป็นสหายของเสด็จตา – พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล ในระหว่างการลงพื้นที่ตรวจสอบ ข้อเท็จจริง (ให้ข้อมูลกับอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ ผู้ไร้สัญชาติ แรงงานข้ามชาติ และผู้พลัดถิ่น สภานายความ เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและสอบปากคำผู้เสียหายจากการถูกเจ้าหน้าที่รัฐ (ไม่ทราบสังกัด) ฆ่า ทำลายบ้านและยุงฉางของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน เมื่อวันที่ 3-4 กันยายน 2554) นายดุยสิทธิ์ได้เดินทางมา สมทบ และได้พบกับปู่คออี้อีกครั้ง เขายืนยันว่า “จำปู่คออี้ได้” ว่าคนเดียวกันซึ่งในสมัยเด็กนั้นตนเรียกว่า “จ้ออี้” โดยจดจำลักษณะรูปร่าง หน้าตา รวมทั้งรอยสักที่แขนได้ นายดุยสิทธิ์เล่าว่า สมัยนั้นปู่คออี้ได้ เดินทางนำเนื้อสัตว์ พริก มาถวายให้เสด็จตาเสมอ และเป็นพรานที่ได้นำเสด็จตาและคณะเข้าป่าล่าสัตว์ ซึ่งมีครั้งหนึ่งได้นำเสด็จตาและคณะรวมทั้งหม่อมแม่ของท่านชาย (ปัจจุบันอายุ 70 ปี) เข้าป่าล่าสัตว์และ เนื่องจากพบกับโขลงช้างโดยบังเอิญจนต้องฆ่าแม่ช้าง และเสด็จแม่ขอชีวิตลูกช้างจากท่านตา ซึ่งต่อมาใน ภายหลังให้ชื่อว่า “จะเด็จ” และมีปู่คออี้เป็นผู้ที่ช่วย

ในปี พ.ศ. 2509 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ทรงมีพระราชดำริให้ตำรวจตระเวนชายแดน (ตำรวจพลร่ม) ที่อยู่ในพื้นที่ ดูแลชาวกระเหรี่ยงและกะ หรั่งที่อาศัยอยู่กระจัดกระจายตามแนวตะเข็บชายแดนไทย-พม่า ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่บ้าง เล็กบ้าง ให้รวมกันเป็นหมู่บ้าน และทรงแต่งตั้งให้ พะเจ เวนะ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกของ บ้านป่าแดง โดยขึ้นอยู่กับ อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ก่อนที่ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้ ประกาศเขตการปกครองใหม่ และแยกหมู่บ้านป่าแดงใต้ (ปาเกอะญอ) เป็นหมู่ที่ 6 ขึ้นอยู่กับ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ดังนั้น เหยื่อที่ระลึกสำหรับชาวเขาจึงเปรียบเสมือน บัตรประจำตัวประชาชนอย่างไม่เป็นทางการหรือเรียกอีกอย่างว่า ‘บัตรประชาชนฉบับชาวเขา’ เพื่อแสดงให้เห็นว่าได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสัญชาติไทยแล้ว และเป็นประชาชนภายใต้ร่มพระบารมีของ พระองค์ โดยด้านหน้าเป็นพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ส่วนด้านหลังเป็นรูปแผนที่ประเทศไทยพร้อมตอกรหัสอักษรย่อของจังหวัดและหมายเลขประจำเหยื่อ เอาไว้ (ภาพที่ 2.3) กระทั่งปัจจุบันเมื่อการคมนาคมสะดวกขึ้น และมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ ทำให้การสำรวจสำมะโนประชากรชาวเขาสามารถทำได้สะดวกและทั่วถึงมากขึ้น ความจำเป็นในการใช้

เหรียญที่ระลึกสำหรับชาวเขาจึงได้หมดไป หากแต่สิ่งที่ยังคงอยู่ก็คือ พระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่มีต่อพสกนิกรภายใต้ร่มพระบารมีของพระองค์ตราบนิรันดร์ (แหล่งข้อมูล : มุลินธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย http://www.worldvision.or.th/tx_activities_pajayoct2017.html)



ภาพที่ 2.1 ชนกลุ่มน้อย ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี
ที่มา: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2557). หน้า 15



ภาพที่ 2.2 พ.ศ.2493 หน้าร้านยาไทยสมบุรณ์ ร้านของพ่อค้าคนจีนขุนพรรคพานิช (ก่งบ่งเตี้ย) ที่รับซื้อ
นอแรด (ปัจจุบันอยู่ตรงข้ามกับ โรงเรียนจ่านำเก่า ของเทศบาลเมืองราชบุรี) นายระเือน บุญเลิศ
บิดาของนายวุฒิ บุญเลิศ ได้พากลุ่มนายพรานกะเหรี่ยงไปขายนอแรดที่จังหวัดราชบุรี
ที่มา: <https://transbordernews.in.th/home/?p=14716>, 29 กันยายน 2560



ภาพที่ 2.3 เหรียญที่ระลึกพระราชทานต่อกรหส์อักษรย่อของจังหวัดและหมายเลขประจำเหรียญเอาไว้
ที่มา: https://www.worldvision.or.th/tx_activities_pajayoct2017.html, 25 ตุลาคม 2560.

2.1.3.2 อาณาเขต

ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

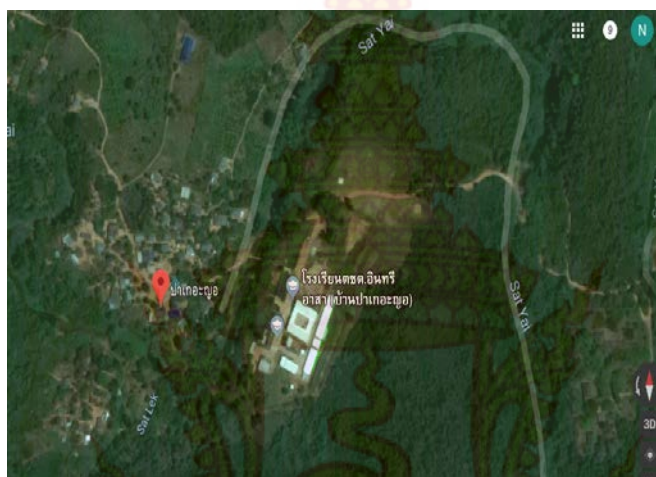
ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	เขตองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	เขตองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	เขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอยายาง จังหวัดเพชรบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	สาธารณสุขรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพเมียนมาร์

2.1.3.3 ทำเลที่ตั้ง

ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี มีเนื้อที่ทั้งหมด 390,625 ไร่
ประกอบด้วย 10 หมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่ที่ 1 บ้านป่าเต็งเหนือ
- หมู่ที่ 2 บ้านร่วมใจพัฒนา
- หมู่ที่ 3 บ้านป่าแดง
- หมู่ที่ 4 บ้านเสาร์ห้า
- หมู่ที่ 5 บ้านส่วนใหญ่พัฒนา
- หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้
- หมู่ที่ 7 บ้านส่วนใหญ่พัฒนา
- หมู่ที่ 8 บ้านเขาแหลม
- หมู่ที่ 9 บ้านปางไม้
- หมู่ที่ 10 บ้านป่าผาก

สำหรับหมู่บ้านที่มีชนเผ่ากะเหรี่ยงอาศัยอยู่ ประกอบด้วย 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 ป่าเต็งหนือ และหมู่ที่ 6 ป่าเต็งใต้ พื้นที่ตั้งอยู่บริเวณโป่งลึก บางกลอย ท่ามกลางป่าทึบของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ลักษณะของภูมิประเทศจึงเป็นที่ราบสลับกับภูเขา ทางด้านทิศตะวันตกเป็นที่ราบเชิงเขาเทือกเขาตะนาวศรี และทางทิศตะวันออกจดเทือกเขาสามารถรื้อยอด พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมขังและไหลลงสู่ทะเล ลักษณะดินเป็นเนื้อดินที่มีดินปนทราย ทำนาข้าวได้เป็นบางส่วน และสามารถปลูกพืชทนแล้งได้ โดยส่วนหนึ่งเป็นที่ตั้งบ้านเรือนของชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยง ประกอบด้วย ชาวกะเหรี่ยง และชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่กระจายกันอยู่ตามแนวตะเข็บชายแดนไทย-พม่า (ภาพที่ 2.4)



ภาพที่ 2.4 ทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านกะเหรี่ยง

ที่มา: [https://www.google.co.th/maps/search/ป่าเต็งใต้/@12.6213882,99.4974681,13z/](https://www.google.co.th/maps/search/ป่าเต็งใต้/@12.6213882,99.4974681,13z/data=!3m1!4b1?hl=th)
data=!3m1!4b1?hl=th, 18 สิงหาคม 2562.

2.1.3.4 โครงสร้างทางสังคม

(1) จำนวนประชากร

จากการสำรวจจำนวนประชากรเมื่อปี พ.ศ. 2562 ชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่หมู่ที่ 6 ป่าเต็งใต้ จำนวน 332 ครัวเรือน 1,165 คน หญิง 1,074 คน เด็กชาย 786 คน เด็กหญิง 814 คน รวม 3,839 คน (ข้อมูลประชากร จากศูนย์พัฒนาราชกรบนพื้นที่สูงจังหวัดเพชรบุรี: 2562)

(2) ลักษณะครอบครัว

ครอบครัวกะเหรี่ยงจะอยู่ด้วยกันแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งในบ้านและนอกบ้าน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของหญิงชายผู้หญิงทำงานบ้าน หุงข้าว ตำข้าว ตักน้ำ ทำอาหาร เลี้ยงหมู ไก่ และ เก็บผักหักพิน ส่วนผู้ชายส่วนใหญ่จะเป็นงานนอกบ้านซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้กำลัง เช่น ไปไร่ไปนา ไถนา ล้อมรั้ว ต้อนวัวควายกลับบ้าน ตัดไม้ สร้างบ้าน เป็นต้น ส่วนงานอื่น ๆ ที่สามารถช่วยกันได้ก็จะช่วยกันไป เนื่องจากกะเหรี่ยงจะนับถือวิญญาณบรรพบุรุษทางฝ่ายหญิง ครอบครัวจึงถือวิญญาณบรรพบุรุษทางฝ่ายหญิงหรือฝ่ายแม่ด้วย แม้ว่าการสร้างบ้านเป็นหน้าที่ของผู้ชาย แต่จะถือว่าบ้านจะเป็นของฝ่ายหญิง หากสามีตายไม่ต้องรื้อบ้านทิ้ง แต่ถ้าภรรยาตายจะต้องมีการรื้อบ้านทิ้ง

(3) วัฒนธรรมและความเชื่อ

ระบบความเชื่อและระบบการปกครองชุมชนกะเหรี่ยงชาวกะเหรี่ยง มีทั้งที่นับถือทั้งดั้งเดิมคือนับถือผี (ศาสนาผี) ศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ โดยความเชื่อตามประเพณีนั้น ชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่าทุกสรรพสิ่งมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเจ้าของและดูแลรักษาอยู่ ซึ่งจะเรียกรวม ๆ ว่า “ต่าที่ ต่าเตาะ” (เทพเจ้าแห่งสัจธรรม หรือสิ่งสูงสุด ซึ่งจะสถิตทุกหนทุกแห่ง) ชาวกะเหรี่ยงมีความเคารพธรรมชาติมาก เพราะเป็นแหล่งบันดาลความอุดมสมบูรณ์มาให้ สิ่งที่จะเรียกว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทวอารักษ์ ถือเป็นวิญญาณที่ดี ควรยำเกรงและไม่ไปรบกวนระบบการปกครองสังคมชาวกะเหรี่ยง (กะเหรี่ยง) ประกอบด้วยผู้นำหมู่บ้านที่มีบารมี คนในหมู่บ้านให้การยอมรับนับถือที่เรียกว่า ฮีโซ (ผู้นำหมู่บ้านตามประเพณี) ซึ่งโดยธรรมเนียมจะเป็นผู้ที่ริเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน จะทำหน้าที่ปกครองหมู่บ้าน ดูแลทุกข์สุข ตัดสินคดีความข้อพิพาท เช่น การพิพาทระหว่างหญิงชายก่อนแต่งงาน ฮีโซ ร่วมกับผู้อาวุโส ในหมู่บ้านจะพิพากษาตัดสิน นอกจากนี้แล้ว ฮีโซ เป็นผู้ริเริ่มทำพิธีกรรมต่าง ๆ ของชุมชนต่อมาภายหลังมีผู้นำที่เป็นทางการเกิดขึ้น ปัจจุบันผู้นำของชนเผ่ากะเหรี่ยงมีลักษณะ คือ

(3.1) ลักษณะผู้นำดั้งเดิม หรือที่เรียกว่า ฮีโซ ซึ่งสามารถสืบทอดตำแหน่งจากพ่อไปสู่ลูกโดยสายโลหิต ผู้นำประเภทนี้เป็นผู้ชาย มีบทบาทหน้าที่ปกครองดูแลลูกบ้านการประกอบพิธีกรรมและอบรมด้านจริยธรรมปัจจุบันมีบทบาทน้อยลงในแต่ละหมู่บ้านจะมีผู้ช่วยของฮีโซอยู่ด้วยเรียกว่า ฮีซ้อ

(3.2) ผู้นำทางการเมืองมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในหมู่บ้าน มีบทบาทหน้าที่ปกครองดูแลเกี่ยวกับงานพัฒนา และการติดต่อประสานกับภายนอก หรือทางราชการเป็นหลัก

(4) วัฒนธรรมประเพณี

ชาวกะเหรี่ยงมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการทำพิธีกรรมเลี้ยงผี บางสรวงดวงวิญญาณ ด้วยการต้มเหล้า ข่าไก่ – แกง และมัดมือผู้ร่วมพิธีด้วยฝ้ายดิบ ซึ่งเกี่ยวโยงกัน ประเพณีอื่น ๆ ได้แก่ การแต่งงานชนกลุ่มน้อย ถือ การแต่งงานแบบผัวเดียวเมียเดียวเป็นความถูกต้อง และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด หนุ่มสาวที่มาจากเครือญาติ เดียวกันไม่สามารถแต่งงานกันได้ พิธีแต่งงาน จะเป็นจุดเริ่มต้นของ พิธีบักะ (พิธีเครือญาติ) ถ้ามีการทำผิดขนบธรรมเนียมถือเป็นการผิดกฎวิญญานบรรพบุรุษ ทำให้กลายเป็นผีกระสือหรือผีปอบเข้าสิงในวิญญาณของผู้กระทำผิดพิธีกรรมนั้น ๆ แล้วไปสิงร่างคนอื่นอีก คนที่เป็นผีกระสือจะเป็นที่น่ารังเกียจของกะเหรี่ยงอย่างยิ่ง

สิ่งที่น่ากลัวสูงสุดของคนกะเหรี่ยงคือการผิด “บักะ” แล้วกลายเป็นผีกระสือ มองในเชิงวิทยาศาสตร์ ความเชื่อเรื่องการไม่แต่งงานในเครือญาติเดียวกัน เป็นการคัดเลือกพันธุ์ที่ทำให้ผู้เกิดมาใหม่มีความแข็งแรงและอยู่รอดได้ มองในเชิงสังคม การแต่งงานระหว่างสายเครือญาติทำให้เกิดการสมรสสามัคคีในชุมชนเผ่า เพราะจะกลายเป็นระบบดองที่ขยายตัวต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด (ภาพที่ 2.5)

(5) การแต่งกาย

อัตลักษณ์การแต่งกายการแต่งกายหญิงการแต่งกายของสตรีกะเหรี่ยง จะแบ่งออกเป็น 2 อย่าง

(5.1) เด็กหญิงและหญิงสาวพรหมจรรย์จะแต่งกายเป็นชุดทรงกระบอกสีขาว เป็นสัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์สาวโสดยังไม่ได้แต่งงาน ตามจารีตของกะเหรี่ยงผู้ที่ยังมิได้แต่งงานจะสวมชุดขาวและไม่สามารถที่จะไปแต่งชุดสตรีที่แต่งงานแล้วได้เด็ดขาด หากมีหนุ่มสาวประพฤติดูผิดประเวณีก่อนแต่งงาน ผู้อาวุโสจะริบจัดการให้มีการ

ทำพิธีขอขมาเทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์ หรือเรียกกันว่า “ตาที่ตาเต้า” แล้วจัดการให้แต่งงานโดยเร็วที่สุดมิเช่นนั้นคนในชุมชนจะเกิดล้มป่วยไม่สบาย หรือทำมาหากินไม่ขึ้น ไม่ได้ผล สัตว์เลี้ยงจะล้มตาย เป็นต้น



ภาพที่ 2.5 ประเพณีแต่งงานของกะเหรี่ยง

ที่มา: เชียงใหม่ นิวส์ . <https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/478680> , 27 เมษายน 2558.

(5.2) การแต่งกายด้วยชุดขาวจะสิ้นสุดลงเมื่อแต่งงาน หญิงอยู่ในสถานภาพแต่งงานแล้ว จะแต่งตัวแบ่งออกเป็น 2 ท่อน ท่อนบนจะเป็นเสื้อดำประดับด้วยลูกเดือย นุ่งซิ่นสีแดงมีลวดลายที่ทำมาจากสีธรรมชาติเรียกว่า “หนี่คิ” ผู้ที่มีสถานภาพเป็นแม่บ้านแล้ว ห้ามมิให้กลับไปแต่งชุดสีขาวเป็นอันขาด แม้ว่าสามีจะเสียชีวิตหรือหย่าร้างกันไปแล้วก็ตาม แม้แต่จะลองแต่งชุดสาวโสดก็ไม่ได้เพราะชุดขาวจะใส่ได้เฉพาะผู้ที่ เป็นสาวโสดเท่านั้น

(5.3) ผ้าโพกศีรษะของผู้หญิงกะเหรี่ยงในสมัยก่อนจะทอด้วยผ้าฝ้ายพื้นสีขาวเดินด้วยลายสีแดง มีปล้อยชายผ้าทั้งสองข้างยาวประมาณ 1 คืบ หรือจะเป็นผ้าฝ้าย ทั้งสาวโสดและหญิงที่แต่งงานแล้วจะโพกหัวเหมือนกัน แต่ปัจจุบันมักใช้ผ้าโพกหัวกันหลากหลาย ทั้งผ้าทอและหาซื้อจากตลาด บางครั้งเป็นผ้าขนหนูก็มี หญิงในอดีตจะใส่ตุ้มหูขนาดใหญ่ที่เรียกว่า “หน่าติ” มีการใส่สร้อยคอลูกปัดสีต่างๆที่คอ มีการคลุมแขนและขาด้วยที่เรียกว่า “จี๊พล่อ” การแต่งกายของชาย

สำหรับการแต่งกายของชายสมัยก่อนจะสวมเสื้อทรงกระบอกยาวเหมือนหญิงสาว แต่จะเป็นสีขาวปนแดงซึ่งทำมาจากสีธรรมชาติ ภายหลังการแต่งกายของชายจะมีอยู่ 2 ท่อน ท่อนบนจะเป็นเสื้อทอสีแดง ท่อนล่างจะเป็นกางเกงสีดำหรือกางเกงสะดอ คาดศีรษะด้วยผ้าสีแดงหรือสีขาว (ภาพที่ 2.6)



ภาพที่ 2.6 ชุดแต่งกายของกะเหรี่ยง

ที่มา: unknown. <http://pakapomwong.blogspot.com/2015/02/blog-post.html>, 8 กุมภาพันธ์ 2558.

(6) ลักษณะการสร้างบ้านเรือน

ลักษณะการสร้างบ้านลักษณะบ้านของกะเหรี่ยงจะสร้างแบบมีการยกพื้นสูงมีใต้ถุนบ้าน บ้านจะสร้างด้วยวัสดุที่เป็นไม้ไผ่ จะกั้นด้วยฟาก จะมีมุงหลังคาด้วยใบจากใบตองตึง กล้วยาคา ใบหวาย บนบ้านจะมีชานซึ่งเป็นทิวกระบอไม้ไผ่สำหรับตีมน้ำ อีกส่วนหนึ่งเป็นที่ทำงาน เช่น การทอผ้า เข้าไปข้างในบ้านจะมีเตาไฟอยู่ตรงกลาง มีแคร่แขวนอยู่เหนือเตาไฟเพื่อวางเครื่องครัวและตากแห้งอาหารบางอย่าง พร้อมทั้งเป็นที่เก็บพันธุ์พืชรอบ ๆ บริเวณเตาไฟจะเป็นที่นอนและที่เก็บของประจำบ้าน (ภาพที่ 2.7)



ภาพที่ 2.7 ลักษณะการสร้างบ้านเรือนของกะเหรี่ยง

ที่มา: unknown. <http://pakapornwong.blogspot.com/2015/02/blog-post.html>, 8 กุมภาพันธ์ 2558.

(7) โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจและระบบการผลิตของชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี คือ การทำไร่หมุนเวียน ไร่หมุนเวียนเป็นวิธีการผลิตของชนเผ่ากะเหรี่ยงที่เอื้อต่อธรรมชาติและระบบนิเวศน์ที่แสดงให้เห็นว่า คน สัตว์ป่า และป่าอาศัยอยู่ร่วมกันได้ การทำไร่หมุนเวียนไม่ทำลายระบบนิเวศน์หรือใช้สารเคมี เป็นแหล่งรวมพืชพันธุ์อันอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งเก็บรักษาพันธุ์พืชที่เอื้อต่อทั้งคนและสัตว์ป่า การทำไร่หมุนเวียนทำให้ชุมชนเกิดความร่วมมือทำงานร่วมกันมีการลงแขกมีการละเล่นในระหว่างที่มีการแลกเปลี่ยนแรงงานด้วย ส่วนการเลี้ยงสัตว์ นอกจากชาวกะเหรี่ยงจะทำนาขั้นบันไดและทำไร่หมุนเวียนแล้ว ยังมีการเลี้ยงสัตว์ควบคู่ไปด้วย การเลี้ยงสัตว์ถือเป็นวิถีชีวิตส่วนหนึ่งของชาวกะเหรี่ยง ส่วนใหญ่จะเลี้ยงเพื่อประกอบพิธีกรรม และใช้แรงงานเป็นหลัก จะขายหรือฆ่ากินบ้างในยามที่ต้องการเงินและส่วนใหญ่สัตว์ที่เลี้ยงจะเป็นวัว ควาย หมู ไก่ บางหมู่บ้านมีการเลี้ยงช้าง เลี้ยงม้าด้วย ในอดีตชนกลุ่มน้อยมีระบบการผลิตเพื่อยังชีพเท่านั้น ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง จากเดิมที่มีการผลิตเพื่อยังชีพ แต่ปัจจุบันเริ่มมีการผลิตเพื่อขายบ้าง

2.1.3.5 ปัญหาของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง)

ปัญหาการสูญเสียที่ดินทำกิน – ชุมชนกะเหรี่ยงจำนวนมากที่ได้อาศัยในพื้นที่ป่ามาเป็นเวลานาน หลายชั่วอายุคน ซึ่งมีประเพณี คติ ความเชื่อที่เคารพต่อป่า ที่เอื้อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และในชุมชนที่ได้รับปัญหาส่วนใหญ่จะมีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ ต่อมาเมื่อรัฐมีนโยบายเพิ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์

ชุมชนเหล่านี้ถูกเจ้าหน้าที่รัฐ ประกอบด้วยกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพรรณพืชประกาศแนวเขตป่าต่าง ๆ ทับพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ป่า ชุมชนเช่นการประกาศเป็นพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และการจัดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำต่าง ๆ ตามมติคณะรัฐมนตรีเป็นต้น หลังจากรัฐได้ประกาศพื้นที่ป่าทับพื้นที่ของประชาชนแล้วรัฐได้ออกนโยบายและมาตรการต่าง ๆ มาปฏิบัติต่อคนที่อาศัยอยู่ในเขตป่า เช่น การอพยพออกจากเขตป่าอนุรักษ์ หากอพยพไม่ได้ก็ให้จำกัดการพัฒนา และให้มีการจับกุมและดำเนินคดีกับราษฎรที่อาศัยอยู่ในเขตป่าต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด นโยบายดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตป่าเป็นอย่างมากโดยเฉพาะภาคเหนือที่มีลักษณะภูมิศาสตร์เป็นภูเขาสลับซับซ้อนและประกอบไปด้วยพื้นที่ป่าเป็นส่วนใหญ่

ปัญหาการโอนสัญชาติ : จากกรณีของปู่คออี้ ผู้นำอาวุโสของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงผู้ต่อสู้เพื่อให้ตนได้รับสิทธิสัญชาติไทยโดยชอบธรรม เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2561 นางเตือนใจดีเทศน์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในฐานะประธานคณะทำงานด้านสิทธิสถานะบุคคลและชนเผ่าพื้นเมือง ลงพื้นที่ ณ ที่ว่าการอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี เพื่อร่วมเป็นสักขีพยานในจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนใบแรกให้แก่ นายโคอิ มีมิ หรือ "ปู่คออี้" วัย 107 ปี ผู้นำทางจิตวิญญาณกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงผืนป่าแก่งกระจาน โดยก่อนหน้านี้ "ปู่คออี้" ได้ยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อขอความช่วยเหลือเรื่องสิทธิสถานะบุคคล และมอบหมายให้ทนายความจากสมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชนยื่นคำร้องขอรับรองสัญชาติไทย ซึ่งต่อมา นายทะเบียนอำเภอแก่งกระจาน ได้ทำการตรวจสอบพยานเอกสารหลักฐานและพยานบุคคลเสร็จสิ้นตามกระบวนการกฎหมาย และได้อนุมัติให้เพิ่มชื่อ สำหรับความสำเร็จในการทำบัตรประจำตัวประชาชนของ "ปู่คออี้" ในวัย 107 ปี ถือเป็นนิมิตหมายที่ดีในการเป็นพลเมืองไทยที่สมบูรณ์ หลังจากที่หน่วยงานต่าง ๆ มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาสัญชาติร่วมกันมานานับ 10 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสถานะบุคคลในกลุ่มผู้เผ่าไร้สัญชาติซึ่งปัจจุบันยังมีผู้ประสบปัญหาดังกล่าวอีกจำนวนมาก เนื่องด้วยกลุ่มผู้เผ่าไร้สัญชาติเหล่านี้แม้อยู่ในดินแดนประเทศไทยมานานแต่เป็นเรื่องยากที่จะขอรับรองการมีสัญชาติไทย เป็นเหตุให้ดำรงชีวิตด้วยความยากลำบาก ขาดโอกาสในหลายด้าน จึงไม่สามารถเข้าถึงระบบสวัสดิการที่รัฐจัดให้ เช่น การได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และสิทธิในการเดินทางโดยเสรี เป็นต้น

ปัญหาการจัดการป่าชุมชน : ชาวกระเหรี่ยงบ้านบางกลอย บ้านใจแผ่นดิน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี เป็นชนเผ่าพื้นเมืองอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่ามานาน ก่อนที่รัฐจะประกาศให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ ปี 2524 ในปี พ.ศ. 2539 ได้อพยพชาวกระเหรี่ยง 57 ครอบครัวจำนวน 391 คน ที่อาศัยอยู่กระจัดกระจายตามแนวชายแดนไทย - พม่า มาอยู่ในพื้นที่แห่งใหม่ โดยบอกกับชาวบ้านว่ารัฐจะดูแลอย่างดี โดยจัดพื้นที่อาศัยและที่ทำกินให้เพียงพอให้กับทุกคน ภายหลังจาก พ.ศ. 2541 จนถึงปี พ.ศ. 2552 หน่วยราชการได้ละทิ้งและไม่ได้เอาใจใส่ชาวกระเหรี่ยงที่ถูกผลักดันอพยพลงมา ไม่มีการดำเนินงานโครงการแต่อย่างใด ทำให้ชาวกระเหรี่ยงที่ถูกอพยพลงมาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านบางกลอยและโป่งลึกบางส่วนต้องกลับไปทำกินที่อยู่เดิม ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2554 ซึ่งเป็นช่วงเวลาเตรียมการในการเสนอผืนป่าแก่งกระจานขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางธรรมชาติของโลก นายชัยวัฒน์ ลิ้มลิขิตอักษร เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ได้อพยพ / ผลักดันชาวกระเหรี่ยงโดยการเผาบ้านและยิงฉวางข้าว ยึดเครื่องมือเครื่องใช้อุปกรณ์ในการทำไร่ข้าวการดำเนินการของเจ้าหน้าที่อุทยานนับแต่เดือนเมษายน 2553 - เดือนมิถุนายน 2554 เผาทำลายเพิงพัก สิ่งปลูกสร้าง ทั้งสิ้น 98 หลัง ผู้ได้รับผลกระทบ จากการถูกผลักดันลงมา จำนวน 17 ครอบครัว จำนวน 80 คน ปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้นำชาวบ้านคือ นายพอละจี

รักจงเจริญ หรือ บิลลี่ ได้ลุกขึ้นมาเป็นตัวแทนเรียกร้องสิทธิให้แก่ชุมชนชาวกะเหรี่ยง ต่อมานายบิลลี่ถูกหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จับกุมตัวในฐานความผิดที่มีน้ำผึ้งป่า ในครอบครองจำนวน 5 ขวด และจากนั้นได้หายตัวไประหว่างถูกเจ้าหน้าที่อุทยานควบคุมตัวเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2557

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2558-2559 เครือข่ายชาวกะเหรี่ยงได้เข้าร่วมเวทีปรึกษาหารือที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานอุทยานแห่งชาติ เพื่อรับทราบข้อมูลและเสนอข้อกังวล คณะกรรมการนักนิเวศศาสตร์สากล (ไอซีเจ) ได้แถลงข้อเรียกร้องอีกครั้งต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) ให้ดำเนินการตามหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนเรื่องดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ในปัจจุบันนั้นยังไม่มีความคืบหน้าใดๆ ในการสืบสวนสอบสวนเพื่อให้ทราบถึงชะตากรรมของบิลลี่และดีเอสไอก็ปฏิเสธไม่รับคดีดังกล่าวเป็นคดีพิเศษ บิลลี่ได้ทำงานกับชาวบ้านชนเผ่ากะเหรี่ยงและนักกิจกรรมในการดำเนินการทางกฎหมายเพื่อยื่นฟ้องกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และนายชัยวัฒน์ ลิมลีชิตอักษร อดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานจากกรณีเหตุการณ์เผาบ้านและทรัพย์สินชาวบ้านในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเมื่อปี พ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2554 เหตุที่กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ถูกจัดตั้งขึ้นมานั้น เพื่อที่จะทำการสอบสวนคดีที่มีความซับซ้อนแฉกเช่นคดีในลักษณะนี้ที่ทางเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง อาจมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงที่อาจเรียกได้ว่าเป็นอาชญากรรมภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ถ้าดีเอสไอยังคง “ปฏิเสธ” ที่จะรับคดีดังกล่าวเป็นคดีพิเศษหลังจากที่การสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจกว่า 4 ปี ไม่ปรากฏให้เห็นว่ามีความก้าวหน้าอย่างมีนัยสำคัญ ดีเอสไออาจจะเสี่ยงต่อการถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการละเว้นการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษในประเทศไทย ดังนั้น คนกะเหรี่ยงจึงได้ร่วมกับเครือข่ายต่างๆ ที่ต่อสู้เพื่อสิทธิชุมชนด้านทรัพยากรหรือตั้งเครือข่ายตนเองเพื่อผลักดันเชิงนโยบายโดยตรงเช่นเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ (คกน.) ก็เกิดขึ้นจากชุมชนในเขตป่าที่มีชาวกะเหรี่ยงเป็นฐานหลักเรียกร้องสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรตั้งแต่ปี 2538 ตามมาด้วยเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม (กวส.) ในปี 2542 การเคลื่อนไหวของขบวนการเหล่านี้ทำให้ประเด็นปัญหาและข้อเสนองของกะเหรี่ยงเริ่มปรากฏในทางสังคมและการเมืองมากขึ้น (Prachtai, 2016, p. 7)

ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อม : ปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นไม่ว่าจะเป็นขยะจากการอุปโภคบริโภค อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและจำนวนประชากรในชุมชน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของชนกลุ่มน้อย และมีความเกี่ยวข้องด้านสาธารณสุขมูลฐาน เนื่องจากการให้บริการจากหน่วยงานภาครัฐด้านสาธารณสุขพื้นฐานยังไม่ทั่วถึง จึงจำเป็นที่ชนกลุ่มน้อยต้องเรียนรู้รูปแบบการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีความจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาดังกล่าว โดยส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาแบบการบริหารจัดการขยะ การนำนวัตกรรมจัดการขยะมาใช้ ผสมผสานกับแนวคิดในการจัดการด้านพลังงานทดแทน ซึ่งปัจจุบันชนกลุ่มน้อย ในพื้นที่หมู่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ได้จัดทำโครงการบริหารจัดการขยะ พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทำหนังสือโครงการส่วนพระองค์น้อมนำโครงการพัฒนาพื้นที่) การนำพลังงานทดแทนจากการทำระบบแผงโซลาร์เซลล์เนื่องจากพื้นที่หมู่บ้านห่างไกลจาก มีความยากลำบากในการนำไฟฟ้าเข้าถึงพื้นที่ จึงต้องจัดหาไฟฟ้าใช้ในชุมชนด้วยการเก็บพลังงานแสงอาทิตย์ไว้ในแผงโซลาร์เซลล์ พร้อมทั้งต้องฝึกฝน เรียนรู้แนวทางการซ่อมบำรุงเพื่อให้สามารถใช้งานได้ต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมีโครงการออมบุญวันละบาท เพื่อให้ชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่เรียนรู้แนวทางการคัดแยกขยะ

จากแหล่งกำเนิดโดยสะสมเป็นเงินกองทุนเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านได้อีกทางหนึ่งด้วย

2.1.3.6 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง)

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชนกลุ่มน้อยในพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงกระจาน หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรอิสระ (องค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน กลุ่มเครือข่ายรวมใจตามรอยพ่อ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านปกากะญอ) ได้จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ รวมถึงความร่วมมือกันของชาวบ้านในการปฏิบัติแก้ไขปัญหาย่างไม่ยอมจำนนต่อกฎเกณฑ์ เนื่องด้วยการที่เป็นชุมชนห่างไกล จึงขาดสาธารณูปโภคที่จำเป็น โดยเฉพาะไฟฟ้า และประปา จึงทำให้เกิดแนวคิดในการพัฒนานวัตกรรม เพื่อผลิตพลังงานสะอาดใช้ในครัวเรือน ทำให้บ้านที่เคยมืดมิด มีไฟฟ้าสว่างไสวขึ้นมาด้วยมันสมองและสองมือของพวกเขาเอง การผลิตพลังงานครบวงจรของชุมชนป่าเต็ง เริ่มจากที่มีสมาชิกไม่กี่ครัวเรือน ต่อมาขยายจนปัจจุบันมีสมาชิกมากกว่า 70 ครัวเรือน ชุมชนป่าเต็ง ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงกระจาน จังหวัดเพชรบุรี เป็นชุมชนที่ผลิตพลังงานใช้เองอย่างเป็นลำเป็นสัน เนื่องด้วยในตำบลป่าเต็ง มีพื้นที่เกือบครึ่งหนึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติกำแพงกระจาน ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ว่าห้ามไม่ให้มีระบบไฟฟ้าและน้ำประปาต่อเข้าไปได้ ตำบลป่าเต็ง มีทั้งหมด 10 หมู่บ้าน ในจำนวนนี้มีประมาณ 5 หมู่บ้านที่ระบบไฟฟ้า และสาธารณูปโภคเข้าไปไม่ได้ เนื่องจากตั้งอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเกือบ 100% ดังนั้นชาวบ้านที่นี่จึงกระตือรือร้นในการหาทางให้บ้านของพวกเขา น้ำไหลไฟสว่าง โดยพวกเขาได้ตั้งกลุ่มเพื่อพัฒนานวัตกรรมในการผลิตพลังงานใช้เองชาวบ้านที่ส่วนหนึ่งเป็นคนไทย ที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัยตั้งแต่สมัยสัมปทานป่าไม้ เมื่อ 30 กว่าปีก่อน นอกจากมีอาชีพเกษตรกร ทำไร่ทำสวนแล้ว ชาวบ้านส่วนหนึ่งได้รับการส่งเสริมให้เลี้ยงโคนม เฉลี่ยหมู่บ้านละประมาณ 100 ครอบครัวยังมีวันมั่ววเนื้อรวมกันมากกว่า 5,000 ตัว นอกจากนี้ที่หมู่ 1 และหมู่ 6 ยังมีพี่น้องชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ด้วย โดยชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ดำรงชีพเป็นเกษตรกร มีอาชีพทำไร่ทำสวนในพื้นที่ที่ได้รับการจัดสรรกันแนวเขตเอาไว้ จากป่าชาวบ้านที่นี่ไม่ยอมจำนนต่อกฎหมายที่ทำให้บ้านของพวกเขามืดมิด ร่วมมือกันคิดค้นพลังงานชุมชนแบบครบวงจร แม้จะมีทางเลือกในการใช้เครื่องปั่นไฟ ที่ต้องเดินเครื่องด้วยมัน แต่ชาวบ้านที่นี้บางส่วนเลือกที่จะพัฒนาการผลิตพลังงานสะอาด โดยไม่ต้องใช้น้ำมัน แต่ใช้ของเหลือใช้ที่มีชุมชนมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตพลังงาน เป็นการลดค่าใช้จ่าย ลดขยะ ลดการใช้น้ำมัน และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยพลังงานที่พวกเขาผลิตใช้ในครัวเรือนที่โดดเด่น และใช้งานได้จริงในชีวิตประจำวันมีดังนี้บ่อแก๊สชีวภาพจากขยะในครัวเรือนหรือสิ่งของเหลือใช้ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นมูลสัตว์ เศษขยะ เศษอาหารมาผลิตเป็นแก๊สชีวภาพ ใช้ในการหุงต้มในครัวเรือน หรือใช้เป็นพลังงานเดินเครื่องปั่นไฟฟ้าได้แผงโซลาร์เซลล์ ผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ ใช้ผลิตกระแสไฟฟ้าใช้ภายในบ้านได้ตลอดทั้งวัน (เมืองชลใจ ,2558, หน้า 1-4)

เมื่อวันที่ 12-14 พฤศจิกายน 2561 กลุ่มเครือข่ายรวมใจตามรอยพ่อเครือข่ายรวมใจตามรอยพ่อ ใช้พื้นที่สถาบันการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและพลังงานทางเลือกตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จัดเวทีเครือข่ายวิถีพอเพียงภาคกลาง ครั้งที่ 8 โดยมีนายสรายุทธ แก้วกุลปรีชา รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี ร่วมเป็นประธานในพิธีเปิด โดยงานนี้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริม

สนับสนุนให้ชุมชนเครือข่ายที่มีการแบ่งโซนการทำงานตามสภาพของพื้นที่ได้แก่ โซนบูรพาชายฝั่ง โซนบูรพาสุวรรณศร โซนไตรคองคา และโซนตะนาวศรี และจัดทำแผนงานในแต่ละโซน เพื่อเป็นแนวทางการจัดการตนเองและช่วยเหลือเกื้อกูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และยกระดับองค์ความรู้ในยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ได้แก่ การสร้างความมั่นคงทางอาหาร เช่น การผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคจากวัตถุดิบในท้องถิ่นที่สด สะอาด ปลอดภัย การสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าการเกษตร การแปรรูปสมุนไพรเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ การจัดการพลังงานในชุมชน เช่น การผลิตแก๊สชีวภาพทดแทน LPG การเผาถ่านไบโอชาร์เพื่อใช้ปรับปรุงบำรุงดิน การใช้เตาชีวมวล เตาเศรษฐกิจประยุกต์ลดการใช้ฟืน การใช้โรงอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แปรรูปอาหาร ลดระยะเวลา และเพิ่มความสะดวก ระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เช่น การอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่า การทำธนาคารน้ำใต้ดิน การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน การอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นการรำกลองยาว พิธีสู่วัฒน และการจัดการภัยพิบัติในชุมชน ด้วยการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง การแจ้งเตือน การกักตุนอาหาร ยารักษาโรค การพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้ในสถานการณ์ฉุกเฉิน และอีกประเด็นที่น่าสนใจจากเวทีครั้งนี้คือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศูนย์เรียนรู้ในชุมชนแบบโฮมสเตย์ เพื่อขยายผลการดำเนินงานและสร้างรายได้ที่ยั่งยืน รวมถึงการแสวงหาภาคีต่าง ๆ ในการทำงานพัฒนาร่วมกัน จึงเป็นการต่อยอดความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอยจากครัวเรือนด้วยการคัดคั้นนวัตกรรมจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการขยะ ที่ต่อยอดแนวคิดด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน (สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กระทรวงพลังงาน ,2561,หน้า 1-6)

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2562 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านปกากะญอยังมีการจัดกิจกรรมโครงการขยะมีค่า... ถ้ารู้จักคัดแยก ให้กับประชาชนบนพื้นที่สูง ชุมชนบ้านปกากะญอ หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จ.เพชรบุรี โดยกิจกรรมอบรมมีการให้ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะและการทำถังขยะเพื่อการคัดแยก โดยมีนายธงชัย กองทอง เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ กลุ่มเป้าหมาย 20 คน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม 21 คน ชาย 1 คน หญิง 20 คน (ข้อมูลจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านปกากะญอ ,2562) (ภาพที่ 2.9)



ภาพที่ 2.8 การจัดเวทีวิถีเครือข่ายพอเพียง จัดกิจกรรมส่งเสริมการสิ่งแวดล้อมของกระทรวงพลังงาน โดยกลุ่มเครือข่ายรวมใจตามรอยพ่อ

ที่มา: กระทรวงพลังงาน. <http://ppp.energy.go.th>. 19 พฤศจิกายน 2561.



ภาพที่ 2.9 การจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะและการทำถังขยะเพื่อคัดแยก
ที่มา: เครือข่ายรวมใจตามรอยพ่อ. <https://m.facebook.com/PadengEnergy>. 21 ตุลาคม 2561.

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย

2.1.4.1 ความหมายของขยะมูลฝอย

เนื่องจากปัญหาขยะมูลฝอยเป็นประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมสำคัญของชนกลุ่มน้อย
จังหวัดเพชรบุรี และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นจากการเติบโตของชุมชน และการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี
จึงต้องพิจารณาวิธีการจัดการขยะ เพื่อให้เกิดการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อย
ในเรื่องดังกล่าว สำหรับความหมายของขยะมูลฝอย และแนวความคิดในการจัดการขยะมูลฝอยผู้วิจัยได้
ศึกษารวบรวมไว้ ดังนี้

พิชิต สกุลาพรหมณ์ (2531, หน้า 334) ความหมายของขยะมูลฝอย ขยะ
(Wastes) หรืออาจเรียกว่า มูลฝอยหรือ หยากเยื่อเกิดขึ้นจากบรรดาสิ่งของที่เสื่อมสภาพหรือชำรุด หรือ
หมดสภาพการใช้งาน หรือ ได้แก่บรรดาพวกเศษสิ่งของหรือเศษวัสดุ ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากอาคารที่พัก
อาศัย สถานที่ทำการ โรงงานอุตสาหกรรม ตลาด ถนน ฯลฯ ซึ่งจัดเป็นพวกสิ่งปฏิกูล (Wastes)
โดยอาจจะมีขนาดเล็ก ๆ เช่น ฟุ่นละออง และผงธุลี จนถึงขนาดใหญ่ เช่น เศษกระดาษ เศษอาหาร เศษ
ของพืชผักและผลไม้ เศษไม้ เฟอร์นิเจอร์เก่าหรือชำรุดแล้ว เศษ ชิ้นส่วนของเครื่องยนต์และซากรถยนต์
เป็นต้น โดยปกติแล้ว ขยะที่เกิดขึ้นในชุมชนจะมีลักษณะ แตกต่างกันไป อาจจะเป็นได้ทั้งพวกสารวัตถุ
ที่สลายตัวได้ และสารสลายตัวไม่ได้ (Putresible or nonputresible materials) หรืออาจจะเป็นพวก
สารที่มีพิษหรือไม่มีพิษ (Toxic or nontoxic materials) หรืออาจจะเป็นสารวัตถุที่เผาไหม้ได้และเผาไหม้
ไม่ได้ (Combustible or noncombustible materials) หรืออาจจะเป็นพวกสารที่มีพิษหรือไม่มีพิษ
(Toxic or non-toxic materials) ขยะของบางแห่งก็อาจจะเป็นพวกขยะที่ติดเชื้อหรือมีเชื้อปนเปื้อน
(Infected materials) ก็เป็นไปได้นอกจากนี้ขยะที่เกิดขึ้นยังมีคุณลักษณะและปริมาณแตกต่างกัน

กรมควบคุมมลพิษ (2559, หน้า 17) ได้กล่าวถึงความหมายของขยะมูลฝอย
(Solid Waste) ว่า เป็นวัสดุที่ไม่ต้องการใช้แล้ว หรือผ่านการใช้ประโยชน์แล้ว เช่น เศษกระดาษ เศษผ้า
เศษสินค้าถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถัง มูลสัตว์ ซากสัตว์หรือ สิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด

ที่เลี้ยงสัตว์หรือสถานที่อื่น และหมายรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตรายจากชุมชน หรือคร่าวเรือน

2.1.4.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอยได้ถูกแบ่งออกเป็นหลายประเภทตามลักษณะของการจำแนกขยะ ในแบบต่าง ๆ ดังนี้ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2542, หน้า 1-3)

1. จำแนกโดยใช้ลักษณะทางด้านเคมี โดยแบ่งได้ 4 ประเภท ดังนี้

1.1 ขยะมูลฝอยที่เผาไหม้ได้ เช่น เศษไม้ ใบหญ้า พลาสติก กระดาษ ผ้า สิ่งทอ ยาง ฯลฯ

1.2 ขยะมูลฝอยที่เผาไหม้ไม่ได้ ได้แก่ เศษโลหะ หิน เหล็ก แก้ว กระจก เปลือกหอย ฯลฯ

1.3 ขยะมูลฝอยที่ไม่เป็นพิษหรือขยะมูลฝอยทั่วไป ได้แก่ ขยะมูลฝอยที่เกิดจาก บ้านเรือน ร้านค้า เช่น พวกเศษอาหาร กระดาษ พลาสติก เปลือกและใบไม้ เป็นต้น

1.4 ขยะมูลฝอยที่เป็นพิษ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตของมนุษย์ ตลอดจน สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ได้แก่ ของเสียที่มีส่วนประกอบของสารอันตรายหรือของเสียที่มีฤทธิ์กัดกร่อน หรือติดไฟได้ง่าย หรือมีเชื้อโรค ติดต่อบะปนอยู่ เช่น ซากถ่านไฟฉาย ซากแบตเตอรี่ ซากหลอดฟลูออเรสเซนต์ กากสารเคมี สำลี และผ้าพันแผลจากโรงพยาบาล เป็นต้น

2. จำแนกตามลักษณะของส่วนประกอบของขยะมูลฝอย มีประเภทต่าง ๆ ดังนี้

2.1 กระดาษ กระจก กระดาษ ก่อ่ง ลัง เศษกระดาษจากสำนักงาน

2.2 พลาสติก มีความทนทานต่อการทำลายได้สูง วัสดุ หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจาก พลาสติก เช่น ภาชนะ ของเด็กเล่น ของใช้

2.3 แก้ว วัสดุ หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากแก้ว เช่น ขวด หลอดไฟ เศษกระจก ฯลฯ

2.4 เศษอาหาร ผัก ผลไม้ ซึ่งเป็นสารประกอบอินทรีย์ ย่อยสลายได้ง่าย เป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้ขยะเกิดกลิ่นเหม็น ส่งกลิ่นรบกวนหากไม่มีการเก็บขนออกจากแหล่ง ที่ตั้ง ทุกวัน

2.5 ผ้าสิ่งทอต่างๆ ที่ทำมาจากเส้นใยธรรมชาติ และใยสังเคราะห์ เช่น ผ้าไนลอน ผ้าขนสัตว์ผ้าลินิน ผ้าฝ้าย

2.6 ยางและหนัง เช่น รองเท้า กระเป๋า ลูกฟุตบอล

2.7 ไม้ เศษเฟอร์นิเจอร์ โต๊ะ เก้าอี้ ฯลฯ

2.8 ก้อนหิน เศษกระเบื้อง กระจก และเปลือกหอย พวกนี้ไม่น่าเบื่อ พบมากใน แหล่งก่อสร้างตึกที่ทุบทิ้ง

2.9 โลหะต่าง ๆ เช่น กระจก ลวด สายไฟ ตะปู และวัสดุอื่น ๆ ที่ไม่อาจจัด กลุ่มได้

3. จำแนกตามลักษณะประเภทขยะ ขยะมูลฝอยเปียก ได้แก่ พวกเศษอาหาร เศษพืช เปลือกผลไม้ อินทรีย์วัตถุที่สามารถย่อยสลายเน่าเปื่อยง่ายมีความชื้นสูง และส่งกลิ่นเหม็นได้รวดเร็ว มูล ฝอยแห้ง ได้แก่ พวกเศษกระดาษ เศษผ้า แก้ว โลหะ ไม้ พลาสติก ยาง ฯลฯ ขยะมูลฝอย ชนิดนี้ จะมีทั้งที่เผาไหม้ได้ และเผาไหม้ไม่ได้ขยะแห้งเป็นขยะมูลฝอยที่สามารถเลือก วัสดุที่ยังมีประโยชน์

กลับมาใช้ได้ อีก โดยการคัดแยกมูลฝอยก่อนนำทิ้งซึ่งจะช่วยให้สามารถ ลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องทำลายลงได้ แต่ถ้าบางส่วนที่นำไปใช้ประโยชน์ได้แค่นี้ไปขายก็จะ ทำรายได้กลับคืนมา ผลกระทบของขยะมูลฝอยต่อสภาวะแวดล้อม ปริมาณของขยะมูลฝอยนั้นนับวันจะเพิ่มมากขึ้น ตามจำนวนของประชากร หากไม่มีการ กำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกต้องและเหมาะสมด้วยแล้ว ปัญหาความสกปรกต่าง ๆ ที่เกิดจากขยะมูลฝอย ต้องเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ขยะมูลฝอยก่อให้เกิดปัญหาต่อสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมากและยัง ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้ เนื่องจากสาเหตุดังนี้

1. ขยะมูลฝอยเป็นแหล่งอาหารและแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงและสัตว์นำโรค เช่น แมลงวัน แมลงสาบ ยุง ฯลฯ และยังเป็นแหล่งซุกซ่อนของหนูและสัตว์อื่น ๆ
2. ขยะมูลฝอย ทำให้เกิดกลิ่นเหม็น และก่อให้เกิดความรำคาญ
3. ขยะมูลฝอยที่ทิ้งเกลื่อนกลาด ถูกลมพัดกระจัดกระจายไปตกอยู่ตามพื้นเป็นทัศนียภาพที่ไม่น่าดูเป็นที่น่ารังเกียจแก่ผู้ที่พบเห็น และผู้ที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียง
4. ขยะมูลฝอยที่ตกอยู่หรือถูกทิ้งลงในคูคลอง หรือทางระบายน้ำ สกัตกั้นการไหลของน้ำทำให้แหล่งน้ำสกปรกและเกิดการเน่าเสีย

ส่วนขยะที่ใช้ประโยชน์ได้แล้วย่อยสลายไม่ได้ก็นำไปกำจัดต่อไป ด้วยวิธี 3R ดังนี้ การกำจัดขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่ (Reject) หรือนำไปรีไซเคิลได้หรือขยะที่มีพิษ วิธีการกำจัดได้โดยการนำไปเผาด้วยเตาเผาขยะ (Incineration) การฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะ (Sanitary landfill) และการเทลงกองไว้บนพื้นดิน (Dumping on land) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse) ซึ่งไม่ต้องใช้พลังงาน การนำของที่ใช้แล้วกลับมาเข้าสู่กระบวนการผลิตใหม่ (Recycle) ให้ได้ของที่ใกล้เคียง ของเดิมหรือของใหม่ที่สามารถนำมาใช้ได้ อีกการรีไซเคิลช่วยประหยัดพลังงาน ทรัพยากร เวลา และงบประมาณที่ได้มากกว่าการนำวัสดุกลับมาเริ่มต้นผลิตใหม่

การจัดการขยะมูลฝอยเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ โดยเริ่มตั้งแต่แหล่งกำเนิดจนกระทั่งถึงกระบวนการกำจัดขั้นสุดท้าย ซึ่งได้แก่ การควบคุมการทิ้งขยะมูลฝอย การเก็บ รวบรวม คัดแยก แปรรูป การขนส่งและการขนถ่าย รวมถึงการกำจัดด้วยวิธีการที่ถูกหลักสุขาภิบาล และการนำกลับมาใช้ประโยชน์ ซึ่งต้องเป็นการดำเนินการภายใต้เงื่อนไขของกฎ ระเบียบทาง กฎหมายทางสังคม โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในทางสุขภาพอนามัยของมนุษย์ ทัศนียภาพ และ สิ่งแวดล้อม มีความเหมาะสมเชิงเศรษฐศาสตร์ การกำจัดขยะมูลฝอย การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ การยอมรับของสังคม พัฒนา (2539, หน้า 45) ดังนั้น การจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพจึงต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายส่วน ที่มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการ ทั้งจากประชาชนที่มีหน้าที่ในการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งและเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากที่พักของตนไว้ในสถานที่ที่หน่วยงานได้จัดเตรียมไว้ เพื่อลดภาระหน้าที่การกำจัดเก็บของเจ้าหน้าที่ รวมถึงการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำจัดให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ การจัดการขยะมูลฝอยมีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดที่สำคัญ ดังนี้ พัชรี หอวิจิตร (2529, หน้า 13) ได้จำแนกระบบการจัดการขยะมูลฝอยสำหรับชุมชนทั่ว ๆ ไป ออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. การทิ้งขยะมูลฝอย เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ทิ้งเห็นว่าวัสดุชิ้น ๆ ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีกแล้วจึงทิ้งหรือรวบรวมไว้เพื่อกำจัดต่อไป การทิ้งขยะเป็นกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับบุคคลผู้ทิ้งวัสดุชิ้น ๆ ว่าจะยังใช้ประโยชน์จากวัสดุชิ้นนั้นหรือไม่ ซึ่งกิจกรรมนี้

นับว่าเป็น ส่วนสำคัญยิ่งของระบบการจัดการขยะมูลฝอย เพราะปริมาณของขยะมูลฝอยที่ต้องการกำจัด หมายถึง ค่าใช้จ่ายเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยนั้น จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุม กิจกรรมนั้น

2.การจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด ในส่วนนี้มุ่งสนใจขยะมูลฝอยที่มาจากชุมชน มากกว่าแหล่งอื่น ๆ เพราะขยะชุมชนมีส่วนประกอบหลากหลาย และเกิดขึ้นในแหล่งที่อยู่ อาจมีผลต่อ สุขภาพอนามัยของประชาชนได้ ดังนั้นต้องการมีออกแบบถังขยะ ให้มีขนาดและรูปที่เหมาะสมในการ ดำเนินงานจะเชื่อมโยงต่อส่วนอื่น ๆ ของการจัดการขยะมูลฝอย

3. การรวบรวม หมายถึง กิจกรรมตั้งแต่การขนถ่ายขยะมูลฝอยจากถังขยะไปจนถึงการขน ขยะไปถ่ายไว้ที่จุดหมายปลายทาง การจัดระบบการรวบรวมขนส่งที่เหมาะสม

4. การกำจัดขั้นสุดท้าย ที่นิยมมากที่สุดเพราะมีราคาต้นทุนในกีดำเนินการน้อยที่สุด ได้แก่ วิธีฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะ วิธีนี้สามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้ 100% และสามารถรองรับของ เหลือ จากการกำจัดด้วยวิธีอื่นได้ แต่วิธีนี้มีข้อเสียคือ ใช้เนื้อที่ในการดำเนินการมาก อาจถูกต่อต้าน จาก ประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกับบริเวณหลุมฝังกลบ และถ้าดำเนินการไม่ดี อาจส่งผลกระทบต่อ มลพิษ ทางดิน ทางน้ำ จากการรั่วซึมของน้ำชะขยะ และถ้ากลบทับด้วยดินไม่ดีอาจก่อให้เกิดปัญหา กลิ่นเหม็น และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์น้ำได้

หลักการ 3Rs คือ (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2543, หน้า 78-89)

1. Reduce หมายถึง การลดการก่อเกิดขยะมูลฝอยหรือการลดขยะมูลฝอยจาก แหล่งกำเนิด (Reduce at Source) คือพยายามมุ่งหลีกเลี่ยงหรือลดการเกิดขยะมูลฝอยหรือมลพิษที่จะ เกิดขึ้นหากสามารถทำได้วิธีการลดปริมาณขยะที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดก็คือ อย่าสร้างขยะมูลฝอย ขึ้นมาการป้องกันไม่ให้ขยะมูลฝอยเกิดขึ้นมาหรือให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกสุดและสำคัญ ที่สุดในกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยและสามารถกระทำได้โดยการเปลี่ยนแปลงการออกแบบ ผลิตภัณฑ์เปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิต หรือเปลี่ยนแปลงการใช้วัตถุดิบทนทานให้เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้สามารถลดปริมาณทรัพยากรและพลังงานที่ใช้และเกิดขยะน้อยลง

2. Reuse หมายถึง การนำผลิตภัณฑ์มาใช้ซ้ำ ซึ่งเป็นการนำวัสดุของใช้กลับมาใช้ในรูปแบบ เดิมหรือนำมาซ่อมแซมใช้ หรือนำมาใช้ประโยชน์อื่น ๆ การนำมาใช้ซ้ำอาจแบ่งได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ

2.1 ในขั้นตอนการผลิตสินค้า คือ พยายามทำให้เกิดเศษวัสดุหรือของเสียน้อยที่สุด หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในขั้นตอนนี้ ก็สามารถนำเศษวัสดุนั้นกลับเข้าไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตได้ ซึ่งเป็นการลดขยะมูลฝอยที่ง่ายอีกทั้งยังได้วัตถุดิบที่ปราศจากสิ่งปนเปื้อนและเป็นการประหยัดอีกด้วย

2.2 การนำของใช้มาใช้ซ้ำ เป็นการยืดอายุการใช้งานหรือใช้ประโยชน์ให้มากขึ้นก่อน นำไปทิ้งเป็นขยะ เช่น การนำขวดแก้ว ขวดพลาสติกมาใช้บรรจุนม เบียร์ น้ำอัดลม การนำกระดาษมาใช้ 2 หน้า และการนำวัสดุสิ่งของมาซ่อมแซมเพื่อสามารถใช้ต่อไปได้นาน ๆ

3. Recycle หมายถึง การนำกลับมาผลิตใหม่ เป็นการแยกวัสดุที่ไม่สามารถนำกลับมา ใช้ซ้ำออกจากกองขยะและรวบรวมมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าชิ้นใหม่หรือรู้จักกันทั่วไปว่า “รีไซเคิล” ซึ่งเป็นการแปลงผลิตภัณฑ์มาใช้ใหม่ โดยการนำเข้าสู่กระบวนการที่ใช้เทคโนโลยีในระดับจนถึง ระดับสูงไปใช้การเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์ใช้แล้วให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ แต่อย่างไรก็ตามการรับเอาหลักการ 3Rs ในส่วนของกระบวนการการหมุนเวียนขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ ในสังคมไทยนั้น ได้มีการ ดำเนินการมานานแล้ว แต่อยู่ในรูปการขยายให้ร้านรับซื้อของเก่าหรือรถสามล้อรับซื้อของเก่า (ซาเล้ง)

โดยไม่ได้คำนึงถึงในลักษณะของการกลับมาใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ ยังมีพนักงานประจำรถขยะที่รื้อคันตามกองขยะ ซึ่งในปัจจุบันทุกหน่วยงานได้ให้ความสำคัญกับการหมุนเวียนขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ ทั้งรูปแบบ Reuse และ Recycle โดยให้ประชาชนคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งและนำขยะมูลฝอยที่มีมูลค่าที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่มาใช้ใหม่ เพื่อช่วยลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การไหลเวียนของขยะรีไซเคิลนั้น เคยมีการศึกษาพบว่าสามล้อรับซื้อของเก่ามีการแยกวัสดุเหลือใช้ออกจากมูลฝอยอื่น ๆ มีบทบาทสูงที่สุดในการรวบรวมคัดแยก ซึ่งทำให้สามารถลดปริมาณมูลฝอยได้ถึง ร้อยละ 76.4 ของปริมาณมูลฝอยทั้งหมดในเขตจังหวัดพิษณุโลก (จักรพงษ์ สิทธิทรัพย์สิน, 2549, หน้า 97)

ธเรศ ศรีสถิต (2553, หน้า 55-59) และอาณัติ ตะปิ่นตา (2553, หน้า 68) ได้เสนอแนวคิดทางการจัดการขยะมูลฝอยประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญหลายขั้นตอน ดังนี้

1. การลดและการคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด เป็นการดำเนินการกับขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ อันได้แก่ บ้านเรือน อาคารสำนักงาน สถานศึกษา ตลอดจนสถานที่ สาธารณะทั่วไปเพื่อรอกการเก็บขน การรวบรวมและนำไปกำจัด ซึ่งการดำเนินการกับขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดนี้เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของบุคคลหรือเจ้าของบ้านเรือนอาคาร สถานที่ต่าง ๆ ที่จะต้องดำเนินการแก้ไขใน 2 ลักษณะ คือการลดขยะ ณ แหล่งกำเนิดและการคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด

1.1 การลดขยะ ณ แหล่งกำเนิด ซึ่งดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น การปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ที่จะสร้างปัญหาขยะ (refuse) แนวทางนี้สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบได้แก่

1.1.1 หลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์ห่อหลายชั้น

1.1.2 หลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าชนิดใช้ครั้งเดียวหรือผลิตภัณฑ์ที่มีอายุการใช้งานต่ำ

1.1.3 ในการเลือกสินค้าต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สบู่ ยาสีฟัน น้ำยาทำความสะอาด ผงซักฟอก ฯลฯ ให้เลือกซื้อเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดบรรจุใหญ่กว่า เนื่องจากบรรจุภัณฑ์ น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยน้ำหนักของผลิตภัณฑ์

1.1.4 หลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ซึ่งมีส่วนประกอบของขยะที่เป็นมลพิษ ต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กล่องโฟม กระจกพลาสติก เป็นต้น

1.2 การเลือกใช้สินค้าที่สามารถส่งบรรจุภัณฑ์คืนแก่ผู้ผลิตได้ (return) แนวทางนี้ สามารถดำเนินการได้ดังนี้

1.2.1 เลือกซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ผู้ผลิตมีการเรียกคืนซากบรรจุภัณฑ์หลังการบริโภคของประชาชน

1.2.2 เลือกซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีระบบมัดจำและคืนเงิน (deposit refund system) เช่น สินค้าประเภทขวดน้ำอัดลมหรือน้ำดื่มบรรจุขวด เป็นต้น

1.2.3 เลือกซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์หรือรีไซเคิลได้ หรือมีส่วนประกอบวัสดุรีไซเคิลต่าง ๆ

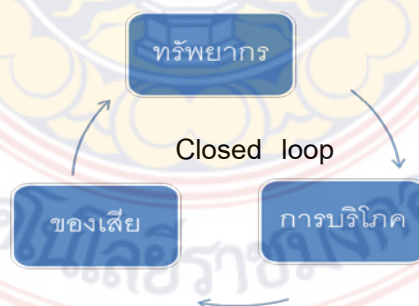
- การใช้ซ้ำ (reuse) หมายถึง การนำหรือผลิตภัณฑ์ที่มีการใช้งานแล้ว กลับมาใช้งานอีก โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงหรือรูปแบบใด ๆ เช่น เลือกซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์ที่มี

- การออกแบบมาให้ใช้ได้มากกว่าหนึ่งครั้ง เช่น แบตเตอรี่ชนิดเติมประจุไฟฟ้าใหม่ได้ (rechargeable battery) เป็นต้น
- การเลือกสินค้าชนิดเติม (refill) เช่นผงซักฟอก น้ำยาล้างจาน น้ำยาทำความสะอาด เป็นต้น ซ่อมแซมเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ (repair) ให้สามารถใช้งานได้ต่อไปอีก หรือบำรุงรักษาให้มีอายุการใช้งานนานขึ้น
- การนำบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้อื่น ๆ กลับมาใช้ประโยชน์อีก เช่น การใช้ซ้ำถุงผ้า ถูกระดาษ ถูพลาสติก กล่องกระดาษ และขวดแก้วต่าง ๆ ฯลฯ
- การยืมหรือเช่าหรือใช้สิ่งของหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บ่อยครั้งร่วมกัน เช่น เครื่องดูดฝุ่น อุปกรณ์ทำความสะอาดบ้านต่าง ๆ เป็นต้น

1.3 การคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด เป็นขั้นตอนการดำเนินงานภายหลังจากที่มีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นแล้วซึ่งถือได้ว่าเป็น กิจกรรมเริ่มต้นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการนำขยะกลับมาใช้ที่มีศักยภาพในการนำมาใช้ใหม่ไม่ถูกปนเปื้อนด้วยขยะอื่น ๆ ที่มีความสกปรกหรือขยะเปียกต่าง ๆ จนทำให้คุณภาพต่าง ๆ ของขยะที่จะนำกลับมาใช้ประโยชน์ด้อยลงไป หรืออาจทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการล้างทำความสะอาดหรือทำการแยกเพิ่มเติมก่อนที่จะส่งเข้าสู่โรงงานแปรรูปต่อไป ข้อดีอีกประการหนึ่งของการคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด ก็คือ เป็นการช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องนำไปกำจัดขั้นสุดท้ายยังสถานที่ฝังกลบขยะให้เหลือน้อยลง อันเป็นการส่งผลทางอ้อมต่ออายุการใช้งานของสถานที่ฝังกลบให้สามารถใช้งานได้ยาวนานมากกว่าเดิมและยังเป็นการประหยัดงบประมาณจำนวนมหาศาลของรัฐที่จะต้องลงทุนเพื่อกำจัดขยะอีกด้วย

เมื่อทราบวิธีการจัดการขยะในเบื้องต้นแล้วเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการขยะที่ดีของชุมชนจึงได้รวบรวมแนวคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการขยะให้เหลือศูนย์ (Zero Waste) ดังนี้

- แนวคิดและทฤษฎีการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) เป็นแนวคิดที่ส่งเสริมการหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่เพื่อก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าและก่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุดในการใช้ทรัพยากรดังกล่าวนอกจากนั้นยังส่งเสริมให้ลดปริมาณของเสียที่เกิดขึ้นให้น้อยที่สุด โดยการใช้หลักการ 3 Rs (Reduce, Reuse and Recycle) รวมทั้งการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้เกือบทั้งหมด เพื่อเป็นการลดปริมาณของเสียที่ส่งไปกำจัดโดยวิธีการฝังกลบและหรือเตาเผาทำลายให้มีปริมาณน้อยที่สุด ปัจจุบันมีข้อจำกัดด้านพื้นที่สำหรับกำจัดของเสียและวิธีการควบคุมมลพิษด้านกลิ่น และไอระเหยมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการค่อนข้างสูง ทั้งนี้ทรัพยากรควรมีการหมุนเวียนระบบปิด (Closed Loop system) สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ ดังภาพที่ 2.10 ไดอะแกรมการจัดการขยะให้เหลือศูนย์



ภาพที่ 2.10 ไดอะแกรมการจัดการขยะให้เหลือศูนย์

ที่มา: Energy Saving .<http://www.energysavingmedia.com>, 15 ตุลาคม 2558

- แนวคิดการจัดการขยะแบบเหลือศูนย์ (Zero Waste(Wikipedia) เกิดขึ้นในช่วงตอนกลางของ ค.ศ. 1970 จากการประกาศของบริษัทแห่งหนึ่งที่มีชื่อว่า Zero Waste System Inc. ที่มีรัฐ California ของประเทศสหรัฐอเมริกา ทำการ Recycle สารเคมีที่ใช้แล้วจากอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ กรองน้ำมันที่ใช้แล้วเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่จากอุตสาหกรรมแป้นพิมพ์โดยจำหน่ายสินค้า Recycle ในราคาถูกลงกว่าเดิม ผลการดำเนินการประสบความสำเร็จอย่างมากและสามารถสร้างเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาต่อยอดจนได้การยอมรับจากหน่วยงานภาครัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อผลงานได้รับการตีพิมพ์แพร่หลาย บริษัทได้รับฉายาว่าเป็น “ผู้นำ การแลกเปลี่ยนของเสียที่ยั่งยืนและกระตือรือร้น” ต่อมาบริษัทได้เรียกร้องให้ผู้ผลิตสินค้าต่าง ๆ มีการออกแบบผลิตภัณฑ์แนวใหม่ที่ลดการเกิดของเสียและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้มากยิ่งขึ้น ต่อจากนั้นกระแสด้านสิ่งแวดล้อมในสังคมมีความต้องการมากขึ้น สังคมต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในช่วง ค.ศ. 1998- 2003 เกิดกระแสความต้องการชุมชนรูปแบบ Zero Waste ที่ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้นรวมถึงแนวทางการส่งเสริม Zero Waste ให้ใกล้เคียงกับความหมายของ “ของเสียเหลือศูนย์” ให้มากที่สุด Wikipedia (2558, หน้า 1) แนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste Management) มีหลักการว่า “ขยะ มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้” โดยมีเป้าประสงค์ คือ “การทำขยะให้เหลือน้อยที่สุดและกำจัดที่เหลือ (residue) โดยเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ” การจัดการขยะเหลือศูนย์เป็นการวางยุทธศาสตร์ใหม่ที่ต้องการขับเคลื่อนด้วยพลังจากรากฐานสังคมที่จะปรับเปลี่ยนวิถีเก่าๆ ไปสู่การดำเนินการแบบใหม่ที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้บริโภคให้เกิดความร่วมมือซึ่งหลักการของกรอบความคิดขยะเหลือศูนย์ประกอบด้วย

- 1) ลดปริมาณของเสียให้เหลือน้อยที่สุด(minimize residual waste)
- 2) การใช้วัสดุการผลิตที่สามารถนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ให้มากที่สุด (Maximize recycling)
- 3) กำจัดการบริโภคหรือบริโภคลดลง (Reduces consumption)
- 4) การบริโภคสินค้าต้องเชื่อมั่นว่าสินค้านั้นสามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ซ่อมแซมแปรรูปใหม่ได้
- 5) การผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (ใช้วัสดุการผลิตน้อยสร้างมลพิษน้อยลง)
- 6) การออกแบบการผลิตและตัวสินค้าใหม่ที่เหมาะสมการนำวัสดุแปรรูปใช้ใหม่ได้
- 7) แรงการประชาสัมพันธ์หรือรณรงค์การใช้สินค้าที่ผลิตจากวัสดุเหลือใช้
- 8) การพัฒนาการนำขยะมาแปรรูปใช้ใหม่ให้มากที่สุด
- 9) การออกแบบกฎกติกาเก็บภาษีรวมอยู่ในราคาสินค้าที่คิดจากต้นทุนที่แท้จริงด้วยจากผู้ผลิตและผู้บริโภค
- 10) การช่วยยกระดับเป้าหมายทางเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นให้สามารถ เลี้ยงตัวเองได้ในชุมชน
- 11) การสร้างงานให้กับชุมชน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม

การจัดการขยะเหลือศูนย์ได้ถูกนำไปปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับการปฏิบัติของแต่ละประเทศ การจัดการขยะจึงมีแนวโน้มและทิศทางคล้ายกัน คือการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เป่าประสงค์มาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนแตกต่างกันในกระบวนการทางนโยบายที่แต่ละประเทศให้น้ำหนักและคุณค่าต่างกันในแต่ละภาคส่วน Green org (www.green.org, 14 Jan 2017) พบว่าหลายประเทศใช้แนวคิดนี้ในการจัดการขยะอาทิเช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ คานาดา อินเดีย เกาหลีฟิลิปปินส์ ฮอลแลนด์ สวีเดน เยอรมัน ออสเตรีย อังกฤษ ไอร์แลนด์ สก๊อตแลนด์ สวิสเซอร์แลนด์

บราซิล และบางรัฐของสหรัฐอเมริกาเช่น แคลิฟอร์เนียและ โอเรกอน (California & Oregon) จัดได้ว่าเป็นปฐมบทของแนวคิดการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน (Community Bared Solid Waste Management) มีหลักการสำคัญคือการจัดการขยะ ณ แหล่งกำเนิดโดยใช้ชุมชน และครัวเรือนร่วมดำเนินการ ปรับปรุงจากการจัดการมูลฝอยในเชิงบวก และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของประชาชนโดยมีเป้าหมายคือ การลดปริมาณขยะ และให้มีการแยกขยะกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดด้วยมาตรการ 6 ขั้นตอน คือ

- 1) คัดแยกของขายได้
- 2) ขยะอินทรีย์หมักทำปุ๋ย
- 3) ตั้งถังขยะในบ้าน
- 4) ถนนปลอดขยะ
- 5) ลดความถี่ของการเก็บขยะ

6) ลดค่าธรรมเนียมและขั้นตอน ต้องมีความสัมพันธ์กัน และเชื่อมโยงกับสิ่งจูงใจและการได้รับประโยชน์ร่วมกันมีการกำกับดูแลด้านศักยภาพของเทคนิควิชาการ การติดตามผลอย่างยั่งยืน การดำเนินการดังกล่าวจัดเป็นการจัดการขยะเหลือโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและต่อยอดแนวคิดโดยการคิดค้นเทคโนโลยีกำจัดขยะที่สามารถแปรรูปขยะให้เป็นพลังงานทดแทนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การนำไปการผลิตไฟฟ้าเทคโนโลยีดังกล่าวประกอบด้วย

- (1) เทคโนโลยีการฝังกลบ และระบบผลิตก๊าซชีวภาพจากหลุมฝังกลบขยะ (Land fill Gas to energy)
- (2) เทคโนโลยีเตาเผาขยะ (Incineration)
- (3) เทคโนโลยีการผลิตก๊าซเชื้อเพลิงจากขยะชุมชน (Municipality Solid Waste Gasification)
- (4) เทคโนโลยีย่อยสลายแบบไม่ใช้ออกซิเจน (Anaerobic Digestion)
 - เทคโนโลยีผลิตเชื้อเพลิงขยะ (Refuse Derived Fuel RDF)
 - เทคโนโลยีพลาสมาอาร์ก (Plasma Arc)
 - เทคโนโลยีการแปรรูปขยะเป็นน้ำมันเชื้อเพลิง (<http://www.blaggimg/cp>, สืบค้น 17 ตุลาคม 2558)

เนื่องจากรูปแบบการจัดการขยะชุมชนสามารถชักนำเข้าสู่หลักการ Zero Waste ที่เรียบง่ายและลงทุนไม่สูงมาก คนไทยสามารถบริหารจัดการได้เอง เพราะนับวันการจัดการขยะเริ่มมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเนื่องจากปริมาณขยะไม่ได้ลดลงมีแต่ทวีเพิ่มขึ้นตามพฤติกรรมบริโภคของประชากรและจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นเพียงแต่ภายในเขตเมือง (Urban) แม้ในเขตชนบท (Rural) ปริมาณขยะมีแต่เพิ่มขึ้นมิได้ลดลง จนมีนัยสำคัญตั้งนั้นการใช้เทคโนโลยีที่กล่าวมาข้างต้นก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการจัดการขยะเท่านั้น เนื่องจากสามารถช่วยให้เกิดการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะดังนี้

- 1) ลดปัญหาขยะตกค้างที่ส่งผลให้เกิดมลภาวะต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม
- 2) รับผิดชอบต่อสังคม (Recycle จากชุมชนในราคายุติธรรม)

3) มีการจ้างแรงงานท้องถิ่นทำให้เกิดการกระจายรายได้ชุมชน

4) ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากภาษีโรงเรือนและภาษีที่ดิน การจัดการขยะตามแนวคิดเทคนิคต่าง ๆ สามารถทดแทนพลังงานเชื้อเพลิงในระดับหนึ่งและยังเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

สรุป ผู้ศึกษารวบรวมแนวความคิดเกี่ยวกับการขยะแล้ว สามารถสรุปใจความสำคัญได้ว่าการจัดการขยะเหลือศูนย์ได้ถูกนำไปปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับการปฏิบัติของแต่ละประเทศ จะต้องเริ่มตั้งแต่แหล่งกำเนิด จนกระทั่งถึงกระบวนการกำจัดขั้นสุดท้าย ซึ่งได้แก่ การควบคุมการทิ้งขยะมูลฝอย การเก็บ รวบรวมคัดแยก แปรรูป การขนส่งและการขนถ่ายรูปแบบซึ่งวิธีการจัดการขยะชุมชนเพื่อเข้าสู่หลักการ 3Rs และสามารถพัฒนาไปสู่หลักการ Zero Waste ควรเป็นรูปแบบที่เรียบง่ายและลงทุนไม่สูงมาก สามารถบริหารจัดการได้เอง เนื่องจากการรวบรวม เก็บขนและฝังกลบไม่สามารถดำเนินการได้ทันตามการเพิ่มขึ้นตามพฤติกรรมกรรมการบริโภคของประชากรและจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น

2.1.5 นโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง

เพื่อให้การวิจัยเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม (ขยะ) ของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในพื้นที่ที่มีความสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็งเป็นหน่วยงานราชการสำคัญในการกำกับดูแลและให้บริการประชาชนในพื้นที่หมู่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ต.ป่าเต็ง อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี จึงนำแผนพัฒนา 4 ปี พ.ศ. 2561-2564 มาศึกษาประกอบการพิจารณาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม (ขยะ)ในพื้นที่ โดยสรุปดังนี้

1) ยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิสัยทัศน์ “พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน คุณภาพชีวิตที่ดี ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน รมรงค์การมีส่วนร่วม ศูนย์รวมการให้บริการ บริหารจัดการที่โปร่งใส สืบสานวัฒนธรรม อนุรักษ์ธรรมชาติ”

2) ประเด็นยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การพัฒนาด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การพัฒนาด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การพัฒนาด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม เศรษฐกิจพอเพียงและการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การพัฒนาด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 : การพัฒนาด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 7 : การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการที่ดีในองค์กรและการมีส่วนร่วมของประชาชน

เป้าประสงค์

1 ชุมชนมีระบบสาธารณสุขปลอดภัย สาธารณูปการ ด้านโครงสร้างพื้นฐานมีมาตรฐานและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

- 2 ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และได้รับการคุ้มครองทางสังคม
- 3 ประชาชนมีอาชีพและรายได้เพียงพอ
- 4 การบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ
- 5 สืบสานวัฒนธรรมประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์

ตัวชี้วัด

1. กรณีโครงการโครงสร้างพื้นฐาน วัดคุณภาพงานจากการที่คณะกรรมการตรวจรับงานจ้างตรวจรับงานโดยจะต้องได้คุณภาพงานที่ดี ไม่มีปัญหาและข้อท้วงติง

2. กรณีโครงการด้านอื่น ๆ วัดจากการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในโครงการทุกประการ

ตารางที่ 2.1 ค่าเป้าหมาย

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย
1 : การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน	- ก่อสร้างปรับปรุงบำรุงรักษาถนน สะพาน ทางเท้า ท่อระบายน้ำ พัฒนาระบบจราจร พัฒนาระบบไฟฟ้า – ประปา พัฒนาแหล่งน้ำ คูคลอง และระบบชลประทาน - การจัดทำผังเมือง ผังเมืองเฉพาะ และป้องกัน การบุกรุกที่สาธารณประโยชน์
2 : การพัฒนาด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต	- ส่งเสริมเศรษฐกิจและอาชีพ - จัดสวัสดิการสังคม (ผู้สูงอายุ / คนพิการ / ผู้ด้อยโอกาส / ผู้ป่วยเอดส์) การศึกษา การสาธารณสุข การกีฬาและนันทนาการ
3 : การพัฒนาด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย	- รักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด
4 : การพัฒนาด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม เศรษฐกิจพอเพียง และการท่องเที่ยว	- ส่งเสริมการลงทุน การพาณิชย์กรรม เศรษฐกิจพอเพียง และการท่องเที่ยว
5 : การพัฒนาด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- ป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดการขยะในชุมชน - ส่งเสริมให้เกิดการผลิต การบริการ การบริโภค เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
6 : การพัฒนาด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีต ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น	- ส่งเสริม เผยแพร่ และอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย
7 : การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการที่ดีในองค์กรและการมีส่วนร่วมของประชาชน	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาการบริหารจัดการที่ดีในองค์กร ปรับปรุงและพัฒนาบุคลากรในองค์กร ปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ และสถานที่ปฏิบัติงาน - ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และการป้องกันการทุจริต ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจการท้องถิ่น ส่งเสริมค่านิยม 12 ประการ

จากการสรุปสภาพปัญหาภายในพื้นที่และจากความต้องการเชื่อมโยงกับนโยบายและยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ทำให้สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็งได้ดังนี้

ตารางที่ 2.2 กลยุทธ์

ที่	กลยุทธ์	ยุทธศาสตร์
1	<ul style="list-style-type: none"> - กลยุทธ์ด้านคมนาคมและการขนส่ง ก่อสร้างปรับปรุงบำรุงรักษาถนน สะพาน ทางเท้า ท่อระบายน้ำ พัฒนาระบบจราจร - กลยุทธ์ด้านสาธารณูปโภค พัฒนาระบบไฟฟ้า – ประปา พัฒนาแหล่งน้ำ คูคลอง และระบบชลประทาน - กลยุทธ์ด้านการผังเมือง ผังเมืองเฉพาะ และป้องกันการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ 	การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน
2	<ul style="list-style-type: none"> - กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและอาชีพให้กับประชาชน - กลยุทธ์ด้านสวัสดิการสังคม (ผู้สูงอายุ/คนพิการ/ผู้ด้อยโอกาส/ผู้ป่วยเอดส์) - กลยุทธ์ด้านการศึกษา - กลยุทธ์ด้านการสาธารณสุข - กลยุทธ์ด้านส่งเสริมกีฬาและนันทนาการ 	การพัฒนาด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต
3	<ul style="list-style-type: none"> - กลยุทธ์ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย - กลยุทธ์ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กลยุทธ์ด้านการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม 	การพัฒนาด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ที่	กลยุทธ์	ยุทธศาสตร์
4	<ul style="list-style-type: none"> - กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการลงทุน - กลยุทธ์ด้านการพาณิชย์กรรม - กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง - กลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยว 	<p>การพัฒนาด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม เศรษฐกิจพอเพียงและการท่องเที่ยว</p>
5	<ul style="list-style-type: none"> - กลยุทธ์ด้านการป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กลยุทธ์ด้านการจัดการขยะในชุมชน - กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมให้เกิดการผลิต การบริการ การบริโภค เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 	<p>การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p>
6	<ul style="list-style-type: none"> - กลยุทธ์ด้านการส่งเสริม เผยแพร่ และอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ 	<p>การพัฒนาด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น</p>
7	<ul style="list-style-type: none"> - กลยุทธ์ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการที่ดีในองค์กร - กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และการป้องกันการทุจริต - กลยุทธ์ด้านการปรับปรุงและพัฒนาบุคลากรในองค์กร - กลยุทธ์ด้านการปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ และสถานที่ปฏิบัติงาน - กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจการท้องถิ่น - กลยุทธ์ด้านการปรับปรุงและพัฒนารายได้ - กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมค่านิยม 12 ประการ 	<p>การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการที่ดีในองค์กรและการมีส่วนร่วมของประชาชน</p>

จุดยืนทางยุทธศาสตร์

นโยบายการพัฒนาของผู้บริหารท้องถิ่น

1. นโยบายด้านโครงการสร้างพื้นฐาน

- จัดหาปรับปรุงแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค และเพื่อการเกษตร ตลอดจนยุทธศาสตร์ด้านอนุรักษ์ช้าง
- พัฒนาเส้นทางคมนาคม ถนนสายหลัก ถนนสายรอง ถนนตามซอยต่าง ให้กับประชาชน
- ขยายเขตการบริการไฟฟ้าสาธารณะให้ครอบคลุมเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน
- ดำเนินการก่อสร้างปรับปรุงซ่อมแซมระบบน้ำ ฟายน้ำล้น ฟายแมว ฟายธรรมชาติ

- ดำเนินการวางระบบน้ำเพื่อการเกษตรทั้งคลองส่งน้ำระบบท่อให้ครอบคลุมพื้นที่การเกษตร
 - ปรับปรุงภูมิทัศน์ สร้างสัญลักษณ์ประจำตำบลและหมู่บ้านปรับภูมิทัศน์ 2 ข้างทางถนนหลักถนนรองตลอดจนถนนซอยให้สะอาด
 - ดำเนินการแก้ปัญหาช้างบุกรุกทำลายพืชผลทางการเกษตร
2. นโยบายด้านเศรษฐกิจ
- ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 - สนับสนุนพัฒนาและส่งเสริมกลุ่มสตรี กลุ่มแม่บ้าน
3. นโยบายด้านสังคม การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม สาธารณสุขและกีฬา
- ส่งเสริมสนับสนุนประเพณีชาวไทยภูเขาเผ่ากระหำ
 - ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมกีฬา
 - ส่งเสริมสนับสนุนคุณภาพชีวิตประชาชน
 - ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาให้ได้มาตรฐาน
4. นโยบายด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ส่งเสริมและรณรงค์ให้ประชาชนเห็นคุณค่า หวงแหน ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนสร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวมในการรักษาสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้แหล่งน้ำและการอนุรักษ์สัตว์ป่า
5. นโยบายด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ความเป็นอยู่พื้นฐานและการประกอบอาชีพ
- ตั้งศูนย์การถ่ายทอดเทคโนโลยี และบูรณาการส่วนราชการ
6. นโยบายด้านการงานอำนวยการ
- สนับสนุนกิจกรรม อพป. , อปพร. , ชรบ. , ชรบ. , อสม.
7. นโยบายด้านประชาสัมพันธ์และการท่องเที่ยว
- ประชาสัมพันธ์กิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ประชาชนเข้าถึงและมีส่วนร่วมในทุก ๆ กิจกรรม
 - ส่งเสริมหรือจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวตลอดจนประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวของตำบล
8. นโยบายพัฒนาด้านบุคลากรและทรัพยากรของมนุษย์
- การจัดอบรมฝึกทักษะความสามารถของบุคลากรในหน่วยงาน
 - จัดสรรอัตรากำลังบุคลากรในหน่วยงานให้เพียงพอและเหมาะสมกับปริมาณงาน
- ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ในภาพรวมแล้วยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง มุ่งพัฒนา 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการพัฒนาด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการพัฒนาด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม เศรษฐกิจพอเพียงและการท่องเที่ยว ด้าน การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการที่ดีในองค์กรและการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อิสราเอล มาเรียม (2556, หน้า 136) รูปแบบการจัดการขยะที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของชุมชนชาวเขาอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ตำบลปากกลาง อำเภอป่า จังหัดน่าน

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์สภาพปัญหาและศักยภาพในการจัดการขยะของชุมชนชาวเขา และเพื่อศึกษารูปแบบการจัดการขยะที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของชุมชนชาวเขาอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ตำบลปากกลาง อำเภอป่า จังหัดน่านเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ แกนนำชุมชน จำนวน 92คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตและบันทึกภาคสนาม และการอภิปรายกลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการขยะของชุมชนชาวเขาประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพของชุมชน 2) การพัฒนาสมรรถนะแกนนำชุมชน 3) การนำโครงการไปสู่การปฏิบัติ 4) การประเมินผล ซึ่งพบว่า ชุมชนมีการปรับทัศนคติและพฤติกรรมในการจัดการขยะที่ถูกต้อง มีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องไปสู่กิจกรรมสร้างสรรค์อื่น ๆ ส่งผลทำให้ปริมาณขยะหลังการดำเนินการลดลงร้อยละ 39.37 สภาพแวดล้อมของชุมชนได้รับการพัฒนาให้น่าอยู่ และประชาชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน ร้อยละ 100 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย แนวทางในการแก้ไขปัญหาให้ประสบผลสำเร็จ คือ การพัฒนาสมรรถนะของคนในชุมชนให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะจัดการกับปัญหา โดยควรมีการค้นหาและวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนอย่างถ่องแท้เพื่อออกแบบกระบวนการและใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของชุมชนอย่างกลมกลืน

ธีรวรรณ บุญโทแสงและคณะ (2556, บทคัดย่อ) ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะของหมู่บ้านนางแลใน ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะ ของชาวบ้าน ในหมู่บ้านนางแลใน ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยเปรียบเทียบชาวบ้านสองกลุ่ม คือ กลุ่มชาวบ้านที่อาศัยในพื้นที่ราบกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยในพื้นที่สูง ซึ่งเป็นชาติพันธุ์อาข่าและลาหู่ ผลการศึกษา พบว่าในการสำรวจความรู้เกี่ยวกับขยะของชาวบ้านพบว่า ชาวบ้านในพื้นที่ราบมีความรู้เกี่ยวกับประเภทขยะ และโทษของขยะมากกว่าชาวบ้านที่เป็นชาติพันธุ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในขณะที่ความรู้ในเรื่อง การจัดการขยะพบว่า ชาวบ้านทั้งสองกลุ่มมีความรู้ไม่แตกต่างกัน อยู่ในเกณฑ์ดีพอใช้เหมือนกัน สำหรับการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะพบว่า ชาวบ้านทั้งสองกลุ่มมีทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาขยะในชุมชน ปัญหาการจัดการขยะในชุมชน การรับรู้ข่าวสารการจัดการขยะอุปสรรคและปัญหาในการจัดการขยะในชุมชน รวมถึงการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนการศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับ การจัดการขยะพบว่า พฤติกรรมด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยของชาวบ้านทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่มีพฤติกรรมคล้ายกัน มีเพียงการให้คำ แนะนำ แก่เพื่อนบ้านเพื่อให้ช่วยกันลดขยะมูลฝอยนั้น ชาวบ้านที่เป็นชนเผ่า มีพฤติกรรมด้านนี้มากกว่าชาวบ้านในพื้นที่ราบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 นอกจากนี้พฤติกรรมด้าน การนำ กลับมาใช้ใหม่ของชาวบ้านทั้งสองกลุ่มยังพบว่า ชาวบ้านในพื้นที่ราบมีพฤติกรรมนำขยะที่เป็นวัสดุ ประเภทโลหะไปขายมากกว่าชาวบ้านที่เป็นชนเผ่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนพฤติกรรมด้าน การคัดแยกขยะมูลฝอย พบว่าชาวบ้านในพื้นที่ราบมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะเปียกขยะแห้ง การคัดแยกขยะ ประเภทหลอดนื้ออนและแบตเตอรี่และการคัด

แยกขยะประเภทวัสดุพลาสติกมากกว่าชาวบ้านที่เป็นชาติพันธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สุดท้ายพฤติกรรมด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการขยะของชาวบ้านพบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคิดวิธีกำจัดขยะในชุมชนของชาวบ้านที่เป็นชาติพันธุ์จะมีมากกว่า ชาวบ้านในพื้นที่ราบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

นเรศร์ บุญเลิศ (2559, หน้า 932) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยใช้นโยบายและกลไกการปกครอง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยใช้นโยบายและกลไกการปกครองขององค์กรบริหารส่วนตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ในด้านการการ วางแผนในการจัดการสาธารณสุขใช้ประโยชน์อย่างถูกต้อง วิเคราะห์อุปสรรคและปัญหาในการพัฒนา พื้นฟูลักษณะทาง กายภาพสาธารณสุขประโยชน์ขนาดพื้นที่ ที่ตั้งหมู่บ้าน การบูรณะสาธารณสุขประโยชน์การศึกษาเชิงสำรวจโดยใช้วิธีการศึกษา ผสมผสานทั้ง การสำรวจเอกสาร ศึกษาโดยการสนทนากลุ่มกับองค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึงและการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหา สาเหตุ และกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัด เชียงราย ความสำคัญทางเศรษฐกิจและการเกษตรชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คนในชุมชนควรมีการปรับตัว และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การเลือกตัวแทนเข้าบริหารจัดการตามแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิถีชีวิตของชาติ พันธุ์การอนุรักษ์อย่างเหมาะสมกับสภาพของชุมชน การเรียนรู้วิถีชุมชน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือในการสร้างคนในพื้นที่พร้อมกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เพื่อเพื่อชุมชน และการจัดสรรพื้นที่ทำกินอย่างมีระบบ

2. ศึกษา นโยบายและกลไกในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านบุคลากรในการให้บริการประชาชนมีส่วนร่วมที่ไม่สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง การบริหารจัดการ สาธารณะ กำจัดปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล โฉนดที่ดิน สาธารณูปโภค การขาดแคลนน้ำทำการเกษตรกรรม การคมนาคมไม่สะดวกการขนส่งสินค้าทางการเกษตร การบุกรุกป่า การขายพื้นที่ให้กับนักธุรกิจ จะต้องเน้น ให้คนในพื้นที่มีจิตสำนึกและการมีส่วนร่วม

3. วิเคราะห์นโยบายและกลไกการปกครองส่วนท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ปัญหาภายใน การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลของบุคลากรไม่มีความกระตือรือร้นในภาระหน้าที่ และปัญหาภายในนอกในเรื่องเครือข่ายความ ร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีความซ้ำซ้อน

เกียรติกุล ถวิล (2558, บทคัดย่อ) พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในรูปแบบ 3R (Reduce, Reuse, Recycle) ของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในรูปแบบ 3R ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี และ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในรูปแบบ 3R ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี และเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาพฤติกรรมการจัดการขยะในรูปแบบ 3R ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยวิธีการคำนวณ

กลุ่มตัวอย่างจากประชากรแบบชั้นภูมิ จำนวน 395 คน ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะ มูลฝอยในรูปแบบ 3R (Reduce, Reuse, Recycle) ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในรูปแบบ 3R ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทุกประเด็น สามารถเรียงอันดับได้ ดังนี้ ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ด้านการลดการเกิด ขยะมูลฝอยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในรูปแบบ 3R (Reduce, Reuse, Recycle) ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่าปัจจัยด้านระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ รายได้ในครัวเรือนต่อเดือน และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการขยะ มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว และช่องทางในการรับข่าวสาร พบว่า มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งปฏิเสธสมมติฐาน ที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ 1. ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย ควรมีกิจกรรมหรือโครงการเผยแพร่ความรู้และสนับสนุนให้ประชาชนร่วมมือในด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย 2. ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ควรมีการปลูกฝัง ทักษะคิดการนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ซ้ำอีกครั้ง เช่น การนำขยะประเภทขวดพลาสติกหรือขวดแก้วกลับมาใช้ ประโยชน์ใหม่ หรือการนำขยะประเภทกล่องกระดาษหรือหนังสือพิมพ์เก็บไว้ขายหรือนำกลับมาใช้อีก และการ เก็บถุงพลาสติกที่ยังใช้งานได้ นำกลับมาใช้ใหม่ 3. ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย จากการศึกษา เทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ควรมีนโยบายส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับถังขยะประเภทต่างๆ รวมถึงวิธีการ กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง ควรจัดหาถังขยะประเภทต่าง ๆ และกำหนดจุดที่ตั้งในชุมชนให้มากขึ้นเพื่อให้เพียงพอ กับความต้องการของประชาชน

ณัฐธิดา ชัยสงครามและ ยุทธพงษ์ ลีลาภิไศย (2560, บทคัดย่อ) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองสามพราน จังหวัดนครปฐม

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเทศบาลเมืองสามพราน จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน จำแนกตาม สถานภาพส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีทะเบียนราษฎร อยู่ในเทศบาลเมืองสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 392 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's) ผลการศึกษา พบว่า 1) สถานภาพบุคคลของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.50 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.80 การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 58.70 มีอาชีพ อื่นๆ เช่น แม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 31.60 มีรายได้เฉลี่ย ต่อเดือน ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 48.20 2) การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในภาพรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนรายด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ด้านการร่วมรับประโยชน์จากการ ดำเนินงาน รองลงมา ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และสุดท้ายคือ ด้าน การวางแผนดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา และ 3) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศและการศึกษาต่างกัน จะมีส่วนร่วมต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีอายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน จะมีส่วนร่วมต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน

สิทธิโชค เดชภิบาล (2554, บทคัดย่อ)การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณพื้นที่ป่าชายเลน : ศึกษาเฉพาะชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ต

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น บ้านป่าคลอก และบ้านบางลา ตำบลป่าคลอก อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ว่ามีพัฒนาการ ระดับการมีส่วนร่วม เหตุผลของการมีส่วนร่วมผลหรือประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมเป็นอย่างไร ศึกษาบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่น ซึ่งจากการศึกษาพบว่าด้วยประชาชน ตำบลป่าคลอกเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ลักษณะนิสัยเป็นคนเอาจริงเอาจัง รวมกลุ่มกันเหนียวแน่น สามารถรวมตัวกันทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมด้วยดีตลอดมา อันเป็นทุนทางสังคมที่ทำให้ประชาชนออกมามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมอยู่ในระดับสูง ประกอบกับวิถีชุมชนของคนตำบลป่าคลอกนั้นมีความผูกพันกับป่าชายเลน ทำให้ทราบถึงความสำคัญหรือคุณประโยชน์ของป่าชายเลน จึงมีแนวคิดที่จะต้องอนุรักษ์ป่าชายเลนไว้ตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเริ่มแรกการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนบ้านป่าคลอกและชุมชนบ้านบางลามีเป้าหมายเพื่อเข้าจัดการแก้ไขปัญหาการบุกรุกป่าชายเลน โดยได้ร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น และเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาระยะยาวเพื่อป้องกันมิให้ป่าชายเลนถูกทำลายเพิ่มเติม และฟื้นฟูป่าชายเลนส่วนที่ถูกทำลายไป มีการวางแผนทำกิจกรรมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และป้องกันรักษาป่าชายเลนในชุมชนแบ่งภาระหน้าที่ออกเป็น 2 ด้านคือ ด้านการฟื้นฟูป่าชายเลนที่ถูกทำลายไปแล้ว และอีกด้านคือการป้องกันรักษามิให้ป่าชายเลนถูกทำลายเพิ่มเติม แล้วทำกิจกรรมทั้งสองด้านควบคู่กันไป ทำให้สามารถป้องกันรักษามิให้ป่าชายเลนถูกทำลายเพิ่มเติมได้อย่างเด็ดขาด และสามารถติดตามเอาพื้นที่ป่าชายเลนที่ถูกบุกรุกทำลายไปแล้วกลับคืนมาปลูกป่าเพิ่มเติมได้ จนในปัจจุบันชาวตำบลป่าคลอกได้รวมตัวกันจัดทำโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลนในตำบลป่าคลอกขึ้นมาในลักษณะกิจกรรมถาวร โดยมีองค์กรเข้าร่วมในการดำเนินงานกว่าสิบองค์กร และสามารถสร้างเครือข่ายชุมชนชายฝั่งทะเลอันดามันเข้ามาทำงานร่วมกัน ซึ่งผลที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นทำให้สามารถปกป้องทรัพยากรธรรมชาติผืนป่าชายเลนให้รอดพ้นจากการถูกบุกรุกทำลาย คงไว้ซึ่งระบบนิเวศของป่าชายเลนให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ถึงรุ่นลูกหลานต่อไป ทั้งยังส่งผลให้ชาวชุมชนขยายตัวออกไปดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและส่วนรวมอื่นๆ อีกจำนวนมาก จนได้เป็นชุมชนต้นแบบแก่ชุมชนท้องถิ่นอื่นในจังหวัดภูเก็ต ทำให้ภาครัฐในจังหวัดภูเก็ตต้องหันมาส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือต้องกำหนดเป็นนโยบายท้องถิ่นอย่างเป็นทางการ

สำหรับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าคลอกนั้นถือได้ว่าได้ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มีการกำหนด

พันธกิจจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดแผนและการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมแบบต่อเนื่อง เช่น แผนงานด้านการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนงานด้านการบำบัดและการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และแผนงานด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้จำนวนมาก นอกจากนี้ ในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลป่าคอกได้ผลักดันให้ประชาชนในชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้ข้อเท็จจริงและตัดสินใจแสดงความคิดเห็นในลักษณะการประชุมสาธารณะเพื่อเสนอแผนงานเป็นแผนชุมชน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน ทำให้ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลป่าคอกอยู่ในระดับดี แต่อย่างไรก็ตามผู้ศึกษาพบว่ายังคงมีปัญหาและอุปสรรคอีกบางประการที่จะต้องแก้ไข ปรับปรุง หรือเพิ่มเติมเพื่อให้การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นในตำบลป่าคอก อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลตามหลักการมีส่วนร่วมและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ต่อไป

นัฐธา ทองช่วย (2557, บทคัดย่อ) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชรโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและ ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้ที่เป็นตัวแทนของหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 340 ครัวเรือน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Sciences) โดยใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละค่าเฉลี่ยความถี่ ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบระหว่างกลุ่มและการวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิง เจาะลึกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล หลักจำนวน 6 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรในระดับน้อย ร้อยละ 84.52 โดยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรที่ก่อให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 คือ เพศ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ทักษะคิดที่มีต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และความตระหนักในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในขณะที่ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบ วงจรที่ก่อให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ สถานภาพสมรส และอาชีพ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยคือ การขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางเทศบาลและแหล่งหรือ ช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เข้าถึงกลุ่มประชาชนที่เป็นไปอย่างสะดวกยังไม่มีมากนัก ประชาชนยังไม่มี ความเข้าใจในการบริหารจัดการมูลฝอยแบบครบวงจรอย่างแท้จริงว่ามีความสำคัญ อย่างไรก็ตามในการลดปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น การขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญของการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรทำให้ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการร่วมทำกิจกรรม และขาดการมีส่วนร่วมในการนำเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์แต่กลับทำให้เกิดความรู้ที่เน้นเรื่องของการนำเอาขยะมูลฝอยไปเพิ่มรายได้เท่านั้น ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย คือ ควรมีการเผยแพร่ความรู้เรื่องการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรที่มี ประสิทธิภาพโดยใช้วิธีการ

แบบปากต่อปากหรือการใช้บุคคลที่เป็นตัวแทนของภาครัฐ/ท้องถิ่นคอยสอดแทรกความรู้ในระหว่างที่มีการ ทำกิจกรรมร่วมกัน เสริมสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่ประชาชนด้วยการจัดกิจกรรมที่มีเป้าหมายเพื่อลด ปริมาณขยะมูลฝอยโดยการสร้าง มูลค่าเพิ่มให้กับการจัดการขยะมูลฝอยเช่นการให้ประชาชนจัดตั้ง ธนาคารขยะเพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ระบบและวิธีคิดด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นให้ประชาชนมี ความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญในการคัดแยกขยะมูลฝอย ควรจัดให้มีการขายสินค้าประเภท อุตสาหกรรมที่ไม่เป็นอันตราย ของเก่าที่ไม่ใช้แล้วแต่ยังมีประโยชน์และสามารถใช้งานได้ไม่ทำในรูปแบบ ตลาดนัดของเก่ามือสองเพื่อลดปริมาณ ขยะมูลฝอยและเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับขยะมูลฝอยควร ส่งเสริมและสนับสนุนประชาสัมพันธ์ให้แต่ละชุมชนนำเอาหลักหลักการ แนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) ซึ่งเป็นการทำให้ขยะภายในชุมชนเหลือปริมาณน้อยที่สุดไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน

ฮารุน มุหมัดอาลี (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการมูลฝอยในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพปัญหาของ รูปแบบการ จัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย ในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร (3) เพื่อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบ การจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ได้มาจาก เอกสาร การสัมภาษณ์กลุ่ม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และจากโสตทัศนวัสดุต่าง ๆ ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ เก็บได้นำไปวิเคราะห์โดยอาศัยใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา การบรรยายเชิงพรรณนาและการเล่าเรื่องผล วิเคราะห์ได้เปิดเผยความจริงให้ทราบ กล่าวโดยรวมได้ว่า (1) สภาพปัจจุบัน และสภาพปัญหาของ รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจุบัน กรุงเทพมหานคร มีนโยบายการ บริหารจัดการขยะมูลฝอย ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยมีการเร่งพัฒนานั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการลด และคัดแยกขยะมูลฝอยให้นำใช้ประโยชน์ได้ มีหลักการ 3R Reduce (ลดการใช้) (2) ปัจจัยที่มี ผลต่อรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ภาครัฐ ต้องให้ความสำคัญกับ ให้ ความสำคัญกับการเพิ่ม Environmental Management มีมาตรการทางกฎหมายในการจัดการขยะมูล ฝอยที่เป็นรูปธรรมพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย และนำแนวคิดขยะเหลือ ศูนย์ (Zero waste management) เป็นปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรม (3) ข้อเสนอแนะเพื่อให้มีการ ปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่กรุงเทพมหานครให้เหมาะสมยิ่งขึ้น พบว่า ภาครัฐ ควรจัดการปัญหาขยะมูลฝอย โดยอาศัย แนวทางเหล่านี้ คือ การสร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะ ต้นทาง การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ การสร้างศูนย์การเรียนรู้การจัดการขยะ การจัดให้มีพื้นที่ ต้นแบบในการลดปริมาณขยะในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และแนวทางการพัฒนานวัตกรรมระบบ จัดการถึงขยะ

วิภาณี อุซุปัจจัย (2561, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ พฤติกรรมในการจัดการขยะของประชาชน และคุณภาพการบริการในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านไธสง จังหวัด ลำพูน

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาความรู้ในการจัดการขยะของประชาชน ตำบลเหล่ายาว (2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการจัดการขยะของประชาชนตำบลเหล่ายาว (3) เพื่อศึกษา

ความพึงพอใจของประชาชนด้านคุณภาพการบริการในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน (4) เพื่อศึกษาความคาดหวังของประชาชนด้านคุณภาพการบริการในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 ครั้วเรือน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบมี สัดส่วนสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง ร้อยละ 65.82 อายุ 51-55 ปี ร้อยละ 22.78 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 70.89 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับ ประถมศึกษา ร้อยละ 48.10 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 44.05 รายได้ 2,501 - 7,500 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 45.82 มีจำนวนคนในครอบครัว 3 คน ร้อยละ 28.86 ลักษณะที่พักอาศัยเป็นบ้านเดี่ยว ร้อยละ 64.81 ประชาชนมีความรู้ในการจัดการขยะโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.61 โดยมีความรู้ด้านประเภทของขยะในเรื่องไปไม่ทิ้งไม่เป็นที่ ร้อยละ 95.44 รองลงมาคือด้านการลดปริมาณขยะ ในเรื่องการใช้ปิ่นโตแทนกล่องโฟม ร้อยละ 93.42 พฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนโดยรวมปฏิบัติเป็นบางครั้ง ($\bar{X} = 2.31$ และ S.D.= 0.657) โดยมีพฤติกรรมในด้านการนำขยะมูลฝอย เศษวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ หรือ แปรรูปค่าสูงที่สุด ($\bar{X} = 2.56$ และ S.D.= 0.627) รองลงมา คือ ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 2.45$ และ S.D.= 0.578) ขยะส่วนใหญ่ของประชาชนภายในตำบลเหล่ายาวมีแหล่งกำเนิดมาจากเศษอาหาร ภายในครัวเรือน ร้อยละ 30.08 รองลงมาคือ ขวดพลาสติกหรือขยะรีไซเคิล ร้อยละ 25.04 ประเภท ของขยะทั่วไปมีการนำมาทิ้งมากที่สุด ร้อยละ 38.96 รองลงมาคือ ประเภทขยะอันตราย ร้อยละ 27.89 ประชาชนกา จัดขยะในครัวเรือนโดยนำมาทิ้งไว้ในจุดที่องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่ายาว กำหนด ร้อยละ 51.40 รองลงมาคือ นำไปฝังกลบ ร้อยละ 17.49 ระดับความพึงพอใจของประชาชน ด้านคุณภาพการบริการในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน โดยรวมมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$ และ S.D.=0.758) ประชาชนมีความพึงพอใจด้านการดูแลเอาใจใส่สูงที่สุด ($\bar{X} = 4.29$ และ S.D.=0.752) รองลงมาคือ ด้านสิ่งที่เป็นรูปธรรม ($\bar{X} = 4.28$ และ S.D.= 0.766) ประชาชนมีความคาดหวังด้านคุณภาพการบริการในการ จัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ในด้านการ ตอบสนอง ในเรื่องการจัดเก็บขยะด้วยความรวดเร็วมากที่สุด ร้อยละ 99.75 รองลงมาคือด้านความน่าเชื่อถือในเรื่องที่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่ายาวจัดการขยะทันทีเมื่อประชาชน มีเหตุเดือดร้อน ร้อยละ 99.49

อรุณรัตน์ หวังดี (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ พฤติกรรมในการจัดการขยะของประชาชน และคุณภาพการบริการในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนของเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราชในการจัดการขยะ โดยทำการสัมภาษณ์ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 303 ตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ แจก แจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ T-test และ F-test ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอยในด้านต่างๆเรียงตามลำดับ

คือ ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ด้านการลดปริมาณมูลฝอย ด้านการร่วมกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์เพื่อร่วมกันกำจัดขยะมูลฝอย ด้านการสนับสนุนการนำมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ ด้านการเสนอและเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย และด้านการกำจัดมูลฝอยโดยมีการจัดการขยะของครัวเรือนในระดับปานกลาง ซึ่งพิจารณาจากด้าน การจัดการขยะมูลฝอยพบว่า ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติเป็นบางครั้ง และส่วนน้อยมากที่สุด ปฏิบัติทุกครั้งและไม่ปฏิบัติเลย ส่วนระดับการปฏิบัติในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า มีระดับการปฏิบัติเป็นบางครั้ง และผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นปัจจัยเดียวที่มีอิทธิพลในการจัดการขยะมูลฝอยโดยรวม และหากพิจารณาในแต่ละด้าน ปัจจัยที่มีอิทธิพลได้แก่ อายุ การศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ค่าตอบแทน การเป็นสมาชิกกลุ่มทาง สังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

สุรเดช สมใจหมาย (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นหญิงคิดเป็นร้อยละ 51.90 อายุเฉลี่ย 40.25 ปี ระยะเวลาในการอยู่อาศัยเฉลี่ย 26.61 ปี มีระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 25.80 ส่วนใหญ่ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 31.10 มีรายได้เฉลี่ย 14,672.42 บาท กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดๆ ในชุมชนโดยคิดเป็นร้อยละ 76.70 และไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 66.70 ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นที่สำคัญที่สุด คือ ปัญหาด้านขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล โทรศัพท์เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารและความถี่ที่ได้รับเกี่ยวกับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมเป็นประจำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.60 วิธีที่ทำให้ประชาชนเข้าถึงข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.70 กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในระดับค่อนข้างสูง ความคาดหวังถึงผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ในการที่จะให้กลุ่มตัวอย่าง เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ควรมีการจัดตั้งกลุ่มสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีการจัดฝึกอบรม ให้ ความรู้ประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเผยแพร่ผลประโยชน์ที่จะได้จากการมีส่วนร่วมในการจัดการ สิ่งแวดล้อมของประชาชน เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงผลประโยชน์ของการจัดการสิ่งแวดล้อม และเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

ปภาวรินทร์ นำจำปา (2557, บทคัดย่อ) การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด”

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดและเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาอาศัยอยู่ในตำบล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอ

คลองใหญ่ จังหวัดตราด จำนวน 303 คนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test และใช้สถิติ One-way ANOVA หากพบว่ามีความแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least significant difference test) ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดสรุปได้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมากประชาชนให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้ายคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบสมมติฐาน จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยส่วนประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาอาศัยอยู่ในตำบลต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

วรรณภา รัตนวงศ์ และนางนุช จันทร์ดาอ่อน (2558,บทคัดย่อ) การศึกษาเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลตำบลโคกกรวด”

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลตำบลโคกกรวด (2) ศึกษาความรู้ทัศนคติการปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเทศบาลตำบลโคกกรวด โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 390 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการศึกษาพบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยใน ชุมชนเทศบาลตำบลโคกกรวด โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.51 รองลงมาคือ ระดับสูง และระดับต่ำร้อยละ 48.47 และ 1.02 ตามลำดับโดยกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการด้านขยะมูลฝอยในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 78.72 ซึ่งส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามถูกมากที่สุดในเรื่องความหมายของขยะเปียก ร้อยละ 93.85 และตอบผิดมากที่สุด คือ การเผาขยะเป็นการจัดการขยะที่ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 36.67 ส่วนทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอย ในภาพรวมอยู่ในระดับ สูง ร้อยละ 58.72 โดยมีทัศนคติการจัดการขยะมูลฝอยในเรื่องที่เห็นด้วยมากที่สุดคือการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะในชุมชน ร้อยละ 42.31 และมีทัศนคติการจัดการขยะมูลฝอยน้อยที่สุดในเรื่องการคัดแยกขยะเป็นปัญหาต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ร้อยละ 30.51 ส่วนการปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 90.77 โดยส่วนใหญ่ตอบคำถามการปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยที่ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง คือ เรื่องก่อนทิ้งขยะมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ร้อยละ 42.31และที่ไม่เคยปฏิบัติ คือ การนำ ตะกร้าหรือถุงผ้าไปจ่ายตลาดแทนการใช้ถุงพลาสติก ร้อยละ 55.90 สรุปผลการวิจัยพบว่า (1) ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 78.72 ทัศนคติการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 58.72 การปฏิบัติในการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 90.77 (2) พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชนเทศบาลตำบลโคกกรวด อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.51

Alin Kadfak (2012, p. 2). An analysis of the social relations in Waste Management: Two case studies on Somanya and Agormanya in Ghana.

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์สังคมที่มีผลต่อการจัดการขยะเหลือศูนย์ในประเทศกำลังพัฒนา ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเปรียบเทียบ Somaya town และ Agromanya town เป็นเมืองตอนเหนือในเขต Eastern Region of Ghana เป็นกรณีศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการวิจัยสนามโดยประยุกต์ใช้แนวคิดที่หลากหลายทางสังคมวิทยาเช่นแนวคิดชุมชน แนวคิดเพศศึกษา การคอร์รัปชันและช่องว่างในสังคมเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อแสวงหามุมมองใหม่ของการจัดการขยะ ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันในช่องว่างทางสังคมและในสมาชิกครอบครัวจากเพศและโครงสร้างสังคมวัฒนธรรมในช่องว่างทางสังคมและความสัมพันธ์ดังกล่าวเกี่ยวข้องกับ ผู้นำทางประเพณี ข้าราชการท้องถิ่น ผู้นำจิตวิญญาณและบริษัทเอกชนและแนวคิดการกระจายอำนาจและชุมชนจะอธิบายความสัมพันธ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการจัดการขยะอย่างมีนัยสำคัญ

RonyJoe lBarret DaCosta. (2011, p.176) Community Recycling Awareness and Participation at Massey University's Turitea Campus Massey University New Zealand.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผลโครงการจัดการขยะแบบเป็นศูนย์ Zero Waste Managementภายในมหาวิทยาลัย โดยมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การนำระบบการนำขยะมาใช้กลับ(Recycling System) เพื่อไม่ให้วัสดุที่มีมูลค่าสูญหายไปโดยมุ่งเป้าหมายไปที่ชุมชนชาวหอพักเป็นประชากรการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบสังเกต ผลการศึกษาพบว่า การนำขยะมาใช้กลับไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินการขาดความพร้อมและชุมชนมหาวิทยาลัยขาดความเข้าใจในการดำเนินงานและการนำขยะกลับมาใช้ ดังนั้น ผู้วิจัยพิจารณาแล้วมีข้อเสนอแนะให้มหาวิทยาลัยจัดทำแผนกลยุทธ์และกลุ่มอาสาสมัครเคลื่อนกระบวนกรจัดการขยะแบบเป็นศูนย์เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

Margaret Banga (2011, p.27) Household Knowledge, Attitudes and Practices in Solid Waste Segregation and Recycling: The Case of Urban Kampala

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมในการคัดแยกและรีไซเคิลขยะครัวเรือนพิจารณาจากการสังเกตพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการแนะนำของหน่วยงานภาครัฐ พร้อมเสนอแนะแนวทางการคัดแยกขยะ และการรีไซเคิล การนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมในกรณีดังกล่าว ในการนี้ ผู้วิจัยทำการสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 500 ครัวเรือนจากเมืองกัมปาลา ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าประชาชนจะตระหนักถึงแนวทางการจัดการขยะแต่พวกเขาไม่ได้มีส่วนร่วมในการกระทำดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแยกขยะมูลฝอยขึ้นอยู่กับ ระดับความตระหนักในกิจกรรมการรีไซเคิลในพื้นที่ รายได้ของครัวเรือน ระดับการศึกษา เพศยังคงเป็นที่ถกเถียงกัน แต่การเข้าถึงการรีไซเคิลขยะเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการส่งเสริมทัศนคติทางบวกต่อกิจกรรมการแยกขยะมูลฝอย และเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด รวมถึงการกำหนดนโยบายของรัฐและหน่วยงานส่งผลกระทบต่อเพิ่มอัตราการมีส่วนร่วมของในกิจกรรมการคัดแยกและสนับสนุนให้พวกเขามีส่วนร่วมใน กิจกรรมการรีไซเคิลขยะ ในการจัดหาศูนย์รวบรวมขยะรีไซเคิลที่เข้าถึงง่ายในใจกลางเมืองกัมปาลา

Katharina Toth (2017, p 5). Public participation, sustainability and environmental awareness

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่ออธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนและความตระหนักในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม พบว่า การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการสิ่งแวดล้อมได้ เนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อม มีหลายระดับ และปัญหาสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่เกิดจากการพัฒนา จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายใต้ทฤษฎี wisdom council ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการจัดลำดับความสำคัญของผลกระทบและการตัดสินใจ รวมถึงการเป็นตัวอย่างในการจัดการสิ่งแวดล้อม จึงจะต้องมุ่งเน้นการค้นหาแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเพิ่มพลังมวลชนในด้านบทบาทการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้วยความรู้ความเข้าใจที่ดีขึ้นในการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมถึงส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในการจัดการสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การสร้างความตระหนักในชุมชนสังคม หรือส่วนบุคคล จึงเกิดบทบาทในการเปลี่ยนแปลงและให้ความสำคัญในการวางแผนและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

ตารางที่ 2.3 เปรียบเทียบตัวแปรต้นกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปรต้น	ชื่อผู้วิจัย/ปีที่วิจัย	ชื่อเรื่อง	ผลการวิจัย
เพศ	สุรเดช สมใจหมาย (2551, บทคัดย่อ)	ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมกรณีศึกษา เทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี	เพศของหัวหน้าครัวเรือน หรือผู้แทนหัวหน้า ครัวเรือนผลต่อการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกัน
	ณัฐธิดา ชัยสงคราม และ ยุทธพงษ์ ลีลากิจ ไพศาล (2560, บทคัดย่อ)	การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมของเทศบาล เมืองสามพราน จังหวัด นครปฐม	ความแตกต่างทางเพศมีผล ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการ สิ่งแวดล้อม
อายุ	ปภาวรินทร์ นำจำปา (2557, บทคัดย่อ)	การมีส่วนร่วมของ ประชาชนต่อการจัดการ ขยะมูลฝอยของเทศบาล ตำบลคลองใหญ่ อำเภอ คลองใหญ่ จังหวัดตราด	ประชาชนที่มีอายุมีต่างกันมี ส่วนร่วมในการจัดการ สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ตัวแปรต้น	ชื่อผู้วิจัย/ปีที่วิจัย	ชื่อเรื่อง	ผลการวิจัย
อาชีพ	นัฐฐา ทองช่วย (2557, บทความย่อ)	การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการบริหาร จัดการขยะมูลฝอยแบบ ครบวงจร ในเขตพื้นที่ เทศบาลตำบลลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร	ประชาชนที่มีอาชีพ แตกต่างกันจะส่งเสริมให้ เกิดการมีความสนใจในการ มีส่วนร่วมในการจัดการ ขยะแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
ระดับ การศึกษา	วิภาณี อุชุปัจ (2561, บทความย่อ)	ความรู้ พฤติกรรมในการ จัดการขยะของประชาชน และ คุณภาพการ บริการในการ จัดการขยะขององค์การ บริหารส่วนตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน	ความรู้ความเข้าใจในการ จัดการขยะต่อสิ่งที่อยู่ รอบตัว เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ และวัสดุที่สามารถนำ กลับมาใช้ได้ใหม่นั้น จะช่วยในการลดปริมาณ การเกิดขยะรวมไปถึง ประชาชนทราบว่า ขยะรี ไซเคิล หมายถึงขยะที่นำ กลับมาใช้
บทบาท ทางสังคม	อิสรภาพ มาเรือน (2556, บทความย่อ)	รูปแบบการจัดการขยะที่ สอดคล้องกับภูมิสังคมของ ชุมชนชาวเขาอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ตำบลปากกลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน	การพัฒนาสมรรถนะแกน นำชุมชนส่งผลให้ปริมาณ ขยะลดลง
	Alin Kadfak (2012, p.27)	An analysis of the social relations in Waste Management: Two case studies on Somanya and Agormanya in Ghana.	ผู้นำทางประเพณีข้าราชการ ท้องถิ่น ผู้นำจิตวิญญาณและ บริษัทเอกชน และแนวคิดการ กระจายอำนาจและชุมชนจะ อธิบายความสัมพันธ์ของผู้ให้ ข้อมูลสำคัญในการจัดการขยะ

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ตัวแปรต้น	ชื่อผู้วิจัย/ปีที่วิจัย	ชื่อเรื่อง	ผลการวิจัย
	สิทธิโชค เดชภิบาล (2554, บทความย่อ)	การมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่นในการจัดการและ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม บริเวณพื้นที่ป่าชายเลน : ศึกษาเฉพาะชุมชนท้องถิ่น ในจังหวัดภูเก็ต	บทบาทและหน้าที่ของ ผู้นำท้องถิ่นมีผลต่อ การมีส่วนร่วมในการ จัดการสิ่งแวดล้อม
ความตระหนัก ในการจัดการ ขยะ	เกียรติกุล ถวิล (2558, บทความย่อ)	พฤติกรรมการจัดการขยะ มูลฝอยในรูปแบบ 3R (Reduce, Reuse, Recycle) ของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี	ทัศนคติมีผลต่อพฤติกรรม การจัดการขยะอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05
	วรรณภา รัตนวงศ์ และนางนุช จันทร์ดา อ่อน (2558, บทความย่อ)	การศึกษาพฤติกรรมการ จัดการขยะมูลฝอยใน ชุมชนเทศบาลตำบล โคกกรวด	ความรู้มีผลต่อพฤติกรรม และความตระหนักในการ จัดการขยะมูลฝอย ของ ประชาชนเทศบาลตำบล โคกกรวด
ความรู้ในการ จัดการขยะ	RonyJoe l Barret DaCosta. (2011, p. 176)	Community Recycling Awareness and Participation at Massey University's Turitea Campus Massey University New Zealand	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การจัดการขยะมีผลต่อการ มีส่วนร่วมในการคัดแยก ขยะ
	Katharina Toth (2017, p. 5)	Public participation, sustainability and environmental awareness	ความรู้ด้านการจัดการขยะ มูลฝอย เป็นปัจจัยเดียวที่มี อิทธิพลในการจัดการขยะ มูลฝอยโดยรวม
	Margaret Banga (2011, p. 27)	ความรู้ ทัศนคติ และการ ปฏิบัติในการคัดแยกขยะ และการรีไซเคิลขยะใน ครัวเรือน: กรณีของ เมืองกัมปาลา ประเทศ ยูกันดา	เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการ ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ ในการจัดการสิ่งแวดล้อม เชิงบวกต่อกิจกรรมการ แยกขยะมูลฝอย และเป็น กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ตัวแปรต้น	ชื่อผู้วิจัย/ปีที่วิจัย	ชื่อเรื่อง	ผลการวิจัย
นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม	ฮารุน มุหมัดอาลี (2560)	รูปแบบการจัดการมูลฝอยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร	ภาครัฐมีอิทธิพลในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ
	นเรศร์ บุญเลิศ (2559:บทคัดย่อ)	การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยใช้นโยบายและกลไกการปกครอง	นโยบายมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์

ตารางที่ 2.4 สรุปแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชื่อผู้วิจัย	แนวคิดทฤษฎีที่สำคัญของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง					
	หลักการจัดการสิ่งแวดล้อม	ทฤษฎีการมีส่วนร่วม	รูปแบบการจัดการขยะ	ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะ	นโยบายการจัดการขยะ	กลุ่มชาติพันธุ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อม
อิสราภาพ มาเรื่อน (2556)			√			√
ธีรวรรณ บุญโทแสง และคณะ (2556)				√		√
นเรศร์ บุญเลิศ (2559)					√	
เกียรติกุล ถวิล (2558)				√		
สุรเดช สมใจหมาย (2551)					√	

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	แนวคิดทฤษฎีที่สำคัญของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง					
	หลักการ จัดการ สิ่งแวดล้อม	ทฤษฎี การมีส่วนร่วม	รูปแบบการ จัดการขยะ	ปัจจัยที่มี ผลต่อการ จัดการ ขยะ	นโยบาย การจัดการ ขยะ	กลุ่มชาติพันธุ์ กับการจัดการ สิ่งแวดล้อม
ณัฐธิดา ชัยสงคราม และ ยุทธพงษ์ ลีลา กิจไพศาล (2560)			✓	✓		
สิทธิโชค เดชภิบาล (2554)	✓	✓				
นัฐฐา ทองช่วย (2557)		✓		✓		
ฮารูน มุหมัดอาลี (2560)			✓		✓	
วิภาณี อุซุปัจจัย (2561)			✓	✓		
อรุณรัตน์ หวังดี (2548)		✓	✓	✓		
ปภาวรินทร์ นำจำปา (2557)		✓	✓	✓		
Alin Kadfak (2012)				✓		

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	แนวคิดทฤษฎีที่สำคัญของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง					
	หลักการ จัดการ สิ่งแวดล้อม	ทฤษฎี การมีส่วนร่วม ร่วม	รูปแบบการ จัดการขยะ	ปัจจัยที่มี ผลต่อการ จัดการ ขยะ	นโยบาย การจัดการ ขยะ	กลุ่มชาติพันธุ์ กับการจัดการ สิ่งแวดล้อม
วรรณภา รัตนวงศ์ และนงนุช จันทร์ ดาอ่อน (2558)			✓	✓		
RonyJoe lBarret DaCosta. (2011)			✓	✓		
Katharina Toth (2017)	✓	✓				
Margaret Banga (2011)	✓	✓		✓		

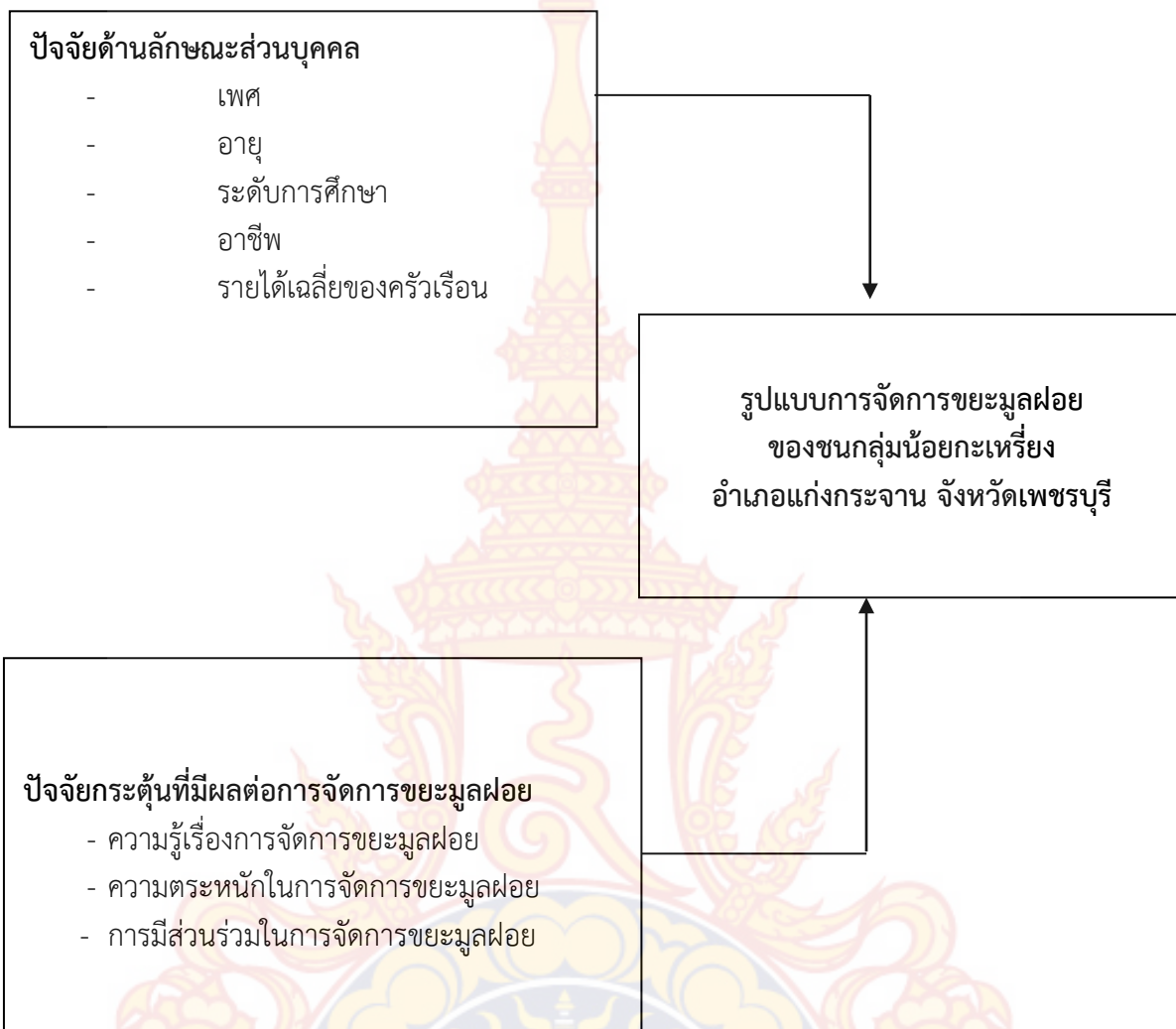
2.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมาแล้ว พบว่า ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลที่ได้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ครัวเรือนต่อเดือน ความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ที่มีผลต่อการกำหนดรูปแบบในการจัดการขยะของชนกลุ่มน้อย ภายใต้การสนับสนุนและส่งเสริมอย่างมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อม (ขยะ) โดยการมีส่วนร่วมนำไปสู่แนวทางในการกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมต่อวิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี สำหรับผลการศึกษาที่ได้จะนำไปเป็นข้อมูลให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมหรือกำหนดนโยบายและโครงการจัดการขยะ โดยการมีส่วนร่วมที่มีความสอดคล้องกับการดำรงชีวิตของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีต่อไป

เพื่อให้การวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์และทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงนำเสนอตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยกระตุ้นที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วม มาใช้วิเคราะห์กรอบแนวคิดนำไปสู่การกำหนดรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variable)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)



ภาพที่ 2.11 กรอบแนวคิด

2.4 สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีสมมติฐานการวิจัยดังนี้

สมมติฐานที่ 1 : ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) อยู่ในระดับปานกลาง

สมมติฐานที่ 2 : ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 : ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีไม่มีความสัมพันธ์กัน

สมมติฐานที่ 4 : ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี สามารถพยากรณ์ความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี ได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30



บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีการออกแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods Research) แบบตามลำดับขั้น (Sequential Methodology) กล่าวคือ มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสำรวจเอกสาร (Documentary Analysis) และทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เพราะต้องการให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการบริหารจัดการขยะมูลฝอย รวมไปถึงปัจจัยที่มีต่อผลลัพธ์ของนโยบาย

การวิจัยแบบผสมผสานครั้งนี้เป็นการวิจัยตามลำดับขั้น (Sequential Procedures) ซึ่งนักวิจัยค้นหาคำอธิบายหรือขยายข้อค้นพบจากวิธีการวิจัยแบบหนึ่งด้วยวิธีการวิจัยอีกแบบหนึ่ง กล่าวคือ เริ่มต้นการวิจัยด้วยการค้นคว้าเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อค้นหาแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแล้ว จึงดำเนินการสำรวจด้วยวิธีการเชิงปริมาณ ซึ่งศึกษากับตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่เพื่อหาข้อสรุปจากประชาชน ส่วนราชการในพื้นที่หมู่ที่ 6 ตำบลป่าเต็งใต้ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research)

3.1.1 ประชากรเป้าหมาย

3.1.2 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

3.1.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

3.1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3 การทดสอบเครื่องมือ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

3.1.1 ประชากรเป้าหมาย

จากการสำรวจจำนวนประชากรเมื่อปี พ.ศ. 2562 ชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่หมู่ที่ 6 ป่าเต็งใต้ จำนวน 332 คน ครัวเรือน 1,165 คน หญิง 1,074 คน เด็กชาย 786 คน เด็กหญิง 814 คน รวม 3,839 คน (ข้อมูลประชากร จากศูนย์พัฒนารัฐบาลบนพื้นที่สูงจังหวัดเพชรบุรี: 2562)

3.1.2 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร ทาโร่ ยามาเน่ Taro Yamane 1973 (อ้างถึงใน วิโรจน์ รูปดี 2547, หน้า 30) และกำหนดความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย N หมายถึง จำนวนประชากร
e หมายถึง ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างในครั้งนี้นำหนดที่ระดับ 0.05
n หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ

การคำนวณ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรของหมู่ 6 ตำบลป่าเต็งใต้ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

$$\begin{aligned} \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} &= 332 / 1 + (332) (0.05)^2 \\ &= 181.42 \\ &= 181 \end{aligned}$$

ผลจากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ 181ครัวเรือน

3.1.3 กลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างครัวเรือน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) โดยยึดจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 181 ครัวเรือน และทำการกระจายกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของจำนวนครัวเรือน (Probability Proportional to Size) ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากบุคคลที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลครัวเรือนละ 1 คน โดยเก็บ 1 ครัวเรือนเว้น 5 ครัวเรือนจนได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนครัวเรือนที่กำหนดไว้ในส่วนของหมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ โดยต้องเป็นกะเหรี่ยง ทั้งที่ได้และยังไม่ได้สัญชาติไทย ในกรณีที่ไม่มีกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายอยู่ในบ้านจะทำการข้ามไปเก็บข้อมูลในบ้านถัดไป

3.1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามประกอบด้วย รายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ลักษณะคำถามเป็นข้อคำถามปลายปิด (Close-ended Questions) และปลายเปิด (Open-ended Questions)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับความรู้เรื่องขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 6 ป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ลักษณะคำถามเป็นข้อคำถามปลายปิด (Close-ended Questions) ให้ตอบเป็นแบบมาตราวัดระดับความรู้ 5 โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

น้อยที่สุด	หมายถึง	มีความรู้เรื่องขยะมูลฝอยใน ประเด็นนี้น้อยที่สุด
น้อย	หมายถึง	มีความรู้เรื่องขยะมูลฝอยใน ประเด็นนี้น้อย
ปานกลาง	หมายถึง	มีความรู้เรื่องขยะมูลฝอยใน ประเด็นนี้ปานกลาง
มาก	หมายถึง	มีความรู้เรื่องขยะมูลฝอยใน ประเด็นนี้มาก
มากที่สุด	หมายถึง	มีความรู้เรื่องขยะมูลฝอยใน ประเด็นนี้มากที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เป็นข้อคำถามที่แสดงถึงความตระหนักของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดเพชรบุรีในพื้นที่หมู่ที่ 6 ป่าเต็งไต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ลักษณะคำถามเป็นข้อคำถามปลายปิด (Close-ended Questions) ซึ่งเป็นแบบมาตรวัดตามแบบลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale) โดยกำหนดระดับของ Scale แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วยมากที่สุด	4	0
เห็นด้วยมาก	3	1
เห็นด้วยปานกลาง	2	2
เห็นด้วยน้อย	1	3
ไม่เห็นด้วย	0	4

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นข้อคำถามที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชนกลุ่มน้อย ในจังหวัดเพชรบุรี ในพื้นที่หมู่ที่ 6 ป่าเต็งไต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ลักษณะคำถามเป็นข้อคำถามปลายปิด (Close-ended Questions) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ความถี่	คะแนน
มีส่วนร่วมทุกครั้ง (ร่วมกิจกรรมทุกกิจกรรม)	3
มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง (ร่วม 6-10 ครั้ง/ปี)	2
มีส่วนร่วมบางครั้ง (ร่วม 1-5 ครั้ง/ปี)	1
ไม่มีส่วนร่วม (ไม่เคยร่วมกิจกรรม)	0

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสำเร็จด้านพฤติกรรมที่การจัดการขยะมูลฝอย เป็นข้อคำถามที่แสดงพฤติกรรมจัดการมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดเพชรบุรีในพื้นที่หมู่ที่ ๖ ป่าเต็งไต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs (Reduce , Reuse, Recycle) ลักษณะคำถามเป็นข้อคำถามปลายปิด (Close-ended Questions) ซึ่งเป็นแบบมาตรวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) โดยกำหนดระดับของ Scale แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
ระดับพฤติกรรมมากที่สุด	5	1
ระดับพฤติกรรมมาก	4	2
ระดับพฤติกรรมปานกลาง	3	3
ระดับพฤติกรรมน้อย	2	4
ระดับพฤติกรรมน้อยที่สุด	1	5

3.1.5 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย ในจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. กำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม โดยให้ครอบคลุมเนื้อหา รวมไปถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะศึกษา โดยผ่านการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสาร ตำรา เอกสารงานวิจัยต่างๆ
2. จัดทำแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย ให้อยู่ในขอบเขตของกรอบแนวคิดการวิจัยและให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ ถูกต้องมากยิ่งขึ้น
4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาและได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยเชิงสังคม
5. นำแบบสอบถามไปทดสอบคุณภาพของเครื่องมือเพื่อหาค่าความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) โดยทำการทดสอบกับชนกลุ่มน้อย ในจังหวัดเพชรบุรี ที่อาศัยในหมู่ที่ 6 ป่าเต็งไต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี โดยทำการเก็บแบบสอบถามจากประชาชน จำนวน 181 ครั้งเวียน
6. ผู้วิจัยทำการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติและนำผลการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือมาทำการปรับปรุงแบบสอบถาม และเสนอต่อคณะกรรมการที่ควบคุมวิทยานิพนธ์อีกครั้งหนึ่งเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

3.1.6 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1.6.1 การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

- 1) ศึกษารวบรวมเนื้อหาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้มีความรู้ในเรื่องที่จะศึกษาอย่างถูกต้อง

2) กำหนดขอบเขตและโครงสร้างเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ โดยยึดตามเนื้อหา ซึ่งถูกต้องตามหลักวิชาการ แนวคิดทฤษฎี เพื่อให้เกิดความถูกต้อง ครอบคลุมเนื้อหาตามกรอบแนวคิด

3) สร้างข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์ และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับตอบคำถามในแต่ละข้อ

4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง ครอบคลุมครบถ้วน และสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ ตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัด มีความสอดคล้องกันตามเนื้อหา และตรงตามกรอบแนวคิด การใช้ภาษา และความชัดเจนของภาษา เพื่อเสนอแนะกลับมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

3.1.6.2 การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability)

1) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วทำการทดลองใช้ (Try out) สัมภาษณ์กลุ่มตัวแทนประชากรในพื้นที่หมู่ 1,2,3,4,5,7 และ หมู่ 9 ซึ่งมีลักษณะเป็นที่ราบสูงและมีชนกลุ่มน้อยกระเหรี่ยงปกากะญออาศัยกระจายอยู่ในเขตตำบลป่าเต็งใต้ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 30 คน เพื่อดูความชัดเจนของแบบสอบถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ความเข้าใจของภาษาที่ใช้ การเรียงลำดับ เวลาที่เหมาะสม ซึ่งมีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามากที่สุด และนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้อง รวมทั้งพิจารณาใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่ายและมีความชัดเจนของภาษา

2) หาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีของครอนบาค (Cronbach's method) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ได้เนิการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยคัดเลือกแบบสอบถามเรื่องรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดเพชรบุรีทั้งฉบับที่มีค่า α ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่าแบบสอบถามนั้นมีความเชื่อมั่น (ลัดดาวลีย์ เพชรโรจน์และอัจฉรา ชานิประศาสน์, 2545) และหาค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือโดยการวัดค่าความสอดคล้องภายใน ซึ่งได้จากการหาค่า Cronbach's alpha coefficient ซึ่งการวัดค่าความคงที่ภายในของแบบวัดทั้งฉบับมีค่า Cronbach's alpha coefficient เท่ากับ 0.889 แสดงว่าแบบวัดทั้งฉบับมีความเชื่อถือได้และความสอดคล้องภายในสูง ดังนั้น จึงถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อถือได้ สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป

3.1.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.7.1 ขั้นตอนการก่อนเก็บข้อมูล

1) ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา
2) ทำหนังสือประสานงานและขอความร่วมมือจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง และผู้นำชุมชนผู้รับผิดชอบพื้นที่

3) จัดการประชุมเพื่อปรึกษาหารือทีมงานเก็บตัวอย่างเพื่อเตรียมความพร้อมในการกำหนดแผนเข้าศึกษาและเก็บข้อมูลต่อไป

3.1.7.2 ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชนกลุ่มน้อย ในจังหวัดเพชรบุรีที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและจ้าง

อาสาสมัครที่สามารถพูดสี่ภาษากระเหรี่ยงได้เก็บตัวอย่าง ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยทำหนังสือจากทางคณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ถึงองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง และผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการอำนวยความสะดวกเข้าไปเก็บข้อมูลภายในชุมชน จากนั้นทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวผู้วิจัย และทีมเก็บแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลในช่วงเวลาที่เหมาะสม โดยจะรอแบบสอบถามที่กรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้วจากผู้ตอบแบบสอบถาม หรือหากผู้ตอบแบบสอบถามไม่สะดวกในการส่งคืนแบบสอบถามทันที ผู้วิจัยจะทำการนัดหมาย เพื่อทำการเก็บแบบสอบถามที่มีการกรอกข้อมูลครบถ้วนแล้วในเวลาต่อไป

2) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยสอบถามผู้นำชุมชน เครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง อาสาสมัครสาธารณสุข ประชาชนครูผู้สอน การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ให้กับชนกลุ่มน้อย (กระเหรี่ยง) รวมถึงประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ โดยสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมชุมชน ลักษณะของชุมชนแนวคิดในการจัดการสิ่งแวดล้อม การให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชนเป็นอย่างไร ความคิดเห็นต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่ท่านรับทราบหรือได้รับผลกระทบ ตลอดจนมาตรการและนโยบายที่ชุมชนและหน่วยงานภาครัฐควรมีส่วนร่วมกันในการกำหนดรูปแบบจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยในพื้นที่ศึกษา (รูปที่ 3.1)



ภาพที่ 3.1 แผนที่หมู่บ้านในตำบลป่าเต็ง อำเภอกา่งกระเจา จังหวัดเพชรบุรี
ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง (2561)

3.1.8 การตรวจสอบและเตรียมข้อมูลในการวิเคราะห์ทางสถิติ

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามพร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับแล้วผู้วิจัยได้ทำการให้คะแนนการตอบแบบสอบถามตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จากนั้นนำมาลงรหัสข้อมูล หลังจากทีลงรหัสข้อมูลสมบูรณ์แล้วจึงจะนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อประมวลผลสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์

3.1.9 สรุปขั้นตอนการกำหนดขอบเขตและเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการจัดทำขอบเขตงานวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดเพชรบุรี (ภาพที่ 3.2) ดังนี้

- 1) จัดทำเค้าโครงข้อเสนอเพื่อกำหนดแนวคิดหัวเรื่องที่ต้องการวิจัย
- 2) ขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาเพื่อดำเนินการจัดทำร่างกรอบแนวคิดงานวิจัยให้สอดคล้องกับสมมติฐานและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย
- 3) กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยกำหนดตัวแปรอิสระ (Independent Variable) และตัวแปรตาม (Dependent Variable) จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดทฤษฎีในการจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อย ในจังหวัดเพชรบุรี
- 4) สร้างตัวแบบในการวิจัย ที่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี วัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย
- 5) กำหนดกลุ่มตัวอย่าง และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 6) สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล
- 7) การทดสอบปรับปรุงเครื่องมือ
- 8) การเก็บข้อมูลทั้งแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชนกลุ่มน้อย ในจังหวัดเพชรบุรีซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี ไม่น้อยกว่า 5 ปี
- 9) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 10) สรุปและนำเสนอวิทยานิพนธ์



ภาพที่ 3.2 ขั้นตอนการกำหนดขอบเขตและเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัย

3.1.10 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามตอนขั้นตอนดังนี้

3.1.10.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วม โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์อัตราส่วน ร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.1.10.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม (ขยะ) ของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation:S.D.) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum)

3.1.10.3 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มย่อยของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม สำหรับตัวแปรอิสระที่แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ใช้สถิติแบบ t-test ส่วนตัวแปรที่มีมากกว่า 2 กลุ่มย่อย ขึ้นไปใช้สถิติการผันแปรทางเดียว F-test (One way Analysis of Variance: One way ANOVA) และหากพบความแตกต่างให้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยเชฟเฟ้ (Sheffe) ใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

แบบสัมภาษณ์เป็นข้อคำถามเพื่อสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน ส่วนราชการ และตัวแทนประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 5 ข้อ เกี่ยวกับ สภาพทั่วไปของการจัดการขยะ สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาการจัดการขยะ ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง

3.2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

การจัดการมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย ในจังหวัดเพชรบุรีมีรูปแบบการจัดการโดยการมีส่วนร่วมในเชิงการจัดตั้งบริหารจัดการขยะ การนำนวัตกรรมจัดการขยะมาใช้ ผสมผสานกับแนวคิดในการจัดการด้านพลังงานทดแทน ผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

- | | |
|--|------------|
| 1. นายกองการบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง | จำนวน 1 คน |
| 2. รองนายกองการบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง | จำนวน 1 คน |
| 3. เจ้าหน้าที่ฝ่ายสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง | จำนวน 1 คน |
| 4. ครูประจำหน่วยการศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) หมู่ที่ 6 ป่าเต็งใต้ | จำนวน 1 คน |
| 5. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ป่าเต็งใต้ | จำนวน 1 คน |
| 6. ผู้นำชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในพื้นที่ หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ | จำนวน 1 คน |

7. ผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวกระเหรี่ยง	จำนวน 1 คน
8. หัวหน้าอาสาสมัครสาธารณสุขของหมู่ที่ 6	จำนวน 1 คน
9. ประธานหน่วยงานดูแลราษฎรในที่ราบสูง	จำนวน 1 คน
10. ประธานชมรมเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม	จำนวน 1 คน

3.2.2 เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การสร้างแนวคำถามการสัมภาษณ์แบบเชิงเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการรวบรวมข้อมูล เช่น วารสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) กำหนดแนวคำถามของการสัมภาษณ์แบบเชิงเจาะลึกเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษาวิจัย
- 3) นำแนวคำถามการสัมภาษณ์แบบเชิงเจาะลึกเสร็จเรียบร้อยแล้วปรึกษากับคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจน และครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงให้เป็นแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกที่มีความสมบูรณ์มากขึ้น

3.2.3 แนวคำถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (In-depth Interview) จากการศึกษาข้อมูลเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วย วันที่สัมภาษณ์ เวลาที่สัมภาษณ์ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ อายุ อาชีพ ตำแหน่ง

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันประกอบไปด้วยประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนเป็นอย่างไร
2. ลักษณะของชุมชนเป็นอย่างไร
 - 2.1 การประกอบอาชีพของชุมชน (กรุณาประมาณการเป็นร้อยละ)
 - 2.2 แนวคิดด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน
 - 2.3 ท่านคิดว่าชุมชนให้ความร่วมมือ (การมีส่วนร่วม) ในการจัดการสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร

- 3 ผลการจัดการแก้ไขสิ่งแวดล้อมของชุมชน
- 4 ผลการจัดการแก้ไขสิ่งแวดล้อมของชุมชน
- 5 ท่านคิดว่าชุมชนและภาครัฐสามารถร่วมมือกันในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนได้หรือไม่ และมีแนวทางการร่วมมือกันได้อย่างไร

3.2.4 การรวบรวมข้อมูล

ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล และรายละเอียดที่ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก หากมีประเด็นที่ต้องสอบถามเพิ่มเติมหรือมีข้อสงสัยในคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์จะต้องสอบถามหรือ

ทบทวนคำตอบจนเป็นที่แน่ใจว่าผู้ให้สัมภาษณ์ได้เข้าใจและเป็นไปตามประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษา จึงจะทำการรวบรวมคำตอบนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนไว้ต่อไป

3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (In-depth Interview) มาเรียบเรียงตีความวิเคราะห์และสรุปเนื้อหาทั้งหมด โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับผลการวิจัยเชิงปริมาณรวมถึงแนวคิดทฤษฎีที่ได้ทบทวนวรรณกรรมไว้และรายงานผลโดยใช้วิธีการบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive Approach)



บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมวิธี จากการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ที่มีบทบาทสำคัญในชุมชน และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในพื้นที่หมู่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ จำนวน 181 คน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

4.1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง เป็นการอธิบายลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในประเด็นต่างๆ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา นำเสนอโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency)

ปัจจัยเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง เป็นการอธิบายลักษณะเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างในประเด็นต่างๆ ได้แก่ อาชีพ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน นำเสนอโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)

ปัจจัยกระตุ้นที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย ความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย นำเสนอโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum)

4.3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 : ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) อยู่ในระดับปานกลาง ด้วยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และค่าความแปรปรวน (S.D.)

สมมติฐานที่ 2 : ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่างกัน จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ครัวเรือนต่อเดือน ทำการทดสอบด้วย T-test of Independent Sample และ F-test One Way Analysis of Variance ถ้าพบการแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ .05 จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

สมมติฐานที่ 3 : ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีไม่มีความสัมพันธ์กัน กับปัจจัยกระตุ้นด้านการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย ความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient)

สมมติฐานที่ 4 : ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี สามารถพยากรณ์ความสำเร็จการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) หรือสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เป็นค่าของ b ที่ เป็นความชันของกราฟเส้นตรง ที่เกิดจากสมการเชิงเส้น

4.4 สรุปผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

สรุปผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อสรุปการวิเคราะห์ผลจากการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research)

สัญลักษณ์และคำย่อที่ใช้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

เนื่องด้วยการวิจัยครั้งนี้ ได้มีการวิเคราะห์ผลทางสถิติจะมีสัญลักษณ์และคำย่อที่ใช้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของสถิติเชิงพรรณนา ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

t แทน ค่าสถิติในการแจกแจงแบบที

F แทน ค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกแบบทางเดียว

P แทน ค่าความน่าจะเป็นของความคลาดเคลื่อน

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

SS แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of square)

MS แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean of square)

Df แทน ระดับขั้นของความเป็นอิสระ (Degree of freedom)

H_0 แทน สมมติฐานว่าง

H_1 แทน สมมติฐานทางเลือก

α แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

Y แทน รูปแบบความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย

$$(Y = b_0 + b_1X)$$

4.1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

เพื่อให้การวิจัยสอดคล้องกับปัญหาสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ และมุ่งเน้นให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดขอบเขตการศึกษาอย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจึงได้ลงพื้นที่และนัดหมายสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) บุคคลที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การจัดการมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย ในจังหวัดเพชรบุรีมีรูปแบบการจัดการโดยการมีส่วนร่วมในเชิงการจัดตั้งบริหารจัดการขยะ การนำนวัตกรรมจัดการขยะมาใช้ ผสมผสานกับแนวคิดในการจัดการด้านพลังงานทดแทน ผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จำนวน 8 คน ดังนี้

1. พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง	จำนวน 1 คน
2. ครูประจำการศึกษานอกโรงเรียน	จำนวน 1 คน
3. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง (อบต.ป่าเต็ง)	จำนวน 1 คน
4. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ป่าเต็งใต้	จำนวน 1 คน
5. อดีตผู้นำชนกลุ่มน้อย	จำนวน 1 คน
6. หัวหน้าอาสาสมัครสาธารณสุขของหมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้	จำนวน 1 คน
7. ผู้นำทางจิตวิญญาณ หรือผู้ที่ชาวบ้านนับถือศรัทธา	จำนวน 1 คน
8. ประธานชมรมเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม	จำนวน 1 คน

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์แบบสอบถามเชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยวิธีการสร้างข้อสรุปจากข้อมูลจำนวนหนึ่งซึ่งมักไม่ใช่สถิติในการ วิเคราะห์ ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์ การสังเกต จดบันทึก การเปรียบเทียบเหตุการณ์ การวิเคราะห์ส่วนประกอบ การวิเคราะห์แบบอุปนัย และการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเอกสาร โดยสรุปการวิจัยในครั้งนี้ ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบคำถาม

สำหรับข้อมูลส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบคำถาม ได้แก่ ชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก สถานภาพในชุมชน ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ สรุปรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ดังตารางที่ 4.1

4.1.2 ข้อมูลด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม

คำถามข้อที่ 1 สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนเป็นอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ 7 ราย ให้ความเห็นด้านสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนหมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ว่า ประสบปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า อาจมีสาเหตุสำคัญมาจากการบุกรุกพื้นที่ป่า สภาพอากาศเปลี่ยนแปลงไป อุณหภูมิสูงขึ้น ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ส่งผลทำให้จำนวนสัตว์ป่าลดลง รวมทั้งปัญหาน้ำเสียและมลพิษทางน้ำจากการเลี้ยงสัตว์ยกเว้นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 ที่กล่าวว่า สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ คือ การจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ จากปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น การจัดการขยะมูลฝอยยังไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ส่งผลให้เกิดทัศนอุจาดบดบังสภาพแวดล้อมที่สวยงามของ (ภาพที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ที่	ชื่อ-สกุล	สถานภาพในชุมชน	ระดับการศึกษา	อาชีพ	ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ (ปี)
1	นายศรวัฒน์	พนักงานอบต.	ปริญญาตรี	ข้าราชการ ท้องถิ่น	11-15
2	นางสาวเกล้าคณา	ครู กศน.	ปริญญาตรี	ข้าราชการ	16-20
3	นางสาวลัดดา	ประชาชน	ปริญญาโท	ผู้บริหาร/ สมาชิกอบต.	16-20
4	นายพิบูล	ผู้ใหญ่บ้าน ม. 6	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	ผู้ใหญ่บ้าน	16-20
5	พ่อแฉ จุฑุ (จุก)	อดีตผู้นำทางจิต วิญญาณ	ต่ำกว่า ประถมศึกษา	ไม่ได้ ประกอบ อาชีพ	มากกว่า 20
6	นางสาวสุชาดา	อาสาสมัคร	ประถมศึกษา ตอนปลาย	อาสาสมัคร สาธารณสุข ตำบลป่าเต็ง	มากกว่า 20
7	นายแซมซัน	ผู้นำทางจิต วิญญาณ	ประถมศึกษา	เกษตรกร	มากกว่า 20
8	นายโกศล	ประธานเครือข่าย รวมใจตามรอยพ่อ	ปริญญาตรี	เกษตรกร	16-20



ภาพที่ 4.1 การทิ้งขยะที่ไม่ถูกสุขลักษณะ

จากการวิเคราะห์สภาพป่าไม้ในพื้นที่ตำบลป่าเต็ง พบว่า ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของตำบลป่าเต็งทางด้านทิศตะวันตกเป็นที่ราบเชิงเขาแถบเทือกเขาตะนาวศรี และทางทิศตะวันออกจดเทือกเขาสามร้อยยอด พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมขังและไหลลงสู่ทะเล โดยแบ่งเป็นเขตที่ราบสลับภูเขา ได้แก่พื้นที่หมู่ที่ 1,7,8,9,10 และหมู่ที่ 6 บางส่วน และเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ ได้แก่ หมู่ที่ 2,3,4,5,6 แหล่งน้ำสำคัญของหมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ มาจากแม่น้ำปราณบุรี ประกอบด้วยลำห้วยสำคัญ 3 ลำห้วยได้แก่ ห้วยป่าแดง, ห้วยสัตว์เล็ก, ห้วยสัตว์ใหญ่ลักษณะของไม้และป่าไม้ในพื้นที่อยู่ในเขตป่าไม้เบญจพรรณและป่าเต็งรัง เนื่องจากพื้นที่บางส่วนของตำบลป่าเต็งตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ห้วยสัตว์ใหญ่ตามแนวพระราชดำริ ซึ่งมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพเลี้ยงโคนม

สำหรับคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลป่าเต็ง ซึ่งหมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้บางส่วนอยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน พื้นที่ป่าสงวนบางส่วน และพื้นที่โครงการหมู่บ้านสหกรณ์ในพระราชดำริ ซึ่งมีระเบียบในการควบคุมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มงวดทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก ทั้งทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า โดยเฉพาะช้างป่า ซึ่งถือเป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมืองของชาวไทยสัตว์ป่า นอกจากนี้ บริเวณป่าบ้านห้วยสัตว์ใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ท้องที่หมู่ที่ 6 ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ยังพบสัตว์ป่าสงวนคุ้มครองตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ได้แก่ ค่างแว่น กูปรี เลียงผา เป็นต้น แต่ยังคงพบการลักลอบล่าสัตว์ในพื้นที่ดังกล่าวอยู่บ้าง ซึ่งทางเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานได้ตรวจสอบและดำเนินการตามบทลงโทษอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ สภาพพื้นที่ยังคงอุดมสมบูรณ์พบว่า พื้นที่ป่าดิบในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน 250,000 ไร่ (400 ตารางกิโลเมตร) (แผนพัฒนาตำบลป่าเต็ง, 2561-2564) รายละเอียดดังภาพที่ 4.2



ภาพที่ 4.2 สภาพทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน

คำถามข้อที่ 2 ลักษณะชุมชนเป็นอย่างไร

ข้อ 2.1 การประกอบอาชีพของชุมชน (ประมาณการเป็นร้อยละ)

พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง ให้ข้อมูลว่า ประชาชนในพื้นที่บ้านป่าเต็งใต้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 41.18 รองลงมารับจ้างทั่วไป ร้อยละ 19.24 กำลังศึกษา

ร้อยละ 18.31 ไม่ได้ประกอบอาชีพ (พ่อบ้าน แม่บ้าน ผู้สูงอายุ) ร้อยละ 5.65 อาชีพเกษตรกรรม (เลี้ยงสัตว์) ร้อยละ 5.23 อื่นๆ ร้อยละ 10.9

ครูการศึกษาออกโรงเรียน ประมาณการอาชีพของประชาชนในบ้านป่าเต็งใต้ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างร้อยละ 80 รองลงมา คือ อาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 20

สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวว่า ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างในภาคเกษตร ร้อยละ 60 เลี้ยงสัตว์ (วัวนม) ร้อยละ 40

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 ให้ข้อมูลว่า ประชาชนในชุมชนบ้านป่าเต็งใต้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างร้อยละ 70 รองลงมาประกอบอาชีพเกษตรและเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 15 เท่ากัน

อดีตผู้นำทางจิตวิญญาณ ประมาณการว่าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 70 รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 20 และเลี้ยงโคนม ร้อยละ 20

อาสาสมัครสาธารณสุขบ้านป่าเต็งใต้ ประมาณการการประกอบอาชีพของชุมชนว่าประกอบอาชีพเกษตรกรรม (เลี้ยงโคนม) ร้อยละ 50 รองลงมา คือ รับจ้าง ร้อยละ 40 และอาชีพค้าขาย ร้อยละ 10

ผู้นำทางจิตวิญญาณ กล่าวว่า ชาวบ้านป่าเต็งใต้ ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพรับจ้าง ส่วนร้อยละ 20 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ไม่ระบุรายละเอียดประเภทการทำเกษตร)

ผู้นำเครือข่ายรวมใจตามรอยพ่อกล่าวว่า ชุมชนชาวกะเหรี่ยงบ้านป่าเต็งใต้ส่วนใหญ่เป็นชาวกะเหรี่ยงที่มีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่ย้ายมาจากประเทศเพื่อนบ้านตามแนวเทือกเขาตะนาวศรี (เมียนมาร์) และพื้นที่ใกล้เคียง จึงเป็นชุมชนที่มีชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่เป็นกลุ่มๆ แบ่งกลุ่มสำคัญ ได้แก่ ชาวปกากะญอ ตั้งถิ่นฐานอยู่ดั้งเดิม มีพื้นที่ทำกินน้อยจึงประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 60 หางของป่า ร้อยละ 5 ทำการเกษตร ร้อยละ 20 ส่วนที่เหลือเป็นแม่บ้าน คนชราและเด็กไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 15

สรุปว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ประมาณการอาชีพของคนในชุมชนในทิศทางที่ไม่แตกต่างกันมากนัก และมีความเห็นสอดคล้องกันว่าชุมชนบ้านป่าเต็งใต้ ที่ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุดรองลงมา คือ เกษตรกรรม (เลี้ยงสัตว์) และผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ผู้สูงอายุ กำลังศึกษา พ่อบ้าน แม่บ้าน) สอดคล้องกับข้อมูลตามแผนพัฒนาสี่ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง (2561-2564) พบว่าประชาชนในพื้นที่ตำบลป่าเต็ง ร้อยละ 19.24 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งมีทั้งการรับจ้างแรงงานภาคเกษตรและการรับจ้างนอกพื้นที่ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ส่วนในด้านเกษตรกรรม (การเลี้ยงสัตว์) ในตำบลป่าเต็งนั้น อยู่ในพื้นที่หมู่บ้านในโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ห้วยสัตว์ใหญ่ตามแนวพระราชดำริป่าเต็ง – ป่าละอูที่มีการก่อตั้งตามมติคณะรัฐมนตรีเพื่อจัดตั้งโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ห้วยสัตว์ใหญ่ขึ้นเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2520 และ มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย โดยสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทเป็นผู้บริหารโครงการในเขตแต่ละจังหวัด การดำเนินงานตามโครงการได้เริ่มตั้งแต่วันที่ 19 พฤษภาคม 2520 เป็นต้นมา จนกระทั่งปัจจุบัน มุ่งเน้นการส่งเสริมการประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมในหลายหมู่บ้าน รวมถึงหมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ด้วยสภาพพื้นที่ภูมิประเทศและสภาพอากาศที่เหมาะสมต่อการผลิตน้ำนมของโคนม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ นำนมดิบ สร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพที่ต่อเนื่องยาวนานและนำไปสู่การพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การเรียนรู้ในการพึ่งพาตนเอง ทั้งด้านการจัดการและ

การตลาด และเชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชนสู่ระบบเศรษฐกิจสากลสถานที่ดำเนินงานบริเวณอาคารศูนย์รับน้ำนมดิบของสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กห้วยสัตว์ใหญ่ จำกัด ตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน ประจวบคีรีขันธ์ สภาพโรงเรือนเลี้ยงโคนมในพื้นที่ป่าเต็ง ดังภาพที่ 4.3



ภาพที่ 4.3 ส่งเสริมการเลี้ยงโคนมในพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้

ข้อ 2.2 แนวคิดการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน

พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง กล่าวว่า ควรเน้นการประชาสัมพันธ์ณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนตระหนักและเข้าใจปัญหาและสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงและความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม

ครูการศึกษาออกโรงเรียน ให้ข้อมูลว่า ชุมชนบ้านป่าเต็งใต้ ได้รับความรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข เครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง ซึ่งเน้นกิจกรรมอนุรักษ์แม่น้ำและป่าไม้ เช่น กิจกรรมทำฝายชะลอน้ำกิจกรรมปลูกต้นไม้ ซึ่งคนในชุมชนทั้งคนไทยและกะเหรี่ยงให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี ชาวกะเหรี่ยงมีความสนใจเข้าร่วมทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวว่า ควรแก้ไขปัญหาน้ำเสียจากโคนม เนื่องจากส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำธรรมชาติ

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 กล่าวว่า สำหรับแนวคิดในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านป่าเต็งใต้ควรมุ่งเน้นการเรียนรู้และปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชน และชาวบ้านเพื่อให้เกิดความห่วงหาพันและตระหนักต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าเต็งใต้ โดยเฉพาะปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ ยังขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างจริงจัง อาสาสมัครสาธารณสุขยังมุ่งเน้นด้านสุขภาพเป็นหลัก องค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็งยังไม่ได้มีการรณรงค์การคัดแยกขยะ และจัดการเก็บขนขยะอย่างถูกหลักสุขาภิบาล ชาวบ้านทราบและ

เข้าใจในการคัดแยกขยะแต่ไม่ทราบว่าจะนำขยะไปทำอย่างไร ขยะอันตรายรวบรวมจากที่บ้านแล้วจะนำไปทิ้งที่ไหน จึงยังไม่มีคำตอบชัดเจนในประเด็นดังกล่าว

อดีตผู้นำทางจิตวิญญาณ เน้นแนวคิดในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนด้านการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งขยะส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ผู้ใจบุญนำมาบริจาคให้กับชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่สร้างขึ้นเองในพื้นที่ จึงควรมุ่งเน้นการจัดการขยะดังกล่าวเพื่อไม่ให้เกิดการทิ้งไว้ในพื้นที่ไม่เหมาะสม รวมถึงการเผาขยะในที่โล่งแจ้งอาจส่งผลกระทบต่อสภาพอากาศได้

อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านป่าเต็งใต้ ควรสนับสนุนแนวคิดการทำโครงการออมบุญวันละบาท เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ เปลี่ยนขยะเป็นเงิน เพื่อนำไปใช้จ่ายหรือจัดทำสาธารณะประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ผู้นำทางจิตวิญญาณ กล่าวว่า แนวคิดในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านป่าเต็งใต้ ควรเน้นลดใช้สารเคมีทางการเกษตร เพื่อลดการทำลายดิน สภาพแวดล้อมและสิ่งมีชีวิต รวมถึงดำเนินตามศาสตร์พระราชา วิถีเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสาน

ผู้นำเครือข่ายรวมใจตามรอยพ่อกล่าวว่า แนวคิดในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนชาวกะเหรี่ยงประกอบด้วย 3 แนวคิด ดังนี้

แนวคิดที่ 1 แนวคิดด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงมักจะใช้ชีวิตเรียบง่ายอยู่กับธรรมชาติตั้งแต่การประกอบอาชีพหาของป่า เช่น การตีฝั้งชาวกะเหรี่ยงจะมีวิธีตีฝั้งโดยไม่เผาทำลายตัวฝั้ง การสร้างบ้านเรือนของชาวกะเหรี่ยงมักจะไม่ไฟในการสร้างโครงสร้างและใช้ใบไม้ในการทำหลังคาและเผาบ้านพื้นบ้านเป็นการสับไม้ฝากเพื่อปูพื้น และที่สำคัญชาวกะเหรี่ยงจะฝากชีวิตไว้กับธรรมชาติอันได้แก่ดิน น้ำ และป่าไม้ ซึ่งถือเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี แต่ปัจจุบันความเจริญเข้ามาส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ทำให้วัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ไม่มีการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงในด้านสิ่งแวดล้อมดังกล่าว มีเพียงวัฒนธรรมการแสดงรำกระทบไม้ และเสียงเพลงที่ยังคงบอกเล่าเรื่องราวของชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้มาอย่างยาวนาน

แนวคิดที่ 2 แนวคิดในการดำรงชีวิตและอาชีพ

แนวคิดในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่ยังคงหลงเหลืออยู่ ได้แก่ การเก็บขยะภายในชุมชน การเก็บมูลโคมาตากแห้ง แล้วบรรจุถุงเพื่อจำหน่าย

แนวคิดที่ 3 การให้ความร่วมมือกับภาครัฐ

การจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนชาวกะเหรี่ยงในการพัฒนาหมู่บ้านในวันสำคัญ เช่น การตัดหญ้า 2 ข้างทาง การปลูกพืชเพื่อเป็นอาหารช้างร่วมกับหน่วยงาน และหรืออื่น ๆ ชุมชนชาวกะเหรี่ยงถือได้ว่าเป็นชุมชนที่ให้ความร่วมมือดังกล่าวมากที่สุดในตำบลป่าเต็ง

สรุปว่า ประเด็นสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมที่ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอแนวคิดในการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนจะเน้นการดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้างองค์ความรู้และความตระหนักในการจัดการสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ มีผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงแนวคิดและวิถีชีวิตในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชาวกะเหรี่ยงที่เน้นวัฒนธรรมการดำรงชีวิตที่อยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมอย่าง

สมดุล แสดงให้เห็นถึงเจตคติของชาวกะเหรี่ยงที่อยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นมิตรและวัฒนธรรมที่เป็นความเชื่อและกุศโลบายสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษมานานแล้ว ดังนั้น จึงพออนุมานได้ว่าแนวคิดด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนกะเหรี่ยงบ้านป่าเต็งใต้ มีมาอย่างยาวนานมุ่งเน้นการดำรงชีวิตที่กลมกลืนกับธรรมชาติหวงแหนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ยั่งยืน ชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่บ้านป่าเต็งใต้เน้นสร้างความตระหนักจัดกิจกรรมส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ และลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่ม นำเอาขยะหรือสิ่งปฏิกูลที่เหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์เป็นการเน้นการปฏิบัติเพื่อใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า พร้อมเพิ่มกระบวนการและกลไกในการสร้างความตระหนักต่อชุมชน เพื่อให้เกิดการร่วมกันวางแผนการจัดการทรัพยากรที่เหลืออยู่อย่างมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับแนวคิดของ โรจนัจฉริย์ ด้านสวัสดิ์ (2541, หน้า 19) กล่าวว่า การวางแผนและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในยุคปัจจุบันควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับการพัฒนาที่ต่อเนื่องและนำไปสู่ความยั่งยืนในอนาคตได้มุ่งเน้นจุดมุ่งหมายในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ ทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ถูกใช้กันอย่างสิ้นเปลืองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเหตุผลดังกล่าวเนื่องจากการเพิ่มจำนวนของประชากร และขีดความสามารถของสิ่งแวดล้อมในการรับรองของเสียจากกิจกรรมของมนุษย์ค่อย ๆ ลดลงอย่างเห็นได้ชัดในอัตราที่รวดเร็วยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงมีการป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อำนาจ เจริญศิลป์ (2543, หน้า 2) กล่าวว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การดำเนินการต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถเอื้ออำนวยให้มวลมนุษย์มีใช้ตลอดไป โดยมีขาดแคลน และมีปัญหาใด ๆ

เกษม จันทร์แก้ว (2544, หน้า 292-295) ได้ประมวลผลจากการศึกษาความหมายและคำนิยามของคำว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม ว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นคำที่มีความหมายในเชิงปฏิบัติได้ รวมถึงเป็นเสมือนแผนงานในการดำเนินการทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งการกำหนดแผนงานนี้ต้องครอบคลุมนโยบาย มาตรการ แผนงาน และโครงการ หรือแผนงาน ปฏิบัติ (Action plan) ที่มีขั้นตอนและกลไกควบคุมให้แผนงานดำเนินไปได้ ซึ่งเป็นหลักการและแผนปฏิบัติให้ผู้บริหารใช้ดำเนินงาน ตั้งแต่เริ่มโครงการและดำเนินโครงการ ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมมีกลไกที่กำกับ กระบวนการและแผนงานการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม นักบริหารสามารถจะซึ่งทราบแนวคิดและแนว ดำเนินงานอย่างมีขั้นตอนดังกล่าวก่อนจึงนำไปตัดสินใจ

ข้อ 2.3 ท่านคิดว่าชุมชนให้ความร่วมมือ (การมีส่วนร่วม) ในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างไร

พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง คิดว่า ประชากรบางกลุ่มเริ่มสนใจและตระหนักการจัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แต่ในบางกลุ่มไม่สนใจการจัดการสิ่งแวดล้อมเพราะคิดว่าไม่ใช่ เรื่องสำคัญ เป็นสิ่งที่ไกลตัว ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อตนเองและชุมชน

ครูการศึกษานอกโรงเรียน คิดว่า ชุมชนมีความร่วมมือกันสร้างฝายชะลอน้ำ การปลูกป่าการลดตัดต้นไม้

สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คิดว่า ชุมชนยังขาดความร่วมมือในการจัดการสิ่งแวดล้อม เนื่องจากส่วนใหญ่ยังคิดว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องไม่สำคัญและไม่จำเป็นต้องให้ความร่วมมือกับชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 คิดว่า ปัจจุบันผู้นำชุมชนได้ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและ ทัศนคติให้ประชาชนในชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมผ่านช่องทางการประชาสัมพันธ์ของ หมู่บ้าน ได้แก่ การประชุมประจำเดือนจัดทุกวันที่ 7 ของเดือน (ยกเว้นวันอาทิตย์จะเลื่อนไปเป็นวันจันทร์ถัดไป) การแจ้งข่าวสารข้อมูลผ่านอาสาสมัครสาธารณสุข แจ้งลูกบ้านโดยตรง

จากการที่ผู้วิจัยมีส่วนร่วมสังเกตการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2562 (เวลา 09.00-12.00 น.) ณ ศาลาปิยะ หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ พบว่า ชนกลุ่มน้อยในพื้นที่เข้าร่วม จำนวนมากและมีความสนใจในการประชุมประจำเดือน พร้อมนี้ยังมีทหารเข้าร่วมสังเกตการณ์ เพื่อรับทราบ ประเด็นปัญหาในพื้นที่ มีการให้ข้อมูลข่าวสารด้านการประกอบอาชีพ สิทธิและสวัสดิการภาครัฐ โครงการด้าน เกษตรกรรม ทั้งนี้ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ได้เสนอแนะประโยชน์ของการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี เช่น การแนะนำว่าการเผาขยะในที่โล่งจะส่งผลกระทบต่อเกิดโรคมะเร็งในระยะเวลาได้ ไม่ว่าจะเป็น โรคมะเร็ง มะเร็ง การมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง และนำขยะเปียกมาทำปุ๋ยหรือทำก๊าซมีเทนในการหุงต้ม เป็นต้น พร้อมเชิญนายโกศล แสงทอง ประธานเครือข่ายรวมใจตามรอยพ่อและผู้วิจัย โดยประธานเครือข่ายรวมใจตาม รอยพ่อ และผู้วิจัยได้แนะนำตัวและนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยด้านการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อให้ชาวบ้าน ได้สัมภาษณ์และรับทราบความต้องการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย (ภาพที่ 4.3)



ภาพที่ 4.4 การประชุมประจำเดือนของหมู่ที่ 7 บ้านป่าเต็งใต้ เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2562 ณ ศาลาปิยะ

อดีตผู้นำทางจิตวิญญาณ คิดว่า ชุมชนยังไม่มีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดการสิ่งแวดล้อม เนื่องจากอาจขาดความรู้ความเข้าใจ ความสำคัญ และตระหนักถึงความสำคัญในการ จัดการสิ่งแวดล้อม

อาสาสมัครสาธารณสุขบ้านป่าเต็งใต้ คิดว่า ชุมชนมีความสนใจกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม และให้ความสำคัญในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมพอสมควรแต่ยังไม่เพียงพอต่อการปรับปรุงหรือเปลี่ยน พฤติกรรมในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนได้

ผู้นำทางจิตวิญญาณ คิดว่า คนในชุมชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ให้ความสำคัญในการ จัดการสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการมุ่งเน้นการลดใช้สารเคมีทางการเกษตร ร้อยละ 10 ไม่สนใจและให้ ความสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมหรือเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน และส่วนที่

เหลืออีกร้อยละ 10 ไม่สนใจไม่รับรู้รับทราบการจัดการสิ่งแวดล้อม คิดว่าเป็นเรื่องของหน่วยงานที่จะต้องดำเนินการ ไม่ใช่เรื่องที่ตนจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมแต่อย่างใด

ผู้นำเครือข่ายรวมใจตามรอยพ่อ คิดว่า การให้ความร่วมมือในการจัดการสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่เป็นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เช่น การพัฒนาหมู่บ้านในวันสำคัญ การปลูกพืชเพื่อเป็นอาหารเลี้ยงช้าง การปลูกต้นไม้ร่วมกันในวันสำคัญหรือเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน แต่ยังคงขาดการมีส่วนร่วมด้านความคิดริเริ่มวางแผนงาน จึงเห็นได้ว่าชุมชนชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่บ้านป่าเต็งไต้ยังคงให้ความร่วมมือ (มีส่วนร่วม) ในการจัดการสิ่งแวดล้อมค่อนข้างน้อย

สรุปว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่คิดว่าชุมชนบ้านป่าเต็งไต้ยังคงให้ความร่วมมือในการจัดการสิ่งแวดล้อมกับชุมชนน้อยมาก เนื่องจากขาดการสื่อสาร ความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก และขาดกิจกรรมร่วมกันในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง ชาวกะเหรี่ยงไม่มีโอกาสในการเข้าร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการ จึงส่งผลให้เกิดปัญหาต่อชุมชนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม เพราะขาดความร่วมมือ และให้ความสำคัญในกิจกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน แต่ภายหลังผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 บ้านป่าเต็งไต้) เพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสารข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการจัดการขยะมูลฝอยในเวทีของการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน

สอดคล้องกับ นัฐธา ทองช่วย (2557 , หน้า 217-330) ในงานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย คือ การขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางเทศบาลและแหล่งหรือ ช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เข้าถึงกลุ่มประชาชนที่เป็นไปอย่างสะดวกยังไม่ีมากนัก ประชาชนยังไม่มี ความเข้าใจในการบริหารจัดการมูลฝอยแบบครบวงจรอย่างแท้จริงว่ามีความสำคัญอย่างไรในการลดปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น การขาดการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญของการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรทำให้ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการร่วมทำ กิจกรรม และขาดการมีส่วนร่วมในการนำ เอาความรู้ไปใช้ประโยชน์แต่กลับทำให้เกิดความรู้ที่เน้นเรื่องของการนำเอาขยะมูลฝอยไปเพิ่มรายได้เท่านั้น

คำถามข้อที่ 3 ท่านมีความคิดอย่างไรต่อการจัดการสภาพสิ่งแวดล้อมที่ได้รับ

พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็งไต้ คิดว่า ประชากรบางกลุ่มเริ่มสนใจและตระหนักการจัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แต่ในบางกลุ่มไม่สนใจการจัดการสิ่งแวดล้อมเพราะคิดว่าไม่ใช่เรื่องสำคัญ เป็นสิ่งที่ไกลตัว ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อตนเองและชุมชน

ครูการศึกษาออกโรงเรียน คิดว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมบางส่วนเช่นการส่งเสริมการปลูกป่า การสร้างฝายชะลอน้ำส่งผลให้ชาวบ้านและกะเหรี่ยงที่อยู่ในพื้นที่ราบสูงมีน้ำใช้ตลอดปี ในการทำเกษตรกรรม นอกจากนี้ การรักษาสภาพแวดล้อม จะส่งผลดีต่อสภาพภูมิอากาศทำให้ฝนตกตามฤดูกาลอีกด้วย

สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คิดว่า หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเท่าที่ควร โดยเฉพาะด้านการจัดการน้ำเสีย ซึ่งหากปล่อยให้เกิดการปนเปื้อนของน้ำเสียจากมูลโคลงสู่แหล่งน้ำเป็นจำนวนมาก อาจทำให้ผู้ใช้ น้ำหรือสัตว์ป่าได้รับผลกระทบจากการบริโภคน้ำที่ไม่ได้คุณภาพ

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 คิดว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนอยู่ในช่วงเริ่มต้น ผลจากการให้ความรู้ สร้างความตระหนัก ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่ปรากฏผลเท่าใดนัก เช่น ร้อยละ 50 เริ่มเห็นผลลัพธ์ในการรณรงค์งดเผาขยะเน้นการขุดหลุมฝังกลบ คัดแยกขยะประเภทพลาสติก แก้ว กระดาษ ไม้ ฯลฯ ไปขาย จึงเป็นการริเริ่ม ดำเนินการลดขยะจากต้นทางในอนาคตมุ่งหวังให้หน่วยงานภาครัฐจัดสรรงบประมาณในการจัดการขยะ มีบ่อฝังกลบหรือเตาเผาที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อลดการเผาแบบไม่ถูกวิธี การเผาในที่โล่ง อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจ และสภาพแวดล้อม การเกิดฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM10 และ PM 2.5 ส่งผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาว

อดีตผู้นำทางจิตวิญญาณ คิดว่า ภาครัฐยังขาดการสื่อสาร การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการริเริ่ม วางแผนงานโครงการด้านสิ่งแวดล้อม การจัดสรรงบประมาณในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนน้อยมาก ไม่สอดคล้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ในอนาคตอาจส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนอย่างมาก

อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านป่าเต็งใต้ คิดว่า การเผาขยะไม่ส่งผลดีต่อชุมชน ต้องการให้หน่วยงานของรัฐให้ความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดการขยะของชุมชน เพื่อให้เกิดความตระหนักในการสร้างพฤติกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม อันจะส่งผลดีต่อชุมชนในอนาคต

ผู้นำทางจิตวิญญาณ คิดว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมที่เห็นเป็นรูปธรรมของชุมชน ได้แก่ การจัดทำบ้านต้นแบบหรือบ้านตัวอย่างในการลดใช้สารเคมีในชุมชน ซึ่งเน้นการทำเกษตรอินทรีย์ ไม่พึ่งพาสารเคมี

ผู้นำเครือข่ายรวมใจตามรอยพ่อ คิดว่า การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนยังไม่บังเกิดผลเท่าใดนัก เนื่องจากขาดการวางแผนอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดการด้านสุขภาพของมูลสัตว์ เพราะมีบางส่วนที่เก็บมาขาย ความสะอาดสวยงาม การทำไร่มุมนเวียน เป็นต้น การดำเนินการของประชาชนยังไม่เชื่อมโยงหรือทำข้อตกลงกับภาครัฐหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลหรือรับผิดชอบเท่าที่ควร ขาดการสื่อสารกัน ส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง ขยะส่วนมากนำเข้ามาจากคนที่มาบริจาค แต่มีหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงเอกชนบางแห่งสนับสนุนทุนทรัพย์หรือแนวคิดในการจัดการขยะได้บางส่วน

สรุปว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ผลการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนยังอยู่ในระดับเริ่มต้นเป็นส่วนใหญ่โดยเฉพาะการจัดการขยะมูลฝอย การจัดการน้ำเสีย แต่การจัดการสารเคมีทางการเกษตรเริ่มมีการดำเนินการได้ระดับหนึ่ง ซึ่งส่งผลให้การใช้สารเคมีทางการเกษตรลดลง เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจและหันมาเน้นการใช้สารอินทรีย์ในการเพาะปลูกมากขึ้น นอกจากนี้ยังส่งเสริมการจัดการแหล่งน้ำ การสร้างฝายชะลอน้ำ ส่งผลให้ชาวบ้านและกะเหรี่ยงที่อยู่ในพื้นที่ราบสูงมีน้ำใช้ตลอดปีในการทำเกษตรกรรม นอกจากนี้ การรักษาสภาพแวดล้อม จะส่งผลดีต่อสภาพภูมิอากาศทำให้ฝนตกตามฤดูกาลอีกด้วย

สอดคล้องกับแผนพัฒนาสี่ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็งในยุทธศาสตร์ที่ 5 : การพัฒนาด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เน้นการป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดการขยะในชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการผลิต การบริการ การบริโภค เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมนโยบายด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เน้นนโยบายการส่งเสริมและรณรงค์ให้ประชาชนเห็นคุณค่า หวงแหน ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนสร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวมในการรักษาสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้แหล่งน้ำและการอนุรักษ์สัตว์ป่า

คำถามข้อที่ 4 ท่านคิดว่าหน่วยงานภาครัฐควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการเพื่อจะรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนอย่างไรบ้าง

พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง คิดว่า หน่วยงานภาครัฐยังไม่มี การดำเนินการที่ต่อเนื่องและจริงจัง ควรเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความตระหนักต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพิ่มการประชาสัมพันธ์ รมรงค์ สร้างความรู้ความเข้าใจ เชิญชวนให้ประชาชนสนใจ และมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ครูการศึกษาออกโรงเรียน คิดว่า หน่วยงานภาครัฐทุกภาคส่วน ควรมาส่งเสริมให้เกิด ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม สนับสนุนงบประมาณในการเรียนรู้การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม มากยิ่งขึ้น

สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คิดว่า ภาครัฐควรถูกกำหนดข้อระเบียบกฎหมายที่เคร่งครัดในการลงโทษผู้กระทำผิด ที่มุ่งเน้นทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่บ้านป่าเต็งได้อย่างจริงจัง

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 คิดว่า องค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็งควรจัดหา หรือทำจุดทิ้งขยะที่เหมาะสม ชาวบ้านเกรงว่าจะกระทำความผิด หากมีการทิ้งขยะในจุดที่ภาครัฐไม่ได้กำหนดไว้ มีการลักลอบทิ้งขยะข้างถนนใกล้กับลำธารอาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำและก่อให้เกิดโรคได้หากมีการสะสมในปริมาณมากอาจส่งผลกระทบต่อสภาพลักษณะและการท่องเที่ยวและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่บ้านป่าเต็งได้ นอกจากนี้ยังมี ปัญหาเรื่องความหนาแน่นของประชากร การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ภาครัฐจึงควรวางแผนการจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจตามมาในอนาคต และควรมีการยกย่อง มอบรางวัลให้กับผู้ที่ เป็นต้นแบบในการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม หรือให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี เพื่อสร้างขวัญกำลังใจกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ส่งเสริมงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการมุ่งมั่นรักษา และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมของชุมชน

อดีตผู้นำทางจิตวิญญาณ คิดว่า ควรสนับสนุนงบประมาณ ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ ขาดการสานต่อกิจกรรมที่ดี ความเชื่อมโยงด้านการคิดริเริ่ม วางแผน เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับวิถีชีวิตของชุมชน

อาสาสมัครสาธารณสุขบ้านป่าเต็งใต้ คิดว่า ควรให้ความรู้สนับสนุนด้านการรักษา สภาพแวดล้อม การจัดการขยะ การจัดการคุณภาพน้ำ ให้ความรู้ และมีกิจกรรมร่วมถึงงบประมาณในการรณรงค์ด้านการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน ประชาชนมีความสนใจและต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของภาครัฐ

ผู้นำทางจิตวิญญาณ คิดว่า ภาครัฐต้องมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ความเข้าใจ และให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน

ผู้นำเครือข่ายรวมใจตามรอยพ่อ คิดว่า หน่วยงานภาครัฐที่มีอยู่ในชุมชนหลายหน่วยงาน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง โครงการพระราชดำริฯ ในพื้นที่ โครงการราษฎรบนที่ราบสูง อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ตำรวจ ทหาร ฯลฯ รวมไปถึงองค์กรชุมชนที่ดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เครือข่ายรวมใจตามรอยพ่อ ทุกหน่วยงานควรมีส่วนร่วมกันในการบูรณาการให้ความสำคัญต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้วยการนำหลักของการมีส่วนร่วมมาใช้ในการบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

สอดคล้องกับกิจกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีการจัดขึ้นในพื้นที่บ้านป่าเต็งใต้เพื่อฟื้นฟูสวัสดิการและคุณภาพชีวิตของประชาชนบนที่ราบสูง เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2562 นายกอบชัย บุญอรณะ ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี นายสุธี เล้าสุบิน ประเสริฐ นายอำเภอแก่งกระจาน นางสาวสุภาภรณ์ นันทสังข์ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนารัฐบาลบนพื้นที่สูงจังหวัดเพชรบุรี หน่วยงานราชการและประชาชน ร่วมงานมหกรรมตลาดนัด สวัสดิการ เครือข่ายสร้างสรรค์ แบ่งปันความรู้ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็งอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี นายกอบชัย บุญอรณะ ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรีได้เปิดเผยว่าสวัสดิการสังคมพื้นฐานทำให้ชาวบ้านได้รับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ช่วยให้เข้าถึงการส่งเสริมสวัสดิการอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างคณะกรรมการที่มาจากภาคประชาชนให้เข้ามามีบทบาทในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับชุมชนของตนเอง เข้าถึงปัญหาของคนในชุมชนได้ อย่างแท้จริง สามารถพูดคุย ร่วมกันค้นหาแนวทางในการแก้ไขได้อย่างใกล้ชิดนับว่าเป็นสิ่งที่น่ายินดีอย่างยิ่ง การจัดตลาดนัดสวัสดิการช่วยให้เห็นการแลกเปลี่ยนที่จะเป็นแบบอย่างให้ชุมชนอื่นต่อไป สำหรับการจัดสวัสดิการสังคมชุมชนบนพื้นที่สูงป่าเต็ง มีการออมบุญวันละ 1 บาท ร่วมฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมอาชีพ งานการตลาด การท่องเที่ยวชุมชน งานกองทุนขยะ และกลุ่มงานพลังงานทดแทน ซึ่งเชื่อมโยงการจัดสวัสดิการ สังคมในด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา ที่อยู่อาศัย การมีงานทำและการมีรายได้ ด้านนันทนาการ ด้านกระบวนการยุติธรรม และด้านบริการสังคมอีกทั้งยังมี หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นที่ปรึกษา และช่วยส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมด้านการจัดสวัสดิการสังคม และคาดหวังว่าตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จะเป็นพื้นที่ต้นแบบในการบริหารจัดการด้านสวัสดิการสังคมที่หลากหลายตรงตามความต้องการของชุมชน นอกจากนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรียังส่งเสริมการเลี้ยงปลาและร่วมปล่อยปลาในบึงสาธารณะประโยชน์ ส่งเสริมทุกภารกิจภายใต้รูปแบบการบูรณาการร่วมตามโครงการพัฒนาและส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมบนพื้นที่สูงของศูนย์พัฒนารัฐบาลบนพื้นที่สูงจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งคาดหวังว่า ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ภาพที่ 4.4) (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์ ,2562)



ภาพที่ 4.5 กิจกรรมโครงการพัฒนาและส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมบนพื้นที่สูง

จากการทบทวนวรรณกรรมในประเด็นบทบาทของภาครัฐต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน มีความสอดคล้องและเป็นไปตามแนวคิดการมีส่วนร่วมการจัดการสิ่งแวดล้อมในงานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมของ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุม

พิสัย จังหวัดมหาสารคาม ทศพัทธ์ ไบปอด 2557 (อ้างถึง โกวิทย์ พวงงาม, 2541, หน้า 62) กล่าวว่า ถึงแม้ว่าทุกหน่วยงานจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมแล้วก็ตาม แต่การมีส่วนร่วมจะประสบผลสำเร็จก็ต่อเมื่อประชาชนมีจิตสำนึกและต้องการทำประโยชน์ต่อส่วนรวมและภาครัฐจะต้องสร้างกลไกหรือกระบวนการให้ ประชาชนหรือชุมชนได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง เพื่อให้ประชาชนในแต่ละชุมชน ได้มีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนของตนเอง ในทางปฏิบัติ ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนมักออกมาในรูปของการโน้มน้าวชักชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทำงานกับภาครัฐโดยช่วยคิด ช่วยออกแรงช่วยบริจาคสมทบกับภาครัฐ ช่วยมาประชุมให้ ข้อคิดเห็น และให้ข้อมูลต่างๆ เป็นต้น แต่ในส่วนของขั้นตอนการตัดสินใจดำเนินการและการใช้งบประมาณ เพื่อดำเนินการส่วนมากมักตกอยู่ที่อำนาจของภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ (ซึ่งลักษณะดังกล่าวไม่ใช่แนวคิดของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ดังนั้น จะเห็นได้ การแก้ไขปัญหาของชุมชนจึงยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรตามแนวทางการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้ รวมไปถึงปัญหาเรื่องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมก็ยังคงไม่ได้รับการแก้ไขในรูปแบบของการมีส่วนร่วมด้วยนั่นเอง

คำถามข้อที่ 5 ท่านคิดว่าชุมชนและภาครัฐสามารถร่วมมือกันในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนได้หรือไม่ และมีแนวทางการร่วมมือกันได้อย่างไร

พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง คิดว่า ชุมชนและภาครัฐสามารถบูรณาการแก้ไขปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกันได้อย่างเป็นระบบ ด้วยการสนับสนุนความรู้ และงบประมาณในการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่าเต็งได้ร่วมกัน

ครูการศึกษาออกโรงเรียน คิดว่า คิดว่า ร่วมมือกันในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนได้ โดยหน่วยงานภาครัฐต้องสนับสนุนเรื่ององค์ความรู้ และงบประมาณในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คิดว่า ภาครัฐและชุมชนร่วมมือกันในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนได้ โดยชุมชนจะต้องแสดงเจตนารมณ์ที่มุ่งมั่นในการสร้างความร่วมมือกับภาครัฐ ประชุมหารือ/เสนอแนะ ประเด็นปัญหาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกัน เน้นรูปแบบการปฏิบัติที่เป็นไปได้มีความจริงจัง ตั้งใจ รับผิดชอบและร่วมกันแก้ไขปัญหาระหว่างการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อผลลัพธ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 คิดว่า ชุมชนกับภาครัฐควรร่วมมือ รับฟังความคิดเห็นแก้ไขปัญหาาร่วมกันในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของพื้นที่ ได้แก่ ปัญหาการจัดการขยะ ยอมรับซึ่งกันและกัน แนะนำความรู้ใหม่ๆ การแต่งตั้งคณะทำงานที่ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการฯ อย่างเท่าเทียมกัน ภายใต้กฎระเบียบ ความตระหนัก และจิตสำนึกที่ดีในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างแท้จริง ขณะนี้ปัญหาสำคัญในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านป่าเต็งได้ คือ การขาดที่ทิ้งขยะ ประชาชนในพื้นที่ไม่ทราบว่าให้นำขยะที่หลีกเลี่ยงการคัดแยกไปรวบรวมไว้ที่ใด ซึ่งหากมีจุดรวบรวมทิ้งขยะได้ จะทำให้การจัดการขยะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และควรมีการจัดการประชาสัมพันธ์รวมถึงสถานที่จัดเก็บต้องถูกสุขลักษณะ โดยสภาพพื้นที่ตั้งของบ้านป่าเต็งได้มีความเหมาะสมในการเป็นจุดรวบรวมขยะจากหมู่บ้านอื่นๆ ในพื้นที่ตำบลป่าเต็ง เนื่องจากบ้านป่าเต็งได้อยู่ไม่ไกลจากองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง และตั้งอยู่ตรงกลางซึ่งพื้นที่หมู่บ้านอื่นๆ สามารถรวบรวมและนำมาทิ้งที่จุดกำจัดหรือรับขยะไว้ที่บ้านป่าเต็งได้ มีความประสงค์ให้ภาครัฐเข้ามาสนับสนุนและสร้างความร่วมมือกับชุมชน รับทราบปัญหา และแนวทางการวางแผนงาน การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ และติดตาม

ประเมินผล รวมถึงการรับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างครบวงจร เพื่อประโยชน์ของชุมชน และสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นในพื้นที่ป่าเต็ง

อดีตผู้นำทางจิตวิญญาณ คิดว่า ชุมชนและภาครัฐร่วมกันในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนได้ ด้วยการสร้างความร่วมมือ ให้ความรู้ และสนับสนุนงบประมาณในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน มีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับภาครัฐเสมอ โดยจะต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เริ่มต้นเพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มโครงการที่จะก่อประโยชน์ให้กับชุมชนในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านป่าเต็งใต้ คิดว่า ได้ภาครัฐควรให้ความรู้สนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมที่ชุมชนสามารถร่วมดำเนินการได้ เช่น การคัดแยกขยะ ออมเงิน กิจกรรมขยะแลกไข่ สังคมปลอดถัง เพื่อให้ชาวบ้านป่าเต็งใต้ มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว เพื่อชาวบ้านจะได้มีกำลังใจ และอยากเข้าร่วมกิจกรรมด้วย

ผู้นำทางจิตวิญญาณ คิดว่า สามารถร่วมกันระหว่างภาครัฐและชุมชนและควรสนับสนุนงบประมาณและสร้างความร่วมมือในการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

ผู้นำเครือข่ายรวมใจตามรอยพ่อ คิดว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนชาวกะเหรี่ยง โดยใช้แนวทางด้านวัฒนธรรมคงไม่ได้แล้ว เนื่องจากมีการกลืนกินของสังคมใหม่ การร่วมกันระหว่างภาครัฐและชุมชนสามารถทำได้โดยการบูรณาการในการจัดการสิ่งแวดล้อมและต้องร่วมกันดำเนินการทั้งตำบลป่าเต็งใต้ไม่เพียงหมู่ 6 บ้านป่าเต็งใต้เท่านั้น ซึ่งแนวทางการร่วมกันในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน ควรดำเนินการดังนี้

1. มีหน่วยงานหลัก (เจ้าภาพ) อาจเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหรือทำคำสั่งในระดับตำบลแต่งตั้งคณะทำงานฯ มีคำสั่งเชิญส่วนราชการ องค์กรชุมชน ผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เข้าร่วมชี้แจงวัตถุประสงค์ และดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานด้านสิ่งแวดล้อมระดับตำบล
2. จัดให้มีการประชุมคณะทำงานตามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมฯ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
3. จัดทำแผนงาน โครงการ งบประมาณ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยจัดสรรจากงบประมาณของจังหวัด เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของโครงการ
4. ให้คณะทำงานจัดทำแผนงานโครงการเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ได้แก่
 - 4.1 การจัดทำข้อมูล (Big data)
 - 4.2 การวางแผน (Planning)
 - 4.3 การปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้ (Action plan)
 - 4.4 การสรุปผลและประเมินผล (Conclusion and evaluation)
 - 4.5 การรายงานผล (Reporting)
5. ดำเนินการตามแผนงานโครงการ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน และจัดทำผลการดำเนินงานเพื่อรายงานให้ประชาชนทราบเป็นระยะตลอดห่วงการดำเนินงาน

6. กำหนดตัวชี้วัดให้ครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดแผนงาน ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

7. รายงานผลการดำเนินการให้เกิดรูปแบบ (Model) หรือรูปแบบการดำเนินงาน เพื่อกำหนดเป็นนโยบายต่อไป

ข้อสังเกต : จังหวัดเพชรบุรีกำหนดยุทธศาสตร์และให้ตำบลป่าเต็งเป็นรูปแบบในการดำเนินงาน หรืออาจมีศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเพชรบุรี เป็นเจ้าภาพ เนื่องจากมีบทบาทภารกิจในการรับเรื่องร้องเรียน และการดำเนินการเชิงรุก ไม่ควรเน้นเพียงการประชาสัมพันธ์เพียงอย่างเดียว (ซึ่งไม่บ่อยครั้ง นานๆ ลงมาประชาสัมพันธ์) หากชุมชนประสงค์ให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการสิ่งใด จะได้มีหน่วยงานหลักในการประสาน หรือคณะทำงานในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ควรเป็นระดับตำบลเนื่องจากปัจจุบันตำบลป่าเต็งมีเทคโนโลยีและนวัตกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม (การจัดการขยะมูลฝอย) ที่มีประสิทธิภาพ ลงทุนไม่มากนัก สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนอยู่แล้ว

สรุป จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานเครือข่ายและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในพื้นที่ หมู่ที่ 6 ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย (1) ปัญหาสิทธิที่ดินทำกิน (2) การบุกรุกพื้นที่ป่า (3) น้ำแล้ง (4) การจัดการขยะ (5) ของเสียจากการประกอบอาชีพ ซึ่งชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) มีการจัดการในบางส่วน แต่ยังคงต้องการให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชน เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงสอดคล้องกับวิถีชีวิต รวมถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกิดประสิทธิภาพสูงสุดอันจะนำไปสู่การกำหนดรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในพื้นที่ป่าเต็ง ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงแสน อันเป็นต้นน้ำป่าแม่และอุทยานแห่งชาติ จึงมีความสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะประเด็นการจัดการขยะ ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาประเด็นการให้ข้อมูลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ปัญหาที่ผู้วิจัยต้องการการจัดการขยะในพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง และขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมระหว่างชนกลุ่มน้อยและหน่วยงานภาครัฐ จึงสนใจศึกษาประเด็นการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ในส่วนของการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในพื้นที่หมู่ที่ 6 ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี เป็นสำคัญ โดยสรุปประเด็นสำคัญของการตอบแบบสอบถามเชิงลึก (In-depth Interview) ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ที่	หัวข้อ	รายละเอียด
1	สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนเป็นอย่างไร	1. ปัญหาสิทธิที่ดินทำกิน 2. บุกรุกพื้นที่ป่า 3. น้ำแล้ง (ไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค)

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ที่	หัวข้อ	รายละเอียด
		4. การจัดการขยะ (ขยะทั่วไป) 5. ของเสียจากการประกอบอาชีพ (มูลวัว)
2	การประกอบอาชีพของชุมชน	1. เลี้ยงโคนม (สหกรณ์โคนม ไทย-เดนมาร์ค) 2. เกษตรแบบผสมผสาน 3. รับจ้าง บริษัท โดล ไทยแลนด์ จำกัด ผลิตสับปรด
2.1	แนวคิดด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน	ในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ควรสนับสนุนแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม มีการกำหนดตัวชี้วัด เป้าหมายของโครงการที่สะท้อนผลลัพธ์ที่แท้จริง เพื่อส่งเสริมให้กิจกรรมสำคัญของชุมชน เช่นกลุ่มศูนย์เรียนรู้ ธนาคารต้นไม้ หมู่ 9 พร้อมทั้งเสนอแนวคิดให้โรงเรียนเป็นประธานโครงการธนาคารต้นไม้ โครงการออมบุญวันละบาท สร้างรายได้ให้กับนักเรียนในการนำขยะมาแลกเป็นเงินและส่วนที่เหลือสามารถนำไปสทบทุน ต่อยอด พัฒนาหมู่บ้านป่าเต็งใต้ต่อไป
2.2	ท่านคิดว่าชุมชนให้ความร่วมมือ (การมีส่วนร่วม)	ไม่มีการสำรวจความต้องการของชุมชน แต่ให้ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมพอสมควร ทั้งนี้ นโยบายและโครงการไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) จึงต้องการให้กำหนดนโยบาย และแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม
3	ท่านคิดว่าผลจากการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเป็นอย่างไร	ยังไม่เหมาะสม เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงยังขาดความรู้ความเข้าใจการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น ยังคงเผาขยะ ไม่คัดแยกขยะ ไม่รู้ว่าจะจัดการขยะที่เก็บรวบรวมไว้อย่างไร การประชาสัมพันธ์ของส่วนราชการยังไม่เข้าถึงประชาชนในพื้นที่เป็นต้น
4	ท่านคิดว่าหน่วยงานภาครัฐควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการเพื่อจะรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนอย่างไรบ้าง	ควรจะต้องเข้ามาให้ความรู้ความเข้าใจและสอบถามความต้องการของชาวบ้าน เพื่อจัดทำโครงการหรือสนับสนุนช่วยเหลือโครงการที่มีอยู่เดิมให้สามารถดำเนินการต่อไป
5	ท่านคิดว่าชุมชนและภาครัฐสามารถร่วมมือกันในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนได้หรือไม่และมีแนวทางการร่วมมือกันได้อย่างไร	ดำเนินการร่วมกันได้บ้าง เนื่องจากยังคงมีความขัดแย้งกัน แต่หากหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญและมีบทบาทร่วมกันในการพัฒนาโครงการด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน รวมทั้งควรส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมหรือโครงการใหม่ๆ ต่อไป

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

● ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 181 คน ผลการศึกษามีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4-3 ถึง ตารางที่ 4-7 สรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

เพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 54.1 และเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 45.9

อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 16-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.7 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.6 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 46-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.2 และอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.5 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 37.0 รองลงมาคือระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 32.6 รองลงมา คือศึกษาในระดับประถมศึกษามาคิดเป็นร้อยละ 20.5 มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. ร้อยละ 12.2 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 11 ปริญญาตรีร้อยละ 2.2 กำลังศึกษาร้อยละ 4.4 กลุ่มตัวอย่างระดับการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือ ปวส. คิดเป็นร้อยละ 0.6 ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานหรือค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว / รับจ้าง / บริการ คิดเป็นร้อยละ 46.4 รองลงมาไม่ได้ประกอบอาชีพ (พ่อบ้าน แม่บ้าน ผู้สูงอายุ และกำลังศึกษา) ร้อยละ 38.7อาชีพเพาะปลูก ทำนา ทำไร่ ทำสวนเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 12.2 รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 2.2 และลูกจ้างบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ตามลำดับ

รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (บาท / เดือน) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ในครัวเรือนต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 65.2 มีรายได้ในครัวเรือน 5,001-10,000 บาท ต่อเดือนคิดเป็นร้อยละ 30.4 มีรายได้ครัวเรือนต่อเดือน 10,000-20,000 บาท คิดเป็น ร้อยละ 3.9 และกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ในครัวเรือนต่อเดือน 30,001 บาทขึ้นไปคิดเป็น ร้อยละ 0.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	83	45.9
หญิง	98	54.1
รวม	181	100

ตารางที่ 4.4 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
16-30 ปี	70	38.7
31-45 ปี	59	32.6
46-60 ปี	33	18.2
61 ปีขึ้นไป	19	10.5
รวม	181	100

ตารางที่ 4.5 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	67	37.0
ประถมศึกษา	59	32.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	20	11.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	22	12.2
อนุปริญญา / ปวส.	1	0.6
ปริญญาตรี	4	2.2
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.6
อื่น ๆ... กำลังศึกษา	8	4.4
รวม	181	100

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพาะปลูก ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์	22	12.2
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	4	2.2
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/ รับจ้าง /บริการ	84	46.4
ลูกจ้างบริษัทเอกชน	1	0.6
ไม่ได้ประกอบอาชีพ (พ่อบ้าน , แม่บ้าน , คนสูงอายุ , กำลังศึกษา)	70	38.7
รวม	181	100

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ในครัวเรือนต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	118	65.2
5,001-10,000 บาท	55	30.4
10,001-20,000บาท	7	3.9
20,001-30,000 บาท	0	0.0
มากกว่า 30,001บาท	1	0.6
รวม	181	100

- ปัจจัยกระตุ้นที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย

ในการศึกษาปัจจัยกระตุ้นของกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในประเด็นการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอย พฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอย ของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในพื้นที่ หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอ แก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องขยะมูลฝอยอยู่ในเกณฑ์ มากดังตารางที่ 4.8 สรุปดังนี้

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยในระดับมากที่สุด ได้แก่

ข้อ 1 ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษวัสดุถุงพลาสติก มูลสัตว์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความเห็นต่อประเด็นความเข้าใจเรื่องนิยามของขยะมูลฝอยในระดับ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.502 อยู่ในลำดับที่ 1

ข้อ 2 ขยะมูลฝอยจำแนกออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ขยะมูลฝอยทั่วไป ขยะมูลฝอยอินทรีย์ ขยะ มูลฝอยอุตสาหกรรม และขยะมูลฝอยอันตรายหรือขยะมูลฝอยติดเชื้อ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ ความเห็นต่อประเด็นความเข้าใจเรื่องนิยามของขยะมูลฝอย ระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.67 และ ค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.595 อยู่ในลำดับที่ 2

ข้อ 3 ขยะมูลฝอยทั่วไป เป็นขยะมูลฝอยที่ไม่ย่อยสลาย และไม่ทำให้เกิดกลิ่นเน่าเหม็น เช่น แก้ว ขวดพลาสติก ยางกระดาษ เป็นต้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความเห็นต่อประเด็น ความเข้าใจเรื่องนิยามของขยะมูลฝอย ระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.720 อยู่ในลำดับที่ 3

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยในระดับมาก ได้แก่

ข้อ 4 ขยะมูลฝอยอินทรีย์ เป็นขยะที่ย่อยสลายง่ายและมีกลิ่นเน่าเหม็น เช่น เศษผัก เศษผลไม้ เศษอาหาร มูลสัตว์ เป็นต้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความเห็นต่อประเด็นความเข้าใจ เรื่องนิยามของขยะมูลฝอยอินทรีย์ในระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.746

ข้อ 5 ขยะมูลคร้วเรือน ส่วนใหญ่เกิดจากการอุปโภคและบริโภค เช่น เศษอาหาร ขวดแก้ว พลาสติก กระดาษ เป็นต้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความเห็นต่อประเด็นความเข้าใจประเภทของ ขยะคร้วเรือนในระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.659

ข้อ 6 แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย หลอดไฟ กระป๋องสี เป็นขยะอันตรายขยะมูลฝอย ผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความเห็นต่อประเด็นความเข้าใจเรื่องขยะอันตรายในระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.712

ข้อ 7 การจัดการขยะที่ดีที่สุด คือ การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีตั้งแต่แหล่งเริ่มต้น ผู้ตอบ ส่วนใหญ่ให้ความเห็นต่อประเด็นการจัดการขยะโดยการคัดแยกขยะ ในระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.17 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.610

ข้อ 8 การใช้ซ้ำ (Reuse) เป็นวิธีการบริหารจัดการขยะด้วยการใช้ประโยชน์จากเศษวัสดุผ่านการ ใช้แล้ว และนำกลับมาใช้ใหม่อย่างรู้คุณค่า ผู้ตอบส่วนใหญ่มีความเข้าใจการจัดการขยะโดยการ ใช้ซ้ำ ใน ระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.79 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.641

กลุ่มตัวอย่างมีความเรื่องจัดการขยะมูลฝอยในระดับปานกลาง ได้แก่

ข้อ 9 การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ/ท้องถิ่นเท่านั้นผู้ตอบส่วนใหญ่มีความเข้าใจการแก้ไขปัญหาขยะชุมชนของภาครัฐ ในระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.662

ข้อ 10 การจัดการขยะด้วยการเผาเป็นวิธีที่ง่ายและไม่ก่อให้เกิดมลพิษ ผู้ตอบส่วนใหญ่มีความเข้าใจยังคงเข้าว่าการเผาขยะเป็นวิธีที่ง่ายและไม่เกิดมลพิษในระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.916

ตารางที่ 4.8 ระดับความรู้เรื่องขยะมูลฝอย (n=181)

ประเด็นคำถาม	ระดับความรู้ความเข้าใจ					\bar{X} /(S.D.)	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1.ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษวัสดุ ถูพลาสติก มูลสัตว์	143 (79)	32 (17.7)	6 (3.3)	0	0	4.76 (0.502)	มากที่สุด (1)
2.ขยะมูลฝอยจำแนกออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ขยะมูลฝอยทั่วไป ขยะมูลฝอยอินทรีย์ ขยะมูลฝอยอุตสาหกรรม และขยะมูลฝอยอันตราย หรือขยะมูลฝอยติดเชื้อ	132 (72.9)	41 (22.7)	6 (3.3)	2 (1.1)	0	4.67 (0.595)	มากที่สุด (2)
3.ขยะมูลฝอยทั่วไป เป็นขยะมูลฝอยที่ไม่ย่อยสลายและไม่ทำให้เกิดกลิ่นเหม็น เช่น แก้ว ขวดพลาสติก ยางกระดาษ เป็นต้น	107 (59.1)	64 (35.4)	3 (1.7)	7 (3.9)	0	4.50 (0.720)	มากที่สุด (3)
4.ขยะมูลฝอยอินทรีย์ เป็นขยะที่ย่อยสลายง่ายและมีกลิ่นเหม็น เช่น เศษผัก เศษผลไม้ เศษอาหาร มูลสัตว์ เป็นต้น	73 (40.3)	94 (51.9)	5 (2.8)	9 (5)	0	4.28 (0.746)	มากที่สุด (4)

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ระดับความรู้ความเข้าใจ					\bar{x} / (S.D.)	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
5.ขยะมูลครว้เรือน ส่วนใหญ่เกิดจากการอุปโภคและบริโภค เช่น เศษอาหาร ขวดแก้ว พลาสติก กระดาษ เป็นต้น	60 (33.1)	108 (59.7)	8 (4.4)	5 (2.8)	0	4.23 (0.659)	มาก (6)
6. แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย หลอดไฟ กระป๋องสี เป็นขยะอันตราย	67 (37)	96 (53)	14 (7.7)	3 (1.7)	1 (0.6)	4.24 (0.712)	มาก (5)
7.การจัดการขยะที่ดีที่สุด คือ การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีตั้งแต่แหล่งเริ่มต้น	51 (28.2)	109 (60.2)	21 (11.6)	0	0	4.17 (0.610)	มาก (7)
8.การใช้ซ้ำ (Reuse) เป็นวิธีการบริหารจัดการขยะด้วยการใช้ประโยชน์จากเศษวัสดุผ่านการใช้แล้วและนำกลับมาใช้ใหม่อย่างรู้คุณค่า	22 (12.2)	99 (54.7)	60 (33.1)	0	0	3.79 (0.641)	มาก (8)
9.การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ/ท้องถิ่นเท่านั้น	8 (4.4)	64 (35.4)	99 (54.7)	10 (5.5)	0	3.39 (0.662)	ปานกลาง (9)
10.การจัดการขยะด้วยการเผาเป็นวิธีที่ง่ายและไม่ก่อให้เกิดมลพิษ	10 (5.5)	46 (25.4)	63 (34.8)	61 (33.7)	1 (0.6)	3.02 (0.916)	ปานกลาง (10)

ความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตระหนักในการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยในระดับมาก ดังตารางที่ 4-9 สรุปดังนี้

กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในระดับมากที่สุด ในประเด็นเชิงบวก ได้แก่

ข้อ 2 การทิ้งขยะไม่เลือกที่มีผลทำให้สิ่งแวดล้อมแอ่ง ผู้ตอบส่วนใหญ่ให้ตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอยในประเด็นดังกล่าวสูงที่สุด ในระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.83 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.402

ข้อ 1 การทิ้งขยะไม่เลือกที่แสดงว่าไม่รับผิดชอบ ผู้ตอบส่วนใหญ่ให้คะแนนในการจัดการขยะมูลฝอยในประเด็นดังกล่าว ในระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.77 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.737

ข้อ 3 รู้สึกว่าคนทิ้งขยะในเขตบ้านท่านเป็นคนไม่ดี ผู้ตอบส่วนใหญ่ให้คะแนนในการจัดการขยะมูลฝอยในประเด็นดังกล่าว ในระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.74 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.452

ข้อ 4 การคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ของชาวบ้าน ผู้ตอบส่วนใหญ่ให้คะแนนในการจัดการขยะมูลฝอยในประเด็นดังกล่าว ในระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.38 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.653

ข้อ 5 ควรทำการแยกขยะที่บ้านก่อนทิ้ง ผู้ตอบส่วนใหญ่ให้คะแนนในการจัดการขยะมูลฝอยในประเด็นดังกล่าว ในระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.19 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.633

ข้อ 8 ควรร่วมกิจกรรมในการจัดการขยะ ผู้ตอบส่วนใหญ่ให้คะแนนในการจัดการขยะมูลฝอยในประเด็นดังกล่าว ในระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.08 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.465

ข้อ 7 ควรชวนให้คนในบ้านและเพื่อนบ้านร่วมกันคัดแยก และกำจัดขยะอย่างถูกวิธี ผู้ตอบส่วนใหญ่ให้คะแนนในการจัดการขยะมูลฝอยในประเด็นดังกล่าว ในระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.03 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.488

ข้อ 9 ควรสอนให้ลูกหลานร่วมกันกำจัดขยะ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้คะแนนในการจัดการขยะมูลฝอยในประเด็นดังกล่าว ในระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.94 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.828

อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอยในส่วนของการจัดการขยะมูลฝอย ในข้อ 6 คัดแยกขยะเปลืองเวลาปล่อยทิ้งตามธรรมชาติดีกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยและเห็นว่าควรมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ในระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.15 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.703

สำหรับการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ในข้อ 10 รัฐบาลควรช่วยจ่ายเงินในการกำจัดขยะ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยปานกลางถึงเห็นด้วยน้อยในประเด็นดังกล่าว ในระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.93 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.841

ตารางที่ 4.9 ความตระหนักในการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอย (n=181)

	ความตระหนักในการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอย					\bar{x}	S.D.	แปลผล
	(จำนวนคน/ร้อยละ)							
ประเด็นคำถาม	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วย	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	ไม่เห็นด้วย			
1.การทิ้งขยะไม่เลือกที่แสดงว่าไม่รับผิดชอบ	157 (86.7)	18 (9.9)	0	1 (0.6)	5 (2.8)	3.77	0.737	เห็นด้วยมากที่สุด (2)

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

	ความตระหนักในการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอย (จำนวนคน/ร้อยละ)					\bar{x}	S.D.	แปลผล
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็นด้วย ปาน กลาง	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย			
ประเด็นคำถาม								
2.การทิ้งขยะไม่ เลือกที่มีผลทำ ให้สิ่งแวดล้อม แย่ลง	153 (84.5)	26 (14.4)	2 (1.1)	0	0	3.83	0.402	เห็นด้วย มากที่สุด (1)
3. รู้สึกว่าคนทิ้ง ขยะในเขตบ้าน ท่านเป็นคนไม่ดี	135 (74.6)	45 (24.9)	1 (0.6)	0	0	3.74	0.452	เห็นด้วย มากที่สุด (3)
4.การคัดแยก ขยะเป็นหน้าที่ ของชาวบ้าน	83 (45.9)	86 (47.5)	11 (6.1)	0	1 (0.6)	3.38	0.653	เห็นด้วย มาก (4)
5.ควรทำการ แยกขยะที่บ้าน ก่อนทิ้ง	56 (30.9)	105 (58)	19 (10.5)	1 (0.6)	0	3.19	0.633	เห็นด้วย มาก (5)
6.คัดแยกขยะ เปลืองเวลา ปล่อยทิ้งตาม ธรรมชาติดีกว่า	3 (1.7)	5 (2.8)	0	0	173 (95.6)	0.15	0.703	ไม่เห็นด้วย (10)
7.ควรชวนให้ คนในบ้านและ เพื่อนบ้าน ร่วมกันคัดแยก และกำจัดขยะ อย่างถูกวิธี	24 (13.3)	138 (76.2)	19 (10.5)	0	0	3.03	0.488	เห็นด้วย มาก (7)
8. ควรร่วม กิจกรรมในการ จัดการขยะ	27 (14.9)	141 (77.9)	13 (7.2)	0	0	3.08	0.465	เห็นด้วย มาก (6)

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

	ความตระหนักในการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอย (จำนวนคน/ร้อยละ)					\bar{x}	S.D.	แปลผล
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็นด้วย ปาน กลาง	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย			
ประเด็นคำถาม								
9.ควรสอนให้ ลูกหลาร่วมกัน กำจัดขยะ	52 (28.7)	72 (39.8)	52 (28.7)	5 (2.8)	0	2.94	0.828	เห็นด้วย มาก (8)
10.รัฐบาลควร ช่วยจ่ายเงินใน การกำจัดขยะ	5 (2.8)	41 (22.7)	74 (40.9)	59 (32.6)	2 (1.1)	1.93	0.841	เห็นด้วย ปานกลาง (9)

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) พื้นที่หมู่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมใน 5 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมริเริ่ม การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมดำเนินการ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังตารางที่ 4-10 สรุปรายละเอียดดังนี้

4.3.1 การมีส่วนร่วมริเริ่ม

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมริเริ่มของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คนด้วยคำถามจำนวน 2 ข้อ ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังตารางที่ 4-9 โดยสรุปดังนี้

ข้อ 1 “ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุการเกิดขยะมูลฝอย” ผู้ตอบส่วนใหญ่ตอบว่า มีส่วนร่วมบางครั้ง ร้อยละ 85.2 รองลงมามีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 9.4 มีส่วนร่วมทุกครั้งร้อยละ 2.8 ไม่มีส่วนร่วมร้อยละ 2.2 ด้วยระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.13 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.460

ข้อ 2 “ร่วมในการเสนอความต้องการด้านการจัดการขยะมูลฝอย” ผู้ตอบส่วนใหญ่ตอบว่ามีส่วนร่วมบางครั้ง ร้อยละ 79.6 รองลงมามีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 6.1 มีส่วนร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 1.1 ไม่มีส่วนร่วมร้อยละ 13.3 ด้วยระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.95 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.486

4.3.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผน

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คนด้วยคำถามจำนวน 3 ข้อ ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังตารางที่ 4-9 โดยสรุปดังนี้

ข้อ 3 “ร่วมในการวางแผนกิจกรรมด้านการจัดการขยะมูลฝอย” ผู้ตอบส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 83.4 รองลงมา มีส่วนร่วมบางครั้ง ร้อยละ 11.6 มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 6.1 มีส่วนร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 1.1 ด้วยระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.22 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.543

ข้อ 4 “ร่วมในการสร้างรูปแบบและวิธีการจัดการขยะมูลฝอย” ผู้ตอบส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 86.2 รองลงมา มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 8.8 มีส่วนร่วมบางครั้ง ร้อยละ 4.4 มีส่วนร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 0.6 ด้วยระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.24 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.627

ข้อ 5 “ร่วมเป็นกรรมการหรือคณะทำงานการวางแผนการจัดการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย” ผู้ตอบส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 87.8 รองลงมา มีส่วนร่วมบางครั้ง ร้อยละ 8.3 มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 2.8 มีส่วนร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 1.1 ด้วยระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.17 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.515

4.3.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คนด้วยคำถามจำนวน 4 ข้อ ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.9 โดยสรุปดังนี้

ข้อ 6 “ร่วมในการปฏิบัติงานตามนโยบายแผนงานกิจกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย” ผู้ตอบส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 81.2 รองลงมา มีส่วนร่วมบางครั้ง ร้อยละ 11.6 มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 5.5 มีส่วนร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 1.7 ด้วยระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.28 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.642

ข้อ 7 “ร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย” ผู้ตอบส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 81.2 รองลงมา มีส่วนร่วมบางครั้ง ร้อยละ 10.5 มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 7.2 มีส่วนร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 1.1 ด้วยระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.28 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.644

ข้อ 8 “ร่วมโดยการชักชวนผู้อื่นมาเข้าร่วมหรือช่วยกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน” ผู้ตอบส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 80.1 รองลงมา มีส่วนร่วมบางครั้ง ร้อยละ 12.7 มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 3.9 มีส่วนร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 3.3 ด้วยระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.30 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.700

ข้อ 9 “ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ/เจ้าหน้าที่องค์กรส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอย” ผู้ตอบส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 84.0 รองลงมา มีส่วนร่วมบางครั้ง ร้อยละ 7.2 มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 5.5 มีส่วนร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 3.3 ด้วยระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.28 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.717

4.3.4 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินการ

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน ด้วยคำถามจำนวน 3 ข้อ ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังตารางที่ 4-9 โดยสรุปดังนี้

ข้อ 10 “ร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมนำขยะมูลฝอยครัวเรือนไปแลกเปลี่ยน เช่น ธนาคารขยะ เป็นต้น” ผู้ตอบส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 90.1 รองลงมา มีส่วนร่วมบางครั้ง

ร้อยละ 12.2 มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 6.6 มีส่วนร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 1.7 ด้วยระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.14 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.485

ข้อ 11 “ร่วมโดยการชักชวนผู้อื่นมาเข้าร่วมหรือช่วยกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน” ผู้ตอบส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 82.3 รองลงมา มีส่วนร่วมบางครั้ง และมีส่วนร่วมบ่อยครั้ง เท่ากัน ร้อยละ 8.3 มีส่วนร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 3.3 ด้วยระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.30 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.688

ข้อ 12 “ร่วมในการนำเอาขยะมูลฝอยที่ผ่านการคัดแยกไปนำไปเป็นเชื้อเพลิงเพื่อใช้ในการประกอบอาหาร” ผู้ตอบส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 89.5 รองลงมา มีส่วนร่วมบางครั้ง ร้อยละ 6.1 มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง และมีส่วนร่วมทุกครั้ง เท่ากัน ร้อยละ 2.2 ด้วยระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.28 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.661

4.3.5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คนด้วยคำถามจำนวน 3 ข้อ ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังตารางที่ 4-9 โดยสรุปดังนี้

ข้อ 13 “ร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานการจัดการขยะมูลฝอยของหน่วยงานของรัฐ/องค์กรท้องถิ่น” ผู้ตอบส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 89.5 รองลงมา มีส่วนร่วมบางครั้ง ร้อยละ 6.1 มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง และมีส่วนร่วมทุกครั้งเท่ากัน ร้อยละ 2.2 ด้วยระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.17 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.566

ข้อ 14 “ร่วมในการประเมินผลกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการจัดการขยะมูลฝอย” ผู้ตอบส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 86.7 รองลงมา มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 7.2 และมีส่วนร่วมบางครั้ง ร้อยละ 4.4 มีส่วนร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 1.7 ด้วยระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.24 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.653

ข้อ 15 “ร่วมในการประเมินผลแก้ไขปัญหาจากผลกระทบที่เกิดขึ้นภายหลังการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน” ผู้ตอบส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 86.7 รองลงมา มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 5.5 มีส่วนร่วมบางครั้ง ร้อยละ 4.4 และมีส่วนร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 3.3 ด้วยระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.25 และค่าความแปรปรวน S.D. เท่ากับ 0.708

ตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย (n=181)

ประเด็นคำถาม	การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย (จำนวนคน/ร้อยละ)				\bar{x}	S.D.
	มีส่วนร่วม ทุกครั้ง	มีส่วนร่วม บ่อยครั้ง	มีส่วนร่วม บางครั้ง	ไม่มี ส่วนร่วม		
การมีส่วนร่วมริเริ่ม						
1.ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุ	5	17	155	4	1.13	0.460
การเกิดขยะมูลฝอย	(2.8)	(9.4)	(85.6)	(2.2)		

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย (จำนวนคน/ร้อยละ)				\bar{x}	S.D.
	มีส่วนร่วม ทุกครั้ง	มีส่วนร่วม บ่อยครั้ง	มีส่วนร่วม บางครั้ง	ไม่มี ส่วนร่วม		
2.ร่วมในการเสนอความต้องการ ด้านการจัดการขยะมูลฝอย	2 (1.1)	11 (6.1)	144 (79.6)	24 (13.3)	0.95	0.486
3.ร่วมในการวางแผนกิจกรรมด้าน การจัดการขยะมูลฝอย	1 (0.6)	8 (4.4)	21 (11.6)	151 (83.4)	0.22	0.543
การมีส่วนร่วมในการวางแผน						
4.ร่วมในการสร้างรูปแบบและ วิธีการจัดการขยะมูลฝอย	1 (0.6)	16 (8.8)	8 (4.4)	156 (86.2)	0.24	0.627
5.ร่วมเป็นกรรมการหรือ คณะทำงานการวางแผนการจัดการ แก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย	2 (1.1)	5 (2.8)	15 (8.3)	159 (87.8)	0.17	0.515
การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ						
6.ร่วมในการปฏิบัติงานตาม นโยบายแผนงานกิจกรรมในการ จัดการขยะมูลฝอย	3 (1.7)	10 (5.5)	21 (11.6)	147 (81.2)	0.28	0.642
7.ร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข่าวสารที่เกี่ยวกับการจัดการขยะ มูลฝอยของชุมชน	2 (1.1)	13 (3.9)	19 (10.5)	147 (81.2)	0.28	0.700
8.ร่วมโดยการชักชวนผู้อื่นมาเข้า ร่วมหรือช่วยกิจกรรมการจัดการ ขยะมูลฝอยของชุมชน	6 (3.3)	7 (3.9)	23 (12.7)	145 (80.1)	0.30	0.700
9.ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ/ เจ้าหน้าที่องค์กรส่วนท้องถิ่นในการ จัดการขยะมูลฝอย	6 (3.3)	10 (5.5)	13 (7.2)	152 (84.0)	0.28	0.717
การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินการ						
10.ร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมนำ ขยะมูลฝอยครัวเรือนไปแลกเปลี่ยน เช่น ธนาคารขยะ เป็นต้น	2 (1.1)	4 (2.2)	12 (6.6)	163 (90.1)	0.14	0.485
11.ร่วมในการนำเอาขยะมูลฝอยที่ ผ่านการคัดแยกไปนำไปเป็นปุ๋ย ชีวภาพเพื่อใช้ในการเกษตรกรรม	3 (1.7)	12 (6.6)	22 (12.2)	144 (79.6)	0.30	0.668

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย (จำนวนคน/ร้อยละ)				\bar{x}	S.D.
	มีส่วนร่วม ทุกครั้ง	มีส่วนร่วม บ่อยครั้ง	มีส่วนร่วม บางครั้ง	ไม่มี ส่วนร่วม		
12. ร่วมในการนำเอาขยะมูลฝอย ที่ผ่านการคัดแยกไปนำไปเป็น เชื้อเพลิงเพื่อใช้ในการประกอบ อาหาร	2 (1.1)	15 (8.3)	15 (8.3)	149 (82.3)	0.28	0.661
13. ร่วมในการประเมินผลการ ปฏิบัติงานตามแผนงานการ จัดการขยะมูลฝอยของหน่วยงาน ของรัฐ/องค์กรท้องถิ่น	4 (2.2)	4 (2.2)	11 (6.1)	169 (89.5)	0.17	0.566
14. ร่วมในการประเมินผลกับ เจ้าหน้าที่ของรัฐในการจัดการ ขยะมูลฝอย	3 (1.7)	13 (7.2)	8 (4.4)	157 (86.7)	0.24	0.653
15. ร่วมในการประเมินผลแก้ไข ปัญหาจากผลกระทบที่เกิดขึ้น ภายหลังการติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงาน	6 (3.3)	10 (5.5)	8 (4.4)	157 (86.7)	0.25	0.708

4.3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

งานวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของ
ชนกลุ่มน้อยในจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 : ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย
(กะเหรี่ยง) อยู่ในระดับปานกลาง

สมมติฐานที่ 2 : ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของ
ชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 : ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการ
จัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี
ไม่มีความสัมพันธ์กัน

สมมติฐานที่ 4 : ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วม
จัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี สามารถพยากรณ์ความสำเร็จการ
จัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัด
เพชรบุรีได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดเพชรบุรี รายละเอียดสรุปดังนี้

สมมติฐานที่ 1 : ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) อยู่ในระดับปานกลาง

H_0 : ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) อยู่ในระดับปานกลาง

H_1 : ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) อยู่ในระดับมาก

การสอบถามเกี่ยวกับการจัดการขยะของชนกลุ่มน้อย ซึ่งมีลักษณะแบบสอบถามในส่วนของ ความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยใช้ มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert) ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 แสดงความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี

ตัวแปร	N	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าความแปรปรวน (S.D.)
ความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอย	181	3.30	5.00	4.1994	.34873
Valid N (listwise)	181				

การประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert) วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลผลเป็นระดับใช้เกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 แสดงว่าระดับความสำเร็จการจัดการขยะอยู่ในระดับ มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 แสดงว่า ระดับความสำเร็จในการจัดการขยะอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 แสดงว่า ระดับความสำเร็จจัดการขยะอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 แสดงว่า ระดับความสำเร็จในการจัดการขยะอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 แสดงว่า ระดับความสำเร็จในการจัดการขยะอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปว่า ระดับความสำเร็จด้านการจัดการขยะมูลฝอยชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็งใต้ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรีอยู่ในระดับมาก

สมมติฐานที่ 2 : ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่างกัน

H_0 : ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่างกัน

H_1 : ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน

ผู้วิจัยเลือกใช้การวิเคราะห์ด้วย ด้วย T-test of Independent Sample และ F-test One Way Analysis of Variance ถ้าพบการแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญ .05 จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรสองตัวที่เป็นอิสระต่อกันหรือหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล 2 ชุด และการทดสอบสมมติฐานใช้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนั้น จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) เมื่อค่า Sig. น้อยกว่า .05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง 181 คน โดยใช้ค่าสถิติ One – way ANOVA สรุปดังตารางที่ 4.12 ถึง 4.14

ตารางที่ 4.12 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี

เพศ	จำนวน	\bar{x}	S.D.	t	sig
ชาย	83	4.2337	.33176	1.219	.169
หญิง	98	4.1704	.36161	1.228	

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4.12 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศและความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) โดยใช้ค่าสถิติ t - test เพื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่า ชนกลุ่มน้อยที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอันส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอย ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ตารางที่ 4.13 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	.643	3	.214	1.786	.151
ภายในกลุ่ม	21.247	177	.120		
รวม	21.890	180			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4.13 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุและความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) โดยใช้ค่าสถิติ F - test เพื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่า ชนกลุ่มน้อยที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอันส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอย ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ตารางที่ 4.14 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.105	4	.276	2.340	.057
ภายในกลุ่ม	20.785	176	.118		
รวม	21.890	180			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4.14 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพและความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) โดยใช้ค่าสถิติ F - test เพื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่า ชนกลุ่มน้อยที่มีอาชีพต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอันส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ตารางที่ 4.15 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	.867	6	.145	1.196	.310
ภายในกลุ่ม	21.023	174	.121		
รวม	21.890	180			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4.15 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) โดยใช้ค่าสถิติ F - test เพื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่า ชนกลุ่มน้อยที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอันส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี เป็นไปดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
	ยอมรับ	ปฏิเสธ
ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี	√	
ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง	√	
ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง	√	
ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง	√	

สรุปว่า ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 3 : ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย(กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีไม่มีความสัมพันธ์กันกับปัจจัยกระตุ้นด้านการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย ความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมการจัดการขยะมูลฝอย ทั้ง 5 รูปแบบ ได้แก่ (1) การริเริ่ม (2) การวางแผน (3) การดำเนินการ (4) การร่วมรับผลประโยชน์ (5) การประเมินผลที่สัมพันธ์กับความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยอันส่งผลให้เกิดชุมชนปราศจากทัศนอุจาด การลดปริมาณขยะ ส่งผลให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient) สามารถเขียนสมมติฐานย่อยได้ดังนี้

H_0 : ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี ไม่มีความสัมพันธ์กัน

H_1 : ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี มีความสัมพันธ์กัน

การบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ 1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือไม่มีเลย

สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยทั่วไปอาจใช้เกณฑ์ดังนี้ (Hinkle D. E. 1998, p.118) ดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 ระดับความสัมพันธ์

ค่า r	ระดับของความสัมพันธ์
.90 - 1.00	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
.70 - .90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
.50 - .70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
.30 - .50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
.00 - .30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

เครื่องหมาย +,- หน้าตัวเลขสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะบอกถึงทิศทางของความสัมพันธ์โดยที่หาก r มีเครื่องหมาย + หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูง อีกตัวหนึ่งจะมีค่าสูงไปด้วย) r มีเครื่องหมาย - หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางตรงกันข้าม(ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูง ตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะมีค่าต่ำ) ยกเว้นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์บางชนิดที่มีลักษณะ $0 \leq r \leq 1$ ซึ่งจะบอกได้เพียงขนาดหรือระดับของความสัมพันธ์เท่านั้น ไม่สามารถบอกทิศทางของความสัมพันธ์ได้

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมกับปัจจัยกระตุ้นด้านการจัดการขยะของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) แสดงดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมกับปัจจัยกระตุ้นด้านการจัดการขยะของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง)

ปัจจัยกระตุ้นในการจัดการขยะ	ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง)		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย	0.475**	0.01	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ
ความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอย	0.384**	0.01	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ
การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย	-0.096	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.18 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกระตุ้น (ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย) พบว่า

- ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) หมู่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี ในระดับต่ำ .475 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยมีผลต่อความสำเร็จในการมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) หมู่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ รูปแบบการริเริ่มและวางแผนเป็นส่วนใหญ่ ประเด็น (4) ร่วมในการสร้างรูปแบบและวิธีการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

- ความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์ส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) หมู่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี ในระดับต่ำ .384 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอยมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) หมู่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ในการวางแผนเป็นส่วนใหญ่แต่ยังอยู่ในระดับต่ำมาก สำหรับประเด็นการมีส่วนร่วมข้อ (5) การเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงานวางแผนการจัดการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

- การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ไม่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) หมู่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี ไม่มีความสัมพันธ์กัน จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0)

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี เป็นไปดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมกับปัจจัยกระตุ้นด้านในการจัดการขยะของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง)

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
	ไม่มีความสัมพันธ์	มีความสัมพันธ์
การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง)	✓	
ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง)		✓
ความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอยไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง)		✓

จากตารางที่ 4.19 สรุปว่า ปัจจัยกระตุ้นด้านความรู้และความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) หมู่ที่ 6 บ้านป่าแดงใต้ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 4 : ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี สามารถพยากรณ์ความสำเร็จการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) หรือสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เป็นค่าของ b ที่เป็นความชันของกราฟเส้นตรง ที่เกิดจากสมการเชิงเส้น

H_0 : ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี สามารถพยากรณ์ความสำเร็จการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30

H_1 : ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี สามารถพยากรณ์ความสำเร็จการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อพยากรณ์ความสำเร็จการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี ด้วยการถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) หรือสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เป็นค่าของ b ที่เป็นความชันของกราฟเส้นตรง ที่เกิดจากสมการเชิงเส้น ดังตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 แสดงรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี

รูปแบบ	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	.495 ^a	.245	.240	.30393	
2	.568 ^b	.322	.315	.28869	
3	.627 ^c	.393	.383	.27392	
4	.649 ^d	.421	.408	.26824	
5	.663 ^e	.440	.424	.26461	1.803

a. Predictors: (Constant), 1.ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษวัสดุ
ถุงพลาสติก มูลสัตว์

b. Predictors: (Constant), 1.ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษวัสดุ
ถุงพลาสติก มูลสัตว์, 4 การคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ของชาวบ้าน

c. Predictors: (Constant), 1.ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษวัสดุ
ถุงพลาสติก มูลสัตว์, 4 การคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ของชาวบ้าน, 7การจัดการขยะที่ดีที่สุด คือ
การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีตั้งแต่เริ่มต้น

d. Predictors: (Constant), 1.ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษวัสดุ
ถุงพลาสติก มูลสัตว์, 4 การคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ของชาวบ้าน, 7การจัดการขยะที่ดีที่สุด คือ
การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีตั้งแต่เริ่มต้น, 10 การเผาขยะไม่ใช้วิธีการแก้ไขปัญหาคือ

e. Predictors: (Constant), 1.ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษวัสดุ
ถุงพลาสติก มูลสัตว์, 4 การคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ของชาวบ้าน, 7การจัดการขยะที่ดีที่สุด คือ
การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีตั้งแต่เริ่มต้น, 10 การเผาขยะไม่ใช้วิธีการแก้ไขปัญหาคือ, 3 รู้สึกว่าคนทิ้ง
ขยะในเขตบ้านเป็นคนไม่ดี

f. Dependent Variable: RD

จากตารางที่ 4.20 ความสำเร็จการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี คือ รูปแบบที่ 5 สรุปรายละเอียดของรูปแบบดังนี้

1. เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) หมู่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ควรเพิ่มเติมเรื่องความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย สอนให้เข้าใจการจำแนกประเภทของขยะมูลฝอยในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ทราบว่า ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า

เศษอาหาร เศษวัสดุ ถุงพลาสติก มูลสัตว์ ฯลฯ เนื่องจากยังไม่ทราบว่า การจัดการขยะที่ดีที่สุด คือ การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีตั้งแต่เริ่มต้น และควรทำความเข้าใจว่า การเผาขยะไม่ใช่วิธีการแก้ไขปัญหาคือ

2. ควรส่งเสริมให้ชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) หมู่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ เข้าใจว่าคนทิ้งขยะในเขตบ้านเป็นคนไม่ดี ซึ่งชนกลุ่มน้อยควรตระหนักว่าการคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ของชาวบ้าน

4.4 สรุปผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

การวิจัยแบบผสมวิธี เรื่อง รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี สรุปโดยรวม ดังนี้

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และสังเกตอย่างมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่าชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี ยังคงมีการเผาขยะและการรวบรวมเก็บกองทิ้งไว้ที่ลำธาร เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในการขยะมูลฝอย เพราะชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือในระบบการจัดการศึกษาของไทย ส่งผลให้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการจัดการขยะมูลฝอย ขาดความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยของแต่ละครัวเรือน ทำให้สภาพแวดล้อมในพื้นที่มีปัญหา หากไม่ได้รับการปรับปรุงหรือแก้ไขอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยในระยะยาว ดังนั้น ภาครัฐจึงควรช่วยเหลือให้ความรู้ผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาองค์ความรู้การจัดการสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง)

นอกจากนี้ ผู้ใหญ่หมู่ที่ 6 ได้ให้ข้อคิดเห็นว่าควรมีการจัดสถานที่รวบรวมขยะมูลฝอยที่ถูกหลักสุขาภิบาลและสภาพพื้นที่ หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ อยู่ระหว่างกลางของตำบลป่าเต็งใต้ จึงเหมาะสมต่อการรวบรวมขยะมูลฝอยจากหมู่อื่นๆ ในขอบเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็งใต้ มากำจัดอย่างถูกวิธี ส่วนประธานเครือข่ายรวมใจตามรอยพ่อ ซึ่งดำเนินการองค์การด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และคิดค้นเทคโนโลยีการจัดการขยะมูลฝอยนำมาใช้ประโยชน์ และลดการเกิดมลพิษจากแหล่งกำเนิด เห็นว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) บ้านป่าเต็งใต้ ใช้แนวทางด้านวัฒนธรรมนั้นเป็นไปได้ยาก เนื่องจากมีการกลืนของวัฒนธรรมใหม่จากภายนอก จึงเห็นควรให้บูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรชุมชน ผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการที่มีบทบาททางสังคมต่อชนกลุ่มน้อย เพื่อร่วมกันบูรณาการจัดการสิ่งแวดล้อมในรูปแบบการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมด้วยหน่วยงานที่มีอำนาจระดับตำบล เพื่อสานต่อให้เกิดโครงการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาล และนำไปสู่การจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในระดับที่เหมาะสมต่อไป

จากการเปรียบเทียบผลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กับ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สรุปว่า

1. สมมติฐานที่ 1 : ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) อยู่ในระดับมากไม่สอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากการทำแบบสัมภาษณ์ (Questionnaire) เน้นสอบถามกับชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) แต่ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นกลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ องค์กรของรัฐ กลุ่มเครือข่ายองค์กรอิสระ (Key performant) จึงขัดแย้งกับผลการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เน้นชนกลุ่มน้อยที่ไม่ได้เข้าสู่ระบบการศึกษาของไทย อาจมีความสับสนในการสื่อสารภาษา และองค์ความรู้พื้นฐานที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการถ่ายทอดมาก่อนการตอบคำถามงานวิจัย

2. สมมติฐานที่ 2 : ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่างกัน ทั้ง 4 ปัจจัย คือ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ครัวเรือน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะส่วนบุคคลใกล้เคียงกัน จึงยอมรับสมมติฐาน (H_0) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ

3. สมมติฐานที่ 3 : ปัจจัยกระตุ้นด้านความรู้และความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี สอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพที่กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าควรเปิดโอกาสให้ชนกลุ่มน้อยมีความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกหลักสุขาภิบาล จึงจะเกิดความตระหนักในการจัดการสิ่งแวดล้อม อันส่งผลต่อพฤติกรรมจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม ก่อให้เกิดความเข้มแข็งในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน ทั้งเชิงกลยุทธ์และนโยบายที่สอดคล้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

4. สมมติฐานที่ 4 : ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี สามารถพยากรณ์ความสำเร็จการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ซึ่งจากการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) หรือสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เป็นค่าของ b ที่เป็นความชันของกราฟเส้นตรง ได้ค่าพยากรณ์ร้อยละ 44 และในรูปแบบประกอบด้วยสอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่จะต้องมุ่งเน้นความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยและสร้างความตระหนักด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน เพราะชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการศึกษาในระบบของไทย อีกทั้งยังไม่มีความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาล ต้องการให้หน่วยงานของรัฐเข้ามามีบทบาทในการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อให้เกิดพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกหลักวิชาการเหมาะสมกับวิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อยต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี และเพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ด้านการจัดการขยะมูลฝอยในจังหวัดเพชรบุรี โดยวิธีการสำรวจความคิดเห็นด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานในการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ One-way anova เพื่อทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระโดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ .05 และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวที่อยู่ในมาตราการวัดระดับ Interval หรือ Ratio Scale ค่าที่ได้เรียกว่า "สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์" และหารูปแบบความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี ด้วยสมการถดถอยอย่างง่าย (Simple Linear Regression Model)

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ ประชากรในพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย ชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ (ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้ที่ชนกลุ่มน้อยให้ความเคารพนับถือ) สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรได้แก่ ผู้บริหารที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้มีส่วนได้เสียกับนโยบาย ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารและข้าราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็งใต้ และเครือข่ายร่วมใจด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ผู้ที่วิจัยทางด้านการจัดการขยะอาสาสมัครสาธารณสุข ครูผู้สอนในระบบการศึกษานอกโรงเรียน อดีตผู้นำชนกลุ่มน้อย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการออกแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed methods Research) แบบตามลำดับขั้น (Sequential Methodology) กล่าวคือ มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสำรวจเอกสาร (Documentary Analysis) และทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เพราะต้องการให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการบริหารจัดการขยะมูลฝอย รวมไปถึงปัจจัยที่มีต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ดังกล่าว

การวิจัยแบบผสมผสานครั้งนี้เป็นการวิจัยตามลำดับขั้น (Sequential Procedures) ซึ่งนักวิจัยค้นหาคำอธิบายหรือขยายข้อค้นพบจากวิธีการวิจัยแบบหนึ่งด้วยวิธีการวิจัยอีกแบบหนึ่ง กล่าวคือ เริ่มต้นการวิจัยด้วยการค้นคว้าเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

เพื่อค้นหาปัญหาทั่วไปด้านสิ่งแวดล้อม สภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ความเป็นไปได้ของภาครัฐในการจัดการสิ่งแวดล้อมกับประชาชน จากผู้ตอบแบบสอบถามสำคัญ (Key Informant) จำนวน 8 ราย แล้วจึงดำเนินการสำรวจด้วยวิธีการเชิงปริมาณ ซึ่งศึกษากับตัวอย่างจำนวน 181 คน กระจายขอบเขตพื้นที่บ้านป่าเต็งใต้ เพื่อหาข้อสรุปของการศึกษาตามวัตถุประสงค์ คำถามการวิจัย และสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะกล่าวถึงผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

1. เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิง ร้อยละ 54.1 และเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 45.9

2. อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีช่วงอายุที่สำรวจอยู่ระหว่างมากกว่า 16 ถึง 60 ปีขึ้นไป ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อายุระหว่าง 16-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.7

3. ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 37.0 รองลงมา มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 32.6 รองลงมา ระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษามาคิดเป็นร้อยละ 20.5 และกลุ่มตัวอย่างระดับการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือ ปวส. คิดเป็นร้อยละ 17.7 ตามลำดับ

4. การประกอบอาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ รับจ้าง/ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 46.4 รองลงมา ไม่ได้ประกอบอาชีพ (พ่อบ้าน แม่บ้าน ผู้สูงอายุ และกำลังศึกษา) ร้อยละ 38.7 เนื่องจากเป็นผู้แทนครัวเรือนในการตอบคำถาม ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่ได้สัญชาติและเป็น ชาวกระเหรี่ยงจึงประกอบอาชีพพ่อบ้าน แม่บ้านดูแลลูก และส่วนหนึ่งอยู่ในวัยกำลังศึกษา

5. รายได้ต่อครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย/ครัวเรือน ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 65.2 รองลงมา มีรายได้ในครัวเรือน 5,001 - 10,000 บาท ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 30.4

6. ระดับความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย จากการทบทวนวรรณกรรม ที่ผ่านมามีนักวิจัยให้คำนิยามเกี่ยวกับความรู้ไว้หลายท่านโดยสมถวิล ผลสอาด (2555, หน้า 24) ได้สรุปความหมาย ความรู้ ว่าความรู้ที่เริ่มต้นจากระดับง่าย ๆ ก่อนแล้วเพิ่มความสามารถในการใช้ ความคิดและพัฒนาสติปัญญาเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ โดยแบ่งออกเป็น 5 ชั้น คือ ความรู้ ความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ การวิเคราะห์การสังเคราะห์ และการประเมินผล และความรู้ที่นั้นสามารถวัดได้โดย เครื่องมือที่ใช้ทดสอบความรู้แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แบบอัตนัย และแบบปรนัย จากการศึกษา ระดับความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างชนกลุ่มน้อยในพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ จำนวน 181 คน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีความรู้ความเข้าใจในความหมายของขยะมูลฝอย แยกประเภทขยะได้ในระดับมากที่สุด ทราบชนิดของขยะอันตรายเป็นอย่างดี เข้าใจวิธีการ คัดแยกขยะ และทราบวิธีการบริหารจัดการขยะอย่างง่าย เช่น การใช้หลัก 3R (Reuse, Reduce, Recycle) ในการจัดการขยะ ตั้งแต่การคัดแยกจากจุดกำเนิด รวมไปถึงการใช้ซ้ำ ในระดับมาก

ส่วนความเข้าใจในการจัดการขยะอย่างถูกวิธีภายหลังการรวบรวมหรือคัดแยกขยะแล้ว ยังอยู่ในระดับปานกลาง

5.1.2 ความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอยในส่วนของจัดการขยะมูลฝอย มีความเข้าใจว่าการทิ้งขยะไม่เป็นที่แสดงว่าไม่มีความรับผิดชอบและทำให้สิ่งแวดล้อมแออัด ในส่วนของจัดการคัดแยกขยะทราบว่าเป็นหน้าที่ของคนในชุมชน และมีความตระหนักว่าควรจะเริ่มจากที่บ้านของตนเอง รวมไปถึงการชักชวนให้เพื่อนบ้านร่วมกันคัดแยกและกำจัดขยะอย่างถูกวิธีเปลืองเวลาปล่อยทิ้งตามธรรมชาติดีกว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยและเห็นว่าควรมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความสนใจและตระหนักในการจัดการขยะ และมีความเข้าใจว่า เป็นการลดปริมาณขยะและภาระในการรวบรวมกำจัดของหน่วยงานภาครัฐ จึงมีแนวโน้มที่กลุ่มตัวอย่างจะให้ความร่วมมือหรือมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์เพ็ญ มินคร (2554, หน้า 78) กล่าวว่า ความตระหนักนับได้ว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญอีกตัวแปรหนึ่ง เพราะความตระหนักจะนำไปสู่ความพร้อมที่จะแสดงการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมต่อไปตามขั้นตอนและกระบวนการเกิดความสำนึกต่อการกระทำ ความตระหนักจึงนำไปสู่การกระทำหรือพฤติกรรมในทิศทางบวก ดังนั้น ในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนความตระหนักต่อการจัดการขยะ จึงเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน

5.1.3 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วม สรุประดับการมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อยโดยรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุการเกิดและเสนอความต้องการด้านการจัดการขยะมูลฝอยในบางครั้ง แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมการวางแผนดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินการและประเมินผล ในทุกประเด็น แต่มีข้อน่าสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในส่วนของวางแผนการดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผลในอัตราค่อนข้างสูง โดยเฉพาะประเด็นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนำขยะมูลฝอยครัวเรือนไปแลกเปลี่ยน เช่น ธนาคารขยะ เป็นต้น สูงถึง ร้อยละ 90.1 รองลงมา คือ ไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน

ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) มีทิศทางเป็นไปตามแนวคิดของ อคิน รพีพัฒน์ (2547, หน้า 49) ที่จำแนกประเภทการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการ พัฒนาเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน กำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากโครงการ หรือมีส่วนในการรับผลเสียที่อาจเกิดจากโครงการ ซึ่งผลประโยชน์หรือผลเสียนี้อาจเป็นด้านกายภาพหรือด้านจิตใจที่มีผลต่อสังคมหรือบุคคลก็ได้

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการพัฒนาที่พวกเขาดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำกันเป็นระยะหรือการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอดของโครงการทั้งหมด

5.1.4 ความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอันส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะในด้านลดการเกิดขยะมูลฝอยด้วยการลดการเกิดขยะมากที่สุด (1) เน้นการไม่ทำให้เกิดขยะมากเกินความจำเป็น (2) ไม่ใช้ถุงพลาสติกมากเกินความจำเป็น (3) แนะนำคนในครอบครัวให้ลดการทิ้งขยะ (4) แนะนำเพื่อนบ้านให้ลดการทิ้งขยะ (5) ใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าแทนการใช้ถุงพลาสติก รองลงมาคือ พฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในระดับมาก (1) แยกขยะอันตราย (2) แยกขวดพลาสติก/กระดาก่อนนำไปขาย (3) ครอบครัวมีการแยกขยะก่อนทิ้งและพฤติกรรมการนำกลับมาใช้ใหม่ในระดับมากถึงปานกลาง (1) นำถุงพลาสติกและขวดแก้วกลับมาใช้ใหม่ (2) นำขยะที่เป็นโลหะและไม่ไปขาย

สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัช โพธิ์ทอง (2551) เรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายมูล อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระดับความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยเป็นอย่างดีมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยภายในบ้าน โดยการทิ้งขยะแห้งและขยะผสมในจุดรับขยะและมีการจัดการขยะมูลฝอยทุกวัน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยทั่วไปโดยการคัดแยกไว้เพื่อจำหน่าย รองลงมาคือการเผาหรือฝังกลบและมีส่วนน้อยที่สุดคือทิ้งกองไว้ข้างบ้าน สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยอันตรายโดยการทิ้งลงถังโดยมิได้ห่อหุ้มรองลงมาแยกขยะอันตรายทิ้งในถุงพลาสติกก่อนทิ้งลงจุดรับขยะมูลฝอย บางส่วนมีพฤติกรรมโดยการฝังดิน และบางส่วนมีพฤติกรรมโดยการทิ้งไว้ที่ว่างใกล้บ้าน

5.1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะบุคคลและเศรษฐกิจและปัจจัยกระตุ้นต่อการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อยในพื้นที่หมู่ 6 ส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) หมู่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.01 และระดับ 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอยมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) หมู่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ในการวางแผนเป็นส่วนใหญ่แต่ยังอยู่ในระดับต่ำมาก สำหรับประเด็นการมีส่วนร่วมข้อ (5) การเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงานวางแผนการจัดการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุระเดช สมใจหมาย (2551, หน้า 123) ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ในการที่จะให้กลุ่มตัวอย่าง เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ควรมีการจัดตั้งกลุ่มสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีการจัดฝึกอบรม ให้ ความรู้ประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเผยแพร่ผลประโยชน์ที่จะได้จากการมีส่วนร่วมในการจัดการ สิ่งแวดล้อมของประชาชน เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงผลประโยชน์ของการจัดการสิ่งแวดล้อม และเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะบุคคลและเศรษฐกิจ และปัจจัยกระตุ้นต่อการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติกุล ฤวิธ (2558) พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในรูปแบบ 3R (Reduce, Reuse, Recycle) ของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในรูปแบบ 3R ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทุกประเด็น สามารถเรียงอันดับได้ ดังนี้ ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในรูปแบบ 3R (Reduce , Reuse, Recycle) ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ รายได้ในครัวเรือนต่อเดือน และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการขยะ มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว และช่องทางในการรับข่าวสาร พบว่า มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการขยะของพัฒนา (2539 , หน้า 57) ที่กล่าวว่าการจัดการขยะมูลฝอยเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ โดยเริ่มตั้งแต่แหล่งกำเนิด จนกระทั่งถึงกระบวนการกำจัดขั้นสุดท้าย ซึ่งได้แก่ การควบคุมการทิ้งขยะมูลฝอย การเก็บ รวบรวมคัดแยกแปรรูป การขนส่งและการขนถ่าย รวมถึงการกำจัดด้วยวิธีการที่ถูกหลักสุขาภิบาล และการนำกลับมาใช้ประโยชน์ ซึ่งต้องเป็นการดำเนินการภายใต้เงื่อนไขของกฎ ระเบียบทาง กฎหมายทางสังคม โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในทางสุขภาพอนามัยของมนุษย์ ทัศนียภาพ และสิ่งแวดล้อม มีความเหมาะสมเชิงเศรษฐศาสตร์ การกำจัดขยะมูลฝอย การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการยอมรับของสังคม ดังนั้น การจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพจึงต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายส่วนที่มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการ จากประชาชนที่มีหน้าที่ในการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งและเก็บ

รวบรวมขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากที่พักของตบไว้ ในสถานที่ที่หน่วยงานได้จัดเตรียมไว้ เพื่อลดภาระหน้าที่การจัดเก็บของเจ้าหน้าที่ รวมถึงการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำจัดให้ถูกต้องตามหลักวิชาการด้วย

5.1.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

5.1.2.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่ออธิบายการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี

สมมติฐานที่ 1 : ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) อยู่ในระดับปานกลาง

H_0 : ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) อยู่ในระดับปานกลาง

H_1 : ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) อยู่ในระดับมาก

ผลการทดสอบ พบว่า ค่าเฉลี่ยความสำเร็จด้านการจัดการขยะมูลฝอยชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็งใต้ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ($\bar{X}=4.2$) อยู่ในระดับมาก

5.1.2.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้ทดสอบสมมติฐานและหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะบุคคลและเศรษฐกิจ และปัจจัยกระตุ้นต่อการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วม

สมมติฐานที่ 2 : ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่างกัน

H_0 : ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่างกัน

H_1 : ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน

ผลการทดสอบ ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 5.1

5.1.2.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี

สมมติฐานที่ 3 : ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีไม่มีความสัมพันธ์กัน

H_0 : ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีไม่มีความสัมพันธ์กัน

H_1 : ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีมีความสัมพันธ์กัน

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยกระตุ้นด้านการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย ความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอย ทั้ง 5 รูปแบบ ได้แก่ (1) การริเริ่ม (2) การวางแผน (3) การดำเนินการ (4) การร่วมรับผลประโยชน์ (5) การประเมินผลที่สัมพันธ์กับความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยอันส่งผลให้เกิดชุมชนปราศจากทัศนอุจาด การลดปริมาณขยะ ส่งผลให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient) เป็นไปดังตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.1 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล	ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี	
	ไม่แตกต่างกัน	แตกต่างกัน
เพศ	✓	
อายุ	✓	
อาชีพ	✓	
ระดับการศึกษา	✓	
รายได้ครัวเรือน	✓	

$p < .05$

ตารางที่ 5.2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยกระตุ้น	ความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี	
	ไม่มีความสัมพันธ์	มีความสัมพันธ์กัน
ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย		✓ ($r=0.475^{**}$) ระดับต่ำ

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

ปัจจัยกระตุ้น	ความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี	
	ไม่มีความสัมพันธ์	มีความสัมพันธ์กัน
ความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอย		√ (r=0.384**) ระดับต่ำ
การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย	√	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาณี อุชุปัจ (2561, หน้า 128) เรื่อง ความรู้ พฤติกรรมในการจัดการขยะของประชาชน และคุณภาพการบริหารในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ที่กล่าวว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการขยะมูลฝอยโดยรวม

5.1.2.4 วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อหารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี

H₀: ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี สามารถพยากรณ์ความสำเร็จการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30

H₁: ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี สามารถพยากรณ์ความสำเร็จการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีได้น้อยกว่าร้อยละ 30

จากการศึกษา เรื่อง รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในพื้นที่ตำบลป่าเต็ง ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับความรู้ และความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอย โดยยังคงต้องการให้ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการเอง เจ้าหน้าที่ของรัฐ/ท้องถิ่นมีบทบาทเพียงการส่งเสริมความรู้เข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย นิยามและการจำแนกประเภทของขยะมูลฝอย (ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษวัสดุ ถูพลาสติก มูลสัตว์ ฯลฯ) การจัดการขยะที่ดีที่สุด คือ การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีตั้งแต่เริ่มต้น และรณรงค์การจัดการขยะด้วยวิธีอื่น เนื่องจากส่วนใหญ่ยังเข้าใจว่าการเผาเป็นวิธีที่ง่ายและไม่ก่อให้เกิดมลพิษ เพราะเป็นวิธีที่ง่ายและไม่เกิดมลพิษในระดับค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.02 และค่าความแปรปรวน (S.D.) เท่ากับ 0.916

นอกจากนี้ ควรสะท้อนบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) สร้างความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอย ส่วนใหญ่รู้สึกว่าคุณที่ขยะในเขตบ้านเป็นคนไม่ดี สร้างจิตสำนึกของชนกลุ่มน้อยให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ของชาวบ้าน จึงนำไปสู่พฤติกรรมอันส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ซึ่งพยากรณ์จากสมการถดถอยอย่างง่าย (Simple Linear Regression Analysis) ร้อยละ 44

เมื่อพิจารณาร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) พบว่า ปัญหาสำคัญในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านป่าเต็งใต้ คือ ประชาชนในพื้นที่ไม่ทราบว่าขยะที่เหลือจากการคัดแยกไปรวบรวมไว้ที่ใด ซึ่งหากมีจุดรวบรวมทิ้งขยะได้ จะทำให้การจัดการขยะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และควรมีการจัดการประชาสัมพันธ์รวมถึงสถานที่จัดเก็บต้องถูกสุขลักษณะ โดยสภาพพื้นที่ตั้งของบ้านป่าเต็งใต้มีความเหมาะสมในการเป็นจุดรวบรวมขยะจากหมู่บ้านอื่น ๆ ในพื้นที่ตำบลป่าเต็ง เนื่องจากบ้านป่าเต็งใต้อยู่ไม่ไกลจากองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็ง และตั้งอยู่ตรงกลางซึ่งพื้นที่หมู่บ้านอื่น ๆ สามารถรวบรวมและนำมาทิ้งที่จุดกำจัดหรือรับขยะไว้ที่บ้านป่าเต็งใต้ได้ มีความประสงค์ให้ภาครัฐเข้ามาสนับสนุนและสร้างความร่วมมือกับชุมชน รับทราบปัญหา และแนวทางการวางแผนงาน การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ และติดตามประเมินผล รวมถึงการรับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างครบวงจร เพื่อประโยชน์ของชุมชน และสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นในพื้นที่ป่าเต็ง

จากการสัมภาษณ์เจาะลึก การทบทวนเอกสาร ผลการศึกษาประมวลได้ว่าความรู้ และความตระหนักในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ จึงมีความสอดคล้องกันระหว่างผลการศึกษาเชิงปริมาณกับการสัมภาษณ์สอดรับกันเป็นอย่างดีโดยเฉพาะปัจจัยกระตุ้น (ความรู้ความเข้าใจความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอย) ที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาณี อุชุปัจ (2561, หน้า 128) ที่กล่าวว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะต่อสิ่งที่อยู่รอบตัว เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ และวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่นั้น จะช่วยในการลดปริมาณการเกิดขยะรวมไปถึงประชาชนทราบว่า ขยะรีไซเคิลหมายถึงขยะที่น่ากลับมาใช้ โดยสามารถนำมาแยกแล้วแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ได้อีก

5.1.3 คำถามการวิจัย

5.1.3.1 การจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีเป็นอย่างไร

การจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงยังขาดความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกหลักวิชาการ เช่น เข้าใจว่าการเผาขยะเป็นวิธีการที่ถูกต้อง แม้จะมีการคัดแยกขยะ แต่ไม่รู้ว่าจะจัดการขยะที่เก็บรวบรวมไว้ได้อย่างไร รวมทั้ง ขาดการประชาสัมพันธ์ของส่วนราชการยังไม่เข้าถึงประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งหากภาครัฐให้องค์ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย ส่งเสริมให้ชาวกะเหรี่ยงมีความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอยจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสม ทำให้คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Katharina Toth (2017, p.5) ที่กล่าวว่า การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการสิ่งแวดล้อมได้ เนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อม มีหลายระดับ และปัญหาสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่เกิดจากการพัฒนา จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายใต้ทฤษฎี wisdom council ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการจัดลำดับความสำคัญของผลกระทบและการตัดสินใจ รวมถึงการเป็นตัวอย่างเป็นการจัดการสิ่งแวดล้อม จึงจะต้องมุ่งเน้นการค้นหาแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเพิ่มพลังมวลชนในด้านบทบาทการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้วยความรู้ความเข้าใจที่ดีขึ้นในการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมถึงส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในการจัดการสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การสร้างความตระหนักในชุมชนสังคม หรือส่วนบุคคล จึงเกิดบทบาทในการเปลี่ยนแปลงและให้ความสำคัญในการวางแผนและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

5.1.3.2 ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเป็นอย่างไร

จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ทำให้ทราบว่า เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ครัวเรือน ไม่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อม อาจเป็นเพราะชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) มีระดับการศึกษาที่ไม่ได้แตกต่างกันมากนัก และยังไม่ได้รับการศึกษาในระบบการศึกษาของไทย รวมถึงอาชีพส่วนใหญ่เน้นการรับจ้าง และการเกษตร มีรายได้ต่อครัวเรือนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ จึงไม่สะท้อนความสำเร็จจากความสัมพันธ์กับลักษณะส่วนบุคคล สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่ชนกลุ่มน้อยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เลี้ยงโคนม (สหกรณ์โคนม ไทย-เดนมาร์ก) เกษตรแบบผสมผสาน และรับจ้าง บริษัท โดล ไทยแลนด์ จำกัด ผลิตสับปะรดกระป๋อง

5.1.3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยกับความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยในของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีเป็นอย่างไร

จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณ พบว่า ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย และตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอย ตรงกันกับความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก ที่ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าหน่วยงานของรัฐ (องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค) ควรให้ความรู้ความเข้าใจและสอบถามความต้องการของชาวบ้าน เพื่อจัดทำโครงการหรือสนับสนุนช่วยเหลือโครงการที่มีอยู่เดิมให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ ต้องสำรวจความต้องการแท้จริงของชุมชน และส่งเสริมให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ นโยบายและโครงการที่ผ่านมามีไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) จึงต้องการให้กำหนดนโยบาย และแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ควรสนับสนุนแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม มีการกำหนดตัวชี้วัด เป้าหมายของโครงการที่สะท้อนผลลัพธ์ที่แท้จริง เพื่อส่งเสริมให้กิจกรรมสำคัญของชุมชน เช่นกลุ่มศูนย์เรียนรู้ ธนาคารต้นไม้ หมู่ 9 พร้อมทั้งเสนอแนวคิดให้โรงเรียนเป็นประธานโครงการธนาคารต้นไม้ โครงการออมบุญวันละบาท สร้างรายได้ให้กับนักเรียนในการนำขยะมาแลกเป็นเงินและส่วนที่เหลือสามารถนำไปสทบทุน ต่อยอด พัฒนาหมู่บ้านป่าเต็งใต้ต่อไป

สอดคล้องกับงานวิจัยของเนเรตร์ บุญเลิศ (2559 , หน้า 932) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยใช้นโยบายและกลไกการปกครอง ในประเด็นการวิเคราะห์ นโยบายและกลไกการปกครองส่วนท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ปัญหาภายในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลของบุคลากรไม่มีความกระตือรือร้นในภาระหน้าที่ และปัญหาภายในนอกในเรื่อง เครือข่ายความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีความซ้ำซ้อน และงานวิจัยของ Margaret Banga (2011, p. 58) เรื่อง ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการคัดแยกขยะ และการรีไซเคิลขยะ ในครัวเรือน: กรณีของเมืองกัมปาลา ประเทศกัมพูดา พบว่า แม้ว่าประชาชนจะตระหนักถึงแนวทางการจัดการขยะแต่พวกเขาไม่ได้มีส่วนร่วมในการกระทำดังกล่าว รายได้ของครัวเรือน ระดับการศึกษา เพศยังคงเป็นที่ถกเถียงกัน แต่การเข้าถึงการรีไซเคิลขยะเป็นวิธีที่ดีที่สุด ในการส่งเสริม ทักษะ ทักษะต่อกิจกรรมการแยกขยะมูลฝอย และเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแยกขยะมูลฝอยขึ้นอยู่กับ ระดับความตระหนักในกิจกรรมการรีไซเคิลในพื้นที่ การกำหนดนโยบายของรัฐและหน่วยงานส่งผลต่อการเพิ่มอัตราการมีส่วนร่วมของในกิจกรรม การคัดแยกและสนับสนุนให้พวกเขามีส่วนร่วมในกิจกรรมการรีไซเคิลขยะ ในการจัดหาศูนย์รวบรวม ขยะรีไซเคิลที่เข้าถึงง่ายในใจกลางเมืองกัมปาลา

5.1.3.4 รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรีเป็นอย่างไร

จากผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการสิ่งแวดล้อม คือ ให้ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยกับชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) โดยเน้นการจำแนกประเภทของขยะ มูลฝอยในชีวิตประจำวันส่งเสริมการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีตั้งแต่เริ่มต้น และสร้างความเข้าใจว่า การเผาขยะไม่ใช่วิธีการแก้ไขปัญหาคือ สอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่จะต้องมุ่งเน้นความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยและสร้างความตระหนักด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน เพราะชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการศึกษาในระบบของไทย อีกทั้งยังไม่มีความรู้ ในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาล ต้องการให้หน่วยงานของรัฐเข้ามามีบทบาทในการ ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อให้เกิดพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย ที่ถูกหลักวิชาการเหมาะสมกับวิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อยต่อไป ตรงกับการผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ ส่วนใหญ่เสนอให้หน่วยงานท้องถิ่นกำหนดทิศทางที่เหมาะสมในการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจาก ยังคงมีความขัดแย้งกันค่อนข้างมาก หากหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญและมีบทบาทร่วมกันในการ พัฒนาโครงการด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างสม่ำเสมอ จะส่งผลให้การจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการ จัดการขยะมูลฝอยเกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน นำไปสู่การส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมหรือโครงการใหม่ๆ ต่อไป

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮารุน มุหมัดอาลี (2560, หน้า 297) รูปแบบการจัดการมูลฝอย ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่กล่าวว่า ภาครัฐมีอิทธิพลในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ และงานวิจัยของอิสริภาพ มาเรื่อน (2556 , หน้า 136) เรื่อง รูปแบบการจัดการขยะที่สอดคล้องกับ ภูมิสังคมของชุมชนชาวเขาอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ตำบลปากกลาง อำเภอป่าสัก จังหวัดน่าน เป็นการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า รูปแบบการจัดการขยะของชุมชนชาวเขา ประกอบด้วย

- 1) การวิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพของชุมชน
- 2) การพัฒนาสมรรถนะแกนนำชุมชน
- 3) การนำ

โครงการไปสู่การปฏิบัติ 4) การประเมินผล ซึ่งชุมชนมีการปรับทัศนคติและพฤติกรรมในการจัดการขยะที่ถูกต้อง มีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องไปสู่กิจกรรมสร้างสรรค์อื่น ๆ ส่งผลทำให้ปริมาณขยะหลังการดำเนินการลดลงร้อยละ 39.37 สภาพแวดล้อมของชุมชนได้รับการพัฒนาให้น่าอยู่ และประชาชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน ร้อยละ 100 พร้อมให้ข้อเสนอแนะจากการวิจัย แนวทางในการแก้ไขปัญหาให้ประสบผลสำเร็จ คือ การพัฒนาสมรรถนะของคนในชุมชนให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะจัดการกับปัญหา โดยควรมีการค้นหาและวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนอย่างถ่องแท้เพื่อออกแบบกระบวนการและใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของชุมชนอย่างกลมกลืน

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ,จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้ครัวเรือน ปัจจัยกระตุ้นที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ดังนี้

1. จำแนกกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันไม่มีผลให้ความสำเร็จในการจัดการขยะด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยเป็นเรื่องในชีวิตประจำวันของประชาชนทุกคนไม่ว่าจะมีเพศใดพฤติกรรมกรำจัดขยะจึงไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรเดช สมใจหมาย (2551, บทคัดย่อ) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่เพศของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนหัวหน้าครัวเรือนต่อการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน และปภาวรินทร์ นำจำปา (2557, บทคัดย่อ) การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด” ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ ไม่แตกต่างกัน

2. จำแนกตามอายุที่ต่างกันไม่มีผลให้ต่อความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมกรำจัดขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะพฤติกรรมกรำจัดขยะมูลฝอยเป็นเรื่องในชีวิตประจำวันของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็งใต้ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากชนกลุ่มน้อยทุกเพศทุกวัยอาจได้รับการปลูกฝังเรื่องการรักษาความสะอาดมาตั้งแต่วัยเด็กไม่ว่าจะมีอายุเท่าใดพฤติกรรมกรำจัดขยะมูลฝอยจึงไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนัฐธา ทองช่วย (2557, หน้า 75) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร ที่กล่าวว่าอายุที่ต่างกันไม่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมและพฤติกรรมกรำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจรแตกต่างกัน

3. จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุดที่ต่างกันไม่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน พบว่า ชนกลุ่มน้อยส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาในระบบการศึกษาของไทย ร้อยละ 37 รองลงมา มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 32.6 รองลงมา ระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 20.5 และกลุ่มตัวอย่างระดับการศึกษาในระดับอนุปริญญา หรือปวส. คิดเป็นร้อยละ 17.7 ตามลำดับ

4. จำแนกตามอาชีพที่ต่างกันไม่มีผลให้ความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 พบว่า ชนกลุ่มน้อยส่วนใหญ่ประกอบที่อาชีพรับจ้างและค้าขาย ร้อยละ 46.4 อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจมีอาชีพไม่หลากหลาย จึงมีความคิดเห็นต่อความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิวรรณ บุญโทแสงและคณะ (2556) ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะของหมู่บ้านนางแลใน ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมในการกำจัดขยะและความรับผิดชอบในการกำจัดขยะกับตัวแปร พบว่า มีความสัมพันธ์กับอาชีพชาวบ้านมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะเปียกขยะแห้ง การคัดแยกขยะ ประเภทหลอดนื้อนและแบตเตอรี่และการคัดแยกขยะประเภทวัสดุพลาสติกมากกว่าชาวบ้านที่เป็นชาติพันธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สุดท้าย พฤติกรรมด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการขยะของชาวบ้านพบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการคิดวิธีกำจัดขยะในชุมชนของชาวบ้านที่เป็นชาติพันธุ์จะมีมากกว่า ชาวบ้านในพื้นที่ราบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เนื่องจากอาชีพของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ไม่มีความหลากหลายและไม่ได้มีการเปรียบเทียบอาชีพเดียวกันในชาติพันธุ์ที่ต่างกัน

5. จำแนกตามรายได้ในครัวเรือนที่ต่างกันไม่มีผลให้ความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่มีรายได้ไม่มากและต้องทำมาหากิน จึงไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างเต็มที่ และไม่ทราบว่า การจัดการขยะมูลฝอยมีความสำคัญอย่างไรต่อการดำรงชีวิต

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา เรื่อง รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการศึกษาดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย จากการศึกษาพบว่า ชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ยังเข้าใจว่าการเผาเป็นการกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกวิธี และการทิ้งขยะข้างแหล่งน้ำซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการปนเปื้อนสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ดังนั้น จึงเสนอให้องค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมจัดกิจกรรมหรือโครงการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจและสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอย

2. ด้านความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอย จากการศึกษา พบว่า ชาวกะเหรี่ยงยังไม่เข้าใจว่าคนที่ทิ้งขยะในเขตบ้านเป็นคนไม่ดี และยังไม่เข้าใจว่าชาวบ้านมีหน้าที่สำคัญในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ดังนั้น จึงขอเสนอให้มีการรณรงค์ในการจัดการขยะมูลฝอยแบบ 3Rs เพื่อส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในด้านการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ยุ่งยาก ด้วยการลดการใช้ (Reduce) การคัดแยกขยะมูลฝอยประเภทแก้ว พลาสติก (Reuse) การนำขยะที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ส่งเสริมพฤติกรรมคัดแยกขยะประเภทขวดพลาสติก เพื่อสร้างรายได้โดยจัดตั้งธนาคารขยะรับซื้อขยะจากชุมชน

ไปขายและนำมาพัฒนาชุมชน จะได้เกิดความภูมิใจและตระหนักว่า หากเกิดความร่วมมือกันในส่วนของคนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) จะทำให้เกิดแรงผลักดันให้การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงขอเสนอให้มึนโยบายเสริมสร้างความตระหนักในการคัดแยกขยะประเภทต่าง ๆ ก่อนนำไปทิ้งลงในถังขยะรวมถึงวิธีการกำจัดขยะที่ถูกต้อง พร้อมทั้ง ควรสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจด้วยกลไกการยกย่องชุมชนที่มีโครงการหรือความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการขยะมูลฝอยของหมู่บ้านอีกด้วย

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรรณรงค์ให้ประชาชนได้มีความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย ด้วยการสร้างช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยให้มากขึ้นโดยสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างง่าย เช่น การประชุมหมู่บ้าน หอกระจายข่าว อาสาสมัครสาธารณสุขของหมู่บ้าน ผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ลงพื้นที่ให้ความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ในการกำจัดขยะอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้องหลักวิชาการ

2. ควรรณรงค์ส่งเสริมสนับสนุนและจัดกิจกรรมจูงใจให้ประชาชนเกิดความร่วมมือในการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำมาทิ้ง เช่น การจัดโครงการรณรงค์ส่งเสริมหมู่บ้านสะอาดสุขภาพดีถ้วนหน้า การประดิษฐ์หรือส่งเสริมให้เกิดผลิตภัณฑ์จากขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ใหม่ โครงการผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากมูลสัตว์ในรูปวิสาหกิจหรือกลุ่มเครือข่ายรักษาสีสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

3. ควรจัดหาแหล่งรวบรวมกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกหลักสุขาภิบาลและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยรอบน้อยที่สุด เพื่อให้เพียงพอกับปริมาณขยะที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น

4. ควรจัดหาถังขยะหรือตู้สำหรับรวบรวมขยะอันตรายเพื่อให้ประชาชนได้ทิ้งขยะอันตรายแยกเป็นสัดส่วนไว้โดยเฉพาะและสะดวกต่อการนำไปกำจัดต่อไป

5. ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบทลงโทษและความรู้เกี่ยวกับการทิ้งขยะมูลฝอยเพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักและเกิดความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

6. จัดเวทีประชาคมเพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการกำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่ของตนเองเช่นตั้งเป็นคณะทำงานด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อกำกับดูแลในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอยภายในหมู่บ้าน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยพฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านอื่น ๆ ในพื้นที่ตำบลป่าเต็งใต้ และนำผลการศึกษาวิจัยที่ได้มาเปรียบเทียบ เพื่อให้ได้ภาพรวมการกำหนดรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในระดับตำบลที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

2. ควรสำรวจความคิดเห็นของชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) เชิงปริมาณ ประเด็นลักษณะส่วนบุคคล ควรกระจายกลุ่มอาชีพให้มีสัดส่วนไม่ต่างกันมากนัก เนื่องจากจะส่งผลต่อการนำผลการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบกับสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่กลุ่มเป้าหมายเป็นระดับผู้บริหารและผู้นำท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

3. ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชนเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยโดยใช้การประชุมกลุ่มย่อย ประชาคม เน้นการเปิดโอกาสให้ชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) มีส่วนร่วมและมีบทบาท รวมถึงสามารถแสดงออกอย่างมีอิสระ เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาปรับปรุงการจัดทำนโยบายหรือแผนงาน/ โครงการ และกิจกรรมที่เหมาะสมต่อไป



บรรณานุกรม

- กรมควบคุมมลพิษ. (2559). *การจัดการขยะมูลฝอย*. เข้าถึงได้จาก : <http://www.pcd.go.th>, 25 พฤษภาคม 2562.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2561). *รายงานสรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2561*. เข้าถึงได้จาก : <http://www.pcd.go.th>, 10 ตุลาคม 2562.
- กรมส่งเสริมสุขภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. (2545). *นโยบายของรัฐบาลด้านการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม*. เข้าถึงได้จาก http://www.environnet.in.th/index.php?option=com_content&view=article&id=505&catid=14&Itemid=14, 26 สิงหาคม 2559.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.(2535). *พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง*. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริม คุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2542). *การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม*
- กนก จันทร์ทอง. (2542). *สิ่งแวดล้อมศึกษา* กรุงเทพฯ : มิตรภาพ.
- กระทรวงพลังงาน .*ป่าเต็งเจ้าภาพ เวทีเครือข่ายวิถีพอเพียงภาคกลาง “ตามรอยพ่อ ด้วยวิถีพอเพียง”* , เข้าถึงได้จาก: <http://ppp.energy.go.th/>, 21 มิถุนายน 2562.
- กัลยา หอมเกตุ.(2548). *อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์กะเหรี่ยงท่ามกลางชีวิตแบบใหม่ : กรณีศึกษาบ้านห้วยสัตว์ใหญ่ หมู่ที่ 6 ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- เกษม จันทร์แก้ว. (2541). *เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม*.กรุงเทพมหานคร : โครงการสหวิทยาการ บัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์.
- เกษม จันทร์แก้ว. (2556). *การจัดการสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เกศินี พรหมตัน. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบลแม่ใจ จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เกียรติกุล ถวิล (2558).*พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในรูปแบบ 3R (Reduce, Reuse, Recycle) ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี*.วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการเมืองการปกครองคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- เขตไท ลังการ์พินธ์. (2560). *สิทธิในสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ.คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยพายัพ. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน พ.ศ. 2560.*

บรรณานุกรม (ต่อ)

- จันทร์เพ็ญ มินคร. (2554). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ของชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. โครงการวิจัยในอุดมศึกษา และพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพมหานคร.
- จักรพงษ์ สิทธิทรัพย์สิน. (2549) . การศึกษาการไหลเวียนของวัสดุรีไซเคิลจากมูลฝอยชุมชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จิราภรณ์ เชื้ออุทัย. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของ องค์การบริหารส่วนตำบลวังยาว อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จำรูญ ยาสมุทร. (2555). *อนามัยสิ่งแวดล้อม เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย*. (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แสงศิลป์
- จู่ไร ทัพวงษ์. (2536). *การจัดการสิ่งแวดล้อม: สิ่งทำลายมนุษยชาติ*. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่องมนุษยกับ สิ่งแวดล้อม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐธิดา ชัยสงคราม และ ยุทธพงษ์ ลีลาภิโจไพศาล (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองสามพราณ จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ณัฐวดี สุขช่วย (2558). *พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว*. งานนิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณิชชา บุณณสิงห์ (2558) . *การบริหารจัดการขยะ : กรณีจังหวัดสงขลาและกรุงเทพมหานคร*. บทความวิชาการของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. มีนาคม 2558.
- ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล . *บันทึกถึงปู่กออี -กะเหรี่ยงดั้งเดิมแห่งบ้านบางกลอย (แก่งกระจาน)*. เข้าถึงได้จาก: <http://transbordernews.in.th/home/?p=14716>. 17 เมษายน 2562.
- ติน ปรัชญพฤทธิ(2552) *ทฤษฎีองค์การพิมพ์ครั้งที่ 8* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช
- ทัศนพัทธ์ ไบปอด (2557) . *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม* . วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการเมืองการปกครอง, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธวัช สิทธิกิจโยธิน, พ.ต.ต.2543. *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน: ศึกษากรณี ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- ธเรศ ศรีสถิตย์.2553. *วิศวกรรมจัดการมูลฝอยชุมชน*. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ธีรวรรณ บุญโทแสง.(2560). ความรู้ ทักษะคติ แลพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะของหมู่บ้านนางแลใน ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. *วารสารการวิจัยกาสะลองคำ*, ปีที่ 11 (ฉบับที่ 3), หน้า 369-378.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ .(2543). *กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง: ประชาคมประชาสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ขอนแก่น:ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสาธารณสุขมูลฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- นเรศร์ บุญเลิศ. (2559).การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยใช้นโยบายและ กลไกการปกครอง. *นเรศวรวิจัย ครั้งที่ 12 : วิจัยและนวัตกรรมกับการพัฒนาประเทศ*, หน้า 932-942.
- นัฐธา ทองช่วย. (2560) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรในเขตพื้นที่ เทศบาลตำบลลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร, *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, ปีที่ 9 (ฉบับที่ 2), หน้า 217-230.
- พิชิต สกกุลพราหมณ์. (2531).การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม(พิมพ์ครั้งที่4).กรุงเทพฯ: ธนะการพิมพ์.
- พัชรี ทอวิจิตร. (2529). *การจัดการขยะมูลฝอย*. ขอนแก่น: ภาควิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พัฒนา มูลพฤกษ์.(2539) *อนามัยสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ : เอ็น.เอส.แอล.พรินติ้ง.
- มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย "พะเจ เวนะ" ผู้เฒ่าปกากะเอยอยู่กับเหรียญพระราชทาน. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : https://www.worldvision.or.th/tx_activities_pajayoct2017.html [2560, 17 พฤษภาคม 2562]
- มธุรดา ศรีรัตน์. การบริหารแบบมีส่วนร่วม. (ออนไลน์) .เข้าถึงได้จาก : <http://gotoknow.org/blog/mathu/33443>, [2544,25 พฤษภาคม 2562]
- เมือง دلใจ .ป่าเต็ง พลังงานชุมชน.ไม่จ้านนต่อความมืด.เข้าถึงได้จาก : <http://program.thaipbs.or.th/Inspiringcity/episodes/30534>. (ออนไลน์).ไทยพีบีเอสวันที่ 11 มีนาคม 2558. [2554, 21 มิถุนายน 2562]
- ราตรี ภารา. 2540. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อัคราพิพัฒนา จำกัด.สมศักดิ์ สุวรรณสุจริต, *แนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเมืองท้องถิ่น*, (กรุงเทพมหานคร: 2534), น. 43-44.
- โรจน์จรรย์ย์ ด่านสวัสดิ์. (2541). *พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535*. กรุงเทพฯ :ไทยวัฒนาพานิช.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และ อัจฉรา ชำนิประศาสน์ (2545) *ระเบียบวิธีการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร.
- วรรณภา รัตน์วงศ์ และ นงนุช จันทร์ดาอ่อน. (2558).*การศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยใน ชุมชนเทศบาลตำบลโคกกรวด*. ในคณะสาธารณสุขศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพ วิทยาลัยนครราชสีมา, สร้างสรรค์และพัฒนา เพื่อก้าวหน้าสู่ ประชาคมอาเซียน: การ ประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2 (น.63-69). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง
- วิภาณี อุซุบัจ (2561). *ความรู้พฤติกรรมในการจัดการขยะของประชาชน และคุณภาพการบริการในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน*. วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วิรัช โพธิ์ทอง (2551). พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล
ทรายมูล อำเภอกงศรีเกษ จังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการ
ปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัย การปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วุฒิ บุญเลิศ. (2546). *เมื่อกะเหรี่ยงสวนผึ้งลุกขึ้นพูด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- วุฒิ หวังวัชรกุล. 2546. *เศรษฐศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกษตร*. ภาควิชา
เศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านป่าเกะฮู. กิจกรรมโครงการขยะมีค่า...
ถ้ารู้จักคัดแยก .เข้าถึงได้จาก: <https://www.facebook.com/pg/nfe.pageryor/posts/>
(ออนไลน์). วันที่ 25 เมษายน 2562.
- สมถวิล ผลสอาด. (2555). *การรับรู้ ของประชาชนที่มีต่องานบริการด้านสาธารณสุขของเทศบาล
ตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา*. งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขา
วิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง (พนัสนิคม)', คณะรัฐศาสตร์และ นิติศาสตร์,
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2550). *ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวทางการใช้ประโยชน์เบื้องต้น*.
(พิมพ์ครั้งที่ 12.). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์ .(2562). *จังหวัดเพชรบุรีใส่ใจผู้อยู่ห่างไกล ห่วงใยคุณภาพชีวิตจัดมหกรรม
ตลาดนัดสวัสดิการ เครือข่ายสร้างสรรค์ แบ่งปันความรู้ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ที่บ้านป่าเต็งใต้
ตำบลป่าเต็งอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี*.เข้าถึงได้จาก:[http://thainews.prd.go.th/th/
news/detail/TCATG190228165534482](http://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG190228165534482) . 1 สิงหาคม 2562.
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2535. *พระราชบัญญัติเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อม
แห่งชาติ พ.ศ. 2535*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนโยบายและแผน สิ่งแวดล้อม
กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
- สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักปลัดสำนัก
นายกรัฐมนตรี. (2553). *คู่มือการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2550). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)*. สืบค้นจาก[http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=5747&
filename=index](http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=5747&filename=index).
- สำนักงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน. (2561). *กว่าจะมาเป็นศูนย์การเรียนรู้พลังงานทดแทน
บ้านป่าเต็ง ชุมชนต้นแบบพลังงานยั่งยืน พึ่งตนเอง*. เข้าถึงได้จาก : [http://ppp.energy.go.th/wp-
content/uploads/2017/06/33](http://ppp.energy.go.th/wp-content/uploads/2017/06/33). 20 สิงหาคม 2563.
- สิทธิศาสตร์ ทรัพย์ศิริโสภภาพ. (2544). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย: กรณีศึกษาการ
จัดการมูลฝอยเทศบาลตำบลท่าบ่อ อำเภอท่าบ่อ จังหวัด หนองคาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สิทธิโชค ธรรมาภิบาล. (2554). *การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณพื้นที่ป่าชายเลน : ศึกษาเฉพาะชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ต : วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการสาธารณะ คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.*
- สุขชาวลี ชูเอน. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษาตำบลวังมะปราง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล.*
- สุรเดช สมใจหมาย. (2551). *ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะสมุยจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- สุนีย์ มลลิกะมาลย์. (2543). *การจัดการขยะชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ : รูปแบบและมาตรการทางสังคม เศรษฐศาสตร์การจัดการและกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาขยะชุมชน. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย:กรุงเทพฯ.*
- โสภารัตน์ จารุสมบัติ. (2546). *การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- อรรถัย ก๊กผล. *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์, 2552.*
- อคิน รพีพัฒน์ .(2547). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา. กรุงเทพฯ:ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข.*
- อำนาจ เจริญศิลป์ .(2543). *การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์*
- อาณัติ ต๊ะปินตา .(2553). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- รศ. ดร.อารงค์ สุทธาศาสน์. (2557) . *แนวทฤษฎีในการแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อย : แนวทางแก้ปัญหาสามจังหวัดภาคใต้. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยปทุมธานี 182 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2557.*
- อภิชาติ ใจอารีย์ .(2559). *กระบวนการมีส่วนร่วมแบบพหุภาคีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน. กรณีศึกษาการจัดการป่าชุมชนบ้านพุเตย จังหวัดกาญจนบุรี ,วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, ปีที่ 36 (ฉบับที่ 1), หน้า 111-136.*
- อาทิตย์ ศรีมงคล. (2550). *การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. ภาคนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.*
- อรุณรัตน์ หวังดี. (2548). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลปากแพรกอำเภอทุ่งสงจังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เอกฉัตร ปิ่นปัก, ร.ต.อ. (2543). *การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และการใช้ประโยชน์ ที่ดินของประชาชนบ้านจาง ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฮารุน มุหมัดอาลี (2560). *รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ดุซงกีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ดุซงกีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
- Alin Kadfak (2012). An analysis of the social relations in Waste Management: Two case studies on Somanya and Agormanya in Ghana. Master degree of social science . University of Gothenburg.
- Banga, M. (2011, May). Household knowledge, attitudes and practices in solid waste segregation and recycling: The case of urban Kampala. *Zambia Social Science Journal*, 2 (1) ,27-39.
- Charles F. Keyes. 1979. *The Karen in Thai History and the History of the Karen in Thailand.* In *Ethnic Adaptation and Identity: The Karen on the Thai Frontier with Burma*, edited by Charles F. Keyes, 25-62. Philadelphia: Institute for the Study of Human Issues.
- Karnjanapan, A. (2001). *Dynamic Thinking Method in Community Research: The Dynamics and Potential of the Community in Development*. Bangkok: The Thailand Research Fund
- Katharina Toth (2017). *Public participation sustainability and environmental awareness* . Master degree of Food and Resource Economics (IFRO) University of Copenhagen (UCPH); University of Natural Resources and Life Sciences, Vienna (BOKU)
- Lee, S. (2011, December). Korean household waste management and recycling behavior. *Building and Environment Journal*, 46, 1159-1166.
- Margaret Benga. (2011) .*Household Knowledge, Attitudes and Practices in Solid Waste Segregation and Recycling: The Case of Urban Kampala*, *Zambia Social Science Journal*, 2(1), pp. 27-39.
- Peter Drucker (2009) and Koontz Harold (1968) . *Journal of Participation Management*. Retrived from : <http://www.tfrc.co.th/cgi/ticket/exe/4461337028 /tfrc/eng/poll/htm>.
- Prachatai. (2016). Karen Network Declared, if they are not accepted right to manage forest, they will not accept Kangkrachan world heritage. Retrieved February 20, 2016, from: <http://prachatai.org/journal/2016/02/64180>.
- Rony Joe (Barret DaCosta). (2011). *Public participation, sustainability and environmental awareness* . Master degree of Environmental Management at Massey University Canada.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Sunarto, S., Bwasri, M., Soemarno, & Suyadi. (2014). Society behavior towards household waste management in Tulungagung. *International Journal of Applied Sociology*, 4(3), 67-73.
- United Nation. (1981). *Popular Participation In Decision Making For Development*, Refer to Siriput lapjit, aiming to investigate factors which have impacts on people's decision making to participate in activities supporting the subdistrict administrative organization (SAO) in Warinchamrab district, Ubon Ratchathani province , page .

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

- นายโกศล แสงทอง. ประธานเครือข่ายรวมใจตามรอยพ่อ ตำบลป่าเต็ง. (25 พฤษภาคม 2562).
- นางสาวเกล้ากนก ฉ่ำมะทา. ครูการศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) ในพื้นที่บ้านป่าเต็งใต้. (24 พฤษภาคม 2562)
- แจ คุบุ (จุก) เวณะ. อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้. (12 พฤษภาคม 2562) .
- นายแซมซัน ศรีประเสริฐ . ผู้นำชุมชนหมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้.(22 พฤษภาคม 2562).
- นางลัดดา ศรีงาม.ประชาชนชาวกระเหรี่ยงในพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้. (24 พฤษภาคม 2562)
- นายศรวิน บรรจงใจ. พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเต็งใต้. (24 พฤษภาคม 2562)
- นายพิบูล ชูชาติ.ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ (7 ตุลาคม 2562)
- นางสุชาดา ช่วยซีโพ. อาสาสมัครสาธารณสุขป่าเต็ง. (12 พฤษภาคม 2562).



ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย



**เรื่อง รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยง
อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี**

ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว)นามสกุล.....
บ้านเลขที่หมู่ที่..... ตำบล อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษาวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท
หลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลรัตนโกสินทร์ ปีการศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
รัตนโกสินทร์
2. เครื่องมือชุดนี้ ผู้วิจัย จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการ
สิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย จังหวัดเพชรบุรี
จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามนี้ ตามความจริงมากที่สุด และโปรด
ตอบให้ครบทุกข้อ คำตอบของท่านผู้วิจัยถือเป็นความลับ และการตอบแบบสอบถามครั้ง
นี้จะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามจะเป็น
ประโยชน์ต่อการวิเคราะห์การจัดการสิ่งแวดล้อมด้านจัดการขยะมูลฝอยของชนกลุ่มน้อย
ในจังหวัดเพชรบุรี แบบสอบถามชุดนี้มีทั้งหมด 5 หน้า ประกอบด้วย ข้อสอบถาม 6
ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล/ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม	จำนวน	5	ข้อ
ส่วนที่ 2 ความรู้เรื่องขยะมูลฝอย	จำนวน	10	ข้อ
ส่วนที่ 3 ความตระหนักในการจัดการขยะมูลฝอย	จำนวน	10	ข้อ
ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย	จำนวน	10	ข้อ
ส่วนที่ 5 ความสำเร็จด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย	จำนวน	10	ข้อ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () ในข้อคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง

1. เพศ 1) ชาย 2) หญิง
2. ปัจจุบันท่านมีอายุ
 - 1) 15-30 ปี
 - 2) 31-40 ปี
 - 3) 46-60 ปี
 - 4) 60 ปี ขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา
 - 1) ไม่ได้เรียนหนังสือ
 - 2) ประถมศึกษา
 - 3) มัธยมศึกษาตอนต้น
 - 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
 - 5) อนุปริญญา/ปวช.
 - 6)ปริญญาตรี
 - 7) สูงกว่าปริญญาตรี
 - 8) อื่นๆ (ระบุ).....
4. อาชีพ
 - 1) เพาะปลูก ทำนา ทำไร่ ทำสวนและเลี้ยงสัตว์
 - 2) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 - 3) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/รับจ้าง /บริการ
 - 4) ลูกจ้างบริษัทเอกชน
 - 5) ไม่ได้ประกอบอาชีพ (พ่อบ้าน,แม่บ้าน)
5. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (บาท/เดือน)
 - 1) ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน
 - 2) 5,001-10,000 บาท/เดือน
 - 3) 10,001-20,000 บาท/เดือน
 - 4) 20,001 -30,000 บาท/เดือน
 - 5) มากกว่า 30,001 บาท/เดือน

ส่วนที่ 2 ความรู้เรื่องขยะมูลฝอย

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ในข้อคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง

ความรู้เรื่องขยะมูลฝอย	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.ขยะมูลฝอย คือ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษวัสดุ ถูพลาสติก มูลสัตว์					
2.ขยะมูลฝอยจำแนกออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ขยะมูลฝอยทั่วไป ขยะมูลฝอยอินทรีย์ ขยะมูลฝอยอุตสาหกรรม และขยะมูลฝอยอันตราย หรือขยะมูลฝอยติดเชื้อ					
3.ขยะมูลฝอยทั่วไป คือขยะมูลฝอยที่ไม่เกิดกลิ่นเน่าเหม็น เช่น แก้ว ขวด พลาสติก ยาง กระดาษ เป็นต้น					
4.ขยะมูลฝอยอินทรีย์ เป็นขยะที่มีกลิ่นเน่าเหม็น เช่น เศษผัก เศษผลไม้ เศษอาหาร มูลสัตว์ เป็นต้น					
5.ขยะมูลคั่วร้อน ส่วนใหญ่เกิดจากการอุปโภคและบริโภค เช่น เศษอาหาร ขวดแก้ว พลาสติก กระดาษ เป็นต้น					
6. แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย หลอดไฟ กระป๋องสี เป็นขยะอันตราย					
7.การจัดการขยะที่ดีที่สุด คือ การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีตั้งแต่แหล่งเริ่มต้น					
8 การใช้ซ้ำ (Reuse) เป็นวิธีการจัดการขยะจากการใช้เศษวัสดุที่ผ่านการใช้แล้ว และนำกลับมาใช้ใหม่อย่างรู้คุณค่า					
9.การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ/ท้องถิ่น/และชาวบ้าน					
10.การเผาขยะไม่ใช่วิธีแก้ปัญหาที่ดี					

ส่วนที่ 3 ความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ในข้อคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง

คำอธิบาย :

เห็นด้วยมากที่สุด หมายถึง การจัดการขยะมูลฝอยที่ท่านตระหนักในระดับมากที่สุด

เห็นด้วยมาก หมายถึง การจัดการขยะมูลฝอยที่ท่านตระหนักในระดับมาก

เห็นด้วยปานกลาง หมายถึง การจัดการขยะมูลฝอยที่ท่านตระหนักในระดับปานกลาง

เห็นด้วยน้อย หมายถึง การจัดการขยะมูลฝอยที่ท่านตระหนักในระดับน้อย

เห็นด้วยน้อยที่สุด หมายถึง ท่านไม่เห็นด้วยจึงไม่ตระหนักในวิธีการจัดการขยะมูลฝอย

ความตระหนักในการจัดการ ขยะมูลฝอย	เห็นด้วย มากที่สุด (5)	เห็นด้วย มาก (4)	เห็นด้วย ปานกลาง (3)	เห็นด้วย น้อย (2)	ไม่เห็น ด้วย (1)
1.การทิ้งขยะไม่เลือกที่แสดงว่า ไม่รับผิดชอบ					
2.การทิ้งขยะไม่เลือกที่มีผลทำ ให้สิ่งแวดล้อมแออัด					
3.รู้สึกว่าคุณที่ทิ้งขยะในเขตบ้าน ท่านเป็นคนไม่ดี					
4.การคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ ของชาวบ้าน					
5.ควรทำการแยกขยะที่บ้าน ก่อนทิ้ง					
6.คัดแยกขยะเปลืองเวลาปล่อย ทิ้งตามธรรมชาติดีกว่า					
7 ควรชวนให้คนในบ้านและ เพื่อนบ้านร่วมกัน คัดแยก และกำจัดขยะอย่างถูก วิธี					
8. ควรร่วมกิจกรรมในการ จัดการขยะ					
9.ควรสอนให้ลูกหลานร่วมกัน กำจัดขยะ					
10.รัฐบาลควรช่วยจ่ายเงินใน การกำจัดขยะ					

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ในข้อคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง

คำอธิบาย :

มีส่วนร่วมทุกครั้ง หมายถึง มีส่วนร่วม/เข้าร่วมกิจกรรมในการจัดการมูลฝอยทุกกิจกรรม
 มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง หมายถึง มีส่วนร่วม/เข้าร่วมกิจกรรมในการจัดการมูลฝอย 6-10 ครั้ง/ปี
 มีส่วนร่วมบางครั้ง หมายถึง มีส่วนร่วม/เข้าร่วมกิจกรรมในการจัดการมูลฝอย 1-5 ครั้ง/ปี
 ไม่มีส่วนร่วม หมายถึง ไม่มีส่วนร่วม/เคยเข้าร่วมกิจกรรม

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย	มีส่วนร่วมทุกครั้ง (3)	มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง (2)	มีส่วนร่วมบางครั้ง (1)	ไม่มีส่วนร่วม (0)
การมีส่วนร่วมริเริ่ม				
1. ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุการเกิดขยะมูลฝอย				
2. ร่วมนำเสนอปัญหาความต้องการด้านการจัดการขยะมูลฝอย				
การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน				
3. ร่วมในการวางแผนกิจกรรมด้านการจัดการขยะมูลฝอย				
4. ร่วมในการสร้างรูปแบบและวิธีการจัดการขยะมูลฝอย				
5. ร่วมเป็นกรรมการหรือคณะทำงานการวางแผนการจัดการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย				
การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ				
6. ร่วมในการปฏิบัติงานตามนโยบายแผนงานกิจกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย				
7. ร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย				

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย	มีส่วนร่วมทุกครั้ง (3)	มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง (2)	มีส่วนร่วมบางครั้ง (1)	ไม่มีส่วนร่วม (0)
8.ร่วมโดยการชักชวนผู้อื่นมาเข้าร่วมหรือช่วยกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน				
9.ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ/เจ้าหน้าที่องค์กรส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอย				
<u>การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินการ</u> 10.ร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมนำขยะมูลฝอยครัวเรือนไปแลกเปลี่ยน เช่น ธนาคารขยะ เป็นต้น				
11.ร่วมในการนำเอาขยะมูลฝอยที่ผ่านการคัดแยกไปนำไปเป็นปุ๋ยชีวภาพเพื่อใช้ในการเกษตรกรรม				
12. ร่วมในการนำเอาขยะมูลฝอยที่ผ่านการคัดแยกไปนำไปเป็นเชื้อเพลิงเพื่อใช้ในการประกอบอาหาร				
<u>การมีส่วนร่วมในการประเมินผล</u> 13.ร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานการจัดการขยะมูลฝอยของหน่วยงานของรัฐ/องค์กรท้องถิ่น				
14.ร่วมในการประเมินผลกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการจัดการขยะมูลฝอย				

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย	มีส่วนร่วมทุกครั้ง (3)	มีส่วนร่วมบ่อยครั้ง (2)	มีส่วนร่วมบางครั้ง (1)	ไม่มีส่วนร่วม (0)
15.ร่วมในการประเมินผลแก้ไขปัญหาจากผลกระทบที่เกิดขึ้นภายหลังการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน				

ส่วนที่ 5 ความสำเร็จด้านพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ในข้อคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง

คำอธิบาย :

ระดับพฤติกรรมมากที่สุด หมายถึง พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ระดับพฤติกรรมมาก หมายถึง พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยสอดคล้องในระดับมาก

ระดับพฤติกรรมปานกลาง หมายถึง พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยสอดคล้องในระดับปานกลาง

ระดับพฤติกรรมน้อย หมายถึง พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยสอดคล้องในระดับน้อย

ระดับพฤติกรรมน้อยที่สุด หมายถึง พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย					
1.ไม่ทำให้เกิดขยะมากเกินไปจนความจำเป็น					
2.ไม่ใช้ถุงพลาสติกเกินความจำเป็น					
3.แนะนำคนในครอบครัวให้ลดการทิ้งขยะ					
4.แนะนำเพื่อนบ้านให้ลดการทิ้งขยะ					
5.ใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าแทนการใช้ถุงพลาสติก					
ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย					
6.ครอบครัวมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถังขยะ					

พฤติกรรมในการจัดการ ขยะมูลฝอย	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
7. แยกขยะอันตราย					
8. แยกขวดพลาสติก/ กระดาษก่อนนำไปขาย					
<u>ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่</u>					
9. นำถุงพลาสติก และ ขวดแก้วกลับมาใช้ใหม่					
10. นำขยะที่เป็นโลหะ และไม่ไปขาย					

****ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม****



แบบสอบถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอย
ของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดเพชรบุรี

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบคำถาม

คำชี้แจง เติมข้อมูลในช่องว่าง และทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ตามความเป็นจริง

๑. ชื่อ นาย/นาง/นางสาวนามสกุล.....

๒. อายุปี

๓. สถานภาพในชุมชน

- () ประธานกลุ่มเครือข่าย โปรตระบุ.....
() สมาชิก/กลุ่มในชุมชน โปรตระบุ.....
() อาสาสมัคร (อ.ส.ม. อาสาพัฒนาชุมชน) โปรตระบุ.....
() ผู้นำทางจิตวิญญาณ
() อื่นๆ ระบุ.....

๔. ระดับการศึกษา

- () ต่ำกว่าประถมศึกษา () ประถมศึกษา
() มัธยมศึกษาตอนต้น () มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
() ปวส./ปวท./อนุปริญญา () ปริญญาตรี
() ปริญญาโทขึ้นไป

๕. อาชีพ

- () ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ
() ผู้บริหาร/พนักงาน/สมาชิกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
() กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ
() ผู้ประกอบการเอกชน/พนักงานบริษัท/รับจ้างทั่วไป
() ข้าราชการบำนาญ
() แม่บ้าน/พ่อบ้าน/ไม่ได้ประกอบอาชีพ
() เกษตรกร
() นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา
() อื่น ๆ ระบุ

๖. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

- () น้อยกว่า ๕ ปี
() ๕-๑๐ ปี
() ๑๑-๑๕ ปี
() ๑๖-๒๐ ปี
() มากกว่า ๒๐ ปี

** แบบสอบถามดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งในงานวิจัย เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์และศึกษาเรียนรู้เท่านั้น **

-3-

2.2 แนวคิดด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 ท่านคิดว่าชุมชนให้ความร่วมมือ (การมีส่วนร่วม) ในการจัดการสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3) ผลการจัดการแก้ไขสิ่งแวดล้อมของชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

-4-

- 4) ท่านคิดว่าหน่วยงานภาครัฐควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการเพื่อจะรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 5) ท่านคิดว่าชุมชนและภาครัฐสามารถร่วมมือกันในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนได้หรือไม่ และมีแนวทางการร่วมมือกันได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ให้ข้อมูล

(.....)

วันที่

เดือน

พ.ศ.๒๕๖๒

- ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลคะ -

ภาคผนวก ข

ภาพการลงพื้นที่สำรวจความคิดเห็น





ภาพที่ 1 การเก็บแบบสอบถามความคิดเห็น (Questionnaire) โดยล่ามชนกลุ่มน้อย (กะเหรี่ยง) และผู้วิจัยร่วมสังเกตการณ์ บ้านป่าเต็งใต้ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ระหว่างวันที่ 1-7 ตุลาคม 2562



ภาพที่ 2 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2562 การประชุมหมู่บ้านของชาวบ้านหมู่ 6 บ้านป่าเต็งใต้ ตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี



ภาพที่ 3 การเก็บแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยสอบถามความคิดเห็นเชิงลึก ณ บ้านป่าเต็งใต้ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ภาคผนวก ค

ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ



ผลการวิเคราะห์สถิติจากโปรแกรม SPSS for Windows

Descriptive Statistics

รวมพฤติกรรม	4.1994	.34873	181
รวมความตระหนัก	2.9055	.30363	181
รวมความรู้	4.1039	.36169	181

Correlations

		รวมพฤติกรรม	รวมความตระหนัก	รวมความรู้
รวมพฤติกรรม	Pearson Correlation	157	157	157
	Sig. (2-tailed)	.000	.384**	.475**
	N	181	181	181
รวมความตระหนัก	Pearson Correlation	.384**	1	.421**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000
	N	181	181	181
รวมความรู้	Pearson Correlation	.475**	.421**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000
	N	181	181	181

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Model Summary^f

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	.495 ^a	.245	.240	.30393	
2	.568 ^b	.322	.315	.28869	
3	.627 ^c	.393	.383	.27392	
4	.649 ^d	.421	.408	.26824	
5	.663 ^e	.440	.424	.26461	1.803

a. Predictors: (Constant), 1.ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษวัสดุ อุงพลาสติก มูลสัตว์

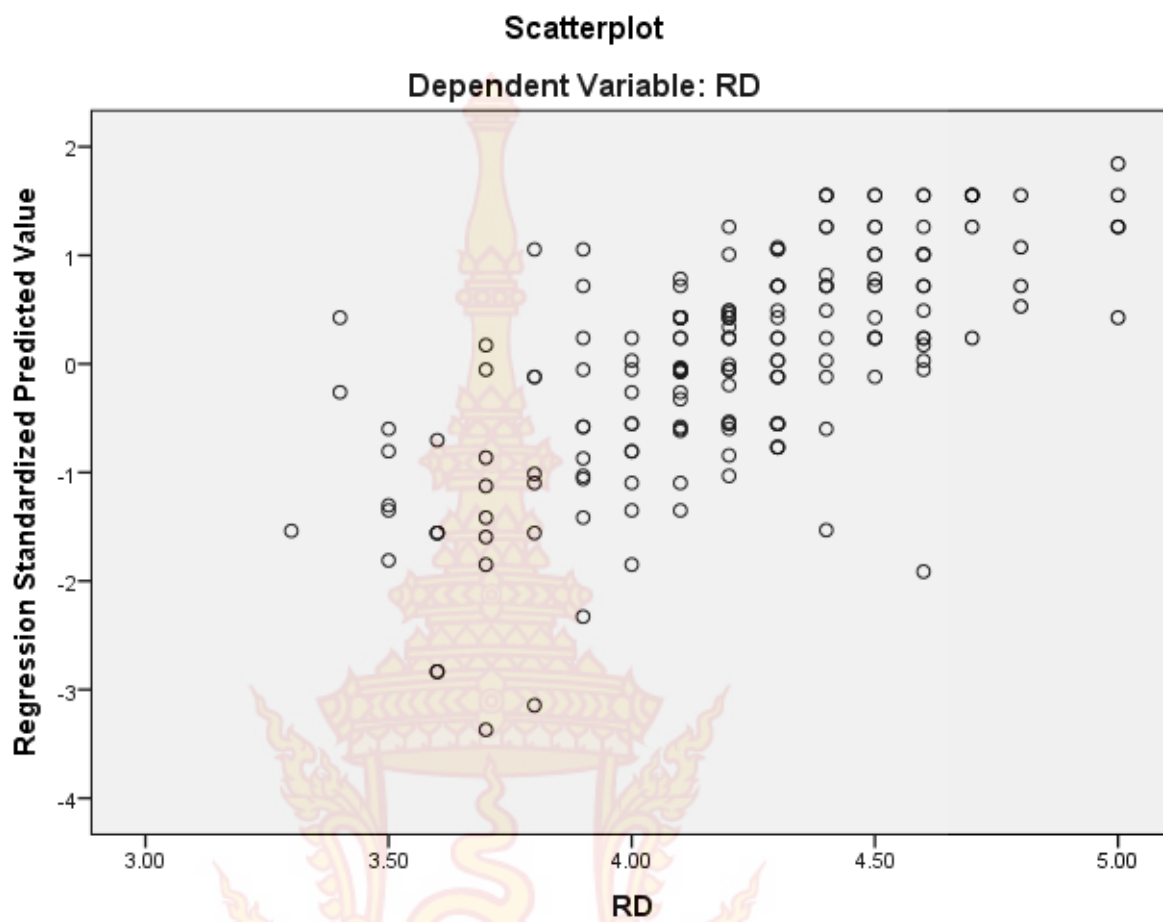
b. Predictors: (Constant), 1.ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษวัสดุ อุงพลาสติก มูลสัตว์, 4 การคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ของชาวบ้าน

c. Predictors: (Constant), 1.ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษวัสดุ อุงพลาสติก มูลสัตว์, 4 การคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ของชาวบ้าน, 7การจัดการขยะที่ดีที่สุด คือ การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีตั้งแต่เริ่มต้น

d. Predictors: (Constant), 1.ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษวัสดุ อุงพลาสติก มูลสัตว์, 4 การคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ของชาวบ้าน, 7การจัดการขยะที่ดีที่สุด คือ การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีตั้งแต่เริ่มต้น, 10 การเผาขยะไม่ใช่วิธีการแก้ไขปัญหาคือ

e. Predictors: (Constant), 1.ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษวัสดุ อุงพลาสติก มูลสัตว์, 4 การคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ของชาวบ้าน, 7การจัดการขยะที่ดีที่สุด คือ การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีตั้งแต่เริ่มต้น, 10 การเผาขยะไม่ใช่วิธีการแก้ไขปัญหาคือ, 3 รู้สึกว่าคนที่ขยะในเขตบ้านเป็นคนไม่ดี

f. Dependent Variable: RD



ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นางสาวณิชภา หมื่นภักดี
วัน เดือน ปีเกิด	11 กุมภาพันธ์ 2522
สถานที่เกิด	จังหวัดเพชรบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	290 หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	กลุ่มงานศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2539	หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2543	หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ. 2543-2545	อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2546-2556	นักวิชาการสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่ปรึกษาด้านสิ่งแวดล้อม
พ.ศ. 2556-2558	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ กรมวิทยาศาสตร์บริการ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
พ.ศ. 2558- 2560	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 กระทรวงมหาดไทย
พ.ศ. 2560-ปัจจุบัน	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ กลุ่มงานศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี กระทรวงมหาดไทย